„Un povestitor fascinant, care redă o imagine vastă și diversă a societății israeliene."

Amos Oz

Raftul Denisei

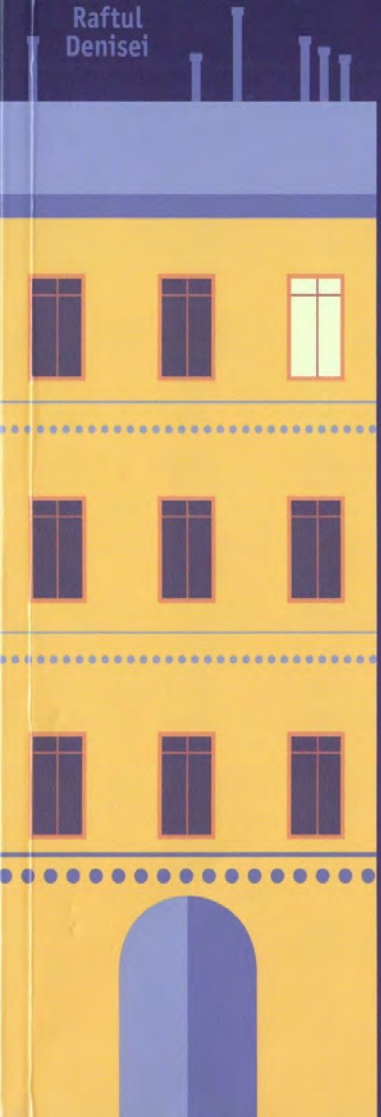

ESHKOL NEVO

TREI ETAJE

roman

HUMANITAS fiction

Raftul
Denisei

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

„Şi pentru fiecare popor în limba lui."
(Cartea Esterei I:22)

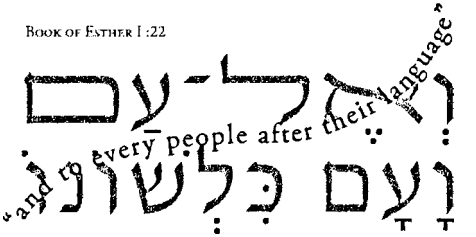

Carte publicată cu sprijinul acordat de Institutul pentru Traducerea Literaturii Ebraice din Israel şi de Ambasada Statului Israel la Bucureşti.

ESHKOL NEVO

TREI ETAJE

Traducere din ebraică și note de
IOANA PETRIDEAN

HUMANITAS
fiction

Redactor: Gabriela Trăşculescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Elena Vâlvoi
DTP: Iuliana Constantinescu, Carmen Petrescu

Tipărit la Real

ESHKOL NEVO
SHALOSH KOMOT
Copyright © by Eshkol Nevo
Published by arrangement with The Institute
for the Translation of Hebrew Literature.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2017, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
NEVO, ESHKOL
Trei etaje / Eshkol Nevo; trad. şi note: Ioana Petridean. –
Bucureşti: Humanitas Fiction, 2017
ISBN 978-606-779-267-6
821.411.16

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021 311 23 30

Fiului meu, Noam

ETAJUL ÎNTÂI

Ce încerc să-ți spun este că, deoarece am fost luați prin surprindere, a mai existat un lucru despre care eu și Ayelet nu am îndrăznit să vorbim, un lucru care știam, într-un fel sau altul – în fine, *eu* știam –, că s-ar putea întâmpla. Semnele au fost acolo tot timpul, însă am preferat să le ignor. Ce poate fi mai confortabil decât niște vecini care au grijă de copilul tău? Gândește-te la asta. Cu cinci minute înainte de a ieși din casă, o iei, pur și simplu, așa cum este, fără rucsacuri sau valize, bați la ușa apartamentului din față și gata. Ea este fericită să meargă la ei. Ei sunt fericiți s-o primească. Iar tu ești fericit să îți vezi de treburile tale. Și unde mai pui că ieși mult mai ieftin decât cu o bonă obișnuită. Nu-i frumos să vorbești despre astfel de lucruri, dar nu am puterea să cenzurez nimic, așa că îți voi povesti fără ocolișuri totul, iar tu promite-mi că nu vei folosi nimic din toate astea în vreuna dintre cărțile tale. De acord?

Un astfel de cuplu de pensionari habar nu are de prețul cerut de o bonă pe piața liberă. Nu sunt genul care să verifice pe site-urile cu informații legate de bone. Ce spui de faptul că poți să stabilești tu prețul care-ți convine? Așa că l-am stabilit. Douăzeci de șekeli pe oră. În urmă cu nouă ani, acesta era încă un preț rezonabil. Un preț mic, dar rezonabil. Între timp, prețurile pentru astfel de servicii au crescut

la patruzeci de șekeli, dar noi am rămas tot la douăzeci. Ayelet mi-a spus de mai multe ori:

— Ar trebui să ridicăm puțin prețul, știi?

Iar eu i-am răspuns:

— Da, sigur că da, le vom da mai mult.

Dar am rămas tot la douăzeci. Și ei n-au zis nimic. Niște oameni foarte politicoși, știi tu, *yekkim*[1], el se învârte toată ziua prin casă îmbrăcat în costum și cravată, iar ea e profesoară de pian la conservator și folosește expresii precum „Vă, rog, aveți amabilitatea..." Chiar dacă, la un moment dat, ar fi vrut să zică ceva, demnitatea lor de *yekkim* i-a împiedicat. Iar noi ne-am spus – bun, poate că nu cu voce tare, dar am gândit-o: Ce altceva le-a mai rămas de făcut în viața asta plictisitoare pe care-o duc? Să zică mersi. Ei ar trebui să ne plătească pentru faptul că le dăm dreptul să stea cu Ofri.

Nu-mi aduc aminte ce vârstă avea când am lăsat-o prima dată la ei, dar era destul de mititică. După cât timp poți face dragoste cu o femeie care a născut de curând? O lună? O lună și jumătate? De aici a început totul. De la lipsa contactului sexual. În ultima lună de sarcină, Ayelet s-a îmbolnăvit de toxemie. Era imposibil s-o ating. La o lună după naștere, încă avea hemoragii. Iar eu, eu eram atât de înfierbântat, încât simțeam că sunt gata să explodez. Ca pocnitorile alea cu urări pe care le pregăteam pe vremuri cu ocazia zilelor de naștere. Nu mi s-a mai întâmplat niciodată așa ceva – în mijlocul unei întâlniri am început să mă holbez la una dintre cliente și să mă gândesc cum aș răpi-o de acolo, cum aș duce-o în cea mai apropiată toaletă și aș rupe hainele de pe ea. Ideea e că femeile simt foametea asta. Multe îmi dădeau târcoale în perioada aia. Foarte multe. Și nu fiindcă aș fi eu vreun Brad

1. Pluralul substantivului *yekke*, termen cu o conotație pozitivă, care îi desemnează pe evreii proveniți din Europa de Vest, vorbitori de limba germană (în idiș, în original).

Pitt. La un moment dat, am primit un SMS incredibil de la o instructoare de aerobic. O să ți-l arăt cu prima ocazie. Dar n-am cedat. Am strâns din dinți, iar Ayelet a apreciat tactul de care am dat dovadă. Nu mi-a spus explicit: „Eforturile tale mi-au mers direct la inimă"; ea nu ar face niciodată astfel de declarații. Însă tot mereu îmi zicea:

— Îmi e dor de atingerea ta, și mie îmi lipsește la fel de mult cât îți lipsește ție. Și, într-o seară, a venit cu propunerea: Hai s-o ducem la Herman și Rut pentru câteva minute. După care și-a plimbat încet un deget de-a lungul spinării mele. E un fel de semn al nostru.

A fost ideea ei. Eu n-am avut nici o legătură cu asta. Ayelet a fost cea care a preluat inițiativa. Am mers împreună și am ciocănit la ușa apartamentului lor, întrebându-i dacă puteau avea grijă de Ofri pentru câteva minute. Sunt sigur că ei au înțeles exact ce se petrecea. Care era urgența. Se înscriu în categoria acelor cupluri de bătrâni între care poți vedea limpede că există încă o scânteie. Herman este un bărbat înalt, cu o postură impecabilă. Ai zice că e cancelarul Germaniei. Rut are părul cărunt, lung, întotdeauna strâns într-un coc, ceea ce o face să pară mult mai tânără decât este. A întrebat-o pe Ayelet când mâncase Ofri ultima dată, iar Ayelet i-a răspuns că n-ar trebui să-i fie foame, însă dacă i-ar fi, totuși, era vorba doar despre câteva minute. A întrebat-o dacă adusese și o suzetă și a cerut să-i lase un scutec, pentru orice eventualitate. Herman a început să scoată tot felul de sunete amuzante, ca s-o distreze pe Ofri, gâdilând-o pe burtă cu vârful cravatei. Ofri îi zâmbea. Zâmbetele unui copil la vârsta aceea sunt niște simple reflexe, nu sunt reale, știi bine. Și, cu toate astea, i-am spus lui Ayelet:

— Uite cum îi zâmbește.

Iar Rut a exclamat:

— Copiii sunt înnebuniți după Herman.

Să ne înțelegem, Ofri nu era genul de copil care să stea cu oricine îl lăsai. Plângea chiar și când rămânea cu bunica ei. Însă imediat ce Rut a luat-o în brațe, fetița s-a agățat de ea, și-a așezat capul pe pieptul ei și a început să se joace cu degețelele în părul lung al femeii. Rut a murmurat:

— Comoara mea, mângâindu-i obrajii.

Ayelet s-a aplecat până la înălțimea lui Rut și i-a zis lui Ofri:

— Ne întoarcem peste câteva minute. Bine, dulceață?

Ofri o țintuia cu privirea aceea înțeleaptă a ei, după care și-a întors ochii spre mine. Părea pe punctul de a izbucni în lacrimi. Dar nu. S-a cuibărit mai adânc la pieptul lui Rut, care ne-a spus:

— Vă rog, nu vă faceți nici o grijă, am crescut trei copii și cinci nepoți.

Dar Ayelet a mai spus o dată:

— Doar pentru câteva minute. După care a mângâiat ultima dată obrăjorii lui Ofri.

În clipa în care ușa apartamentului s-a închis în spatele nostru, am prins-o de fund, însă Ayelet a încremenit și m-a întrebat:

— Stai puțin, nu ți se pare că se aud plânsete de copil?

Ne-am oprit și am ascultat, dar nu se auzea nimic în afara zgomotului de pași și de mobilier târât ce venea din apartamentul văduvei care locuia deasupra noastră. Am mai așteptat preț de câteva secunde, ca să fim siguri, după care Ayelet m-a luat de mână și mi-a zis: *Vă rog, aveți amabilitatea*, fără preludiu, de acord? Apoi m-a tras după ea în dormitor.

Nepoții lui Herman și ai lui Rut erau împrăștiați în toată lumea. Doi locuiau la Viena. Alți doi, în Palo Alto. Nepoata cea mare trăia la Paris împreună cu mama ei și venea să-i viziteze în fiecare vară, înnebunind toți tinerii din cartier cu fustele ei scurte, pielea bronzată și ochii verzi. O așteaptă la

intrarea în clădire ca niște motani în călduri, iar ea se joacă pur și simplu cu ei. Îi atinge într-o doară în timp ce le vorbește, însă pe ei nu-i lasă s-o atingă. O micuță franțuzoaică. Deja poartă pantofi cu toc. Își dă cu parfum pentru femei. Vara trecută, Rut a trimis-o la noi să ceară niște ouă. Când i-am deschis ușa și a văzut că nu purtam cămașă, mi-a spus, cu accentul ăla franțuzesc al ei:

— *Monsieur* Arno, puneți-vă o cămașă, nu este elegant să apăreți așa în fața unei femei.

După care a chicotit, flirtând cu mine. I-am adus ouăle fără să schițez nici măcar un zâmbet, gândindu-mă că-ți puteai da seama de la o poștă că mititica nu avea tată. Fiindcă dacă aș fi fost tatăl ei, i-aș fi spus să scape imediat de fusta aia mini. Dar ai răbdare, ajungem și acolo.

Și ceilalți nepoți ai lui Herman și Rut vin să-i viziteze o dată sau de două ori pe an. Iar atunci, casa lor, din care în rest nu se aud decât acordurile pianului și vocile prezentatorilor de televiziune germani, devine gălăgioasă și se umple de viață. Herman le construiește în grădină tot felul de jucării. Înainte de pensionare, a lucrat în industria aeriană, așa că are un talent pentru lucruri de genul ăsta. Le face leagăne, și tobogane, și scări, dar și avioane mititele, pe care le pot controla de la distanță cu ajutorul unor telecomenzi. Dacă e cald afară, le aduce și o piscină. Una mare de tot, dintr-un plastic tare. Iar în mijlocul piscinei construiește un fel de pistă, pe care ei trebuie să încerce să aterizeze cu avioanele de jucărie. Apoi scoate din piscină platforma și se schimbă cu toții în costume de baie, după care intră în apă și se joacă stropindu-se unii pe alții. Dar fără s-o ia razna. Sunt copii foarte bine educați. Nu ca ăștia aici. Mănâncă folosind cuțitul și furculița. Te salută când trec pe lângă tine pe casa scărilor.

După ce nepoții lor pleacă, întorcându-se în țările în care locuiesc împreună cu părinții lor, Herman și Rut cad în depresie.

Este aproape o rutină. În prima zi după plecarea acestora, ușa lor rămâne încuiată și e cât se poate de limpede că nu trebuie să-i deranjezi atunci. Nu știu cum să-ți explic lucrul ăsta, e ca și cum ușa însăși ar fi împovărată de ceva ce-ți transmite: Nu acum! La două zile după plecarea nepoților, bat ei la ușa noastră, pentru a ne spune că, dacă vrem, putem s-o lăsăm pe Ofri în grija lor, în cazul în care avem alte treburi de făcut. Bătrânul îi spune fetiței:

— Dă-i lui Herman un pupic. Apoi se apleacă până ajunge la înălțimea ei, întorcând obrazul către ea. Iar fetița îl sărută cu grijă, de teamă să nu se zgârie în țepii bărbii lui.

Și Rut îi spune lui Ayelet:

— Puteți s-o lăsați chiar și numai pentru puțin timp. Fără bani. După care adaugă încet de tot, aproape în șoaptă: Lui Herman îi e atât de greu când ne pleacă nepoții. Sunt deja două zile de când nu doarme, nu mănâncă, nu se bărbierește. Nici nu mai știu ce să mă fac cu el.

Și povestea asta cu sărutul, de exemplu. Când ți-am spus mai devreme că au existat semne, mă referam la lucruri de genul ăsta. Totul a început de la faptul că-i cerea lui Ofri un sărut de fiecare dată când o duceam la ei. Și de fiecare dată când pleca de la ei. Două sărutări. Câte unul pe fiecare obraz. Însă în ultimul an se întâmpla ca el să deschidă ușa pe neașteptate, în timp ce noi urcam scările, întorcându-ne acasă, ori coboram, în drum spre ieșire, să se aplece și s-o strige pe Ofri:

— Hei, Ofri, dă-i lui Herman un pupic!

Acum, în timp ce-ți povestesc toate astea, îmi vine să mor; ce ar putea fi mai limpede de-atât? Dar nu eram dispuși să luăm în considerație evidența, asta încerc să-ți spun. Mama lui Ayelet este genul de persoană pe care n-ai vrea s-o lași singură cu un copil. Părinții mei au ieșit la pensie și sunt mai mereu plecați în excursii în străinătate. Genul de aventurieri

de cursă lungă: America de Sud, China. Şi-au amintit deodată să devină globe-trotteri. Exact când s-a născut Yaeli. Care a avut nişte complicaţii legate de sistemul respirator. Am petrecut săptămâni întregi la spitalul de pediatrie Schneider, lângă pătuţul ei; făceam cu schimbul, eu şi Ayelet, iar cel al cărui rând era să stea cu fetiţa nu avea voie să adoarmă, fiindcă poate tocmai în secunda aceea în care ar fi închis ochii, pruncul ar fi încetat să respire, iar de la spital fugeam direct la serviciu, n-aveam timp nici măcar să trec pe acasă, să-mi schimb hainele. Nu îmi caut scuze, vreau doar să spun că deveniserăm din ce în ce mai dependenţi de Herman şi Rut. Aveam nevoie de ei după prânz, seara, la sfârşit de săptămână. Uneori o lăsam la ei numai câte o jumătate de oră. Alteori, câte o jumătate de zi.

Tocmai mi-am adus aminte cum – ce interesant, uitasem complet de lucrul ăsta –, într-o dimineaţă, când Ayelet a venit să preia schimbul la Schneider, mi-a povestit ce visase în cursul nopţii:

— Amândoi aşteptam în faţa sălii de operaţii. Dar copila de pe masa de operaţii, copila care se afla în pericol, era Ofri, nu Yaeli. Iar în vis nu avea şapte ani, ci un an. Şi chirurgul care a ieşit din sală pentru a ne informa în legătură cu starea ei era Herman. Doar că în loc să poarte halat de medic, purta halat de pacient, din acelea deschise în partea din spate.

În vis, ea nu vede deschizătura aceea din spate. Doar ştie că există. Herman îi pune un deget între sprâncene şi spune:

— Ofri va trăi.

Iar ea este surprinsă de faptul că bătrânul vorbeşte despre Ofri, nu despre Yaeli, însă nu vrea să întrebe nimic, pentru a nu risipi sentimentul de uşurare pe care-l are.

Nu am interpretat nicicum visul ei. De ce aş fi făcut-o? Demult, când tocmai începuserăm să ieşim împreună prin Haifa, încercasem să-i interpretez unul dintre vise, iar ea îmi

zisese că nu mă pricep deloc și că ar fi mai bine să mă mulțumesc doar ascultându-le. Însă și dacă i-aș fi interpretat visul, tot n-aș fi putut face legătura între el și ceea ce avea să se întâmple un an mai târziu. Cu siguranță i-aș fi spus ceva de genul: „Poate că în vis preferi, însă numai în vis, ca Ofri să fie cea bolnavă, fiindcă e mai puternică și, prin urmare, capabilă să facă față situației".

Asta e. Până în clipa în care nu devii părintele unei a doua fiice, nu-ți poți înțelege pe deplin prima fiică. Datorită lui Yaeli am înțeles ce copil neobișnuit era Ofri. Cât de uluitoare era liniștea aceasta a ei. Integritatea ei. Toate educatoarele și toate profesoarele ne spuneau mereu că fetița era mult mai matură decât orice alt copil de vârsta ei. Însă noi am avut nevoie să trecem prin experiența cu Yaeli, cu micile ei drame, pentru a pricepe despre ce vorbea lumea.

Îți voi spune un lucru care va suna destul de aiurea, dar nu-mi pasă: într-un fel, ar fi fost mai simplu dacă ceea ce s-a întâmplat ulterior i s-ar fi întâmplat lui Yaeli. Pentru ea, totul e simplu: când e tristă, plânge; când e furioasă, se aruncă pe podea și țipă. Ofri nu țipă. Ea acumulează. Cântărește. Analizează lucrurile de una singură. Și nu ai nici cea mai vagă idee despre ce se petrece înlăuntrul ei. Doar uneori, în cele din urmă, rostește câteva cuvinte clare. Apoi revine la starea de contemplare a lumii, absorbind tot ceea ce poate. Îți spun, copila asta e ca un radar. Când era mică, simțea când eu și Ayelet eram pe punctul de a ne certa, percepea asta din energiile acumulate în încăpere, așa că se așeza între noi și spunea:

— Tati, nu vă certați.

Tot ea a fost prima care și-a dat seama că ceva era în neregulă cu Herman. Chiar înaintea lui Rut. Într-o zi s-a întors de la ei și ne-a spus:

— Herman e terminat.

— Ce vrei să spui prin „terminat"?

— Tot mereu uită lucruri.

— Ce fel de lucruri?

— Unde şi-a lăsat ochelarii, unde este ieşirea spre grădină, cum îl cheamă.

— Poate că se joacă pur şi simplu cu tine, Ofriki? Poate că e doar un joc.

— Nu, tati, e terminat.

Într-o seară, câteva zile mai târziu, au bătut la uşa apartamentului nostru. Amândoi. Herman i s-a adresat direct lui Ofri, cerându-i un pupic, după care s-a aşezat în patru labe, pentru ca ea să-l poată călări prin tot salonul. Rut i-a întins lui Ayelet o farfurie cu câteva felii de chec făcut de ea şi a întrebat-o dacă poate folosi faxul nostru. Din când în când, folosesc faxul nostru sau o roagă pe Ayelet să-i ajute cu computerul lor vechi, care se opreşte tot timpul. Iar noi le cerem lor lapte. Sau ouă. Sau ceapă. Aici nu e ca la voi, în Tel Aviv, nu avem magazine deschise douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, iar dacă rămâi fără suc de roşii pentru *shakshuka*[1], adio *shakshuka*. Şi lor li se întâmplă uneori să rămână fără ulei sau zahăr. Deşi nu la fel de des ca noi. Lucrurile nu puteau fi puse în balanţă, însă nici nu am încercat vreodată să facem lucrul ăsta. Din contră. Ne spuneam că tocmai în asta consta frumuseţea. Vecini cum erau altă dată. Înainte ca oamenii să-şi bazeze relaţiile pe interese. Dă-mi voie să-ţi mai spun un lucru: în toţi aceşti ultimi ani, ori de câte ori ne-am gândit să ne mutăm într-un apartament mai mare, pentru ca fiecare din fete să aibă camera ei, iar Ayelet să aibă şi ea un spaţiu de lucru normal, unul din noi întreba:

---

1. Mâncare tradiţională originară din Orientul Mijlociu, preparată din ouă, suc de roşii, ardei iute şi diverse condimente. Este extrem de populară în Israel, fiind consumată mai ales la micul dejun.

— Dar ce ne vom face fără Herman și Rut?

Și cu asta încheiam discuția.

Deci, în ziua aceea, Rut ne-a rugat să-i dăm voie să folosească faxul, însă nu s-a dus direct spre colțul în care se afla aparatul, așa cum făcea de obicei, ci a rămas în pragul ușii. Părul ei, mereu adunat într-un coc, era acum despletit, așa că și-a trecut degetele prin el și a spus încetișor:

— Se întâmplă ceva cu Herman. Ceva nu e în regulă cu el. Ieri, când m-am întors de la serviciu, l-am găsit rătăcind pe străzi și întrebând trecătorii unde anume locuia.

Ayelet a întrebat-o dacă nu voia să bea ceva și a invitat-o să ia un loc, iar Rut a oftat și s-a așezat. Herman continua să galopeze cu Ofri prin salon. Eu am luat-o pe Yaeli în brațe, pentru ca Ayelet să-i poată pregăti lui Rut o cafea neagră cu lapte. Rut a zis:

— Toate orele alea lungi, singur-singurel în casă, nu i-au făcut deloc bine.

Ayelet a adăugat:

— Poți s-o iei razna dacă stai toată ziua singur în casă.

Eu am încuviințat:

— Da, asta m-a dărâmat și pe mine când lucram pe cont propriu.

Și Rut s-a scuzat:

— Dar ce-aș putea să fac, pentru că trebuie să continui să predau, pensia lui nu ne ajunge.

— Spune-mi, i-am zis, vă datorăm cumva bani?

Între timp, Herman se așezase pe canapea, o așezase pe Ofri pe genunchi și îi cânta *Hoppe, hoppe, Reiter*[1]. Ea chicotea de plăcere. Iar eu mă gândeam că Ofri era puțin cam mare pentru astfel de jocuri. Puțin cam prea mare pentru a

1. „Hopa, hopa, cavalere" – cunoscut cântec german pentru copii.

mai sta pe genunchii lui, pentru ca mâinile lui să-i cuprindă coapsele. Şi Rut a răspuns:

— Terminaţi cu prostiile, ne veţi plăti când veţi avea şi voi. Fetiţa voastră este o sursă de fericire pentru Herman. Iar lucrul ăsta e cel mai important, mai ales acum.

Ayelet i-a zis:

— Bea-ţi cafeaua.

Rut s-a oprit pentru a lua o înghiţitură, după care a continuat:

— Era băiatul cel mai chipeş din tot kibbutzul. Ochii aceia ai lui. De un albastru-cenuşiu. Precum cei ai pisicilor. Cu pielea arsă de soarele Israelului. Eu eram nou-venită. Ajunsesem acolo direct de pe vapor. Când au observat că nu-mi puteam lua ochii de la el, m-au avertizat: „Ăsta schimbă fetele ca pe şosete. Şi nu-l interesează decât un singur lucru". Dar mie nu-mi păsa ce spuneau despre Herman. Îmi spuneam: Se poartă aşa doar pentru că încă nu m-a cunoscut pe mine!

— Şi câtă dreptate ai avut! i-a zis Ayelet zâmbind.

Rut i-a privit pe Herman şi pe Ofri cu o expresie serioasă, apoi a spus:

— Am avut dreptate şi m-am înşelat. După care a tăcut. A luat o înghiţitură de cafea. Şi-a trecut din nou prin păr degetele lungi, de pianistă.

Atunci, Ayelet i-a spus că, dacă va avea nevoie de ajutor în perioada următoare, vom fi acolo pentru ea, şi eu am adăugat:

— Nu te sfii să apelezi la noi.

Iar Rut a răspuns:

— Mulţumesc, vă mulţumesc din suflet, sunteţi nişte vecini extraordinari.

Seara, i-am spus lui Ayelet:

— Nu mai putem s-o lăsăm pe Ofri singură cu Herman.

Iar Ayelet mi-a zis:

— Da, ai dreptate. Trebuie să-i plătim. Nu-i normal să-i tot amânăm astfel. Ai bani lichizi?

— Nu.

— Scoți mâine?

— Da, sigur, cât le datorăm?

— Nu știu, mult, cel puțin șase sute, poate șapte sute.

— Bine, o să scot o mie.

Nu am scos o mie în ziua care a urmat. Nici măcar cincizeci.

În săptămâna următoare, am lăsat-o de două ori pe Ofri la familia Wolf. De ambele dăți a trebuit să mergem cu Yaeli la spital, pentru control. De ambele dăți, Rut era acasă. De ambele dăți, când ne-am întors, nu am remarcat nimic neobișnuit în îmbrățișarea pe care ne-a dat-o Ofri. Ne povestea încontinuu despre greșelile pe care le făcea Herman, despre cum pusese zahăr în loc de sare în omleta cu cârnăciori, cum încercase să deschidă televizorul cu telecomanda de la aparatul de aer condiționat. Ne povestea toate astea cu ochii strălucind de fericire. Părea că Herman reușise s-o convingă că totul era un fel de joc în care ea, mititica, avea un rol foarte important – să-i aducă aminte de fiecare dată care era adevăratul loc al fiecărui lucru, să-i dea telecomanda potrivită, să-i arate unde se aflau plantele care trebuiau udate, să-i spună în ce zi erau.

Ayelet mi-a zis:

— *She is so innocent. Smart and innocent.*[1]

Iar eu i-am răspuns:

— *Soon she wouldn't be innocent anymore, it is just a matter of time.*[2]

---

1. E-atât de inocentă. Deșteaptă și inocentă (în engleză, în original).

2. Foarte curând nu va mai fi inocentă, e doar o chestiune de timp (în engleză, în original).

Iar Ayelet – nefiind deloc proastă, şi-a dat seama imediat că mă îndreptam din nou către o discuţie de tipul „hai-să-mai-facem-un-copil" – mi-a spus:

— Las-o baltă, Arnon. Asta dacă nu cumva rămâi tu însărcinat.

Iar eu am zis:

— *English, babe, English.*[1]

Şi Ofri a spus:

— Ce Dumnezeu, mami, ştii bine, băieţii nu pot rămâne însărcinaţi.

Ayelet a răspuns:

— Eu nu sunt una dintre prietenele tale, Ofri, nu-mi vorbi mie pe tonul ăsta!

Şi Ofri a întrebat:

— Ce vrei de la mine? De ce te superi mereu pe mine?

Iar eu am zis:

— *She is right, you know.*[2]

Şi Ayelet a spus:

— Nu te amesteca.

Relaţia dintre Ofri şi Ayelet e complicată. Dintotdeauna a fost aşa. Poate nu în primul an, când Ofri a fost alăptată. Însă din clipa în care Ofri a încetat să sugă şi a început să vorbească, între ele două s-a instalat un fel de tensiune. Acum sunt cele mai bune prietene din lume, numai sărutări şi îmbrăţişări, acum sar una la cealaltă, scoţându-şi ghearele. Problema e că toate astea n-au nimic de-a face cu puterea. Ofri este puternică, foarte puternică, însă nu are nici o şansă în clipa în care Ayelet se dezlănţuie asupra ei cu tot arsenalul. Ea le numeşte limite.

— Copila are nevoie de limite.

---

1. În engleză, dragă, în engleză (în engleză, în original).
2. Are dreptate, să ştii (în engleză, în original).

Însă eu am simțit încă de bun început că e vorba despre mult mai mult, că există o anumită răutate în felul în care-i vorbește. Un fel de ac învelit cu multă grijă în miere. Ce exemplu să-ți dau? Poate spune, de pildă:

— Uite cât de multe prietene vin la Yaeli. Numai tu stai toată ziua în pat, îngropată în cărți. Nu-i păcat, dulceața mea?

Sau:

— Crezi că până mâine vei hotărî cu ce să te îmbraci, frumușico?

Sau:

— Pământul către Ofri! Pământul către Ofri! Măcar asculți ce-ți spun?!

Până și poreclele pe care i le dă – cosmonauta, visătoarea, taciturna –, toate au o nuanță mai degrabă critică decât drăgălașă. Adesea, când se întoarce târziu de la birou, iar Ofri face câte ceva ce-i displace ori e pur și simplu cufundată în lumea ei și nu-i răspunde, își pierde de-a dreptul răbdarea și îi aruncă fetei în față lucruri de genul:

— Sunt mama ta și trebuie să te suport, n-am de ales. Dar străinii o să-ți întoarcă spatele și o să te lase baltă, dacă te comporți așa.

Sau (și jur pe viața mea că i-a spus asta copilei):

— Ce rău am făcut pe lumea asta de am primit o pedeapsă ca tine?

Și nu sunt doar lucrurile pe care le spune. Mai e și tonul pe care îl folosește. E așa... tăios. Lipsit de milă. De ce? Nu știu. Ofri are un ritm lent, e mai gânditoare. De foarte multe ori chiar nu-și dă seama că vorbim cu ea. Dacă încercăm s-o împingem de la spate, reacționează exact pe dos. Ayelet, din contră, e extrem de agitată. Nu are răbdare cu cei care nu reușesc să țină pasul cu ea. Mai are și o mamă complet nebună. Poate că toate lucrurile astea au legătură între ele. Când era mică, Ayelet a fost bătută de mama ei. Și vorbim

aici de luxuriantul cartier Ramat Aviv, da? Nu de Lod sau mai știu eu ce alt loc rău famat. În elegantul Ramat Aviv, mama ei o lovea cu rigle și curele. Și nu exista nici un tată care să le despartă. Gândește-te că nu poți ști niciodată ce se întâmplă în spatele ușilor blindate de la casele oamenilor.

Înainte să se nască Yaeli, eu și cu Ayelet ne certam adesea din pricina felului în care o creșteam pe Ofri. Ea era de părere că eu o răsfățam pe fiica noastră. Iar eu îi răspundeam:

— Ce răsfăț, copila e perfectă, e un înger.

După apariția lui Yaeli în peisajul familiei noastre, situația s-a mai echilibrat puțin. Masa stă mult mai bine pe patru picioare. Dar încă simțeam că era foarte important să rămân prin preajmă și să am grijă de Ofri. Pentru a nu-i permite lui Ayelet să fie prea dură cu ea. Să-i provoace răni imposibil de vindecat mai târziu.

Îți voi povesti un lucru care probabil ți se va părea deplasat rău de tot. După succesul cu *Tavlina*, am primit solicitări din Spania și Germania, pentru a merge să decorez restaurante de acolo. Nu-ți vine să crezi ce e-mailuri mi-au trimis: „*We admire your no bullshit style of creativity*"[1]. „*The atmosphere you create makes people want to order the whole menu.*"[2] Ți le voi arăta odată. În orice caz, am spus nu. În ciuda faptului că era o șansă de a mă lansa din nou pe cont propriu. Și o provocare profesională extraordinară. Iar motivul principal pentru care am spus „nu" – și aici nu mă refer la motivul pe care i l-am dat lui Ayelet – a fost acela că, pentru a decora un restaurant în străinătate, trebuie să călătorești mult și să petreci perioade lungi departe de casă. Și nu mă vedeam

1. Îți admirăm stilul și creativitatea lipsită de rahaturi (în engleză, în original).

2. Atmosfera pe care o creezi îi face pe oameni să-și dorească să comande tot meniul (în engleză, în original).

în stare să las pisicile alea două singure atât de mult timp. Înțelegi? Întotdeauna am simțit un fel de responsabilitate specială față de Ofri. Tocmai asta face ca tot ceea ce s-a întâmplat ulterior să fie îngrozitor.

Spune-mi, e în regulă să mă năpustesc asupra ta cu toate problemele astea ale mele? Ești sigur? Tu cum mai ești? Nici măcar nu te-am întrebat. Am văzut că te afli pe lista celor mai bine vânduți autori. Câți bani primești pentru fiecare carte? Doar atât? Își bat joc de tine, crede-mă. Să „continui povestea"? Pentru tine, totul e o poveste, nu-i așa? Păcat că pentru mine e realitate.

În fine. Unde rămăsesem? În fiecare zi de luni am curs de *spinning*. Începe la ora șapte, dar trebuie să ajungi puțin mai devreme, dacă vrei să alegi o anumită bicicletă. Nu ai făcut niciodată *spinning*? Bravo ție, înseamnă că ai gene foarte bune. În familia noastră, toți bărbații sunt supraponderali. Așa că nu am de ales. Trebuie să am grijă de mine. Bicicletele din sala de *spinning* sunt așezate în semicerc, în fața instructoarei. Numerotate. Eu o prefer pe cea cu numărul patru. Așezată cel mai departe de aparatul de aer condiționat. În fiecare dimineață de luni, Ayelet o duce pe Yaeli la Tel Aviv, la un curs de yoga dedicat copiilor cu probleme respiratorii, după care se întorc repede acasă, pentru ca eu să pot pleca la *spinning* la ora șase și jumătate.

În ziua cu pricina, au rămas blocate în trafic. Ayelet mi-a telefonat de pe drum și mi-a spus că vor întârzia puțin. I-am zis:

— Luați-o pe Ayalon Sud.

Iar ea mi-a spus că erau deja pe Geha. M-am enervat. Îi spun meru s-o ia pe Ayalon, fiindcă traficul e mai puțin congestionat pe partea aceea, dar ea se încăpățânează să meargă pe Geha. Pentru că e obișnuită cu traseul ăla. Deja mă vedeam ajungând în ultima clipă și alegându-mă cu bicicleta

nouăsprezece sau douăzeci, care e așezată în spatele unui mic paravan. Nici măcar n-o poți vedea bine pe instructoare din locul ăla. Înțelegi? Mi-ar fi plăcut să-ți pot spune că m-am dus la Herman și la Rut fiindcă aveam o urgență la serviciu sau pentru că simțeam o presiune în piept și a trebuit să plec de urgență la spital. Dar, de fapt, povestea e cât se poate de simplă – ce bicicletă urma să încalec la cursul de *spinning*.

Rut era la conservator. L-am întrebat pe Herman la ce oră se întoarce, iar el mi-a răspuns că nu știe. Am făcut un calcul: dacă plec acum, peste zece minute, maximum un sfert de oră, Ayelet ajunge acasă. Ce s-ar putea întâmpla într-un sfert de oră? Rut sigur se va întoarce între timp. De obicei se întoarce de la serviciu în jur de ora șase și jumătate. Iar persoanelor în vârstă nu le place să se abată de la rutina zilnică. Și astfel, Ayelet nici nu va ști că am lăsat-o pe Ofri singură cu Herman. Și chiar dacă va afla, ce contează? S-o ia pe Ayalon data viitoare.

Ofri, desigur, era în al nouălea cer. I-am explicat că era vorba doar de câteva minute. Că mama avea să ajungă imediat. Dar ea călărea deja pe spinarea lui Herman, *Hoppe, hoppe, Reiter*, și nici nu mai auzea ce-i spuneam. Aș fi vrut să-l avertizez, dar nu știam cum s-o fac fără să-l jignesc. Fără ca el să-și dea seama că nu aveam încredere în el. Așa că nu i-am mai spus nimic. I-am trimis lui Ayelet un SMS: „Ofri e la Herman și Rut". Apoi mi-am schimbat hainele. Și am ieșit. Nu sunt sigur că ar fi fost de vreun folos dacă i-aș fi spus ceva. Și dacă i-aș fi zis: „Având în vedere condiția în care te afli, ar fi mai bine să nu ieșiți din casă", ar fi fost șanse mari ca el să-mi răspundă „*Ja*!" și să uite totul în mai puțin de un minut.

În timpul orei de *spinning*, am anulat soneria telefonului mobil. Oricum e imposibil să auzi ceva în sala aceea, cu toate boxele date la maximum. Așa că abia la sfârșitul cursului dublu am observat că aveam patru apeluri nepreluate. Chiar

și atunci, m-am gândit că, probabil, Ayelet plecase de acasă fără cheie sau ceva de genul ăsta, așa că mi-am văzut în continuare de treabă, îndreptându-mă spre dușuri. Data viitoare să mă asculte și s-o ia pe Ayalon. Asta mi-am spus. Să-i fie învățătură de minte. Nu m-am grăbit, m-am relaxat sub jetul de apă, înțelegi ce-ți spun? M-am răsfățat. M-am spălat pe cap. Am tot mărit temperatura apei, până în punctul în care aproape îmi ardea pielea. Și ție îți place să faci asta? Serios? Credeam că e perversiunea mea intimă. Abia după ce m-am șters cu prosopul m-am uitat din nou la telefon. Deja aveam douăsprezece apeluri nepreluate. Am sunat-o pe Ayelet. După numai câteva secunde, eram deja în drum spre casă.

Cum aș putea să-ți explic ce anume simți într-o astfel de situație? Îți amintești primele raiduri de patrulare pe care le-am făcut imediat după înființarea așezărilor evreiești, când Erlich a intrat din greșeală cu automitraliera lui pe aleea aia din Hebron? Îți aduci aminte cum a început să cadă peste noi o ploaie de cărămizi? Și cum idiotul nu reușea să dea cu spatele? Ei bine, ia episodul ăsta și înmulțește-l cu zece. Cu o sută. Cu o mie. Acolo, în Hebron, mi-am păstrat sângele-rece. Aveam sentimentul că vom ieși cu bine din situația aia. În general, în situații de criză, reușesc să-mi păstrez calmul. Dar atunci – îți spun sincer – am pierdut complet controlul asupra lucrurilor. Urlam la mine însumi în timp ce conduceam. Loveam cu pumnii în volan.

Probabil, diferența e că la Hebron eram responsabil doar pentru mine însumi. Acum, purtam responsabilitatea fiicei mele. Și o dădusem în bară. Știam că o dădusem în bară. Îmi era atât de limpede că o dădusem în bară, încât Ayelet nici măcar nu se obosise să mă mai învinovățească pentru asta. Imediat ce am coborât din mașină, m-a informat pe scurt asupra întregii situații: toți vecinii din bloc participau la căutări,

fusese trimis pe străzi până și un echipaj de poliție. Toată lumea căuta prin cartier. Dar și prin cartierele învecinate. Am spus:

— Îl omor dacă i-a făcut ceva, pur și simplu îl omor.

Ayelet a zis:

— Încă nu știm ce s-a întâmplat, poate că s-au rătăcit pe undeva.

Dar vedeam în ochii ei că și ea se gândea la sărutări și la *Hoppe, hopppe, Reiter*. Am întrebat dacă plecase cineva să caute prin livezi, iar Ayelet mi-a răspuns:

— Nu, nu ne-am gândit atât de departe.

Atunci, i-am zis:

— Mă duc eu acolo, și îmi iau și arma cu mine.

Iar ea a întrebat:

— De ce să-ți iei arma?

Și eu i-am răspuns:

— Dacă s-a atins fie și numai de un fir din părul ei, s-a zis cu el.

Pe vremea când Ofri mergea la grădiniță, era acolo un băiețel care o tot necăjea. Saar Ashkenazi. În fiecare zi se întorcea acasă cu câte o poveste. Saar Ashkenazi îi spusese asta, Saar Ashkenazi îi făcuse cealaltă. Ayelet a discutat cu educatoarea, care i-a spus că nu observase nimic ieșit din comun și că, la vârsta aceea, copiii fac adesea confuzie între ceea ce se întâmplă în realitate și în propria imaginație.

Copila noastră nu a confundat niciodată realitatea cu imaginația. Și exact asta i-am spus lui Ayelet: Fetița noastră face diferența foarte bine între realitate și imaginație. Iar într-o zi, după ce am lăsat-o pe Ofri la grădiniță, m-am ascuns în spatele unui tufiș și am așteptat până au ieșit în curte. La început, totul a fost bine. Ofri se juca împreună cu prietenele ei, iar eu mă simțeam ca un idiot. Un bărbat de patruzeci de ani, pândind din spatele unui tufiș, dimineața la ora nouă.

Însă tocmai atunci s-a apropiat de ele un băiat. Venea din spate. Adică Ofri stătea cu spatele la el. Şi ticălosul ăla mic i-a tras pur şi simplu pantalonii jos. După care a fugit. Apoi, de la o distanţă de câţiva metri, a început să râdă de ea şi să-i îndemne pe ceilalţi să se uite la chiloţii ei.

Tu mă cunoşti. Nu sunt un om violent. În timpul Intifadei[1] preferam să rămân la bucătărie decât să merg în patrulare, îţi aminteşti? Însă te rog să mă crezi că, dacă ai vedea pe cineva trăgând jos pantalonii lui Yonatan al tău, ai reacţiona exact la fel ca mine. Este un instinct. De necontrolat.

Ce i-am făcut băiatului? Ceea ce se cuvenea. Am escaladat gardul grădiniţei, am înşfăcat copilul, l-am lipit de zid zdravăn de tot, după care i-am spus că, dacă o mai atinge pe Ofri o singură dată, îl fac una cu pământul.

Seara m-a sunat mama lui. Mi-a spus:

— V-aţi făcut de lucru cu cine nu trebuie.

Se pare că tatăl lui Saar Ashkenazi era regele racketilor din cartierul nostru. Poliţia încercase să-l reţină vreme de ani de zile, dar nu reuşise. Nu crezi că există asemenea personaje în suburbii? Ei bine, ar fi cazul să începi să crezi.

Pe scurt, soţia lui mi-a zis la telefon:

— Asi e acum în străinătate, „prospectează noi oportunităţi de afaceri", dar când se va întoarce şi va auzi ce i-ai făcut lui Saar, va fi vai şi-amar de tine.

Exact aşa mi-a spus. Cu cuvintele astea: „Va fi vai şi-amar de tine".

Atunci, mi-am cumpărat o armă şi am pus-o în dulap. Muniţia am pus-o în alt dulap, după care le-am încuiat pe amândouă cu cheia. Mi-am spus: Dacă vine în peştera mea Asi ăsta, măcar să am cu ce să-mi apăr puii. O săptămână

1. Revoltă violentă caracterizată prin acte de terorism împotriva persoanelor civile israeliene, cu acordul instituţiilor oficiale palestiniene. (*N. red.*)

mai târziu, a apărut în ziar o știre conform căreia Asi Ashkenazi fusese arestat în Larnaka, urmând să fie judecat și închis mulți ani pentru trafic de droguri. Saar Ashkenazi și mama lui au dispărut de la grădiniță la puțin timp după acest eveniment. Educatoarea nu știa unde plecaseră. Sau nu voia să spună. Părea că și ea răsufla ușurată. În ceea ce mă privește, din toată povestea asta m-am ales cu o armă.

De atunci, o singură dată am scos-o din dulap – când am mers în excursie în Valea Kelt. Arabii uciseseră acolo doi turiști în urmă cu câțiva ani, așa că m-am simțit mult mai în siguranță să o am asupra mea. Ayelet mi-a spus că, pur și simplu, nu-i plăcea ideea, însă din tonul ei se înțelegea că nu-i plăcea din punct de vedere ideologic, agreând-o însă din punct de vedere practic. Seara, după ce ne-am întors din drumeție, iar fetele s-au prăbușit pe paturi și eu am intrat sub duș, pentru a mă curăța de praful deșertului care-mi intrase peste tot, Ayelet s-a dezbrăcat, a dat la o parte perdeaua de baie și a întrebat:

— Aceea e o armă sau ești doar fericit să mă vezi?

Înțelegi? Până și femeile puternice ca Ayelet caută pe cineva care să aibă grijă de ele. E un instinct de supraviețuire.

Am luat atunci arma și muniția și am început să alerg spre livadă. Ai fost la mine acasă, nu-i așa? Cum nu-ți aduci aminte? Am făcut grătar de Ziua Independenței. Acum doi ani. Așa. Cum ieși din clădirea noastră, e o cărare ce duce spre sinagogă, și după ce treci de sinagogă, mai e o cărare pe care ajungi la livadă în numai trei sau patru minute. Sunt deja zece ani de când se tot spune că, în locul livezii, vor ridica un cartier pentru familii tinere, însă până acum nu am văzut nici măcar un buldozer.

Când Ofri era micuță, de fapt din clipa în care a început să meargă, o duceam mereu acolo. Dacă pomii aveau fructe – portocale sau grepfruturi –, culegeam și noi câteva, le decojeam și le mâncam. Dacă nu, ne plimbam pur și simplu.

Pe la mijlocul celui de-al treilea rând de pomi, cineva întinsese pe jos un covor şi aşezase pe el două fotolii şi o măsuţă de bambus, precum cele pe care le poţi cumpăra din pieţele druze de pe Carmel. Cu siguranţă vreun profesor de liceu, care s-a dus acolo împreună cu clasa, să fumeze cu toţii narghilea înainte ca tinerii să plece în armată. Este chiar frumos să te plimbi prin livadă la lăsarea serii. Soarele pătrunde printre frunze şi se simte adierea brizei dinspre mare. Mă aşezam cu Ofri pe unul din fotolii, de multe ori îi spuneam câte o poveste, uneori îmi povestea ea, dar adesea tăceam şi ascultam ciripitul păsărilor. Îţi jur, nu am fost niciodată mai liniştit decât în timpul acelor plimbări cu Ofri. Chiar şi după naşterea lui Yaeli, am încercat să merg cel puţin o dată pe săptămână la plimbare cu Ofri prin livadă. Ascultă, şi eu am fost frate mai mare. Ştiu cum e când ţi se naşte un frate mai mic. Mai ales după ce, vreme de şapte ani, ai fost regele lumii. Ţi se va părea amuzant, dar până şi azi mai sunt puţin furios pe faptul că fratele meu, Miki, mi-a distrus viaţa aceea bună pe care o aveam înainte ca el să se nască. Aşa că mi-am spus: Să aibă parte măcar de o oră pe săptămână în care să se simtă în continuare prinţesa lui tati. Nu avea nici o importanţă ce făceam în timpul acelei ore, esenţial era s-o petrecem împreună. Doar noi doi. În ultimul an, îţi spun, începuse să ia cu noi la plimbare tot felul de cărţi. Îţi dai seama? Stă pe covoraş şi citeşte *Micuţele doamne*. Eu îi pregătesc suc de portocale cu aparatul pe care l-am adus de acasă. După aceea bem amândoi din paharele de carton ce au rămas de la petrecerea de ziua ei.

— Mai vrei?

Am pornit-o alergând într-acolo. La locul nostru. Ayelet a rămas acasă cu Yaeli, păzind telefonul, în timp ce Rut conducea un echipaj al poliţiei prin toate locurile în care îi plăcea lui Herman să se plimbe. Dar eu aveam o presimţire. Aşa că

mi-am urmat instinctul. Se lăsase deja întunericul. Felinarele stradale luminau intrarea în livadă, însă în clipa în care am păşit printre şirurile de pomi, nu am mai reuşit să văd nimic. M-am zgâriat într-o creangă. Nici măcar nu mi-am dat seama că-mi curgea sânge. Abia acasă, mult mai târziu, am observat. Am continuat să alerg. Un miros de putreziciune mi-a umplut nările. Toate fructele pe care muncitorii thailandezi nu le culeseseră la timp căzuseră pe pământ, atrăgând muştele şi viermii.

În clipa în care am ajuns la cel de-al treilea şir de copaci, ştiam deja că erau acolo. Nu-i vedeam, dar simţeam asta. Nu ştiu cum să-ţi explic. Poate că nasul meu recunoştea mirosul de şampon al lui Ofri. Poate că e vorba despre legătura aceea dintre părinte şi copil, care te face să simţi când copilul tău se află în apropiere, deşi nu-l poţi vedea. Am încărcat muniţia, mi-am pregătit arma şi mi-am potrivit degetul pe trăgaci. Aveam deja imaginea în minte – era acolo încă din clipa în care intrasem în livadă, iar dacă imaginea aceea se dovedea a fi cea pe care aveam s-o văd aievea, Herman urma să primească un glonţ în tâmplă. Nu în spinare, pentru ca nu cumva, Doamne fereşte, glonţul să treacă prin trupul lui şi să ajungă la ea. Eu aveam să mă apropii din lateral, să-i lipesc ţeava armei de tâmplă şi să apăs pe trăgaci.

Prima dată am auzit plânsetul. Cu câteva secunde înainte să-i văd, am auzit plânsetul. Un părinte poate recunoaşte plânsetul copilului său chiar şi între sute de copii care plâng. Prin urmare, mi-am dat seama imediat că nu era plânsetul lui Ofri. Şi nu-mi puteam explica ce se întâmpla. Ce, mai răpise şi o altă fetiţă, în afară de ea? Cu degetul în continuare pe trăgaci, m-am apropiat cu paşi uşori. Încet de tot. Un copil poate recunoaşte sunetul paşilor părintelui său dintr-o mie de alţi paşi. Astfel, în timp ce mă strecuram cu maximum de atenţie, am auzit vocea lui Ofri foarte aproape de mine, spunând:

— Tati? Vocea ei nu părea cu nimic diferită. Fără urmă de isterie.

I-am spus:

— Da, draga mea, sunt aici. Am mai făcut câțiva pași în direcția lor, am dat la o parte cele câteva crengi care-mi mai stăteau în cale, apoi i-am văzut.

Stăteau jos, pe covor. Ofri își ținea picioruşele întinse în față, iar capul cel mare și alb al lui Herman se odihnea pe coapsa ei. Bărbatul plângea, iar cravata i se răsucise într-o parte, căzând pe genunchiul ei. Suspina. Între două suspine, și-a ridicat spre mine ochii cenușii, spunând:

— Îmi pare rău, îmi pare atât de rău.

A fost ciudat. Mi-a zis că-i pare rău, însă în ochii lui strălucea o altă expresie, o expresie care nu avea nimic în comun cu părerea de rău.

I-am cerut să se ridice în picioare.

El continua să plângă. Și nu s-a mișcat. M-am gândit că plângea asemenea cuiva care a făcut un lucru pe care n-ar fi trebuit să-l facă. În momentul acela, am îndreptat arma spre el și i-am zis:

— Ridică-te în picioare, Herman, altfel nu știu ce-ți fac.

— E terminat, tati, a spus Ofri. Nu poate să se ridice.

— E imposibil să nu se poată ridica, am zis. Mă înnebunea imaginea capului lui pe coapsa ei. L-am apucat de-o mână și l-am tras în sus cu putere. Am auzit ceva rupându-se. Ceva dinăuntrul lui cedase în clipa în care îl smucisem. Un os sau un ligament. A căzut din nou în genunchi. Gemea de durere. I-am dat drumul mâinii și l-am lăsat să se prăbușească pe covor. Am întrebat-o pe Ofri: Ce ți-a făcut?

Ea și-a ferit privirea și nu mi-a dat nici un răspuns. Poate că, dacă mi-ar fi răspuns atunci și acolo, lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Dar nu mi-a răspuns, doar și-a ferit privirea. Eu am insistat:

— Răspunde-mi, Ofri, cum ați ajuns aici?

— Ne-am rătăcit, mi-a zis ea. După care a tăcut.

Herman continua să geamă de durere. Pe pantalonii lui – am observat dintr-odată –, undeva în zona șlițului, se vedea o pată umedă. Nu-mi dădeam seama dacă fusese tot timpul acolo sau apăruse atunci. Iar privirea lui... Cum să-ți spun? Avea în ochi strălucirea unui bărbat înfierbântat. Exact asta era. Strălucirea din privirea unui bărbat încă excitat.

Degetul meu era în continuare pe trăgaci. Îmi venea să-l împușc așa cum împuști un cal bolnav. Îți jur.

— V-ați rătăcit? am întrebat-o pe Ofri.

— Da, ne-am plimbat prin cartier, apoi Herman a devenit confuz și nu a mai știut cum să ne întoarcem, fiindcă eram deja destul de departe, așa că ne-am învârtit, și ne-am învârtit, iar pe el îl dureau foarte tare picioarele și trebuia să facă pipi, și exact în clipa în care mi-a spus că trebuie să facă pipi, am observat că mergeam pe cărarea care duce spre livadă, așa că i-am spus că știu eu un loc acolo.

— Tu ai fost cu ideea să veniți aici? De ce?

— Deoarece știam că vei veni să mă cauți aici, mi-a spus Ofri îmbrățișându-mă. Știam că mă vei găsi, tati.

Acum plângea și ea. Pe pantalonii mei. Nu părea un plânset de ușurare. Nu. Era plânsetul acela al ei, un plânset primordial, mult prea încărcat pentru a fi un plânset de ușurare. Am sunat-o pe Ayelet. I-am spus că-i găsisem și că aveam nevoie de ajutor pentru a-l căra pe Herman, fiindcă părea că-și rupsese ceva și nu se putea mișca. Ayelet m-a întrebat:

— Ea cum e?

Eu i-am răspuns:

— Nu pare prea bine.

Ea a întrebat:

— Ce vrei să spui?

Eu am zis:

— Îmi trimiți aici câțiva oameni sau nu?

Poliția are un protocol aparte pentru astfel de situații. Trebuie să admit că am fost plăcut surprins de felul în care au acționat în acest caz. În decursul unei singure zile, atât Herman, cât și Ofri au fost audiați, fiind supuși unor investigații medicale minuțioase – după cum s-a exprimat detectivul – „pentru a exclude posibilitatea unei agresiuni sexuale". Pe Herman l-au audiat și l-au investigat la secția de ortopedie a Spitalului Asaf Harofe. Pe Ofri au luat-o cu ei la secție, în prezența unui asistent social. Concluzia lor a fost una cât se poate de clară: el nu i-a făcut nimic din ceea ce putea fi considerat un act de agresiune. Existase contact fizic între ei doi. Merseseră prin cartier ținându-se de mână. Îi ceruse o dată să-l sărute pe obraz. Mai târziu, după ce s-a lăsat întunericul și s-au rătăcit, el s-a simțit umilit de propria neputință și a început să plângă, iar ea l-a mângâiat pe cap, încercând să-l liniștească. Dar asta fusese tot. Nu descoperiseră nici o urmă de spermă. Nici o zgârietură. Nici o picătură de sânge.

— Spre bucuria mea, a spus investigatorul, nu avem nici un motiv să continuăm ancheta în acest sens.

Dar eu nu eram deloc bucuros. Simțeam că ceva nu era în regulă. Încă de atunci am avut un sentiment ciudat. De ce îi ceruse să-l sărute în timp ce se plimbau? Pot să înțeleg un asemenea gest la despărțire, în casa scărilor, dar așa, în mijlocul drumului? Nu mai putea să aștepte? Și ce însemna strălucirea aceea din ochii lui, pe care i-o observasem acolo, în livadă? Și vaietele alea; un om nu plânge astfel doar pentru că s-a rătăcit. Nu știu. Ceva mi se părea că scârțâie. Însă discursul detectivului părea logic, așa că Ayelet i-a înghițit explicațiile, iar Ofri se purta exact ca de obicei, neavând nimic din comportamentul unui copil traumatizat, prin urmare nu puteam aduce nici un argumnet contra. Era doar un sentiment.

Simptomele au apărut abia după două săptămâni. Dintr-odată, copila nu a mai vrut să participe la nici un fel de

activități. Nu mai voia să meargă la cursurile de vioară, nici la cele de desen sau de gimnastică. O duci la curs, iar ea nu vrea să coboare din mașină. Nici în ruptul capului.

— De ce nu vrei să mergi, Ofri?

— Pentru că nu vreau.

— Dar de ce nu vrei?

— Fiindcă nu vreau.

În prima săptămână o lași în pace. În cea de-a doua săptămână te înverșunezi și o împingi afară din mașină aproape cu forța, ducând-o la cursul de desen împotriva voinței ei. După un sfert de oră primești un telefon din partea secretarei centrului de activități artistice:

— Fetița dumneavoastră plânge încontinuu. Lucrul acesta îi împiedică pe ceilalți copii să se concentreze. Veniți să o luați.

Te duci să o iei, o îmbrățișezi cu putere, o întrebi:

— Ce s-a întâmplat, fetița mea?

Iar ea îngheață în brațele tale, ca și cum atingerea unui bărbat i-ar provoca dintr-odată repulsie, ca și cum și-ar da seama pe neașteptate că atingerea unui bărbat poate fi periculoasă, apoi spune:

— Nimic, tati. Ți-am spus că nu vreau să merg la curs, dar tu m-ai obligat.

Învățătoarea îi telefonează lui Ayelet la serviciu. Tu primești un raport al conversației respective seara târziu, după ce vă asigurați că fetele au adormit. Se pare că Ofri nu mai iese în pauze. Rămâne în bancă și citește. Nu le răspunde prietenelor care o cheamă la joacă. Iar situația ei școlară s-a depreciat. La ultima dictare la engleză a făcut șase greșeli. În toate dictările adunate la un loc, din timpul anului școlar, nu făcuse șase greșeli. Încercați să stați de vorbă cu ea. Să vă dați seama ce se întâmplă. Spune că ceilalți copii din clasa ei sunt niște bebeluși. Că nu o interesează câtuși de puțin să-și petreacă pauzele în compania lor. Fac și vorbesc numai prostii. Voi întrebați:

— Ce fel de prostii fac?

Ea nu răspunde.

Voi îi spuneți:

— Poți să-ți petreci cu ei o pauză da, una nu.

Ea nu răspunde.

Dimineața descoperiți că patul ei e ud. Sora ei cea mică folosește deja toaleta, iar Ofri face pipi în pat. Nu pare surprinsă. Nici rușinată. Nu vorbește. Merge în tăcere la duș, se spală, se șterge, își alege o altă pereche de chiloți din dulap, apoi se îmbracă. Îți spui că e doar o întâmplare, dar lucrurile se repetă și în dimineața următoare.

La aproximativ o săptămână după apariția simptomelor, i-am spus lui Ayelet:

— Copila asta se prăbușește sub ochii noștri, iar noi nu facem nimic.

Stăteam în pat, pe întuneric, cu ochii ațintiți în tavan, iar Ayelet îmi zice, pe un ton abia șoptit, pe care nu-l mai auzisem până atunci ieșind din gura ei:

— Nu știu ce să fac, Arnon, nu m-am simțit niciodată atât de neajutorată.

Am întrebat-o dacă observase privirirea pe care o avea Ofri în ultima vreme. Iar ea mi-a răspuns:

— Privirea ei? Ce-i cu privirea ei?

Nu îmi dădeam seama dacă se prefăcea sau chiar nu observase, așa că i-am spus:

— Privirea ei nu mai e inocentă. Ascultă-mă, acolo, în livadă, s-a întâmplat un lucru despre care nu vrea să vorbească. În clipa în care i-am găsit, nu știu, era ceva în atitudinea lui Herman...

— Dar poliția... a spus Ayelet cu firicelul acela de voce pe care n-o cunoscusem până atunci.

Am întrerupt-o.

— Poliția are tot interesul să închidă dosarele, nu să le deschidă.

Am sunat un psiholog. Recomandat de una dintre prietenele lui Ayelet. Știi foarte bine ce părere am despre psihologi, dar atunci când te afli pe marginea prăpastiei, ești dispus să încerci orice. Ne-am dus la clinica ei, într-un *moshav*[1]. O căsuță din piatră, așezată în curtea din spate a unei vile splendide. Intrări separate. Pentru a asigura discreția. O ușă destinată pacienților. Înăuntru, totul părea scump: canapeaua din piele, măsuța, scaunele. Fiecare dintre ele valora cam cât casa noastră. Imediat ce am intrat, Ayelet a și început cu ce-frumos-e-aici. Atunci când întâlnește pentru prima dată o persoană, Ayelet începe imediat să-i facă tot felul de complimente.

Psiholoaga ne-a mulțumit și ne-a rugat să-i povestim ce anume ne adusese la ea. După ce am terminat, ne-a spus pe un ton calm:

— Vă propun un modul de șapte ședințe. Două cu voi. Două cu voi și cu fetița. Două cu fetița singură. Și o a șaptea întâlnire, în care să tragem concluziile.

La cea de-a șaptea întâlnire ne-a spus:

— Nu cred că ar trebui să căutăm o singură cauză pentru comportamentul lui Ofri. Avem de-a face în acest caz cu un cumul de factori. I s-a născut o surioară, școala o solicită tot mai mult, diferența dintre gradul ei de maturitate și acela al copiilor de vârsta ei, toate acestea se traduc prin dificultăți de socializare. Și mai e, desigur, incidentul acela nefericit cu vecinul, care cu certitudine...

Ayelet dădea din cap a încuviințare. Mi s-a părut că văd chiar și începutul unui zâmbet apărând pe buzele ei. Nu un zâmbet de fericire. Un zâmbet de ușurare. Doar e mult mai ușor să trăiești gândindu-te că ai de-a face „cu un cumul de

1. Așezare – o comunitate de dimensiuni reduse, preponderent agricolă, asemănătoare întru câtva kibbutzului, cu diferența că pământurile lucrate sunt proprietate privată.

factori", nu-i așa? Știi ceva, poate că tocmai asta m-a scos din sărite. Zâmbetul lui Ayelet. Sau poate că de vină au fost cuvintele psiholoagei. „Incidentul acela nefericit". Un limbaj de profesionist. Rece. Sau poate gândul la faptul că plăteam cinci sute de șekeli pe oră pentru o asemenea tâmpenie. Cinci sute de șekeli! Nici nu-i de mirare că își permitea astfel de canapele. Așa că am întrerupt brusc tot acel cumul de factori și am întrebat-o pe șleau:

— Ofri ți-a povestit sau nu? Ce ți-a spus?

Ayelet mi-a așezat o mână pe coapsă, ca și cum aș fi fost un copil, și a spus:

— Arnon, dă-i voie lui Nirit să termine...

I-am dat mâna la o parte. Am început să urlu la psiholoagă:

— Trebuie să știu dacă ți-a povestit ce s-a întâmplat în livadă, pentru că noi, eu cel puțin, nu mai dorm de luni întregi din cauza acestei întrebări și, din câte pot să-mi dau seama, ai fi în stare să ne vorbești o oră întreagă despre cumulul de factori și să ne spui că-ți pare rău, dar timpul nostru s-a scurs deja...

Femeia a zis:

— Eu propun să ne calmăm cu toții...

Eu am lovit cu palma în masă.

— Nu vreau să mă calmez. Eu sunt clientul aici și vreau să știu dacă există vreo informație pe care tu o cunoști, iar eu, nu.

Psiholoaga și-a aranjat eșarfa roșie în jurul gâtului. Purta mereu eșarfe colorate, în ciuda faptului că era vară. Îmi venea să apuc eșarfa de capete și s-o sugrum cu ea. Apoi a spus:

— Nu-ți ascund nimic, Arnon. Din puținul pe care am reușit să-l aflu de la Ofri, mi-am format o opinie similară cu aceea a poliției. S-au rătăcit. Era întuneric. Ea l-a condus în livadă fiindcă știa că o veți căuta acolo.

— Ți-a spus că i-a cerut să-l sărute pe obraz în timp ce se plimbau pe stradă?

— Nu mi-a oferit detalii. În clipa în care îi ceri mai multe detalii, refuză să răspundă. În timpul ultimei noastre întâlniri, am rugat-o să-mi deseneze familia ei. Uite, puteți vedea și voi ce a desenat. O fetiță sprijinită de trupul tatălui ei, iar foarte aproape, mama și sora cea mică. Nu există nici un indiciu care să trădeze vreo traumă de tipul aceleia de care vă temeți voi. Cu alte cuvinte, impresia mea este că în livadă nu s-a petrecut nici un eveniment cu implicații sexuale. Îmi etichetez cuvintele ca fiind o „impresie", deoarece în astfel de cazuri există posibilitatea ca acel lucru care s-a întâmplat cu adevărat să fi reprezentat o traumă foarte puternică și să fie atât de adânc reprimată, încât să nu fi putut ajunge încă până acolo.

— Încă? Cu alte cuvinte, crezi că vei ajunge la un moment dat acolo? a întrebat Ayelet.

Jucându-se cu eșarfa, psiholoaga a spus că nu știe.

Așa că am încercat să clarific lucrurile.

— Prin urmare, tu spui că e posibil să nu aflăm niciodată ce s-a întâmplat, de fapt, acolo? Că nu vom fi siguri niciodată?

Pentru mine a fost mai mult decât suficientă mișcarea aproape imperceptibilă a bărbiei ei, dinainte de a-și rosti următoarea replică. M-am ridicat de pe nenorocita aia de canapea și am plecat de acolo. Am trântit ușa în urma mea. Cu putere. Speram să-i provoc o crăpătură urâtă. Ayelet a venit după mine alergând, ajungându-mă din urmă în parcarea acoperită cu pietriș.

— Ce crezi că faci, Arnon? Ai luat-o razna?

I-am spus că vreau răspunsuri, nu rahaturi, și că merg la singurul om care mi le poate oferi.

Poate că, dacă Ayelet ar fi venit împreună cu mine la Herman, nu s-ar fi întâmplat ceea ce a urmat. Dar ea n-a venit.

Pentru că se simțea prost din pricina celor petrecute la cabinetul psiholoagei. Înțelegi? Plătim cinci sute de șekeli pe oră și tot noi trebuie să ne simțim prost?

Mi-a spus:

— Vino să încheiem cel puțin ședința, Arnon.

Și eu i-am răspuns:

— Vii cu mine sau nu?

Iar ea a zis:

— Nu, nu vin; dacă tu ai luat-o razna nu înseamnă că trebuie s-o iau și eu.

M-am urcat în mașină și am plecat la spital. Știam că Herman nu mai era la secția de ortopedie. Fusese transferat la interne. Nu știam însă nimic mai mult. Dacă aș fi rămas fără ceapă în săptămâna aceea, aș fi preferat să nu mai gătesc *shakshuka*. Și nici ei n-au mai bătut la ușa noastră. Deoarece observam că mașina lor nu era în parcare în cea mai mare parte a timpului, îmi dădeam seama că se aflau la spital. Că Rut îl însoțea acolo. Ayelet a întâlnit-o o dată la intrarea în bloc, amândouă se întorceau de la serviciu, iar Rut i-a povestit că, în timp ce se afla internat la secția de ortopedie, Herman a început dintr-odată să sufere de toate bolile bătrâneții, așa încât îl transferaseră la o altă secție.

Am întrebat-o pe Ayelet dacă Rut îi ceruse cumva iertare.

— Din contră, spusese Ayelet.

— Cum adică, din contră?

— Din câte mi-am dat seama, este furioasă pe noi.

— De ce-ar fi furioasă?

— Susține că Herman a ajuns la ortopedie din cauza ta. Spune că l-ai tras de braț acolo, în livadă. E adevărat?

— Nu reușea să se ridice.

— L-ai tras sau nu l-ai tras?

— L-am tras.

— Din punctul ei de vedere, tu și numai tu ești vinovat pentru toate necazurile lui.

— A pomenit ceva despre banii pe care li-i datorăm? am întrebat.

Iar Ayelet a răspuns:

— Nu, dar chiar ar trebui să-i plătim.

M-am enervat.

— Să le plătești tu, dacă vrei! De la mine nu vor vedea nici un sfanț!

De la centrul comercial aflat în apropierea spitalului, am cumpărat un buchet mare de flori. Mi-am spus: Voi merge cu intenții pacifiste. Doar așa îmi va permite Rut să rămân singur cu el în cameră. De la recepția secției de interne, am fost îndrumat spre salonul cu numărul 14. Pe primul pat stătea întins un bătrân arab. Mă privea ca și cum aș fi fost un soldat care tocmai intrase cu forța în casa lui. Am continuat să merg înainte. Am dat perdeaua despărțitoare la o parte și i-am văzut pe Herman și pe Rut. El stătea întins, cu ochii închiși și cu un furtunaș într-o nară. Ea ședea alături și îi citea din *Yakinton* – o revistă pe care evreii proveniți din spațiul german o primesc prin poștă o dată pe săptămână. Pe masa micuță de lângă pat era o farfurie cu feliuțe subțiri și uscate din celebrul ei chec. Amândoi păreau mult mai bătrâni decât mi-i aminteam. Părul ei frumos părea dintr-odată rar, ca și cum jumătate din el i-ar fi căzut peste noapte. Ea și-a ridicat ochii din revistă și a spus:

— Tu erai.

Eu i-am întins buchetul. Ea a spus:

— Mulțumesc. Însă tonul vocii ei nu conținea nici cea mai mică urmă de recunoștință.

Am întrebat-o în ce stare se află Herman, iar ea mi-a răspuns:

— Foarte rea.

Am întrebat:

— Ce are?

Și ea a zis:

— Totul. Delir, ateroscleroză, o tumoră pe colon. Medicii de aici spun că de mult nu au mai văzut atât de multe probleme medicale la un singur om.

Am tăcut. Ce aș fi putut spune? Și ea tăcea. Așa cum fac adesesa doi oameni care au mult prea multe să-și spună.

Bătrânul arab a suspinat. Herman a deschis ochii, uitându-se când la mine, când la Rut. Pe mine m-a privit mai mult decât pe ea. Apoi și-a luat ochii de la mine și și-a pironit privirea înainte. Pe zid. Ca și cum ar fi fost proiectată acolo finala Campionatului Mondial.

I-am zis lui Rut:

— Am uitat, asistentele m-au rugat să-ți transmit că trebuie să mergi până la recepție. Trebuie să completezi nu știu ce formular.

Mi-a aruncat o asemenea privire, încât am rostit pe cel mai blând ton cu putință:

— Nu-ți face griji, rămân eu cu el.

După ce a plecat, am tras perdeluța în urma ei. Am așteptat până când am auzit ușa salonului deschizându-se și închizându-se, apoi, imediat, fără să pierd timpul, m-am aplecat deasupra lui Herman, l-am apucat de bărbie, l-am răsucit spre stânga, în așa fel încât să-l pot privi în ochi și am spus:

— Acum, domnule Herman Wolf, spune-mi exact ce s-a întâmplat în livadă.

El n-a zis nimic.

I-am smuls tubul de gavaj și l-am întrebat din nou, de data aceasta apropiindu-mă mult mai tare de fața lui:

— Ce i-ai făcut fiicei mele, Herman?

Nici de data asta n-a zis nimic, dar privirea lui era acum alta.

O strălucire se aprinsese în griul ochilor lui.

„Fac pe idiotul pentru a nu fi nevoit să-ți răspund la întrebări." Asta îmi transmitea strălucirea din ochii lui. Și din cauza asta n-am mai reușit să mă abțin. I-am prins gâtul cu

amândouă mâinile și am început să-l strâng din ambele direcții. I-am spus:

— Dacă nu-mi povestești acum, te omor.

Greșeala mea a fost că i-am lăsat mâinile libere. Aș fi putut să-l strâng de gât cu o mână și să-i imobilizez brațele bătrâne cu cealaltă. După câteva secunde, ar fi cedat și ar fi vorbit. Sunt sigur de asta. Dar el și-a întins mâna și a apăsat butonul de panică. Nici n-am observat când a făcut asta. Nu am auzit soneria. Brusc, cineva și-a încolăcit brațul în jurul pieptului meu și mi-a tras umerii în spate, în timp ce altcineva m-a apucat din față. Era o învălmășeală de coate, pumni, urlete și șuturi. M-am luptat ca un leu, îți spun, dar tot mai mulți asistenți veneau în salon, iar, în cele din urmă, m-au imobilizat pe podeaua aia jegoasă a spitalului, iar unul dintre ei s-a așezat pe spinarea mea și a spus, cu accent rusesc, că poliția era pe drum și că domnul și-ar face un serviciu dacă ar sta liniștit.

Ayelet a venit seara să mă ia din arestul poliției. Sosise direct de la serviciu, îmbrăcată în ținuta de avocat, și, pentru o clipă, pentru o fracțiune de secundă, atunci când a intrat, nu am fost sigur dacă era soția mea sau o femeie necunoscută și frumoasă pe care o plătesc pentru a mă reprezenta la proces. M-am lipit de ea, îmbrățișând-o cu putere. Voiam să-i simt oasele proeminente ale bazinului. Să mă asigur că era ea. Și m-a lăsat. Fără să spună nimic. Mi-a făcut acest dar.

După ce am ieșit din clădirea secției de poliție, mi-a zis:

— Ai mare noroc, Rut a decis să nu facă plângere. Iar în absența unei plângeri, poliția nu poate să-ți facă nimic.

N-am scos nici un cuvânt până în clipa în care am ajuns la poarta secției. Adevărul este că eram încă în stare de șoc din pricina arestului. Spune-mi, în care dintre cărțile tale se află o descriere a cuiva care tocmai a fost arestat? În ultima? Asta e, mi-am amintit ceva. Nu te supăra pe mine, dar se pare

că n-ai nici cea mai vagă idee ce înseamnă să fii arestat. Ce palmă peste față! Cum adică? Dintotdeauna am crezut că lumea se împarte în două categorii de oameni: cei normali și criminalii. Nu poți fi decât ori așa, ori așa. Nu există cale de mijloc. Dar în timp ce stai întins pe o saltea jegoasă într-o celulă și privești în tavan, la lucrurile scrise pe pereți de cei închiși acolo înaintea ta, îți dai seama că totul depinde numai de cantitatea de presiune pusă asupra ta și de motiv. Înăuntrul fiecăruia dintre noi există un mic criminal gata să ridice capul în orice clipă, înțelegi?

Când am ajuns la mașină, Ayelet s-a dus pe partea șoferului. I-am spus că puteam conduce, dar ea s-a așezat totuși la volan, prefăcându-se că nu mă aude. În clipa în care a pornit mașina, i-am spus:

— Știi de ce nu depune plângere Rut? Fiindcă preferă să nu deschidă cutia Pandorei.

Ayelet a răpuns:

— Nu depune plângere împotriva ta, Arnon, pentru că am implorat-o să nu facă asta. De la amiază, vorbesc întruna cu ea la telefon. Asta am făcut azi la serviciu. I-am explicat că treci printr-o perioadă foarte dificilă. I-am adus aminte de toate lucrurile pe care le-am făcut pentru ei. Îți dai seama câți ani ai fi primit pentru un astfel de atac, dacă ar fi depus plângere împotriva ta? Patru ani. Patru ani în închisoare! Patru ani fără să le poți vedea pe Ofri și Yaeli!!!

— Faptul că nu a depus plângere, am insistat eu, nu face decât să demonstreze că ceva s-a întâmplat în livada aia. Tu îți aperi soțul, iar ea și-l apără pe-al ei. Despre asta-i vorba aici. Păcat însă că fiica ta iese înfrântă din toată povestea asta.

În clipa aceea, Ayelet a ridicat vocea.

— Ești dus, știai? Nu, serios acum, chiar nu pricep ce naiba vrei. Poliția a spus că nu s-a întâmplat nimic. Psiholoaga a spus că nu s-a întâmplat nimic. Tot ce ai văzut când ai ajuns

acolo a fost doar că Herman plângea. Ce te-a apucat? Chiar te încântă toată nebunia asta?

— Cum ar putea să mă încânte așa ceva? La ce te referi?

— Nu știu.

— Nu poți spune un asemenea lucru fără să dai explicații.

— Nu știu, Arnon. Nu te înțeleg, nu înțeleg de ce urli la psiholog, nu înțeleg de ce vrei să-l sugrumi pe Herman, nu înțeleg ce se petrece cu tine.

— Ce se petrece cu mine? Fiica mea a mers în livadă cu un moș căruia îi plac sărutările. Noaptea. În clipa în care i-am descoperit, pantalonii lui aveau o pată umedă în dreptul șlițului, iar în ochi îi strălucea o privire perversă, și, după o lună, fetița mea începe să facă pipi în pat, noapte de noapte. Asta se petrece cu mine, ce anume nu ți-e clar?

— Știi ceva, Arnon? Nu toată lumea e obsedată de sex, ca tine.

— Obsedat de sex? Eu?

— Da, tu.

— Ce?!

— Exact cum ai auzit.

— Știai că eu, dintre toți prietenii mei, eu sunt singurul, dar singurul!, care nu a călcat niciodată în lături?

Și ea a spus:

— Stai puțin! Să înțeleg! Vrei să spui că meriți un premiu pentru asta?

Nu-ți face griji, omule. Timp de douăzeci de ani mi-am ținut gura în legătură cu lucrurile mai puțin ortodoxe pe care le-ai făcut. Și nu doar eu. Toată unitatea are buzele pecetluite. Știi deja că poți avea încredere în mine.

Bineînțeles că nu am pomenit nici un nume. Și, în afară de asta, nimeni n-ar crede așa ceva despre tine, judecând după felul în care vorbești în emisiuni despre Shiri și despre băieți. Ești un familist model. Dar să nu facem mare caz, nu

a fost decât un sărut pe obrazul unei reporteriţe nemţoaice. Ce te-a apucat? La urma urmei, merită oricând să frângi inima unei naziste.

Te-ai calmat? Pot continua?

În orice ceartă există un punct în care spui ceva ce n-ar trebui, şi după aceea totul se duce de râpă. Ştii? Exact asta s-a întâmplat în cazul nostru. Şi, până la coadă, ce i-am spus, de fapt?

— Dacă ar fi fost vorba despre Yaeli, n-ai mai fi fost atât de calmă.

Eşti de acord cu mine că ăsta nu-i tocmai un... secret de stat, adică, afinităţile care apar între anumiţi membri ai unei familii. Chiar şi în Tanah, în povestea lui Iacov şi Esau, reiese cât se poate de limpede că Iacov e băiatul mamei, iar Esau, băiatul tatei. Stă în firea lucrurilor ca un părinte să prefere unul dintre copii în defavoarea celorlalţi. Ba chiar să-l iubească mai mult. Dar nu stă în firea lucrurilor – se pare – să vorbeşti despre asta. Aceste afinităţi, aceste preferinţe, trebuie să rămână invizibile. Numai că, pur şi simplu, nu m-am putut abţine. Ayelet şedea acolo, în ţinuta aceea protocolară, cu părul prins la spate, vorbindu-mi de sus, ca şi cum ea ar fi fost fetiţa educată, iar eu doar un sălbatic. Aşa că am fost nevoit s-o pun la punct. Din când în când, trebuie să le pui la punct.

În momentul acela a oprit maşina şi mi-a cerut să cobor. A oprit maşina în mijlocul autostrăzii patru, nu pe o străduţă oarecare. Nu în apropierea vreunei staţii. Nu pe rutele mijloacelor de transport. Exact la ieşirea de pe autostradă. I-am spus:

— Porneşte maşina, nu cobor.

Iar ea mi-a zis:

— Ori cobori tu, ori cobor eu.

Sunt împreună cu Ayelet de suficienţi ani, încât să-mi dau seama când vorbeşte serios, iar de data asta vorbea serios.

I-am spus:

— Pornește.

Și ea a mi-a răspuns:

— Cobor.

Apoi a deschis ușa. Autostrada devenise deodată parte a problemelor noastre.

— Închide ușa, i-am spus, e periculos ce faci.

Dar ea mi-a zis din nou:

— Ori cobori tu, ori cobor eu.

Și a lăsat ușa deschisă.

Prin urmare am coborât. Nu sunt capabil s-o las așa, singură, în întuneric, în plină autostradă. Iar ea a petrecut îndeajuns de mulți ani alături de mine pentru a ști lucrul ăsta.

Odată, pe vremea când eram în armată, a venit să mă viziteze într-o sâmbătă. Călătorise cu autobuzul de la Haifa până la Mitzpeh Ramon. Nimeni din unitate nu mi-a arătat vreodată mai mult respect decât în sâmbăta aceea. M-au scutit de toate îndatoririle și au eliberat camera pentru a ne oferi puțină intimitate. Și toate astea nu de dragul meu. Nu eram tocmai spiritul petrecerii pe acolo. Totul a fost doar de dragul ei. Doar pentru că s-a arătat interesată de ei și a râs la glumele lor în timpul cinei, cu toții au devenit imediat sclavii ei. Așa e Ayelet. Am văzut că și tu te-ai aprins un pic după ea atunci, la grătar. Stai liniștit, am observat cum te uitai la ea când ți-a adus cupele cu înghețată. I-ai aruncat privirea aceea plină de sensibilitate a ta. Privirea aceea de scriitor. E în regulă, m-am obișnuit ca bărbații să reacționeze astfel în prezența ei. Și, în afară de asta, nu te supăra, dar nu ești deloc genul ei.

În seara aceea de sâmbătă, am condus-o până la poarta bazei militare, de unde trebuia să ia autobuzul. Am așteptat acolo o oră, poate o oră și jumătate. Nu-mi dau seama cât timp a trecut, fiindcă am vorbit încontinuu. Iar atunci când stai de vorbă cu Ayelet, timpul zboară pur și simplu. Mereu are un gând

nou, surprinzător, pe care să ți-l împărtășească. Suntem împreună de douăzeci de ani și încă nu-i pot anticipa replicile.

În orice caz, nu a mai venit nici un autobuz. În cele din urmă, gardianul a ieșit din ghereta lui și ne-a spus că linia respectivă nu funcționa în zilele de sâmbătă. Că trebuia să mergem pe jos până la intersecție, iar de acolo, să facem autostopul. Ea m-a îmbrățișat cu putere și mi-a zis:

— La revedere, Noni.

Și eu i-am spus:

— Doamne ferește, Lelet, doar n-ai de gând să pleci singură pe întunericul ăsta. Te conduc eu.

Ea mi-a răspuns surprinsă:

— Ai voie să părăsești unitatea militară?

Am mințit-o că da, sigur că da. Dar nu numai că-mi era interzis să părăsesc baza militară, ci în mai puțin de două ore avea să se facă prezența, după întoarcerea soldaților din permisia de sâmbătă, iar șansele de a mă întoarce la timp de la intersecție erau foarte mici. Puteam fi considerat dezertor, pedeapsa fiind exmatricularea. Automat. Fără proces. Însă dorința era mai puternică decât mine. Pur și simplu n-am putut s-o las să plece singură până la intersecție în toiul nopții. Chiar dacă asta ar fi însemnat să nu devin niciodată ofițer.

Nu de mult a fost povestea aceea, știi bine, din pădurea de pe Carmel. Cu druzii care au atacat un cuplu într-o parcare. Nu ai auzit? I-au spus tânărului să plece și au violat-o pe prietena lui. La interogatoriu, acesta le-a povestit polițiștilor că auzise strigătele de ajutor ale fetei, dar nu se întorsese de frică. Acum spune-mi și mie, ăsta-i bărbat? Ăsta-i un surogat de bărbat! Eu m-aș fi întors cu o piatră mare și le-aș fi spart capetele druzilor ălora doi. Știi ceva, nici măcar n-aș fi plecat din parcare. Aș fi stat între druzi și prietena mea și le-aș fi spus:

— Dacă o vreți pe ea, va trebui să mă ucideți mai întâi pe mine.

În seara aceea de sâmbătă, eu și Ayelet am mers până la intersecție ținându-ne de mână. Mi-a povestit despre o fată din unitatea ei despre care toată lumea credea că avea o aventură cu comandantul, apoi de la asta am ajuns, prin asociere, la un film cu Robin Williams pe care l-a văzut într-o sâmbătă când eu nu venisem acasă în permisie, iar Robin Williams i-a adus aminte de *Good Morning Vietnam*, ceea ce a făcut-o să spună că generația noastră, care nu a luptat în nici un război mare, era cea mai afectată de varianta cinematografică a Războiului din Vietnam, iar eu am ascultat-o tot timpul, strecurând din când în când câte o idee și încercând să nu-i arăt cât eram de încordat.

Abia după ce am văzut-o urcând într-o mașină al cărei șofer părea un om normal – mașina era curată, bărbatul purta ochelari –, m-am întors la unitate alergând ca un sălbatic. Niciodată în viața mea n-am alergat atât de repede. Dacă m-ar fi cronometrat cineva, probabil că i-aș fi întrecut pe cei trei etiopieni care ocupau mereu primele trei locuri pe lista celor mai buni alergători din toate timpurile, înscriși la cursul de ofițeri. În final, am ajuns cu numai cinci minute întârziere. Dar comandantul a întârziat o jumătate de oră. Și am scăpat de exmatriculare. După ceremonia de absolvire, i-am povestit lui Ayelet despre riscurile pe care mi le asumasem în seara aceea de sâmbătă. Nu-mi place să existe minciuni între mine și ceilalți oameni. Ea a zis:

— Ești nebun, m-aș fi descurcat.

Și eu i-am spus:

— Dacă m-ar fi exmatriculat de la curs, aș fi fost tare nefericit, dar mi-aș fi revenit în câteva luni. Dar dacă, Doamne ferește, ai fi pățit tu ceva, nu aș mai fi putut trăi.

Îți povestesc acum toate astea, dar, ca să fiu sincer, nu la episodul ăsta mă gândeam în timp ce mergeam ca un câine pe marginea autostrăzii patru. Până când am ajuns la ieșirea

principală, m-am gândit că Ayelet este o femeie dificilă, chiar foarte dificilă, şi că poate ar trebui să-mi caut o femeie mai docilă. De la ieşirea principală de pe autostradă, m-am gândit la tatăl meu. Amintirile au un fel tare ciudat de a-şi face apariţia. Deodată, nu ştiu de ce, mi-am adus aminte de o întâmplare. Miki, fratele meu, avea o prietenă încă de la şaisprezece sau optsprezece ani. Dafi. O dulceaţă de fată. Un om bun. Părul lung, drept. Ochi negri, uriaşi. Părinţii mei erau înnebuniţi după ea. Pe scurt, într-o zi, Miki a venit acasă cu o altă fată. A intrat în camera lui şi a închis uşa. După câteva minute, auzim tot felul de chicoteli, ştii tu. Atunci, tata se ridică din fotoliu – chiar în mijlocul unui meci al echipei Maccabi, asta ca să înţelegi proporţiile dramei –, intră în camera lui Miki, îl apucă de cămaşă, îl târâşte până în salon şi îl întreabă:

— Ce s-a întâmplat cu Dafi?

— Ce te interesează pe tine ce s-a întâmplat cu Dafi? l-a întrebat la rândul lui fratele meu. Pe acelaşi ton obraznic cu care propriii copii îi vorbesc şi lui astăzi.

Atunci, tata i-a tras o palmă şi i-a spus:

— Dacă nu o mai iubeşti pe fată, fii bărbat şi desparte-te de ea. Bărbaţii din familia Levanoni îşi respectă femeile. Aşa era tata, aşa era şi tatăl tatălui meu şi aşa vei fi şi tu. Înţelegi?

Am parcurs tot drumul de la intersecţie până acasă gândindu-mă la scena asta. Plănuiam deja cum îi voi demonstra lui Ayelet o dată pentru totdeauna că nu sunt obsedat de sex. Aveam pregătite câteva replici chiar foarte bune, care-mi stăteau pe vârful limbii, despre bărbaţii din familia Levanoni, însă când am deschis uşa casei, înăuntru era linişte, obloanele de la ieşirea către grădină erau trase, iar canapeaua din salon era acoperită cu un cearşaf şi o pătură subţire. Pe uşa dormitorului nostru era lipit un bileţel: *Nu vreau să dorm cu tine. Mă sperii. Dă jos biletul după ce-l citeşti (asta dacă nu vrei să-l vadă Ofri) şi dormi în salon.*

Ofri a fost cea care m-a trezit dimineața. Stătea în picioare lângă canapea și m-a întrebat:

— Tati, de ce ai dormit în salon?

Iar eu i-am răspuns:

— Pentru că eu și cu mama ne-am certat.

— Din cauză că nu mâncăm sănătos?

— Nu.

— Certurile voastre sunt destul de stupide, în general.

— E-adevărat.

— Și întotdeauna, la sfârșit, vă împăcați, nu-i așa?

— Ai dreptate, copila tatei.

— Pot să beau ciocolată caldă, tati?

În general, eu și Ofri ne trezim primii dimineața și plecăm devreme la școală. Ayelet și Yaeli se trezesc cu un sfert de oră mai târziu și merg la grădiniță. Asta e rutina noastră de dimineață. Eu și Ofri mergem la școală pe jos. Ținându-ne de mână. Pe străduțele dintre blocuri. Pe drum îmi povestește despre cartea pe care o citește, iar eu o ascult și n-o ascult. Când ajungem la școală, ea își desprinde mâna din mâna mea. Îi place să parcurgă singură ultima sută de metri. Eu o urmăresc cu privirea până când o văd intrând pe poarta principală.

În dimineața aceea, i-am propus să trecem în drumul nostru pe la brutăria din centrul comercial și să ne cumpărăm *rugelach*[1]. Îi era teamă c-o să întârziem, iar eu i-am spus:

— Nu-i nimic.

Și ea mi-a răspuns:

— Dar avem științe, iar Galina strigă la cei care întârzie.

I-am promis că voi merge cu ea în clasă și voi spune că a întârziat din cauza mea.

— Bine, dar fără să mă faci de râs, tati!

Eu am încuviințat și am spus:

---

1. Specialitate evreiască, sub forma unor cornulețe cu diferite umpluturi.

— Bine, fără să te fac de râs.

Cu alte cuvinte: să n-o sărut în fața tuturor. Să nu-i spun profesoarei „Bu-u-ună dimineața" pe un ton amuzant. Să nu mă așez pe unul dintre locurile libere din clasă și să mă comport ca și cum aș fi unul dintre elevi.

Ne-am așezat pe o bancă din apropierea centrului comercial și am mâncat împreună *rugelach*. Fiecare în felul lui. Eu iau mușcături mici. Ea desface strat după strat și îl rontăie pe fiecare în parte. I-am spus:

— Eu și mama ne facem griji pentru tine.

I-am spus:

— Vedem în ultima vreme că ți-e greu.

I-am spus:

— În ultima vreme, adică de la incidentul cu Herman.

Iar ea a tăcut tot timpul, rontăind *rugelach*.

I-am spus:

— Dacă vrei să-mi povestești ce s-a întâmplat atunci, te voi asculta bucuros.

Dar ea a continuat să tacă. Ochii ei priveau în lături. Apoi, rontăitul a încetat, iar dinții ei au început să muște din buze, ca și când n-ar fi vut să lase cuvintele să iasă.

Am mai întrebat-o o dată:

— Vrei să-mi povestești ce s-a întâmplat acolo? Simțeam că, dacă mai insistam puțin, aveau să iasă. Dar nu a spus decât:

— Vreau să merg la școală.

Am condus-o până în clasă. Dar când ușa s-a trântit în urma ei, n-am mai intrat. Am rămas pentru a arunca o privire înăuntru. Între sala de clasă și coridor se află un perete despărțitor, iar în acest perete despărțitor sunt trei ferestre acoperite de perdele. Perdelele te împiedică să vezi înăuntru, însă una dintre ele era puțin trasă, iar dacă stăteai într-o anumită poziție, reușeai să vezi o bucată din partea din spate a clasei, unde stătea ea.

O priveam, simțind cum mi se strânge inima.

Când un om în toată firea pare abătut, e o imagine oarecum rezonabilă. Viața ne zdrobește pe toți într-un moment sau altul. Dar un copil?

Fetița mea se juca absentă cu fermoarul penarului. A scos creioanele colorate. A început să deseneze ceva pe caiet. A pus creioanele colorate înapoi în penar. A ridicat de câteva ori ochii spre profesoară. Apoi și-a plecat din nou privirea. Acum, când îți povestesc despre toate astea, înțeleg că nu făcea absolut nimic deosebit, și, cu toate astea, am început să plâng.

Nu mai plânsesem de pe vremea când aveam aproximativ vârsta ei. Nu am nimic împotriva plânsului, dar pur și simplu nu-mi iese. Când Ayelet a anulat nunta și m-a părăsit timp de o jumătate de an, pentru că voia „să fie sigură", nu mi-a venit să plâng? Ba mi-a venit. Când a trebuit să-mi închid afacerea din pricina datoriilor și să mă angajez din nou, nu mi-a venit să plâng? Ba mi-a venit. Crede-mă că mi-a venit. Știi cât de mult timp mi-a luat să ajung în punctul în care să fiu capabil să-mi deschid propria afacere? Zece ani. Iar apoi, în mai puțin de o lună, trei clienți mari m-au părăsit și totul s-a dus de râpă. Și, cu toate astea, când Iris de la bancă mi-a spus că îmi închide linia de credit, ochii mei au rămas uscați.

De ce am plâns atunci, când aveam aproximativ vârsta ei? Chiar te interesează? Pur și simplu, plecasem cu tata la plimbare și îi cerusem să-mi cumpere o înghețată. Tata mi-a dat o monedă de o liră și mi-a spus să am grijă de ea până ajung la chioșc, dar când am trecut pe deasupra uneia dintre prăpăstiile de pe Carmel – știi despre ce vorbesc, nu-i așa? Și voi aveați acolo sus, pe Carmel, astfel de prăpăstii –, moneda mi-a alunecat din mână și a căzut în hău. Prăpastia era adâncă, cel puțin trei metri. Pe fundul ei, se vedeau multe alte monede căzute acolo. M-am cățărat pe parapet, am bătut din picioare și am început să plâng, cerându-i tatălui meu să-mi dea înapoi moneda. Iar tata mi-a zis (îmi aduc aminte exact cuvintele pe care le-a folosit):

— Prăpastia e mult prea adâncă. Şi, în afară de asta, Arnon, învaţă să ai grijă de banii tăi.

În timp ce stăteam acolo şi o priveam pe Ofri prin fereastra sălii de clasă, am sunat-o pe Ayelet. Nu mi-a răspuns. Am mai sunat-o o dată. Voiam ca ea să lase totul baltă şi să vină acolo, la şcoală. Eram sigur că, dacă ea ar fi văzut ce vedeam eu, nu m-ar mai fi numit obsedat de sex. Dar nu mi-a răspuns. Am sunat-o de şapte ori, şi degeaba. Aşa e ea. „Dacă nu-ţi răspund", mi-a zis ea odată, „este pentru că ştiu că îţi voi spune cuvinte pe care le voi regreta mai târziu."

Iar eu urăsc să nu mi se răspundă la telefon. Urăsc. Dar m-am obişnuit cu asta. Aşa cum m-am obişnuit cu multe alte lucruri, pe care nu credeam vreodată că le voi accepta. Asta se întâmplă când iubeşti o femeie dificilă. Dar în dimineaţa aceea, lucrul ăsta m-a dărâmat pur şi simplu. Cum aş putea să-ţi explic? Există momente în care simţi o presiune în piept, care-ţi spune: gata! Aşa că am încetat să mai încerc s-o sun, am plecat de lângă fereastră şi m-am întors acasă. În loc s-o iau pe străduţe, am mers pe bulevard, care era în totalitate scăldat în soare. Păşeam pe mijlocul drumului, nu pe trotuar. Cred că îmi doream puţin să fiu izbit. Îmi doream ca o maşină să vină şi să mă lovească. Ţi s-a întâmplat vreodată aşa ceva? Nu vorbesc despre dorinţa de sinucidere. Nici pe departe. Când mergi aşa, pe mijlocul drumului, nu vrei cu adevărat să mori. Îţi doreşti doar să fii lovit de ceva foarte puternic. Pentru că o meriţi.

De ce credeam c-o merit? Pentru că sunt un idiot. De-asta. Pentru că o lăsasem la Herman din cauză că voisem să prind un loc mai bun la cursul de *spinning*. Şi asta în ciuda faptului că ştiam foarte bine că ceva nu era în regulă cu el. Dacă aş mai fi aşteptat zece minute, ştii tu, încă cinci minute, fetiţa mea, pe care o ţinusem în braţe fiindcă trebuiseră s-o coasă pe Ayelet, al cărei prim cuvânt rostit a fost „tata", ale cărei

sentimente trec prin mine ca și cum ar fi ale mele, fetița mea nu ar fi stat acolo în bancă, având în ochi privirea aceea.

În fotografiile noastre de familie, Ofri iese mereu puțin mai prost decât în realitate. „N-ai ce-i face, copila nu e fotogenică, și pace", spune Ayelet de fiecare dată. Dar nu-i așa. Are o sclipire alunecoasă care-i strălucește în priviri și pe care n-o poate surprinde nici măcar cea mai sofisticată cameră foto. Asta face ca frumusețea ei să fie cu totul specială. Dar, după plimbarea ei prin livadă cu Herman, sclipirea asta s-a stins. De tot. A murit.

Am mers pe mijlocul bulevardului care duce de la școală până acasă, lovindu-mă cu putere cu pumnii în frunte. Voiam, voiam cu adevărat ca o mașină să mă lovească din spate, să mă arunce câțiva metri înainte și să îmi rupă oasele, apoi să vină o ambulanță și să mă ducă la spitalul Asaf Harofe, unde să-mi dea un pat lângă cel al lui Herman...

Însă la ora aceea a dimineții, după ce toată lumea își lăsase deja copiii la școli și grădinițe, străzile erau liniștite și abia dacă trecea câte o mașină. Și astfel, spre tristețea mea, am ajuns la parcarea blocului nostru teafăr și nevătămat.

Și în clipa aceea, am văzut-o. Pe nepoata lui Herman. Franțuzoaica.

Tocmai atunci ieșea din clădire și se îndrepta spre mine cu mersul acela provocator al ei. Ca o tortură. Purta o pereche de pantaloni scurți de tot și un maiou alb cu bretele foarte fine. Fără sutien. Una dintre bretele îi căzuse pe umăr. Venea către mine încălțată cu o pereche de șlapi cu platformă, care o făceau să pară mai înaltă. Îmi era imposibil s-o evit, chiar dacă aș fi vrut. Se îndrepta direct spre mine, iar în momentul în care a ajuns foarte aproape, s-a ridicat pe vârfuri, mi-a dat câte un sărut pe fiecare obraz, chiar lângă colțurile gurii, și mi-a spus:

— *Bonjour, monsieur* Arno, ce mai faceți? Se întâmplă cumva să vă îndreptați către Tel Aviv?

Ar fi trebuit să-i spun că nu. Dar ce să fac, dacă eu chiar aveam drum la Tel Aviv, la întâlnirea organizată de „Rămăşiţele inimii". Asociaţia pe care am înfiinţat-o. Adică, nu sunt doar eu acolo, am mai recrutat câteva colege. Ce, nu ţi-am povestit despre asta? Serios? A trecut multă vreme de când nu ne-am mai văzut. La sfârşitul fiecărei zile, colectăm toate resturile de mâncare de la restaurantele din Tel Aviv şi, în loc să le aruncăm la coşul de gunoi, le împachetăm în casolete şi le trimitem copiilor nevoiaşi din sud. O idee bună, nu crezi?

În orice caz, i-am spus nepoatei lui Herman că da, plec la Tel Aviv. Nu voiam s-o mint.

Imediat ce ne-am pus în mişcare, şi-a scos şlapii şi şi-a aşezat tălpile goale pe bordul maşinii.

Ar fi trebuit să-i spun să le dea jos. Ce însemna asta? Dar am o slăbiciune pentru tălpile mici.

Mirosul parfumului ei a umplut interiorul maşinii. Era acelaşi parfum pe care-l folosise şi cu o vară în urmă, însă ceva se schimbase în felul în care trupul ei îl emana.

Am întrebat-o când ajunsese în ţară, iar ea mi-a răspuns:

— Ieri.

Nu ştiam ce altceva aş mai fi putut s-o întreb.

Atunci mi-a zis:

— Spune-mi, *monsieur* Arno, probabil ştii ce i s-a întâmplat bunicului meu?

— Ce vrei să spui?

— Bunica nu îmi povesteşte. Adică, ea îmi povesteşte ceva, iar eu am sentimentul că îmi ascunde altceva.

Am întrebat-o aşa, ca din întâmplare:

— Ce… ce anume îţi povesteşte?

— Mi-a spus că a plecat la plimbare şi a căzut. Şi că, din pricina căzăturii, i s-a dislocat umărul. Şi că, în urma investigaţiilor care i-au fost făcute la spital, i s-au descoperit şi

alte afecțiuni. Ceva nu mi se pare logic în toată povestea asta. În plus, îmi dau imediat seama când oamenii mă mint. Am avut un tată mincinos. Și am o mamă mincinoasă. Cunosc toate... semnele.

Mi-am întors privirea către ea preț de o jumătate de secundă, înainte de a-mi aținti din nou ochii asupra drumului. I-am spus:

— Mi-ar plăcea să cunosc și eu aceste semne și să-mi dau seama când oamenii mă mint.

— *Alors*... a spus ea, în primul rând, buzele. Partea asta – și am simțit deodată un deget atingându-mi buza de jos – tremură puțin atunci când cineva minte. Iar partea asta – am simțit un deget mângâindu-mi bărbia –, oare cum se spune în ebraică...

— Bărbie?

— Nu.

— Mandibulă?

— Da, mandibulă. Devine mai rigidă atunci când cineva minte. Și, desigur, ochii. Nu este așa cum se crede, că oamenii care mint nu te privesc în ochi, ba din contră, ei te privesc fix în ochi, pentru a te face să crezi că-ți spun adevărul, însă au o umbră în privire.

— O umbră?

— Umbra este opusul soarelui?

— Da.

— Atunci da, o umbră.

— Iar bunica ta are o umbră în privire atunci când îți vorbește despre ceea ce s-a întâmplat?

— O umbră foarte mare. De aceea te-am întrebat pe tine, poate știi tu ceva.

Mi-am spus că trebuie să fiu atent la răspunsul pe care i-l dau. Am în mână o potențială cârtiță, și, dacă mă port cum se cuvine, ar putea să devină pentru mine o sursă de informații. Așa că i-am răspuns:

— Nu știu nimic mai mult decât tine, dar cred că ar trebui să-i pui în continuare întrebări.

— Cum adică?

— Dacă simți că cineva te minte, insistă până când îți spune adevărul. Asta m-a învățat pe mine viața.

Și ea a zis:

— *Oh, là, là, monsieur* Arno – și mi-a lovit ușor umărul cu pumnul –, nu ești doar arătos, ești și isteț. Ce noroc pe *madame* Arno!

— Unde anume trebuie să ajungi în Tel Aviv? am întrerupt-o eu.

— La mare. Mă duc să fac plajă topless.

Îmi venea să-i spun să-și dea cu cremă de protecție. Dar nu voiam să joc rolul de tată grijuliu. Așa că am tăcut.

Și ea a zis:

— Mi-am făcut un tatuaj nou, vrei să-l vezi?

Eram pe Ayalon. Pe Ayalon nu ai voie să-ți iei ochii de la carosabil. Fiecare secundă contează. Dar n-am putut să nu mă uit. Și-a coborât breteaua dinspre mine a maioului, cea care se afla încă pe umăr, a tras-o în jos și și-a dezgolit partea superioară a sânului stâng. O stea a lui David se odihnea acolo. Un triunghi peste alt triunghi.

M-a întrebat dacă e frumos.

I-am spus că da.

S-a așezat picior peste picior. Tălpile ei erau cu adevărat foarte mici. Nu cu mult mai mari decât cele ale lui Ofri.

Mi-a spus:

— Știi, e și un lucru bun în faptul că bunica și bunicul meu sunt tot timpul la spital.

Am traversat o mică porțiune ceva mai aglomerată, chiar în apropiere de Piața Atarim, locul din care valurile mării par o linie despărțitoatre între Tel Aviv și Jaffa.

Mi-am întors privirea către ea și am întrebat-o:

— Da? Care e acel lucru?

Ea a început să râdă:

— Casa e goală și... pot să iau acolo cu mine pe oricine doresc.

Eu am zis:

— Uau! Și mi-am întors privirea spre traficul de pe șosea.

Iar ea a spus:

— Când mă simt bine... adică, în pat, îmi place ca bărbatul cu care sunt să știe lucrul acesta. O merită. Ca răsplată pentru eforturile pe care le depune. Și nu e frumos ca bunicul și bunica să audă totul din dormitorul lor.

M-a privit în timp ce termina propoziția, pentru a vedea ce efect vor avea cuvintele ei asupra mea.

Nu m-am uitat spre ea.

A deschis fereastra și a inspirat adânc, aproape îi auzeai plămânii umplându-se de aer, apoi a spus:

— Nimic nu se compară cu briza din Tel Aviv. Briza din Paris este mereu... rea.

Am lăsat-o pe plaja Frishman. Mi-a dat un sărut pe obraz, chiar mai aproape de colțul gurii, și m-a întrebat:

— Nu-i așa că și mâine ai o întâlnire la Tel Aviv?

Asta se întâmpla în urmă cu o săptămână. Iar până ieri, fiecare zi a arătat astfel: în fiecare seară, după ce puneam fetele la culcare, Ayelet și cu mine începeam să ne certăm. Din ce cauză? Ayelet îmi spunea că am luat-o razna. Că am nevoie de ajutor specializat. Că din momentul în care afacerea mea s-a dus de râpă și am fost nevoit să mă angajez din nou am acumulat încontinuu frustrări, iar acum nu făceam decât să mi le expun în fața întregii lumi. Mi-a spus că nu mai sunt bărbatul cu care s-a căsătorit. Pentru că bărbatul cu care s-a măritat nu ar fi încercat să sugrume un bătrân bolnav. Mi-a spus că încerc să mă impun. Să-mi impun punctul de vedere asupra realității. Că vreau ca toată lumea să gândească la fel ca mine, iar dacă cineva nu este de acord cu teoriile mele tâmpite, atunci nu are dreptate. Mi-a spus că am avut dintotdeauna

latura asta obsesivă și că tocmai de aceea a luat pauza aia de jumătate de an atunci, înainte de nunta noastră. Exact de asta se temea. Mi-a spus că toată grija obsesivă pentru Ofri este doar o metodă de a o face pe ea să pară o mamă rea. Și că s-a săturat. S-a săturat până-n gât.

Ce i-am spus eu? Ceartă-te cu o avocată! Dacă încercam măcar să zic ceva, mă întrerupea în mijlocul propoziției. Așa că nu i-am spus multe. M-am prefăcut că ascult, dar simțeam cum fiecare propoziție pe care o rostea mă îndepărta și mai mult de ea. În fiecare dintre certurile noastre, cuvintele ei ajung la urechea mea când sunt deja departe, pe o altă planetă.

M-am uitat apoi la câțiva analiști sportivi urlând unii la alții în cadrul unei emisiuni sportive, până când am adormit pe canapeaua din salon. Dimineața, Ofri m-a trezit și am plecat la școală. Pe drum, ea a citit din mers *Anne de la Green Gables*[1], în timp ce eu o avertizam ori de câte ori se apropia prea mult de un copac. Ne opream în fiecare dimineață la centrul comercial, pentru a mânca *rugelach*. Ea desface foietajul și rontăie, eu iau mușcături mici. Nu am mai întreabat-o nimic despre ce s-a întâmplat în livadă. Deja am înțeles că întrebările mele o supără. Și că nu voi primi nici un răspuns. Așa că mă așezam pur și simplu lângă ea și o iubeam în tăcere. Încercam să-i transmit cât mai multă dragoste și încredere cu putință, fără să scot un cuvânt. Nu aveam voie nici s-o îmbrățișez sau s-o sărut – fiindcă poate cineva din clasa ei ar fi trecut din întâmplare pe acolo și ne-ar fi surprins, iar asta ar fi stânjenit-o –, astfel încât, prin simpla mea prezență, încercam să-i dau senzația că există cel puțin o persoană în lumea asta pe care se poate baza. La opt fără cinci minute, ne ridicam de pe bancă. Pentru că după ce întârziase prima

1. Roman pentru copii publicat în anul 1908 de autoarea canadiană Lucy Maud Montgomery (1874–1942).

oară, îmi spusese că nu mai voia să se repete. La opt fără două minute se despărțea de mine, după ce traversam împreună strada, și mergea singură până la poartă.

La ora opt și cinci minute, în fiecare dimineață a ultimei săptămâni, până ieri, o luam pe cârtița franțuzoaică și o duceam la Tel Aviv.

Mereu, imediat după ce urca în mașină, își așeza tălpile goale pe bord – în fiecare dimineață, unghiile degetelor ei erau vopsite cu o altă culoare – și începea să-mi povestească despre băieții care-i făcuseră avansuri pe plajă.

Unul dintre ei se apropiase de ea cu două palete și îi propusese să joace împreună, dar ea îi răspunsese că nu-i plac jocurile cu palete, așa că el se speriase și plecase. Un altul, care arăta chiar foarte bine, o întrebase dacă tatăl ei era grădinar, iar în clipa în care ea îi răspunsese că nu, că tatăl ei plecase de acasă când ea avea doar șase ani și habar nu avea ce se întâmplase cu el, tânărul începuse să se bâlbâie. Și nu exista, după părerea ei, nimic mai puțin sexy decât un bărbat care se bâlbâie.

În orice caz, nu înțelege ce s-a întâmplat cu bărbații din Israel. Pe vremuri, erau puternici și rezistenți precum cochilia unei scoici. Acum, au devenit moi precum interiorul acesteia. Și nu înțeleg aluziile! Nimic! Uite, ieri-seară, un bărbat mai în vârstă o invitase să ia masa împreună într-un restaurant. Îi turnase vin în pahar de mai multe ori. Era sigură că vor sfârși în apartamentul lui. Chiar îi spusese:

— Abia aștept să-mi fac un duș.

În cele din urmă, n-a făcut decât s-o conducă în gara centrală, s-o sărute ușor pe obraz și s-o întrebe dacă nu vrea să meargă cu el la un film în ziua următoare.

— *Qu'est-ce que c'est ça*?[1] Film? Nu înțelege că uneori fetele nu-și doresc decât sex?

---

1. Ce-i asta? (în franceză, în original).

Nu eram sigur că poveștile pe care mi le spunea erau în totalitate adevărate. Este greu de explicat. Era ceva în felul în care mi le spunea – unele dintre descrieri erau mult prea generale. Prea familiare. Ca și cum le-ar fi citit de undeva. Dar o ascultam răbdător. Și încercam să nu-i arăt că așteptam să-mi vorbească despre ceea ce mă interesa cu adevărat.

În general, atingea acest subiect abia la sfârșitul călătoriei. Da, îl vizitase ieri pe bunicul Herman. Se simțea chiar bine, vorbea coerent. Așa că a profitat de ocazie și l-a întrebat ce s-a întâmplat, cum s-a lovit, dar ochii lui și-au pierdut imediat nuanța albastră, devenind cenușii, iar el nu i-a dat nici un răspuns. Nu i-a zis nimic. Însă bunica i-a spus că bunicului nu-i face bine să se supere acum. Atunci, ea a întrebat-o:

— Dar ce i-am zis? De ce l-ar supăra vorbele mele?

Dar bunica nu i-a răspuns.

Într-o zi, bunicul Herman se simțise mai bine și ieșise din salon pentru a se uita la televizor. Se transmiteau campionatele mondiale de gimnastică aerobică, iar ea se așezase lângă el, să nu se simtă complet singur. Deodată, în timp ce se uita la ecran, a început să plângă. Nu crezi că e ciudat să-l facă să plângă o trupă de fete care învârt în aer mingi și panglici?

— E foarte ciudat, i-am spus. Cred că ar trebui să continui să faci cercetări. Judecând după tot ceea ce-mi spui, am sentimentul că ai dreptate, Karin. Ei îți ascund ceva. Iar dacă renunți acum, nu vei ști niciodată.

M-a privit pe sub gene și m-a întrebat:

— Bine, Arnon, dar ce ar trebui să fac?

I-am spus:

— Nu știu. Ești o fată inteligentă. Sunt sigur că, dacă te vei gândi la asta, îți vor veni tot felul de idei.

S-a întors spre mine cu tot corpul și m-a întrebat dacă cred cu adevărat că e inteligentă.

I-am răspuns că da.

Şi atunci mi-a zis:

— E cald în maşina ta. Te deranjează dacă îmi scot tricoul şi rămân doar în costumul de baie? Oricum, cobor imediat de la tine. Din maşina ta, vreau să spun. Curând.

Gesturile ei deveneau tot mai îndrăzneţe de la o călătorie la alta. În timpul zilei, lucrul acesta nu avea nici un efect asupra mea. În timpul zilei, nu aveam nici o reacţie la modul în care mă atingea, sau îşi mângâia interiorul pulpelor în timp ce vorbea, sau la felul în care mă săruta aproape de colţul gurii înainte să coboare din maşină. În timpul zilei, nu dădeam nici o importanţă vorbelor ei, când îmi zicea:

— Îmi e dor de vibratorul meu din Paris, nu înţeleg cum de l-am lăsat acolo.

Sau:

— Aş putea să mă culc cu bărbaţi tineri, dar numai cu bărbaţi maturi, cu bărbaţi adevăraţi reuşesc să îmi dau drumul cu forţă.

În timpul zilei mi se părea o copilă cu o nevoie disperată de atenţie, care încerca s-o obţină în cel mai ieftin mod cu putinţă.

Dar noaptea, pe canapeaua din salon, visam la ea. Mă culcam cu ea şi îi făceam rău. O apucam de păr şi o trăgeam, îi pălmuiam fesele şi o strangulam cu degetele mari, iar ei îi plăcea. O excita când îi făceam rău şi îmi spunea:

— Mai tare, *monsieur* Arno, mai tare.

Şi lui Ayelet îi plăcea genul ăsta de agresivitate la început. Apoi, într-o zi, după câţiva ani – dintr-odată, fără nici o explicaţie –, nu i-a mai plăcut. Nu i se mai potrivea. Deloc. Iar eu am acceptat acest lucru. Nu sunt genul care să oblige o femeie să facă ceva ce nu-i place. Toată plăcerea mea în pat vine de la plăcerea femeii cu care fac dragoste. Dacă nu-i place agresivitatea, nu-i nimic. Nici nu am simţit vreodată că-mi

lipseşte, după ce ne-am oprit şi am devenit, ştii tu, blânzi unul cu celălalt.

Te deranjează dacă ne mutăm la o altă masă, frate? Nu, dar cuplul acela care şade lângă noi e puţin prea aproape pentru ceea ce urmează să-ţi spun acum. Eşti bine? Să ştii că apreciez cu adevărat faptul că stai aici cu mine şi asculţi toate prostiile pe care le debitez de două ore încoace. Dar comandă ceva, serios. Plătesc eu. Am reducere aici. Eu am decorat barul ăsta. De la tavan şi podea, până la suporturile de pahare. Frumos, nu? Ce aş putea să-ţi ofer? Ceva de băut? O friptură? Au aici un antricot extraordinar. Nimic? Eşti sigur?

Aici e mai bine, nu crezi? Mai discret. Unde eram? Dis-de-dimineaţă se urcă în maşina mea. Franţuzoaica, cine altcineva? La început, sunt puţin emoţionat s-o văd, din pricina visului pe care l-am avut în timpul nopţii, însă ea începe să-mi spună poveşti despre băieţii care i-au dat târcoale pe plajă cu o zi în urmă, iar eu îmi aduc aminte că nu e decât o copilă jalnică şi mi se taie tot cheful. Deodată – foarte devreme pentru ea, încă nu ajunseserăm la Herzelya –, se opreşte din povestit istorioare de pe plajă şi zice:

— Cred că am găsit o cale prin care să aflu ce i s-a întâmplat cu adevărat bunicului.

— Minunat, spun eu încercând să nu par prea entuziasmat.

Şi ea începe să-mi spună:

— Când bunica se întoarce de la spital, începe să-i scrie e-mailuri Elsei. Aceasta este cea mai bună prietenă a ei. Locuieşte la Zürich. Îi scrie mesaje lungi de tot. Sunt sigură că în ele îi povesteşte tot ce s-a întâmplat. Aşa că ieri m-am aşezat în spatele ei în timp ce introducea parola şi mi-am notat-o pe mână.

Mi-a arătat un braţ subţirel, pe care era scris cu negru: WOLF1247. Acolo, pe braţ, semăna întru câtva cu numărul unui supravieţuitor al Holocaustului.

Atunci am încurajat-o:

— Vezi? Ţi-am zis eu că eşti o fată inteligentă. Ai găsit o cale minunată de a clarifica ceea ce vrei să clarifici.

Dar, în clipa aceea, faţa ei se întunecă şi spune:

— Mâine-seară am avion, mă întorc la mama.

— Atunci, mâine-dimineaţă intri şi îi verifici mailul, i-am spus.

— N-am curaj, mi-a zis.

— Cum adică n-ai curaj?

— N-am curaj să intru pe contul bunicii. Îmi e şi puţin teamă de ceea ce aş putea găsi acolo, Arno.

Tăcem amândoi. Ea îşi roade unghiile. Eu îmi mângâi părul din barbă. A început să-mi crească mai repede în săptămâna care tocmai a trecut. La numai două ore după ce m-am bărbierit, trebuie să mă bărbieresc din nou.

Şi atunci... m-a întrebat ce îmi doream să mă întrebe, ce mă temeam că va întreba:

— Poate vii cu mine? Bunica pleacă la spital cu autobuzul de 8.20, aşa că mă iei mâine ca de obicei, dar în loc să plecăm la Tel Aviv, aşteptăm în livadă până când iese din casă, după care ne întoarcem şi citim ce-i scrie Elsei.

— Nu în livadă, îi spun. Aşteptăm în parcarea clubului de squash. Nu e nimeni acolo la ora aia.

Iar ea spune:

— Cum vrei tu.

Aşa că ieri-dimineaţă am condus-o pe Ofri la şcoală. Ea citea, iar eu o prindeam cu putere de mână şi o trăgeam de câte ori se apropia de un copac. În locul în care ne despărţim de obicei, mi-a dat un sărut pe obraz şi mi-a spus:

— Te iubesc, tati.

Din seara în care intrase cu Herman în livadă nu-mi mai spusese nici măcar o singură dată că mă iubeşte, aşa încât m-am gândit că era un semn bun. Că poate începea să-şi revină.

La opt și cinci minute m-am întâlnit cu franțuzoaica. Am mers împreună în parcarea clubului de squash. Acolo erau mai multe mașini decât aș fi crezut, așa că ne-am oprit undeva la margine, lângă banca pe care stau seara tinerii din cartier, să bea vodcă, pe care o cumpără de la benzinărie. Și-a așezat picioarele micuțe pe bord și a început să-mi spună că făcuse și ea squash la un moment dat, însă antrenorul începuse să se dea la ea, așa că mama ei se înfuriase și întrerupsese cursurile. Dar apoi se întâlnise cu el pe ascuns, fără ca mama ei să știe. În studioul lui. Era căsătorit. Pe biroul de la intrarea în studioul lui se afla o fotografie cu soția și copiii lui. Dar asta nu o deranja. La Paris nu se dă importanță unor astfel de lucruri.

În timp ce ea vorbea, eu număram cântecele transmise la radio. Nu voiam să mă uit la ceas, pentru a nu o face să se simtă jignită și să contramandeze totul, așa că am ales să număr cântecele. O melodie are aproximativ trei minute. Cinci melodii – un sfert de oră. Pentru a fi complet sigur, am așteptat să mai treacă o melodie. *Free Falling* de Tom Petty și The Heartbreakers. Bun cântec, nu crezi? Păcat însă că acum viața mea e dată peste cap și nu mai pot să-l ascult fără să mă gândesc la ceea ce s-a întâmplat.

Judecătoarea care locuiește la etajul al treilea tocmai ieșea din bloc în clipa în care ne apropiam de clădire. Asta era tot ce-mi lipsea acum, mi-am zis. Deși nu făcuserăm încă nimic rău, i-am spus lui Karin:

— Apleacă-te.

Și astfel, chirciți, am așteptat până când femeia a dispărut după curbă. Abia atunci am ieșit din mașină și am intrat în bloc.

Am bătut la ușă, pentru a fi siguri sută la sută că Rut nu se afla înăuntru. Nu am primit nici un răspuns. Franțuzoaica a băgat cheia în yală și a răsucit, apoi am intrat.

În salon au un pian, iar pe pian, o statuetă reprezentând bustul lui Mozart. Îi simțeam privirea ațintită asupra mea, a lui Wolfgang Amadeus ăsta, așa că l-am întors cu fața către bibliotecă. Herman și Rut au sute de cărți. Multe dintre ele sunt vechi, în germană, scrise de autori pe care sigur îi cunoști. Biblioteca are uși din sticlă. De obicei, sunt curate. În ziua aceea însă, erau pline de praf.

Franțuzoaica m-a întrebat dacă vreau să beau ceva. I-am spus că ar trebui să facem cât mai repede ce aveam de făcut și am pornit-o spre camera în care se afla calculatorul, însă ea s-a așezat în fața mea, blocându-mi trecerea cu trupul ei, și mi-a spus:

— Și eu cred că ar trebui să facem cât mai repede ce avem de făcut.

Apoi și-a scos tricoul. Și sutienul costumului de baie. Și fusta mini foarte, foarte scurtă. Și bikini. A făcut toate astea aproape dintr-o singură mișcare, ca și cum ar fi exersat înainte. Și până să apuc eu să-i spun să înceteze, stătea deja în fața mea, pe covorul persan, complet dezbrăcată.

Lampa de citit îi lumina trupul. Pielea ei era fină, fără zgârieturi, fără riduri, fără nici un semn, cu excepția stelei lui David de pe sânul stâng. Avea un trup perfect. De copilă. Și, în momentul acela, m-a luat amețeala. Dar nu o amețeală de bun augur. O amețeală ca aceea care te cuprinde când ai rău de înălțime. Când faci greșeala să privești în jos.

I-am spus:

— Îmbracă-te.

Iar ea a zis:

— Dar, Arno, credeam că...

I-am spus:

— Nu... nu e normal, Karin.

În clipa aceea, a luat-o razna. S-a chircit, așa goală cum era, lângă fotoliul de citit, și a început să plângă. Până și plânsetul

ei suna precum cel al unei copile. Cu suspine. Iar între suspine spunea tot felul de lucruri, precum:

— Sunt urâtă. Nu mă vrei pentru că sunt urâtă. Îți stârnesc repulsie. Sunt grasă. Picioarele mele sunt strâmbe. Nu mă vrei pentru că am picioarele strâmbe.

M-am așezat aproape de ea, pe covor. Îmi spuneam că trebuie s-o liniștesc, altfel nu va vrea să verifice e-mailurile lui Rut. Iar eu nu voi mai afla niciodată ce i s-a întâmplat lui Ofri în livadă. I-am mângâiat părul. I-am spus:

— Ești foarte atrăgătoare, Karin, foarte, foarte atrăgătoare. Trupul tău e frumos. Tălpile tale sunt micuțe și drăgălașe. Și, în ultima săptămână, te-am visat în fiecare noapte.

Mi-a spus că sunt un mincinos. Părul îi ascundea încă fața, iar vocea ei trecea prin el asemenea torsului unei pisici.

I-am spus că eu nu mint niciodată. Și am continuat să-i mângâi părul, până în locul în care acesta îi întâlnea umărul gol.

Ea mi-a spus:

— E plăcut, ce faci tu acum e plăcut.

Dacă aș fi fost un personaj din cărțile tale, probabil că totul s-ar fi încheiat aici. În cărțile tale, cu toții se opresc în ultima clipă. În fața hăului. Dar în viața reală, lucrurile nu stau deloc așa. Pentru că, în momentul acela, mă convinsesem deja de adevărul tuturor lucrurilor pe care i le spusesem. Iar mângâierile mele au început să coboare de-a lungul spinării ei goale, și ea a ridicat capul și mi-a prins mâna, băgându-mi degetele în gura ei. A început să sugă. Și simțeam cum mi se scoală. Iar în viața reală există un punct care, odată depășit de un bărbat, face imposibilă orice încercare de a te abține.

Te voi scuti de detalii. Adevărul este că nu sunt prea multe. Să spunem doar că a fost cu totul altfel decât în fanteziile mele. Totul s-a întâmplat foarte încet, dar nu incitant de încet. Destul de stângaci. N-a fost ceva cursiv. Fără șlapi

și fără haine, îmi părea mică și vulnerabilă, așa că m-am simțit dator s-o protejez. Nu știam ce să fac cu trupul meu mare, cum să fac să n-o zdrobesc. Nu pierde din vedere faptul că n-am mai fost cu o altă femeie de douăzeci de ani. Iar când mi-am scos-o, am văzut că eram plin de sânge. N-am fost tocmai surprins. Din felul în care înghețase în clipa în care o pătrunsesem și judecând după modul în care încerca să mimeze orgasmul, neștiind nici măcar ce voia să imite, mi-am dat seama că era prima dată pentru ea.

După ce s-a șters cu tricoul, am întrebat-o de ce nu-mi zisese că era virgină.

Ea mi-a mângâiat brațul și mi-a spus:

— Pentru că nu... nu voiam să mă crezi o copilă.

Deodată, m-a cuprins o frică idioată, dar foarte puternică, temându-mă că tata va intra acolo peste noi și mă va târî afară din salon, până pe casa scărilor, și mă va întreba: „Și cum rămâne cu Ayelet!?"

Am întrebat-o dacă ușa era încuiată.

Ea mi-a răspuns că da, sigur că da.

Am întrebat-o dacă o doare, iar ea mi-a zis că puțin și a continuat să-mi mângâie brațul. Mângâierea ei era enervantă. După ce facem dragoste, Ayelet îmi dă mereu sărutări scurte pe gât. Brusc, mi s-a făcut dor de asta. M-am ridicat în picioare și am spus:

— Vino, hai să mergem la computerul bunicii tale.

— N-avem de ce să mergem la computer, a zis.

— Cum adică n-avem de ce? Cum rămâne cu mesajele pe care i le trimite Elisei?

— Elisa nu există.

— Nu există?

— Nu.

Îmi venea să-i dau o palmă. Și m-am străduit din răsputeri să n-o fac. Mi-am apăsat palmele pe coapse tocmai pentru

a mă asigura că nici una din ele nu-şi va lua zborul către obrazul ei. Sau că nu va lua statueta cu bustul lui Mozart şi-i va sparge capul cu ea. Ridică-te, mi-am spus. Spală-te. Îmbracă-te. Şi cară-te de aici. Diseară se întoarce la Paris, şi tot ce ai de făcut până atunci e să minimizezi pagubele.

Şi exact asta am făcut. M-am ridicat. Am spălat sângele ei de pe trupul meu. M-am îmbrăcat. I-am spus că trebuie să plec la serviciu. I-am spus că este foarte frumoasă. Că va face mulţi bărbaţi fericiţi. Am întrebat-o dacă vrea să-i aduc o cană cu apă. Sau să-i pregătesc o cafea. Am tratat-o cu respect. Şi în tot acest timp, ea nu a făcut altceva decât să tacă. Şi-a lipit spatele de spătarul fotoliului, urmărindu-mi cu privirea fiecare mişcare. Îşi înlănţuise braţele în jurul genunchilor. Îşi învârtea pe deget o şuviţă de păr. Nu a zis nimic nici măcar în clipa în care m-am aplecat s-o sărut pe obraz, în semn de despărţire. În clipa aceea, am interpretat atitudinea ei ca fiind o formă de acceptare. De maturitate.

Cu toate astea, pentru mai multă siguranţă, m-am întors de la serviciu cât mai târziu cu putinţă. Ca să nu dau, din greşeală, nas în nas cu ea.

Pe uşa dormitorului nu mă mai aştepta bileţelul lui Ayelet. Soţia mea îl dăduse jos. Totuşi, m-am autoexilat în salon. Am văzut de două ori aceeaşi dezbatere. Şi reluarea. Iar la reluare poţi să observi că protagoniştii nu urlă cu adevărat unii la alţii. Se prefac. Producătorul le spune să ridice tonul ori de câte ori emisiunea devine plictisitoare. Apoi m-am întins, cu privirea aţintită spre tavan, derulând în minte evenimentele acelei zile şi spunându-mi: Ce-ai făcut, tâmpitule, ce-ai făcut? Dar, în acelaşi timp îmi spuneam: Calmează-te, cu siguranţă a ajuns deja la Paris.

Atunci ţi-am trimis primul SMS. Îmi era clar că erai singurul om din lume căruia îi puteam vorbi despre asta. În ciuda faptului că nu ne-am mai văzut de multă vreme. Restul

prieteniilor mele sunt mult prea recente. Nu am încredere că nu mă vor trăda. Dar tu nu mă vei trăda niciodată. Şi eu ştiu foarte multe lucruri despre tine.

Glumesc, stai liniştit.

Nu ai pentru ce să-ţi ceri scuze, frate. Era clar că n-aveai să-mi răspunzi din prima. Era patru dimineaţa. Mi-am amintit că mi-ai spus la un moment dat că ai obiceiul să scrii noaptea, aşa că am încercat. N-are importanţă.

De dimineaţă, am condus-o pe Ofri la şcoală. A terminat de citit ultimele pagini ale romanului în timp ce mergeam şi s-a oprit să pună cartea în ghiozdan. Apoi mi-a povestit despre tot felul de certuri neînsemnate între fetele din clasa ei. Alma a zis aşa. Şi atunci Maya s-a simţit jignită. Şi Roni le-a spus celorlalte fete să nu mai vorbească deloc cu Alma. Nu-mi venea să cred că aşa ceva se întâmpla cu adevărat. Erau deja cinci săptămâni de când nu mai pomenise numele nici unei colege în timp ce mergeam împreună spre şcoală.

În locul în care ne despărţim de obicei mi-a mai spus o dată:

— Tati, te iubesc.

Am aşteptat câteva minute după ce a intrat pe poarta şcolii, iar apoi am intrat şi eu. Am urcat la etajul al treilea şi am privit pe furiş în clasa ei, prin crăpătura dintre draperii. Şedea în banca ei şi făcea aceleaşi lucruri pe care le făcuse şi prima dată când o urmărisem. Se juca din nou cu fermoarul penarului. A scos creioanele colorate. A desenat pe caiet. A pus creioanele la loc. Dar în clipa aceea, profesoara a întrebat ceva, iar ea a ridicat capul şi a răspuns. I-am văzut ochii. Strălucirea aceea alunecoasă, plină de curiozitate, se întorsese.

Abia m-am abţinut să nu dau buzna în clasă şi s-o ridic în braţe de fericire. Strălucirea se întorsese! Am rămas lângă fereastră preţ de câteva secunde, aşteptând ca ea să ridice din nou ochii. Să fiu sigur că nu mă înşelasem. I-am trimis un

mesaj lui Ayelet: *Îmi pare rău pentru felul în care m-am purtat în ultima vreme. Chiar m-a luat valul. Vrei să ne împăcăm?* Şi am plecat către casă. De data asta pe trotuar, nu pe mijlocul bulevardului. Dintr-odată, viaţa mea devenise preţioasă. Am făcut o oprire la centrul comercial, să scot nişte bani. Întâmplarea a făcut ca văduva care locuieşte deasupra noastră să se afle tocmai atunci la bancomat. Am aşteptat să termine. Nu este cu adevărat văduvă, dar soţul ei e mai tot timpul plecat în străinătate şi are mereu privirea cuiva care tocmai s-a întors de la o înmormântare, şi se îmbracă numai în negru, aşa că Ayelet şi cu mine am poreclit-o „văduva". Dar până şi ea zâmbea în dimineaţa aceea. Şi purta o bluză galbenă. Când a terminat, mi-a spus:

— Bună dimineaţa, Arnon.

Iar eu i-am răspuns:

— O dimineaţă minunată!

După care am scos cei o mie de şekeli pe care îi datoram familiei Wolf şi am pornit spre casă cu paşi mari, şi pentru prima dată în ultimele cinci săptămâni respiram normal, fără să ţin aerul în piept, şi toate problemele, indiferent care ar fi fost cauza lor, mi se păreau brusc neînsemnate şi uşor de rezolvat...

Dar când am ajuns în faţa blocului, ea era deja acolo. Franţuzoaica cea mică. A început să se îndrepte spre mine. Încălţată cu şlapii ei cu talpă groasă. Îmi era imposibil s-o evit. Chiar şi să fi vrut. A venit direct la mine, iar când s-a apropiat îndeajuns, s-a oprit şi mi-a spus:

— Îmbrăţişează-mă.

Am dat un pas în spate şi am întrebat-o:

— Nu ziceai că te întorci la Paris?

Ea s-a apropiat din nou de mine şi a zis:

— Bunicul... a murit.

— Ce? Când?! am întrebat luând-o de mână.

— Azi-noapte, mi-a răspuns, luându-mi brațul și încolăcindu-și-l în jurul feselor. Îmbrățișează-mă.

— Îmi pare rău pentru pierderea pe care ai suferit-o, dar... nu este o idee bună să ne îmbrățișăm aici, în mijlocul drumului, Karin, chiar nu este o idee bună. Mi-am îndepărtat brațul cu toată blândețea de care am fost în stare.

Ea și-a lipit bazinul de bazinul meu și a spus:

— Atunci hai să plecăm de aici. Te doresc. Am nevoie de tine.

I-am spus:

— Nu pot. Ce s-a întâmplat... nu se mai poate repeta. Sunt căsătorit. Am două fetițe. Nu pot. Îmi pare rău, Karin. Dar așa ceva nu se poate.

Și atunci, dintr-odată, s-a transformat pur și simplu sub ochii mei. Ne aflam în mijlocul parcării din fața clădirii, la ora opt și jumătate dimineața, iar ea a început să-mi dea pumni în piept și să strige:

— Acum ești căsătorit? Ieri, când te-ai culcat cu mine, nu părea să-ți pese. Ești un ticălos! Asta ești! Un ticălos!

Spre norocul meu, muncitorii de la spații verzi tocmai treceau cu aspiratorul de frunze prin grădina noastră, acoperind puțin strigătele ei. Și, cu toate astea, am avut impresia că văd capul judecătoarei ivindu-se la fereastra ei de la etajul al treilea. Și îmi era clar că dacă scena avea să continue astfel, tot mai multe capete își vor face apariția la ferestre.

Într-un fel sau altul, am reușit s-o prind de un cot și s-o înghesui în mașină. Ea continua să mă înjure când în franceză, când în ebraică, dar cel puțin acum o făcea cu geamurile închise. Am încercat s-o liniștesc în timp ce ne îndreptam spre parcarea clubului de squash. Am mințit-o. În timpul acelui drum de numai două minute, am mințit mai mult decât am mințit în toată viața mea de până atunci. Ea a spus:

— Voi bate la ușa voastră și îi voi povesti totul soției tale. Voi face asta pentru că ești un ticălos.

M-am speriat. I-am promis și luna de pe cer. Ca să câștig timp. I-am promis că voi merge s-o vizitez la Paris. I-am promis că ne vom închiria o cameră pe plajă, la Tel Aviv. Mâine. Cel târziu poimâine. I-am spus că și eu am sentimente pentru ea. Că pentru mine nu fusese doar o partidă de sex.

Știu, omule, știu că ar fi trebuit s-o pun la punct. Dar m-am speriat.

Am stat amândoi în parcarea clubului de squash preț de aproximativ zece melodii. Până la piesa cu numărul șapte n-a făcut decât să plângă, lăsând mucii să-i curgă pe buze și spunându-mi din când în când că sunt un căcat de om și un mincinos, sau un mincinos și un căcat de om. A șaptea melodie a fost *Karma Police* a celor de la Radiohead, iar în clipa în care a intrat corul a început să-mi povestească, fără nici o legătură cu nimic, despre tot felul de momente petrecute împreună cu bunicul ei. Poveștile ei nu erau la fel de închegate ca acelea pe care mi le spunea despre băieții de pe plajă. Uneori, nu aveau început, de cele mai multe ori nu aveau sfârșit, iar adesea se încheiau chiar în mijlocul acțiunii:

— Și atunci mă ridica în brațe sus, sus de tot, în mijlocul aeroportului, și-mi spunea: „Ai ajuns acasă".

Unde? Care aeroport? Nu era clar. Iar atunci când administratorul taberei îl întrebase dacă el era tatăl lui Karin, răspunsese fără ezitare că da, și la finalul scrisorilor semna întotdeauna astfel: „Cu dragoste eternă, bunicul Herman". Odată îi spusese: „O fi studiat tatăl tău la universitate, dar tot un imbecil rămâne, de vreme ce a părăsit o fetiță atât de drăgălașă ca tine", iar la prânz îi mai dădea o porție de desert, fără ca bunica să vadă, și înainte de culcare îi inventa povești despre o fetiță pe nume Karina, care era curajoasă și bună, ajutând mereu animalele să evadeze de la grădina zoologică și să se întoarcă în Africa, acolo unde era cu adevărat casa lor. Cu ocazia ceremoniei ei de *bat mitzvah*, făcuseră o călătorie

în Africa, doar ea și bunicul, căci bunicii nu-i plac călătoriile, iar ei i se aprinseseră călcâiele după un băiat din grupul de excursioniști și își petrecuse tot timpul în compania lui, iar bunicul nu-i spusese nimic, nu o tachinase, dar și el flirtase tot timpul cu ghida aceea tânără, și odată, când făceau un grătar cu prietenii, l-a văzut sărutându-se cu una dintre prietenele bunicii în spatele magaziei din curte, iar el îi spusese:

— Ăsta e secretul nostru, nu trebuie să-i povestești bunicii, nu va face decât s-o supere.

Dintotdeauna avuseseră secretele lor, ea și bunicul, și tocmai de aceea fusese atât de ciudat în săptămâna care tocmai trecuse, fiindcă simțise că el îi ascundea ceva. Că se rușina de ceva. Și el nu se rușinase niciodată față de ea. Niciodată. Dar ce mai contează? Acum e mort.

— Da, am încuviințat eu, iar imaginea capului lui odihnindu-se pe pulpele lui Ofri îmi reveni în minte. Se pare că bunicul tău și-a luat secretele cu el în mormânt.

Karin a dat din cap în semn că da, și-a tras mucii, apoi mi-a cerut s-o duc înapoi acasă. Trebuia să se pregătească pentru înmormântare. Să-și aleagă o rochie. Am îmbrățișat-o. Bineînțeles că am îmbrățișat-o, după tot ce mi-a povestit. Părea că își iubise cu adevărat bunicul. Că avuseseră o relație specială. Și mă simțeam și puțin vinovat, știi tu. Nu că ar fi murit din cauza mea, dar din cauza mea ajunsese în spital. Lucrul ăsta nu poate fi negat. Așa că am îmbrățișat-o, dar o îmbrățișare paternă, știi tu. Curată.

Pe drumul spre casă, n-a mai zis nimic. Credeam că furia îi trecuse. Credeam că-și revenise. Că a înțeles că nu se cade să bată la ușa de vizavi și că ar fi mai bine, de dragul amândurora, să lase în urmă toată această poveste. Dar în clipa în care opresc mașina în parcare și scot cheia din contact, se întoarce spre mine și spune:

— Soția ta vine sigur la înmormântare, nu-i așa? Perfect. Atunci o să-i povestesc totul acolo.

Și înainte de a apuca să spun ceva, deschide ușa și iese.

Am rămas în mașină. Perplex. Am stat acolo preț de câteva minute, neștiind ce să fac. Nu reușeam nici măcar să respir. Am deschis toate ferestrele, dar tot nu aveam aer. Simțeam un fel de presiune în piept. Și presiunea asta m-a stresat. Chiar atunci, am primit SMS-ul tău.

Întotdeauna ai avut un simț al sincronizării.

Nu, serios, frate, chiar apreciez faptul că ai acceptat să ne întâlnim așa, din scurt. Nu ne-am mai văzut de... cât timp? Un an și jumătate? Nu trebuie să-ți ceri scuze. Ne aflăm amândoi într-o etapă a vieții în care fiecare din noi e ocupat până peste cap. Și, cu toate astea, ți-ai sacrificat dimineața pentru mine. Ce să mai spun...

Să știi că și numai simplul fapt de a povesti cuiva face ca o parte din tensiune să se elibereze...

Am avut tot felul de gânduri după ce ea a ieșit din mașină. Nici nu vrei să știi. Gânduri deloc bune. De tipul acelora pe care ai vrea să le oprești chiar în secunda în care prind contur, însă nu reușești. Nu reușești. E un fel de cerc vicios, din care nu mai poți ieși. Nu poți. Și încetul cu încetul, gândurile rele încep să-ți umple tot capul. În cele din urmă, nu mai e loc pentru nimic altceva în afară de ele.

Încetează, nu vrei cu adevărat să știi.

M-am gândit să fug după ea. S-o prind înainte de a apuca să tasteze codul de la intrare. Să o târăsc cu forța până la mașină. Să o duc la mare, să înotăm împreună în larg după ce salvamarii pleacă de la punctul de observație și s-o înec acolo; să-i țin capul sub apă până când bulele respirației ei încetează să mai iasă la suprafață.

E atât de mică. N-ar trebui să dureze mai mult de un minut.

Nu cred că voi face asta. Este doar un exemplu, pentru a te face să înțelegi ce fel de lucruri îmi treceau prin minte și în ce situație limită am ajuns. Îți dai seama că sunt atât de aproape de a pierde tot ceea ce am? Câteva cuvinte pe care i le-ar putea arunca lui Ayelet la înmormântare, și gata. Tot ceea ce am clădit va fi distrus. Îți închipui că Ayelet mă va ierta pentru asta? Într-o săptămână, îmi prezintă actele de divorț. Înainte de a ne căsători, mi-a ținut o prelegere. Mi-a spus:

— Am trecut prin multe în viața asta. Pot îndura lovituri puternice. Și mă pot ridica din nou cu repeziciune. Dar nu sunt pregătită să accept infidelitatea. Asta e linia mea roșie.

Mi-a mai zis:

— Îți spun asta acum, ca să știi din capul locului. Să nu fii surprins.

Și este avocată, nu uita. Va avea grijă să nu le mai văd niciodată pe fete. Și toate bunurile noastre vor rămâne la ea. Îmi va suge sângele cu paiul, îți spun eu. Ca să nu mai spun că, potrivit legii, franțuzoaica e minoră. Parcă le văd deja stând amândouă în bucătăria noastră, în timp ce Ayelet o convinge, dintr-o solidaritate feminină, să depună plângere împotriva mea. Și apoi procesul. Judecătorului nu-i va păsa că ea a fost cea care m-a sedus, că ea a fost cea care mi-a vorbit despre vibratorul pe care și-l lăsase la Paris, că ea a fost cea care s-a dezbrăcat înainte ca eu să o fi atins măcar.

Ca în problema Gaza. Nimănui din lumea asta nu-i pasă că vreme de ani întregi au tras cu rachete în noi, înainte ca vreunul dintre noi să fi pus piciorul acolo.

Voi primi o pedeapsă cu executare. Și, după ce voi fi eliberat, nimeni nu-mi va mai da de lucru. Și Ofri... o vor hărțui la școală. Fetele din clasa ei se vor lega de asta. „L-am văzut pe tatăl tău în ziar, tatăl tău e un pervers." O vor face să moară de rușine.

Și totul pentru ce? Ce am vrut, de fapt? Să am grijă de femeile mele, să le protejez. Să mă asigur că nimeni nu le va face rău.

Tot ceea ce am făcut am făcut din dragoste, mă crezi?

Poate că iubesc prea mult. Poate că tocmai asta e problema mea.

Oamenii nu mai iubesc astfel în ziua de azi.

Nu plâng. De ce să plâng? Doar mă ustură puțin ochii. Probabil că de la ceapa pe care o prăjesc la bucătărie.

Sunt sensibil la ceapă. Jur. Când tai ceapa pentru *shakshuka* de *shabat*, țin ochii închiși. Uite câte cicatrice am pe degete.

Dacă vreau un pahar cu apă? Ce ți se par că sunt? Mai bine comandă-mi o bere. La halbă. Și o friptură. Trebuie să-mi înfig dinții în ceva. Vrei și tu? Ești sigur că nu? Nu vrei să-mi faci o favoare și să îmi ții companie la ultima cină?

Fără exagerare. Așa mă simt. Ca Iisus înainte de răstignire. Nu, ca Iisus pe cruce. Mâinile mi-au fost deja pironite. Iar sângele începe să curgă în firișoare mici.

Ți s-a întâmplat vreodată să simți că îți trăiești ultimele clipe ale vieții?

Sigur. Am uitat. În urmă cu câți ani s-a întâmplat asta?

În final, s-a dovedit că nu era malign, nu-i așa? Ce noroc! Ce noroc!

Tu și Shiri sunteți împreună încă de când erai în armată, am dreptate? Ascultă, după ce ai trăit vreme de douăzeci de ani cu o femeie, nu mai știi unde te termini tu și unde începe ea. Iar dacă te părăsește, pleacă cu tot cu tine. Sau cel puțin cu o parte din tine. Ayelt și cu mine suntem siamezi. În ultimii ani, nu am luat nici o decizie fără să mă consult în prealabil cu ea. Mereu le spun oamenilor:

— Lăsați-mă să mă gândesc.

Dar, de fapt, eu aștept momentul acela, după ce adorm fetele. Îi pregătesc o ceașcă de cafea solubilă, cu puțină ciocolată, așa cum îi place ei, după care îi povestesc despre ezitările mele. Apoi îmi dă soluția. Nu procedez mereu cum spune ea, însă întotdeauna mă face să văd care este adevărata dilemă cu care mă confrunt. Să observ doar esențialul, să nu mă pierd în detalii. Și nu ne numărăm printre cuplurile acelea care, cu timpul, se transformă în simpli prieteni. Și în ziua de azi sunt la fel de nebun după ea cum eram în prima zi. Mă excit și numai privind-o în timp ce se îmbracă pentru a pleca la tribunal. Sunt mort după felul în care arată, după cum miroase, după modul în care dansează sâmbăta cu fetele pe melodii de pe YouTube.

Vorbesc frumos despre ea, nu-i așa? Problema este că nimic din toate aceste cuvinte nu va mai avea vreo importanță pentru ea după ce franțuzoaica îi va spune ce am făcut cu ea pe covorul din apartamentul lui Herman și al lui Rut. În situații de genul ăsta, e ca o ghilotină.

Știi ceva? De aici văd întreaga scenă. Karin se va apropia de ea la sfârșitul ceremoniei de înmormântare. Se vor așeza la coada șirului de îndoliați, Ayelet, pentru că îi va fi cald, iar Karin, pentru că va vrea să fie aproape de Ayelet. Și atunci, încet de tot, Karin va începe să vorbească. Și lucrul cel mai dureros e că nu pot face nimic pentru a o împiedica. Ghilotina va cădea peste gâtul meu, iar mie nu-mi va rămâne decât s-o privesc coborând. Lama îmi atinge deja vena jugulară și sunt paralizat. Nu fac nici o mișcare.

Ce-ai face dacă ai fi în locul meu, frate? Acum, după ce ai auzit totul. Nu, cu adevărat. Nu încerca să pari imparțial. Îți citesc articolele în ziar. Ai o părere despre absolut orice. Spune-mi ce-ți trece prin minte.

Ești singurul om din lume căruia i-am împărtășit toate astea, așa că n-ai de ales. De fapt, omul cu care aș vrea cel mai

mult să discut despre asta e Ayelet. Dar e imposibil. Oamenii nu înțeleg cât de mult te izolează infidelitatea.

Să nu-mi spui că n-ai idee ce ai face în locul meu.

Prietenul tău se îneacă, dă din mâini, strigă: „Ajutor, ajutor!", iar tu treci tocmai atunci pe acolo cu barca. Nu te oprești?

Nu-i adevărat că n-ai barcă. Ai. Toți cei care îți citesc romanele știu că ai.

Sigur că ai și tu limitele tale. N-am spus că nu.

Știi ceva, gândește-te că scrii o poveste. Gândește-te că tot ceea ce ți-am spus până acum reprezintă începutul, mijlocul, trei sferturi din poveste, iar acum ai ajuns la sfârșit. Și sfârșitul trebuie să fie unul bun. Pentru că personajul principal a suferit deja destul și i-a făcut și pe ceilalți să sufere destul. Nu te grăbi, omule. Între timp, eu îmi termin friptura și cartofii prăjiți, iar tu te gândești la un final bun pentru povestea asta, bine?

ETAJUL AL DOILEA

Bună, Neta,

Cu siguranță vei fi surprinsă să primești scrisoarea aceasta. A trecut mult timp de când nu am mai vorbit și, pe de altă parte, cine mai scrie scrisori în ziua de astăzi? E-mailul ar fi fost prea periculos (vei înțelege imediat de ce) și adevărul este că nu mai am pe nimeni căruia să mă pot confesa.

Tocmai am încercat să-mi sun psiholoaga. Cea la care am fost atunci, îți mai aduci aminte? Între mine și ea, circuitele funcționau bine. Până la urmă, e doar o chestiune de chimie, chiar și cu psihologii. Am ajuns ferfeniță în subsolul micuț al casei ei de pe Har Adar și tot la fel am plecat de acolo, dar mai puțin confuză. Nu folosea clișeele obișnuite: *id* și *ego*, și mama ta, și cum te fac toate astea să te simți, și care sunt experiențele tale. Vorbea cu mine cât se poate de simplu, din toată inima, iar de câteva ori chiar mi-a povestit puțin despre ea, și dacă se întâmpla să depășim timpul alocat, nu făcea mare caz, iar la sfârșitul întâlnirii, îmi punea o mână pe umăr (mă atingea!), și în toți acești ani mi-am spus că, dacă îmi voi pierde vreodată din nou echilibrul, voi avea pe cine să sun.

Mi-a răspuns fiul ei.

Am întrebat dacă pot vorbi cu Michaela.

A urmat un moment de tăcere. Lung. După care mi-a spus că Michaela a murit. Cu doi ani în urmă.

— Din ce cauză? am întrebat.

— De cancer.

Nu știam ce să spun. Am zis:

— Îmi cer scuze.

Și am adăugat:

— Îți împărtășesc durerea.

Iar el a răspuns:

— Da.

I-am spus:

— Mama ta a fost o femeie specială.

El a răspuns:

— Da.

În mod evident, știa că fusesem pacienta mamei lui. Îmi era limpede că deja știa cum să se descurce cu astfel de apeluri primite de la pacienți mai vechi și că abia aștepta să încheie conversația cu mine cât mai curând posibil.

*

Am rămas în picioare, cu telefonul în mână, chiar și după ce convorbirea s-a încheiat, ascultând sunetele care au urmat deconectării. Ce tupeu, m-am gândit, să-mi moară așa, pe nepusă masă.

Toată săptămâna dinaintea acestei convorbiri, mi-am imaginat cum mă voi scufunda în fotoliul moale, având covorul bordo, gros, la picioarele noastre, cu radiatorul între noi, din care doar o rezistență funcționează. În imaginația mea, i-am adăugat câteva șuvițe de păr cărunt (doar trecuseră cincisprezece ani), dar i-am păstrat puloverul maro, lipsit de personalitate, și ochelarii mult prea mari, precum și bomboanele Werther's Original, pe care le aranja pe o farfurioară la începutul întâlnirii, spunând că își putea da seama cum

mă simțeam judecând după numărul de bomboane pe care le desfăceam.

Aveam deja pregătită și o replică introductivă. Una inteligentă. Îmi imaginasem cum va decurge conversația, în ce moment se va lăsa tăcerea și când anume va face legătura între mama mea și anxietatea legată de Liri, dar și clipa în care voi izbucni în lacrimi, eliberată, iar ea îmi va întinde un șervețel ușor parfumat, dar și momentul în care va arunca o privire scurtă spre ceasul din spatele meu, puțin la stânga, precum și acela în care eu voi scoate un cec și o voi întreba dacă tariful a rămas același, apoi clipa în care îmi va atinge umărul, înainte de plecare, și pașii mei grăbiți de la ușa subsolului până la grădina ei plină de flori, și apoi până la parcare, după care drumul ușor aglomerat printre dealuri, pe autostrada 1, în timp ce din boxele radioului se auzea o melodie care-mi place (să spunem, de exemplu, Neil Young, *Out on the Weekend*) și eu voi fi din nou îndeajuns de deschisă pentru a lăsa muzica să mă pătrundă, să-mi curgă prin vene...

Și iată-mă acum: nici o grădină și nici un Neil Young. O singură convorbire telefonică a fost de ajuns pentru a mă împinge înapoi pe scară, până în punctul de pornire.

Se întâmplă ceva, Neta, iar eu nu pot să povestesc nimănui despre asta. Dar trebuie, pur și simplu, trebuie să vorbesc cu cineva despre lucrul acesta.

*

Am ajuns într-o situație atât de disperată, încât ieri am căutat o biserică în care să existe un confesional. Am ajuns până în colonia americană. Îți aduci aminte că Nomi – pe vremea când lucra pentru Asociația de protecție a naturii și folosea mereu cuvântul „magic" – ne-a făcut la un moment dat turul acelui loc și, la final, ne-a dus la o biserică a muncitorilor străini?

M-am învârtit pe acolo vreo două ore săptămâna aceasta, însă nu am reuşit s-o găsesc. În cele din urmă, am întrebat un tânăr care trecea pe bicicletă (Să-l fi văzut! Exact genul tău: bărbos şi lat în umeri.), iar el mi-a spus că, într-adevăr, fusese o biserică acolo, însă o demolaseră acum un an şi construiseră în locul ei o clădire de birouri, acolo, în faţa ochilor noştri.

— Credeam că bisericile sunt edificii eterne, i-am spus.

Iar el a dat din cap a încuviinţare şi şi-a văzut de drum (Ai observat că bărbaţii tineri nu ne mai observă? Stai puţin, poate pe tine te văd încă?), şi deodată, pe neaşteptate, am simţit cum mă părăseşte toată energia.

Ştiu. Ar fi trebuit să caut până când aş fi găsit. Dar aşa sunt eu în ultima vreme. Renunţ.

„Asta nu e Hani pe care o ştiu eu." Aproape că te aud gândindu-te la asta, poate chiar rosteşti cuvintele cu voce tare, în salonul casei tale din Middletown.

Şi poate că tocmai de aceea îţi scriu acum. Pentru că tu îţi aminteşti versiunea mea bună. Este de ajuns să scriu numele tău pe foaia aceasta, pentru a mă simţi deja puţin mai curată.

Am multe prietene aici, nu te gândi că nu am (Sunt populară! Pentru prima dată în viaţa mea!), însă nu am încredere în nici una dintre ele. Pe majoritatea (Adevărul este că toate, dar cuvântul „toate" poate suna mult prea rău) le-am cunoscut prin intermediul copiilor. Aşa se creează legăturile dintre oameni în suburbii. O scurtă conversaţie în timp ce îţi iei copilul de la grădiniţă duce la întâlniri de joacă, iar dacă acestea nu sfârşesc în mod catastrofal, conduc la alte întâlniri, iar în timp ce copiii se joacă între ei, voi vorbiţi, la început despre ei, cât sunt de extraordinari, în ciuda faptului că te epuizează, apoi mici bârfe despre educatoare, nu vi se pare ciudat că îşi ia două zile libere pe săptămână?

Înțeleg una, dar două? E drăguț din partea ei că le citește în fiecare dimineață din ziar, dar nu cred că niște copii de vârsta lor au nevoie să știe care este diferența dintre rachetele Quassam și cele Grad și, că tot veni vorba, duminica au câte o activitate specială în parc, copiii mănâncă gratis, și ieși destul de scump dacă vrei să comanzi pizza, de exemplu, și ai auzit de piscina aceea nouă care se va deschide până la vară? Primarul vrea să câștige câteva puncte înainte de alegeri, așa că n-ai ce-i face, doctorul Caspi este cel mai bun pediatru din zonă, merită să aștepți la cozile fără sfârșit și s-o suporți pe secretara lui antipatică de dragul acelei clipe în care te uiți la fotografiile de familie din excursia la Pădurea Neagră și îți dai seama cât de mult au crescut...

La început am tot așteptat ca din discuțiile astea să se desprindă la un moment dat vreun adevăr sau altul. Astea nu sunt decât tatonări, îmi spuneam, ne testăm una pe cealaltă. Foarte curând, una dintre noi se va elibera de dorința de a-și prezenta propria viață ca fiind perfectă, iar în clipa aceea vor începe discuțiile adevărate.

Odată cu trecerea timpului, am înțeles însă: Așa ceva nu se va întâmpla niciodată. Lucrurile vor rămâne așa cum sunt acum. Nu vor duce nicăieri.

„Dar depinde și de tine!", te aud spunând de cealaltă parte a Oceanului Pacific (Sau Atlantic? Niciodată nu-mi aduc aminte care dintre ele ne desparte). „Și tu, Hani, ai putea conduce conversația către subiecte care te interesează!"

În fine, la început am încercat. Am aruncat aluzii. Dar nici una dintre ele nu a reacționat.

Spuneam lucruri de tipul:

— Uneori îmi vine pur și simplu să mă ridic și să plec, să las totul în urmă.

Sau:

— De când s-au născut ei, nu mai am timp să citesc, iar asta mă face să mă simt goală pe dinăuntru.

Sau:

— Fiica mea încă are prietene imaginare. Iar eu mă tem că va sfârşi ca mama.

Răspunsul lor la vorbele mele era o tăcere stânjenitoare. Şi priviri plecate.

Aşa că, după câteva astfel de momente de tăcere, încetezi să mai încerci. Şi continui să vorbeşti despre nimicuri. După câţiva ani, când o mamă nouă, care nu ştie codurile, se mută în cartier, şi în timp ce aşteptaţi împreună să vă luaţi copiii de la cursul de judo, îţi spune pe nepusă masă:

— Sunt tot timpul tristă şi nu ştiu cum să ies din starea asta, mă tem că soţul meu mă va părăsi dacă lucrurile vor continua astfel.

Şi tu îi răspunzi cu aceeaşi tăcere, fiindcă te temi că, dacă, după toate acele tăceri, vei deschide acum gura, din ea se va revărsa un val de lavă care va nimici totul.

(Îţi aminteşti noaptea aceea, în Guatemala, când ne-au dus să vedem vulcanul acela care era inactiv de două sute ani şi care a început să scuipe dintr-odată foc chiar sub ochii noştri? Ştii ceva? Cred că a fost singura dată, de la începutul prieteniei noastre, când te-am văzut cuprinsă de frică. Panicată de-a dreptul.)

*

Pun asteriscul pentru a marca momentul în care mă ridic să mănânc ceva sau să fac pipi. Sau când mi-e foarte greu să scriu ceva şi trebuie să trag aer adânc în piept înainte de a începe...

*

Acum îmi e frică, Neta. Mă tem că dacă nu voi povesti cuiva ce se întâmplă, îmi voi pierde minţile. „Asta n-ar fi

nimic nou, Hani", te aud spunând. „Mereu ți-a fost teamă că-ți vei pierde mințile". „E adevărat", îți răspund eu. Doar că de data asta e adevărat. O bufniță în copac. Hai, două. Dar ce se va întâmpla dacă într-o noapte vor apărea trei bufnițe?

*

Dar stai puțin, înainte de bufnițe îți datorez scuze. Pentru felul în care m-am purtat în timpul ultimei tale vizite în Israel.

(Poate ai uitat deja? Poate nici nu ai acordat prea multă importanță acestui lucru încă de la bun început? Sau poate că doar pentru mine prietenia noastră există încă, în timp ce pentru tine ea s-a stins de mult, iar acum te întrebi de unde sunt toate parantezele astea.)

A fost o idee extraordinară să-i ducem pe copii la Ierusalim, să vadă locurile în care am copilărit noi. Serios. Să le arătăm unde ne jucam, unde ne ascundeam când fugeam de acasă, unde am încercat pentru prima oară să mergem pe biciclete fără rotițe ajutătoare...

Doar că eram măcinată de gelozie pe atunci.

În momentul acela, nu am înțeles că despre asta era vorba. Abia după tot ceea ce s-a întâmplat în ultimele zile mi-am dat seama că durerea bruscă pe care am simțit-o în piept și care m-a făcut să anulez în ultima clipă întâlnirea noastră a fost, de fapt, provocată de gelozie (De fapt, înainte de „ultima clipă", pentru că voi erați deja acolo și poate că din cauza asta ai fost atât de furioasă?). Mai exact, de premoniția geloziei. De înțelegerea faptului că, dacă nu voi împiedica întâlnirea dintre familiile noastre la Ierusalim, mă voi găsi din nou în situația aceea imposibil de suportat, în care mă aflasem cu doar câteva zile înainte, când ați venit să ne vizitați.

Și asta nu din pricina felului în care arăți (Fabulos, apropo. Este incredibil cum devii din ce în ce mai frumoasă odată cu trecerea anilor). Nici din pricina aerului american pe care-l

emana orice mișcare a ta: felul în care te așezi, felul în care te ridici, cum iei ceșcuța de cafea cu un deget ușor ridicat...

Ci din cauza lui Noam. Adică, nu din cauza persoanei lui Noam. Adică, da, din cauza persoanei lui Noam. Dar nu din cauza lui Noam ca bărbat. Of! Scriu numai tâmpenii. Este de necrezut că îmi e atât de greu să spun asta: A fost din cauza modului atât de echilibrat în care vă împărțiți sarcinile parentale.

În cuvinte ceva mai simple: Se vede că sunteți la fel de implicați în creșterea copiilor. Se vede că el nu „te ajută", așa cum le place bărbaților să spună, ci este exact ca tine, implicat trup și suflet.

Sau, și mai pe scurt: A fost insuportabil pentru mine să privesc un tată atât de bun, în timp ce Asaf se afla din nou într-una din călătoriile lui.

Nu că n-aș mai fi văzut tați minunați înainte, însă nici unul dintre ei nu era soțul *tău*. Am o istorie foarte lungă de rivalitate cu tine, în care, de cele mai multe ori, am ieșit înfrântă. Și e în regulă, asta m-a făcut mereu să mă străduiesc mai mult, probabil cauza pentru care am încetat să mai depun eforturi e tocmai faptul că tu nu ești aici și nu mai am cu cine concura (Îmi amintesc tot timpul spinarea ta în fața ochilor mei la cursele de șase sute de metri – ce fel de distanță e asta, șase sute de metri? Numai Colegiul Universității Ebraice ar fi putut născoci un asemenea lucru – și cum se îndepărta încet, încet de mine pe coama dealului).

Te rog să nu mă înțelegi greșit. Am fost mai mult decât încântată să le văd pe fetele tale în casa mea (Îți aduci aminte momentul în care Alma a ta și Liri a mea au făcut împreună un desen întreg, înțelegându-se atât de bine, de parcă s-ar fi cunoscut de o viață, iar noi ne-am privit una pe cealaltă și am gândit același lucru, fără să rostim însă nici un cuvânt: Doamnelor și domnilor, iată o a doua manifestare a unei

chimii puternice, surprinzătoare şi inexplicabile, cunoscute mai ales sub denumirea de „prietenie între fete"?).

Iar Mia a ta e o frumuseţe. Şi e chiar amuzant cum tocmai ea, care a primit un nume cu o rezonanţă atât de hollywoodiană, gângureşte numai în ebraică. Şi să nu crezi că n-am observat cum te-ai abţinut când ţi-am povestit că nu mai lucrez de la naşterea lui Nimrod (Ai fi putut să insişti pe marginea subiectului, să mă răneşti), cum ai evitat să-ţi etalezi bogăţia în faţa mea (Prin lucruri mărunte, de exemplu, hainele în care ai ales să-ţi îmbraci copiii sau prin faptul că te-ai prefăcut că nu ai poze cu noua casă pe care v-aţi cumpărat-o). Serios, Netush, ai fost la fel de drăguţă cum mi te aminteam, minunată ca...

Dar de fiecare dată când Noam mergea la vreuna dintre fete să vadă de ce plânge...

Şi de fiecare dată când ele se cuibăreau în braţele lui...

Şi atunci când a luat-o pe Mia la plimbare, pentru ca noi două să putem sta puţin de vorbă...

M-a făcut să mă chircesc pe dinăuntru. A fost o durere fizică. Ca şi cum cineva mi-ar fi apăsat o mână pe burtă, mi-ar fi apucat splina şi ar fi răsucit-o.

Aşa se întâmplă. Uneori, cineva presară sare, fără să ştie că sarea lui va ajunge pe o rană, nu în salată (Îţi promit că metaforele mele se vor îmbunătăţi până la finalul scrisorii. Nu am mai scris de mult).

În orice caz, îmi cer scuze pentru faptul că am anulat în ultima clipă excursia noastră nostalgică la Ierusalim. Şi că nu ţi-am telefonat pentru a te saluta înainte să plecaţi înapoi în America. Şi că în clasa a zecea m-am amestecat în treburile tale şi ale Arielei Klein.

Înţelegi? Şi ierţi?

Cred că da. Nu pot decât să presupun că da.

*

Nu știi niciodată ce fel de tată va fi bărbatul cu care te căsătorești, însă există câteva semne după care te poți ghida. Să spunem, felul în care se poartă cu frații tăi mai mici (Omer și Ghia îl adorau pe Asaf. De câte ori venea la noi la cină, se cățărau pe el și i se agățau de umeri, iar el se juca mereu cu ei de-a v-ați ascunselea înainte de masă, pentru ca, după ce mâncam, să le lase bilețele cu indicii prin toată casa, iar în timp ce ei căutau peste tot, mergând de la un indiciu la altul și dându-le adulților o clipă de răgaz, le pregătea premiul: jeleu de căpșuni).

Sau cum se purta cu copiii mici pe care-i întâlnea (În luna de miere pe care am petrecut-o la Paris, am mers la un restaurant, iar lângă noi stătea o familie cu o fetiță care plângea încontinuu. În loc să se enerveze și să-i ceară chelnerului să ne conducă la o altă masă, a început să imite tot felul de legume, pentru a o face să râdă. După ce s-a prefăcut a fi o tărtăcuță, părinții ei ne-au invitat să petrecem sfârșitul de săptămână împreună, la casa lor de vacanță din Nisa).

Și poate cel mai bun dintre semne: cum se poartă cu copilul din tine. Fiindcă până și cea mai puternică dintre femei are momente în care simte nevoia să fie protejată. Ar putea fi o gripă care te pune la pat. Sau un șef care se poartă urât cu tine. Sau un mic accident rutier. La intrarea în oraș. Nu s-a întâmplat nimic. Bara de protecție s-a curbat puțin. Dar te-ai speriat îngrozitor. Și nu vrei decât să auzi vocea lui la telefon. Asaf era incredibil de drăguț în astfel de situații. Protector, fără a fi patern. Tolera întotdeauna faptul că-mi plângeam de milă, fără să profite de asta. E unul dintre motivele pentru care m-am căsătorit cu el (Au mai fost și altele: faptul că-i plăcea să vorbească în timp ce urmăream un film la cinematograf, și nu îmi făcea semn să tac, la fel ca alți prieteni pe care-i avusesem până atunci. Mirosul scalpului lui. Faptul că era încrezător, cu adevărat și total, în talentul

meu. Mersul lui, care semăna cu un dans. Faptul că încă mai colecționa timbre atunci când l-am cunoscut. Încrederea mea că nu mă va părăsi niciodată. Faptul că privea viața ca pe un joc de indicii. Că a continuat să cumpere lanțuri pentru chei de la surdomuți chiar și după prima noastră întâlnire. Că încă de la prima noastră întâlnire a acceptat să mănânce din porția mea de ravioli. Mă voi opri aici. Pentru că lista asta, pur și simplu, nu funcționează. Mă așteptam ca toată această enumerare să-mi aducă lacrimi în ochi, dar mă simt ca și cum aș descrie un străin).

*

M-am oprit și am citit ce am scris până acum și mi-am dat dintr-odată seama că totul se împarte la trei, adică mereu am câte trei semne de punctuație în propoziție, aproape mereu dau câte trei exemple. Poate că lucrul acesta are legătură cu faptul că am devenit parte a unui triunghi? Poate că atunci când devii parte a unui triunghi, tot ceea ce se întâmplă în lume se împarte la trei?

*

Dar nu am de gând să-ți vorbesc despre Eviatar deocamdată. Dacă îți voi vorbi acum despre Eviatar, mă vei judeca aspru, iar eu vreau să înțelegi mai întâi contextul și abia după aceea să mă judeci (Aspru, cum altfel).

Dar să ne întoarcem la fratele lui.

*

Totul a început când am născut. Asaf scria SMS-uri în timp ce eu aveam contracții. Îți dai seama? Eu eram sfâșiată de durere, iar el se distra trimițând mesaje. E adevărat că epidurala încetinește totul. Intraserăm deja în cea de-a șasea oră de travaliu. Și totuși – puțină empatie! I-am spus:

— Nu e tocmai locul potrivit pentru scris mesaje.

M-am abținut să nu urlu la el. Să nu mă conformez clișeului femeii care urlă la soțul ei în timpul travaliului. Și ce crezi că a făcut? A ieșit. Și a continuat să trimită mesaje de afară. Chiar în clipa aceea, am avut o nouă contracție. Și am țipat. Destul de tare. Eram sigură că se va întoarce imediat, să vadă ce se întâmplase, dar a rămas afară. A continuat să scrie mesaje. Și a revenit abia după un minut.

Și mai târziu, în salon. Nu a vrut s-o țină în brațe pe Liri. A spus că este atât de mică, încât îi e frică să n-o scape din mâini. Ba mai mult, a zis el, acum e momentul în care are cea mai mare nevoie de mama ei. Ce demagog! Întotdeauna a fost puțin demagog, dar această latură a lui a devenit tot mai accentuată după ce a început să caute metode de a atrage potențiali investitori.

Apropo, s-a întors la serviciu după doar patru zile. OK, nu mă așteptam să împartă cu mine concediul de maternitate. Nu trăim în Norvegia. Dar să nu rămână acasă nici măcar o săptămână, din solidaritate? Să nu sune de la serviciu măcar de cinci ori pe zi, să întrebe cum mă simt? Cum mă descurc? Dacă s-a declanșat deja depresia post-partum?

Și aș putea să-ți mai dau o mulțime de astfel de exemple numai din prima lună de viață a lui Liri, dar încep să par jalnică (Îți amintești ultima noapte pe care am petrecut-o în Eilat, în excursia cu colegii de clasă? Când am scris, împreună cu Nomi, o listă „a lucrurilor pe care nu le vom face niciodată" – nu ne vom căsători niciodată cu cineva pe care nu-l vom iubi, niciodată nu vom invita prieteni la noi acasă vineri seara ca să discutăm despre politică, niciodată nu vom decide în locul copiilor noștri ce cursuri extrașcolare să urmeze, niciodată nu-i vom obliga să facă teme în vacanță, nu vom părăsi niciodată Ierusalimul, cu excepția perioadei în care ne vom efectua stagiul militar, pentru că atunci nu vom

avea de ales, nu vom lucra niciodată mai mult de șase luni într-un loc pe care-l urâm, niciodată nu vom alege o masă la restaurant, în defavoarea unui concert rock, niciodată nu ne vom fura una alteia iubiții, nu vom înceta niciodată să fim prietene. Și deodată mă gândesc: Pentru că Nomi a murit de tânără, nu a fost nevoită să încalce nici una dintre aceste promisiuni. Și mă mai gândesc: Am scris lista asta mult prea devreme. Încă nu știam ce avea să ne aștepte, ce nevoi vom avea când vom deveni femei în toată firea. De exemplu: „Niciodată nu mă voi transforma în genul de femeie care va aduce exemplu după exemplu pentru a-i demonstra prietenei ei cele mai bune că soțul ei nu e în regulă").

Și, oricum, nu e ceva ce ține de exemple. Problema e hăul care s-a căscat între imaginea tatălui pe care ți-ai imaginat că-l va întruchipa Asaf și tatăl care este în realitate.

Spune-mi – știu că nu are nici o legătură, dar, dintr-odată, simt nevoia să clarific asta –, auzi și tu uneori vocea lui Nomi vorbind în țeasta ta? Nu mă refer la „să îți amintești de ea" sau „să te gândești la ea", ci să-i auzi vocea vorbindu-ți. Presupun că nu. Probabil că doar mie (și mamei mele) mi se întâmplă astfel de lucruri. Ultima dată când mi s-a întâmplat, mă aflam într-o excursie cu familia pe muntele Arbel. În anul acela, ne alăturaserăm unui grup: oameni care nu aveau nici o legătură între ei, cu excepția obiceiului de a face lungi plimbări sâmbăta, împreună cu copiii lor. Ideea era să contribuie fiecare cu o sumă mică (mare) de bani, pentru a închiria un ghid care să organizeze excursia și „activități" pentru copiii care nu mai știu să se bucure, pur și simplu, de natură. Stăteam acolo în picioare, respirând greu după urcușul dificil, în timp ce ghidul ne spunea nu știu ce legendă despre arborele de mastic. Niciodată nu am putut să ascult cu adevărat legendele astea, întotdeuna vreau, chiar vreau, dar tocmai în mijlocul poveștii, atenția mea se risipește precum firele de

praf. Poate că ar trebui să mă duc să-mi fac un control, probabil îmi vor descoperi un deficit de atenție la poveștile ghizilor și îmi vor recomanda să le ascult maximum o oră în timpul excursiilor. În orice caz, deodată, o aud pe Nomi spunând înăuntrul capului meu: „Ăsta nici măcar nu e un arbore de mastic. E un terebint de Ierusalim".

Eu am încuviințat ascultătoare. Credeam că asta îi va fi de ajuns. Dar o știi pe Nomi. „Spune-i, îmi zice ea. Le dă copiilor informații greșite!"

— Nu-i voi spune nimic! Nu am gând să-l întrerup în mijlocul poveștii!!! am ripostat.

Problema a fost că am rostit cuvintele cu voce tare. Și toate capetele, atât cele mici, cât și cele mari, s-au întors către mine. Tu ai fi reușit, cu siguranță, să ieși din situația asta, ai fi găsit o explicație inteligentă. Eu doar am zâmbit smerită și am numărat în gând până la doisprezece.

În fine, oricum credeau că sunt o pasăre ciudată. Un cuc. Cine vine într-o excursie de familie fără soț?

Spre cinstea lui, Asaf m-a avertizat din capul locului. Mi-a spus așa:

— Compania își distribuie capitalul. Sunt șanse ca în anumite sâmbete să nu fiu în țară.

— Dacă vei fi, vei veni. Dacă nu vei fi, ne vom descurca noi, i-am zis.

Greșit. Este clar că a merge singură într-o excursie dedicată familiilor (sau a participa la orice întrunire socială într-o suburbie) reprezintă o deviere foarte gravă. O crimă împotriva burgheziei. Un iceberg care distruge Arca lui Noe.

Fiindcă, ce se întâmplă? Dacă despicăm puțin firul în patru, bărbații îți acordă o altfel de atenție când ești singură (Chiar dacă ești mamă a doi copii și porți colanți decolorați și cămașa primită de Asaf la absolvirea cursului de lupte). Femeile, care simt că bărbații lor te urmăresc din priviri, de-

vin vigilente și te percep ca pe un potențial pericol. Îți pun tot felul de întrebări legate de soțul tău, cu scopul de a le reaminti tuturor celor care au nevoie să li se aducă aminte faptul că el există. Și când se întoarce? Copiilor nu le este greu dacă el e tot timpul plecat? Bravo ție că nu renunți și vii totuși în excursii, chiar și așa, singură; eu aș fi rămas acasă.

„Dar acasă îmi e frică de mine!" aș vrea să le spun. „Acasă inima îmi bate mult prea repede! Mi se face părul măciucă! Bufnițele îmi vorbesc din copac!"

*

Călătoriile lui Asaf au început, exact la momentul potrivit, chiar după nașterea lui Nimrod. Compania la care lucrează a hotărât să deschidă noi filiale în Europa și America, iar el s-a trezit „obligat" să plece pentru a superviza întreg procesul. De cel puțin două ori pe lună. Călătoriile în America durează între șapte și zece zile. Cele din Europa sunt mai scurte, trei, patru nopți.

Și iată ce ar spune el despre asta, dacă ar avea dreptul să răspundă la această scrisoare (Aș putea face o prezentare în PowerPoint. El stă lângă ea, citind punct cu punct, iar din când în când spune câte o glumă pentru a-și susține afirmațiile):

1. Sunt un demagog? Ea este o demagogă. Se concentrează asupra unui singur aspect al vieții noastre și îl umflă excesiv, pentru a ascunde alte aspecte ale vieții noastre. Printre altele:

a) Faptul că o sun în fiecare dimineață în timp ce stau blocat în trafic și nu închid până ce nu o fac să râdă cel puțin o dată.

b) Faptul că, în general, eu sunt responsabilul cu jumătatea plină a paharului cu fericire în casa noastră. Nimrod dansează numai cu mine. Liri reușește doar în prezența mea să fie ceva mai puțin Liri.

c) Să nu mai vorbim de faptul că o dată pe lună merg împreună cu ea la Centrul de tratament pentru persoane cu boli mentale, pentru a o vizita pe mama ei. Aștept afară, pe bancă, aproximativ o oră, uneori două ore, doar pentru că are nevoie să fie îmbrățișată imediat după ce iese de acolo.

d) „Ce m-aș fi făcut fără tine?", mă întreabă ea mereu, în drum spre mașină.

2. Nu înțeleg ce o deranjează în privința călătoriilor mele. Doar nu plec în vacanță. Muncesc acolo. Nu simt nici un strop de entuziasm în clipa în care taxiul vine să mă ducă la aeroport. Iar din magazinele duty free *încerc să cumpăr cât mai multe cadouri pentru ea și pentru copii, înainte de a fi chemat pentru îmbarcare.*

3. Da, aș putea să demisionez mâine. Dar din ce am mai plăti lecțiile de călărie ale lui Liri, lecțiile de înot ale lui Nimrod sau cursurile de dezvoltare personală ale mamei lor?

4. Mă fac eu vinovat pentru frustrările ei? Am căzut împreună de acord ca după terminarea concediului de maternitate să nu se mai întoarcă la studioul lui Verbin și să înceapă, în schimb, să lucreze ca designer independent. Asta își dorea. Pentru că, spunea ea: „M-am săturat să primesc ordine de la oameni mai proști decât mine". Iar eu am încurajat-o. Fiindcă vedeam că nu era fericită. Din nou. Și îmi doream să-i fie bine. Pentru că așa se întâmplă când iubim pe cineva. Vrei să-i fie bine celui pe care-l iubești. Prin urmare, nu s-a mai întors la studio după terminarea concediului de maternitate. Dar a uitat de cea de-a doua parte a înțelegerii noastre. E oare de mirare faptul că nu pot să nu răspund la SMS-urile venite de la șefii mei – da, chiar și în timp ce ea naște – sau să refuz să plec într-o călătorie, atunci când aceștia mi-o cer? Poate că sunt mai puțin inteligenți decât mine, dar:

a) Eu nu am studiat la liceul Universității ebraice și nimeni nu m-a făcut să cred că eu sunt încoronarea creației lui Dumnezeu.

b) Ei îmi plătesc salariul la sfârșitul fiecărei luni. Același salariu din care ea plătește contribuția noastră exorbitantă la excursiile de familie.

5. E chiar drăguț, apropo, că „bărbații o urmăresc din priviri" în timpul excursiilor ălora. Nici nu mă mir. Trei ani de cursuri scumpe la tot felul de săli de fitness, despre care a ales să nu povestească nimic aici, au și ele un cuvânt de spus în toată povestea asta. Păcat însă că atunci când facem dragoste, o dată pe an, trupul ăla tonifiat al ei e complet inert.

6. Nu este nimic mai insultător decât o femeie care îți face un favor culcându-se cu tine.

7. De fapt, este: O femeie care-i scrie celei mai bune prietene a ei că ești un tată îngrozitor.

*

E amuzant cum înțelegerea vine tocmai din cea mai surprinzătoare direcție. Într-o zi i-am dus pe copii la vechiul loc de joacă. Acela în care mergi doar atunci când chiar nu mai ai deloc putere. Cu resturi de mâncare în gropile de nisip. Cu leagăne care scârțâie sub greutatea copiilor. Unde până și bufnițele își ascut ghearele.

Fetița vecinilor care locuiesc în apartamentul de sub noi era și ea acolo. Ofri. Liri e mai mică decât ea cu doi ani, așa că nu sunt tocmai prietene, însă copiii inteligenți știu să recunoască scânteia unul în celălalt. Iar atunci când se întâlnesc întâmplător, se bucură una de prezența celeilalte. Mama lui Ofri era cu fiica ei cea mică la toboganele și leagănele pentru copii mici, prin urmare, eu am rămas să am grijă de ele. Și Ofri m-a întrebat deodată:

— Mama lui Liri, ce înseamnă „văduvă"?

— Ăăă... văduvă... este cineva... ăăă... al cărei soț... ăăă... al cărei soț a murit, m-am bâlbâit eu (Of, teama aceasta de a nu le răni sufletele gingașe).

— Atunci, de ce mama și tatăl meu spun că ești „văduvă"? a continuat Ofri. Tatăl lui Liri nu a murit!

— Nu știu de ce spun asta, am zis. Poate că ar trebui să-i întrebi pe ei.

*

Am deschis Mac-ul în seara aceea, după luni întregi în care nici măcar nu l-am atins, și am făcut un anunț mortuar.

În centru, cu litere mari, am scris numele întreg al lui Asaf.

Deasupra am scris:

Mult iubit tată și soț.

Iar dedesubt:

A plecat dintre noi (adică, îmbarcat într-un avion,
la *business class*) mult prea devreme.
Shiva[1] se va desfășura în casa văduvei.
Sunteți rugați să nu veniți înainte de ora zece dimineața.

Am încadrat totul într-o ramă neagră. Apoi am imprimat anunțul. M-am jucat puțin cu fonturile, am făcut-o să pară aproape gata, după care am scos-o din nou la imprimantă. Mi-am pus în gând să-l lipesc de ușă a doua zi, după ce îi voi duce pe copii la grădiniță, și să las ușa puțin întredeschisă, așa cum fac oamenii în casele cărora au loc ceremonii de *shiva* adevărate.

1. *Shiva*, care în ebraică înseamnă „șapte", se referă la ceremonia de doliu care se ține după rudele de gradul întâi și care durează o săptămână.

Aş fi făcut-o. Jur. Eram suficient de distrusă încât s-o fac (Am făcut tot felul de lucruri cel puţin la fel de nebuneşti anul ăsta. De exemplu, am condus două ore şi jumătate până la Beit Beketza Hanof, în oraşul Biriya, am băut un pahar de vin roşu stând cu faţa către muntele Hermon, după care am plecat direct înapoi spre casă, pentru a ajunge la timp să-i iau pe copii de la grădiniţă. Am dat telefon la un post de radio şi am inventat o poveste întreagă despre tatăl meu, care a plecat în America pe vremea când aveam cinci ani, lucru care m-a distrus într-atât, încât n-am mai fost niciodată capabilă să am o relaţie serioasă cu vreun bărbat. Mă certam cu o bufniţă în noaptea aceea, cu voce tare...)

Iar în clipa aceea s-a auzit o bătaie în uşă.

*

O vorbă despre secrete în era modernă, înainte de a-ţi spune (mulţumesc pentru răbdare) taina mea:

Nu există aşa ceva.

Nu există secrete în era modernă.

Totul este dezgolit, la vedere, expus, împărtăşit, totul este scris pe ziduri, în piaţa oraşului, nu mai există secrete, intimitatea a murit, iar înmormântarea ei va fi transmisă în direct la televizor.

Chiar şi aşa, dacă vei povesti cuiva ceea ce sunt pe cale să-ţi scriu eu acum, mă voi răzbuna divulgându-ţi toate secretele (Un indiciu: Sinai, două săptămâni înainte de nunta ta).

*

Eviatar se afla de cealaltă parte a uşii. Ţinând în mână un rucsac verde, mic. Nu îl mai văzusem de cel puţin zece ani, aşa că, la început, nici măcar nu l-am recunoscut.

— Eviatar, s-a prezentat el.

— Asaf nu e acasă, i-am spus fără să fac nici o mișcare.
— Știu, mi-a răspuns. Altfel nu aș fi venit.

*

Niciodată nu am înțeles din ce cauză s-au certat. Cum n-am știut niciodată cu certitudine de la ce a pornit totul. Și nu din cauză că Asaf n-ar fi vorbit despre asta. Chiar vorbea. Numai că de fiecare dată venea cu o altă poveste. Odată, avea legătură cu ceva ce începuse în copilărie. Erau foarte apropiați ca vârstă, între ei era o diferență de numai doi ani și jumătate, iar Eviatar nu-și primise dreptul de întâi născut. Tot timpul încerca să fie pe placul tatălui său și se înscria la toate cursurile și activitățile pe care le făcea Asaf, doar pentru a dovedi că el le putea face mai bine. Judo. Șah. Fete.

Apoi, a mai fost și problema că fiecare dintre ei a trebuit să aleagă o tabără atunci când părinții lor s-au despărțit.

— Nu înțeleg cum a putut să ia partea tatei, a spus Asaf atunci, doar este limpede ca lumina zilei cine e tipul rău în povestea asta.

Mi-l amintesc stând în picioare în bucătărie într-o seară și urlând în telefon:

— Dacă nu vii la *seder*[1] acasă la mama, eu nu mai am ce discuta cu tine!

Și cu toate astea, Eviatar a fost prezent la nunta noastră. Mi-l amintesc dansând într-un loc mai retras, împreună cu prietenii lui. Parcă îl și aud pe Asaf șoptindu-mi la ureche:

— Ce idiot! Cine i-a dat voie să-i invite pe ăia?

Iar eu îi turnam încontinuu tequila, pentru a evita o scenă.

Când s-a născut Liri, a trimis un cec și o felicitare pe care a scris: „Felicitări pentru nașterea fetiței!" Cecul a fost incredibil

1. Masa rituală de Pesah – Paștele evreiesc, sărbătoare ce marchează ieșirea evreilor din Egipt.

de generos. Șase mii de șekeli, mi se pare. Poate mai mult. Asaf l-a rupt în bucățele și l-a aruncat la coșul de gunoi special pentru hârtii și ziare.

Aceleași ziare în care, câțiva ani mai târziu, au început să apară pozele lui. Fața lui tristă și lungă. Asaf cel dominator. Ochii lui, care, chiar și pe foaia alb-negru a ziarului, păreau de un verde strălucitor. Lângă poza lui apăreau titluri precum: „Prințul pieței financiare", „Oracolul din Moaz Aviv", „Greul imobiliarelor".

— Ce fraier îl lasă pe fratele meu să aibă grijă de banii lui? întreba Asaf cu furie.

Și cu toate astea, citea articolul până la sfârșit. Inclusiv citatele din interviurile fratelui său. După care bolborosea, întotdeauna de două ori:

— Incredibil, incredibil.

*

— Am nevoie de un loc în care să mă ascund, a spus Eviatar.

— Ce s-a întâmplat? l-am întrebat.

Era deja în casă, dar stătea încă în picioare. Cu rucsacul verde în mâna dreaptă, atârnând. Privirea lui mătura întreg salonul, asemenea unui aspersor: încet, dintr-o parte în alta, după care a revenit repede în punctul de pornire.

— Am dat de necaz, Hani, mi-a zis el, sunt până-n gât...

— Vorbește mai încet, i-am zis eu întrerupându-l. Trezești copiii.

— Iartă-mă, a spus el. Nu vreau să... Adică, am uitat... Adică...

— O cafea? l-am întrebat, salvându-l din această situație jenantă.

— Uau, a zis el.

— Ce „uau"?

— De când nu mi-a mai oferit nimeni o cafea!

— Intră, i-am zis. Nu-mi place că stai acolo, așa.

— Poate că ar fi bine să mă asculți mai întâi...

— Sunt mai mult decât fericită să ascult ce s-a întâmplat, dar poți face asta și dacă ședem undeva, nu-i așa?

(Mă descriu aici puțin mai deșteaptă decât am fost în momentul cu pricina, și sper că vei trata cu multă înțelegere pornirea mea poetică. Dar faptul că nu m-am simțit deloc stresată în primele minute este cât se poate de adevărat. Îmi treceau prin minte tot felul de motive pentru care Eviatar ar fi putut veni să bată la ușa noastră, însă nici unul nu se apropia măcar de acela pe care avea să mi-l dezvăluie.)

— Am nevoie de un loc în care să stau câteva zile, mi-a spus după ce s-a așezat la masa din bucătărie. Vocea îi tremura puțin. Sunt urmărit. Dar nu mă vor căuta aici. Ăsta e ultimul loc în care se vor gândi să mă caute, înțelegi?

— Nu, am zis eu. Ia-o de la capăt.

— Iartă-mă, a spus el. Și părea asemenea unui copil ocărât (Deoarece, cred că primul instinct pe care l-a trezit în mine a fost instinctul matern. Poate că așa se întâmplă mereu în cazul bărbaților cu care vrem mai târziu să facem dragoste?).

— Știi că mă ocup de investiții imobiliare, nu-i așa?

— Da, sigur.

— Am o reputație (A început să-mi explice totul, deși nu-i cerusem nici un fel de explicație, ca și cum ar fi avut discursul pregătit dinainte) de om care știe să recunoască tendințele... pieței. Clienții vin la mine și îmi încredințează banii lor, pentru a le cumpăra apartamente pe care să le vândă mai târziu contra unor sume mai mari și...

— Cu alte cuvinte, ei nu cumpără apartamentele respective pentru a locui în ele.

— În general, nu. Uneori, le închiriază. Însă cei mai mulți dintre oamenii care ajung la mine nu vor decât să scoată profit. Cumpără, și apoi vând. Iar ei știu că mă pricep la asta.

— OK.

— Totul a fost în regulă atâta vreme cât m-am limitat la Israel. Toată lumea era mulțumită. Dar apoi, competitorii mei au început să ofere oportunități de investiții imobiliare în străinătate, așa încât clienții mei au devenit nerăbdători, prin urmare am pătruns și pe câteva piețe din estul Europei și America de Sud. Și... am căzut de foarte, foarte sus.

— De fapt, investitorii tăi au căzut de foarte, foarte sus.

— Da. Dar problema a fost că... nu am putut... adică... era, pur și simplu, interzis ca ei să afle lucrul ăsta.

— Cum așa? De ce?

— Fiindcă, dacă și-ar fi retras sumele investite cu toții, în același timp, nu aș fi avut de unde să le returnez banii, înțelegi? În genul ăsta de afaceri, profitul e cu atât mai mare, cu cât rostogolești mai mult banii.

— OK, dar ce... ce ai făcut? Cum ai reușit să le ascunzi situația reală?

— Oamenii aveau încredere în mine. Îmi făcusem o reputație... se bizuiau pe mine. M-am jucat puțin cu sumele din rapoartele pe care le primeau ei, așteptând ca prețurile apartamentelor să crească din nou. Între timp, pentru a-mi asigura un venit constant, am făcut câteva mici investiții, așa cum nu mai făcusem niciodată până atunci, tot felul de oameni cu economii neînsemnate, de numai câteva sute de mii de șekeli, care voiau să ia și ei parte la petrecere...

(Reușești să mă urmărești, Neta? Mi te imaginez încruntându-ți fruntea netedă în salonul tău din Middletown. Sau poate că, după ce ți-ai dat seama în ce direcție se îndreaptă scrisoarea asta, ai ieșit într-unul dintre parcurile acelea frumoase care împrejmuiesc colegiul vostru și te-ai așezat singură pe o bancă umedă încă de la ultima ploaie, cu foile în mână, uitându-te în jurul tău din când în când, pentru a vedea dacă nu cumva te urmărește cineva.)

— Spune-mi, vrei să mănânci ceva? am întrebat, întrerupându-l pe Eviatar. Întotdeauna a fost slab, dar acum arăta asemenea unui supraviețuitor al lagărelor de concentrare. Am legume pentru salată, am zis, aș putea să încălzesc și câteva șnițele (E amuzant, dar ori de câte ori le ofer oamenilor opțiuni culinare, chiar și atunci când mă aflu în propria casă, iau poziția de drepți, o rămășiță de pe vremea când lucram la „Octopus").

— Nu, mulțumesc, a zis el. Chiar nu am poftă de mâncare.

— OK. Continuă. Ce s-a întâmplat apoi? Înțeleg că ai început să pierzi bani și că le-ai prezentat clienților tăi o situație falsă, dar cum...

— Ai auzit vreodată de piața gri?

— Sigur că da, am spus (E adevărat că stau acasă de cinci ani și știu că am luat-o puțin razna și că uneori îmi e cam greu să fac diferența între umbra munților și munții înșiși, ori între vise și realitate, totuși, cumnate, acordă-mi măcar un pic de credit...).

— Nu am avut de ales, înțelegi? s-a scuzat Eviatar. Vocea lui suna precum cea a unui inculpat în boxa acuzaților, aducând argumente în favoarea susținerii cazului său. Am fost nevoit să fac împrumuturi, pentru a le da clienților mei impresia că lucrurile merg bine, dar nu puteam merge la bănci pentru asta, așa că mi-am spus: E doar o situație temporară. Doar până când prețurile din străinătate vor crește din nou. Însă...

— Ele au continuat să scadă, am spus eu, continuând propoziția în locul lui. Iar tonul vocii mele a ieșit puțin mai didactic decât intenționasem.

— Da. Iar acum mă caută, a spus el, ducându-și mâinile la ceafă, gest pe care îl face și Asaf și pe care l-au moștenit amândoi de la tatăl lor. La origine, un gest masculin, trădând

o puternică încredere în sine. Cu coatele întinse spre exterior, într-o mișcare de satisfacție vecină cu aroganța. Dar, în momentul acela, coatele lui Eviatar au rămas orientate înainte, lipite unul de celălalt. Ca și cum ar fi încercat să-i protejeze capul.

— Cine anume te caută, mai exact?

— Toată lumea. Recuperatorii de pe piața gri. Clienții mei. În curând, va intra și poliția în scenă. Au trecut deja trei zile de când sunt pe drumuri. Am dormit în livadă. Înțelegi? Este important pentru mine să înțelegi tabloul în ansamblu. Să știi la ce te expui dacă mă primești în casa ta. Neînțelegerile dintre mine și Asaf nu sunt un secret pentru nimeni, așa încât îmi vine greu să cred că vor veni tocmai aici. Dar vreau să fiu complet sincer cu tine.

— Cât timp trebuie să stai aici? l-am întrebat (Probabil că, în clipa asta, îți smulgi părul din cap și strigi: „Ce are, e retardată?!" Dar mai așteaptă puțin, Neta, fiindcă, în curând, vei putea să țipi chiar mai tare).

— Ce mult patruzeci și opt de ore, a zis. Un prieten din armată îmi pregătește un iaht care să mă ducă în Cipru în timpul nopții. De acolo, cu două zboruri aranjate deja, ajung în Venezuela. Îmi fac operație estetică. Și încep o nouă viață.

Am tăcut.

— I-am telefonat lui Asaf, a zis el. Mi-a închis telefonul în nas, nici măcar n-am apucat să-i explic. Dar nu am unde să mă duc.

Am tăcut.

— Îmi voi plăti toate datoriile, a spus. Către toată lumea. Am doar nevoie de puțin timp.

Buza de jos îi tremura. Întreaga mandibulă îi tremura. Îmi era teamă că, peste doar o clipă, va cădea în genunchi.

— Poți rămâne aici până cel târziu mâine-dimineață, i-am spus. Nu te voi arunca în stradă acum, dar mâine-dimineață va trebui să găsești o soluție.

OK, Neta, acum poți să-ți dezlănțui toată furia asupra mea.

*

Și da, sunt o retardată. Sigur că sunt o retardată. Întotdeauna am fost. În excursiile anuale pe care le făceam cu școala, stăteam mereu la coada șirului de copii. La orele de matematică, eram mereu în urmă cu materia. Am fost ultima care și-a pierdut virginitatea (Știu că prima ta experiență a fost jalnică, dar chiar și primele experiențe jalnice contează), ultima care a vorbit la înmormântarea lui Nomi (Discursul pe care-l scrisesem era prea amuzant și mi-am dat seama abia în timpul înmormântării că era total nepotrivit, așa încât am fost nevoită să-l modific în minte înainte de a-l citi).

*

Dar deviez de la subiect – știu –, iar întrebarea care se pune este: De ce? De ce i-am dat voie să rămână, când toate punctele de pe lista argumentelor pro și contra, întocmită așa cum ne-a învățat mama lui Nomi să facem ori de câte ori suntem indecise, erau doar la capitolul „Contra"?

E limpede faptul că 99% dintre femeile care ar fi fost puse în situația mea l-ar fi dat pe Eviatar afară din casă, pur și simplu, din grijă față de copiii lor. De ce mă încadrez tocmai eu în acel procent de 1%? Dacă cineva s-ar atinge chiar și de vârful unghiei lui Liri ori Nimrod, m-aș repezi asupra lui ca o tigroaică. Când Liri era în clasa întâi, un oarecare Itamar o necăjea în timpul pauzelor, așa că m-am dus la școală pe la ora zece, i-am spus paznicului că Liri și-a uitat sendvișul și l-am rugat să mă lase să intru, m-am dus la Itamar și i-am spus că dacă se mai atinge o singură dată de Liri, îl fac *shakshuka* (Asta mi-a venit atunci la gură, *shakshuka*).

Deci ce s-a întâmplat cu mine, de am cedat în fața lui Eviatar?

Adevărul este că nu știu, Neta.

Uneori se întâmplă, pur și simplu, ca totul înăuntrul tău să strige și să-ți comande: „Fă ceea ce este greșit! Fă ceea ce este greșit!"

Înțelegi?

Nu chiar?

E în regulă dacă nu înțelegi. Nici eu nu înțeleg. Nici bufnița nu înțelege.

E în regulă și dacă te oprești din citit scrisoarea asta în mijlocul ei. Oricum, nu fac decât să te transform, împotriva voinței tale, în complice la crimă. Din partea mea, poți să arunci toate paginile astea la tomberonul albastru, destinat hârtiei și cartonului, oricând dorești. E unul nu prea departe de tine, dacă îmi amintesc bine parcul ăla al vostru.

Dar eu trebuie să continui să-ți scriu. Pur și simplu nu mai pot să țin totul în mine.

*

L-am invitat să facă un duș. I-am spus:

— Ascultă, Eviatar, cum să-ți spun asta într-o manieră delicată: Pentru binele umanității, trebuie să faci un duș.

El a zâmbit trist și a zis:

— Dar nu am haine de schimb.

I-am dat niște haine sport de la Asaf (Mai există un lucru pe care am omis să-l trec pe lista exemplelor neînsemnate, și anume faptul că Asaf nu este niciodată acasă sâmbăta dimineața, fiindcă se antrenează pentru triatlon, deoarece are *nevoie* de adrenalina pe care sportul o face să-i curgă prin vene, înțelegi? Fără asta *se ofilește*).

Am întins un așternut pe canapeaua din sufragerie și i-am pregătit o pătură subțire. Am luat perna lui Asaf și am pus-o pe canapea.

El a ieşit din baie. Îmbrăcat cu hainele lui Asaf, care-i erau cu câteva măsuri prea mari, arăta asemenea unei sperietori. O sperietoare udă leoarcă. Picioarele îi erau bronzate şi subţiri. Aproape delicate. Dacă ar fi fost femeie, picioarele lui ar fi fost chiar atrăgătoare. Dar era bărbat. Şi avea păr de la glezne, până la genunchi. O încâlceală urâtă de păr, din care picura încă apă.

— Mulţumesc, a spus el, arătând cu o mişcare a capului către patul pregătit, nu am mai închis un ochi de şaptezeci şi două de ore.

— E de înţeles.

— Nu ştiu dacă voi putea să adorm.

— Poţi să te uiţi la televizor, i-am spus. Dar fără sonor, OK?

I-am întins telecomanda. El a ezitat pentru o clipă.

— Ia-o, l-am încurajat, nimic nu se compară cu necazurile altora.

— Eşti un înger, Hani, a zis, ţintuindu-mă deodată cu o privire arzătoare. Asaf e foarte norocos să te aibă.

— Nu sunt nici înger, nici demon, am spus. Şi îţi aduc aminte că mâine-dimineaţă...

— Nu voi mai fi aici. N-am uitat.

*

Nu mă aşteptam să pot adormi. Doar găzduiam în salon un infractor urmărit. Dar am adormit repede, am dormit excelent şi am visat ceva legat de Monte Verde. Te-am visat chiar şi pe tine, cred. Eram acasă la Andi şi Sara. Înăuntru, în mijlocul casei, ploua cu găleata, iar afară, în curte, focul ardea într-un şemineu plasat printre hamace. A fost destul de ciudat, dar în vis am pus-o pe seama uneia dintre multele surprize care ne aşteptau în excursia aceea.

*

Când m-am trezit, Liri și Nimrod erau deja în bucătărie și mâncau fulgi de porumb. Amândoi erau frumos îmbrăcați, în ciuda faptului că nu-mi aminteam să le fi lăsat haine pregătite pe tăblia patului, așa cum fac de obicei.

— Mami, unchiul Eviatar e aici! m-a anunțat Liri.

Și abia atunci l-am observat. Stătea cu spatele la mine și pregătea ceva. După câteva secunde, s-a întors către noi, ținând în mâini trei cutiuțe din plastic, și a spus pe un ton ceremonios:

— Sendvișurile sunt gata! Cottage pentru Liri. Ton pentru... Andreea, nu-i așa? Și șuncă pentru tine, Nimrod. Hani, sper că e în regulă, a zis el întorcându-se către mine, am vrut să te lăsăm să mai dormi puțin.

— Dar... Cum...Ce...?

— Prințesa aceasta m-a trezit, a spus Eviatar arătând cu degetul spre Liri, și m-a întrebat cine sunt. I-am explicat că sunt fratele tatălui ei. M-a întrebat cum se face că nu a auzit niciodată de mine. Atunci i-am explicat că tatăl ei și cu mine ne-am certat. A fost o ceartă urâtă de tot. Și de aceea nu am venit să vă vizitez niciodată până acum.

— I-am spus că și eu cu Andreea ne certăm mereu, mami, a zis Liri întrerupându-l, dar întotdeauna ne împăcăm, până la urmă, așa că și el trebuie să se împace cu tati!

— Iar eu i-am promis că voi face acest lucru cu prima ocazie, a continuat Eviatar. Și atunci ea m-a întrebat dacă îi pot ajuta să „organizeze dimineața". Tot ea mi-a explicat ce trebuie să fac.

— Eu mi-am încheiat singur șireturile! a zis Nimrod.

— Da, mami, chiar a făcut asta, a spus Liri.

— Bravo, dragule! am spus, cu adevărat încântată. A trecut deja o jumătate de an de când tot încearcă, dar nu reușește.

— Uite și ghiozdanele noastre, a zis Liri apropiindu-se de Eviatar. Cutiuța Andreei trebuie pusă în ghiozdanul meu. Așa îi place ei.

Nu mă simțeam tocmai în largul meu să stau acolo, în fața lor, îmbrăcată în hainele mototolite de somn. De obicei mi-e prea lene ca să mă schimb dimineața, așa că-i duc pe copii la școală și la grădiniță îmbrăcată într-o pereche pe pantaloni de trening foarte largi și un tricou șifonat. De data asta, m-am dus în cameră și m-am schimbat repede, mi-am pus o pereche de jeanși și o bluză neagră, apoi m-am uitat în oglindă. După aceea mi-am schimbat bluza neagră cu una roșie, pe care o uitasem de mult în dulap. Mi-am luat o pereche de pantofi cu toc. Mic. Și am intrat din nou în salon.

— Mergem? i-am întrebat, pentru a nu da nici unuia din ei ocazia să facă vreun comentariu legat de felul în care arătam (Liri ar fi fost în stare să spună, ca oricine altcineva, un lucru de genul: „Mami, ce elegantă ești azi!").

— Nu-i nevoie, mama lui Eli vine să ne ia azi la opt fără un sfert! ne-a anunțat Liri.

— Liri a zis că, în loc să te trezim pe tine, mai bine s-o sunăm pe mama lui Eli, a explicat Eviatar, clarificându-mi întregul tablou. Am înțeles că vă ajutați din când în când una pe cealaltă.

— Da, am încuviințat eu. Copiii noștri merg la aceleași școli.

Mama lui Eli (Este de-a dreptul jenant, dar nu-mi amintesc niciodată numele ei. În lista de contacte din telefonul meu mobil apare ca Elimami, iar în conversațiile pe care le am cu ea, evit să-i spun pe nume) a sunat să ne spună că era deja în fața blocului. Am tras fermoarele ghiozdanelor și eram pe punctul de a ieși în parcare, când Eviatar a strigat:

— O clipă, nu-i dă nimeni unchiului un pupic?

Iar copiii mei s-au dus la el și l-au sărutat, fiecare pe câte un obraz (În clipa aceea nu observasem încă ce mult semăna Nimrod cu el, mi-am dat seama de lucrul ăsta abia mai târziu), și el i-a strâns la piept. Ca un unchi cu experiență.

— Și Andreea vrea să-ți dea o îmbrățișare, a zis Liri.

Iar Eviatar a intrat în jocul ei; și-a desfăcut larg brațele, ca și cum ar mai fi fost acolo o fetiță, și a spus:

— Să ai o zi minunată, Andreea.

*

Când m-am întors din parcare, el mă aștepta în pragul ușii de la intrare, cu rucsacul în mână, gata să plece.

— Unde te duci acum? l-am întrebat.

— Nu știu, mi-a răspuns.

*

Câți oameni cu adevărat disperați ne ies în cale, Neta? Oamenii își ascund atât de bine disperarea, încât nici măcar nu bănuim că e acolo. Însă disperarea lui Eviatar era chiar sub ochii mei. Se citea în sprâncenele lui, în umerii lui încovoiați, în palma lui întinsă, care-i lovea încet coapsa, într-un ritm lent și constant.

— Haide să mănânci ceva înainte, am spus.

El și-a așezat rucsacul pe podea.

*

Micul dejun s-a întins până la prânz. Și, în mod surprinzător, am vorbit mai ales despre mine. De fiecare dată când încercam să schimb subiectul și pomeneam despre situația în care se afla, el spunea:

— Lasă asta, cu cât știi mai puțin, cu atât vei fi mai puțin implicată.

M-am lăsat pe spătarul scaunului, împlântând din când în când furculița într-un rest de salată rămasă pe farfuria mea. El s-a aplecat înainte, ținându-și fața în mâini, cu câte o palmă pe fiecare obraz. Prin micile fante dintre degete i

se întrezăreau țepii cenușii ai bărbii. Și m-am gândit că era ciudat – nu era firesc ca fratele cel mic să încărunțească primul.

Îmi punea întrebare după întrebare. Întrebări profunde. Trecuse atât de multă vreme de când nimeni nu mai fusese interesat de mine în felul acela, Neta. Într-un mod atât de deschis. Întâi a murit Nomi, apoi tu ai plecat, și nu mi-a mai rămas nimeni cu care să pot vorbi așa. Știi, uneori port conversații întregi cu voi două în mintea mea, eu vorbesc în locul lui Nomi, apoi vorbesc și în locul tău, sunt în stare să mă cufund atât de adânc în starea asta, încât pur și simplu uit de mine. Nu demult l-am auzit pe Paul Auster povestind într-un interviu cum personajele cărților sale îi vorbesc în timp ce scrie despre ele, se ceartă cu el, se revoltă împotriva lui. Mă liniștește să știu că nu sunt singura care aude voci.

El (Eviatar, nu Paul) m-a întrebat:

— Și ce anume faci dimineața, după ce copiii pleacă? Singurătatea nu te face să te urci pe pereți?

Apoi a întrebat:

— Ce mai face mama ta?

Și apoi:

— Chestia asta a lui Liri cu... Andreea? Nu e puțin prea mare pentru a mai avea o prietenă imaginară?

Și multe alte întrebări, atât de bine punctate, încât îmi provocau durere. Și nu-și lua ochii nici o clipă de la mine în timp ce vorbeam. Nu se uita în telefonul mobil, așa cum face Asaf. Nu-și ținea capul într-o poziție fixă, ceea ce dovedește că interlocutorul tău se gândește la altceva. Și a fost atât de straniu faptul că, în ciuda tuturor problemelor lui, era capabil să se concentreze asupra mea, ca și cum un condamnat la moarte, pe scaunul electric, s-ar fi interesat de starea vremii din ziua următoare, și deodată – eram la un pas să-i povestesc despre bufniță – se făcuse deja ora 12 și jumătate și am intrat în panică gândindu-mă că nu voi avea

timp să pregătesc prânzul, iar peste câteva clipe va trebui să ies să iau copiii de la școală, când el a zis:

— Știu și eu să încălzesc niște șnițele, știu să pregătesc și piure. Copiii mănâncă piure?

— Da, am zis eu. Dar nu m-am ridicat de pe scaun. Ar fi trebuit să mă ridic deja de pe scaun. Însă voiam să mă mai bucur puțin de privirea curioasă pe care și-o ațintise asupra mea. Trecuse atât de mult timp de când nimeni nu-și mai dorise să mă cunoască.

— Și salată de fructe la desert? a întrebat el.

Iar eu m-am ridicat și am răspuns:

— Da, mă opresc pe la piață și cumpăr portocale, nu putem face salată de fructe fără portocale, iese prea uscată.

— Corect, a zis el.

Și așa s-a întâmplat că a rămas la noi.

*

Șezi încă pe băncuța aceea din Middletown? Sau poate te-ai ridicat deja și ai intrat la cursuri, amânând citirea scrisorii pentru mai târziu?

Știi, dintre toate vizitele pe care vi le-am făcut, aceasta mi-a lăsat cea mai puternică impresie.

Mă refer acum la cursurile tale. Îmi aduc aminte sala de clasă, cu postere înrămate ale filmelor israeliene din toate timpurile (Chiar în fața mea era *Sfânta Clara*). Îmi amintesc de câțiva studenți în mod special (Tânăra aceea care purta un colier mare, din dreapta, apoi dublura lui Jonathan Safran Foer, în stânga.) și îmi amintesc de tine. Am fost atât de mândră de tine, Neta, încât am uitat să mai fiu geloasă. Și nu datorită expunerii tale extraordinare (Care a fost cu adevărat minunată. Am văzut toate filmele pe care le-ai prezentat, dar niciodată nu le-am analizat din punctul de vedere al genului). Ci datorită eticii tale pedagogice.

Îți voi explica imediat (Îți aduci aminte de Rivka Guber, coordonatoarea promoției noastre, și al ei „Voi explica imediat"?):

De-a lungul întregii ore de curs a fost cât se poate de limpede faptul că nu te aflai acolo doar pentru a vorbi, așa cum se întâmplă în cazul celor mai mulți lectori, ci și pentru a asculta. Că ești cu adevărat interesată de punctul de vedere al studenților. Și cel mai frumos a fost să-i văd pe toți americanii aceia ițindu-și capetele dindărătul acneei lor juvenile, din spatele falsei lor indiferențe și începând să-și spună punctul de vedere, să spună mai ales ceea ce simt – la vârsta aceasta, legătura dintre cele două este atât de strânsă, încât până și un musafir străin, asemenea mie, poate s-o vadă; și tu ai observat-o, sunt sigură, dar nu încercai să atragi atenția asupra ei, așa cum sunt convinsă că aș fi făcut eu; în schimb, ai integrat totul cu atât de multă eleganță (Cu eleganță, da! Exact acesta e cuvântul pe care-l căutam de când am început să scriu paragraful ăsta), încât ai fi crezut uneori că era vorba despre un curs de dans. Un dans al gândurilor, iar tu, coregrafa. Și cum le-ai pus să asculte melodia *Neshel Hanahash*, de pe coloana sonoră a filmului *Shuruo*[1], apoi le-ai explicat ce a vrut să spună poetul prin versurile „Părăsește-l pentru o zi, el te va părăsi pentru două". Și cum, la sfârșit, ai vorbit cu răbdare, cu fiecare dintre cei care au venit la tine. Inclusiv cu fata aia enervantă (În orice clasă trebuie să fie și una enervantă), care voia mereu să-i mai explici o dată.

Toate calitățile tale minunate s-au manifestat acolo, în timpul acelei ore. Charisma și inteligența, umorul fin și percepția asupra timpului...

Și pe lângă toate astea, o liniște interioară. Liniștea cuiva care și-a găsit drumul în viață.

---

1. Film israelian regizat de Savi Gabizon în anul 1990.

Dintr-odată, îmi dau seama cât de transparentă e manevra mea: te înmoi prin complimente, pentru ca mai târziu, când vei citi restul scrisorii, să fii mai blândă în criticile pe care mi le vei aduce.

Dar complimentele mele sunt pe cât de sincere, pe atât de manipulative, Neta. Pentru că, la sfârșitul lecției, m-am gândit că dacă n-aș fi fost deja prietena ta, aș fi dat orice ca să devin.

*

După prânz, a stat cu Liri să-și facă temele. Nu i-am cerut eu. El s-a oferit. Ea a spus:

— Andreea are nevoie de ajutor la matematică, mami.

El a perceput, fără ca eu să fi rostit nici un sunet, spasmul obrazului meu la auzul cuvântului „matematică" și a zis:

— O ajut eu, Liri.

Au mers amândoi în camera ei. Nu am auzit despre ce vorbeau. Tot ce auzeam era tonul vocii lui. Și înțelegeam de ce clienții lui fuseseră de acord să-i încredințeze toate economiile lor (Știu, Neta, știu că oamenii aceia nu mai au nimic acum, dar putem, măcar pentru o clipă, să lăsăm deoparte judecata morală a faptelor lui? Vom reveni la asta mai târziu. Promit). După aceea, a făcut „antrenamente" de baschet cu Nimrod: a luat un teanc de rufe murdare din uscătorie, a scos de sub patul lui Nimrod o minge de tenis rostogolită acolo cine știe când, inventând un întreg scenariu în care Nimrod era o vedetă ale cărui aruncări perfecte ajutau echipa tipilor buni să învingă echipa tipilor răi. Au petrecut astfel o oră și jumătate. Lucru care mi-a permis să bifez dintr-o lovitură toate taberele de vară pentru vacanța care se apropie. Apoi i-a făcut baie. Ca să înțelegi, e un adevărat coșmar să-l speli pe Nimrod. Urlă de fiecare dată când îi torni șampon

pe cap. Cu mult înainte ca vreun strop de spumă să-i atingă ochii. Urăşte să intre în cadă. Apoi urăşte să iasă. Iar între cele două, mă udă mereu, făcând ca hainele mele neîngrijite să pară chiar mai neîngrijite. De aceea am fost foarte surprinsă când dinspre baie nu se auzea decât liniște. Şi sunetele cristaline ale apei clipocind.

(Abia mai târziu, înainte de culcare, Nimrod mi-a povestit că unchiul Eviatar îi construise o bărcuță din hârtie, cu ajutorul căreia navigaseră împreună până în Cipru.)

În clipa în care au ieşit din baie, în timp ce Eviatar îl ținea pe Nimrod în brațe, înfăşurat într-un prosop şi încă ud leoarcă, m-a întrebat:

— Spune-mi, unde sunt pijamalele lui?

A fost pentru prima dată când am observat cât de mult semănau. Nasul ascuțit, urechile uşor clăpăuge, culoarea ochilor, expresia lor superficială, expresia lor profundă...

Înțelegi? Liri seamănă cu mama mea ca două picături de apă. Nici Nimrod nu seamănă cu Asaf. Iar în timp ce încercam să-mi explic această ruptură dintre el şi ei, în mintea mea a început să prindă contur gândul următor: Poate că, dacă unul dintre ei ar fi semănat cu el, lucrurile ar fi stat cu totul altfel. Iar acum, un alt gând se alătura celui dintâi: Poate că şi el şi-a dat seama că Nimrod seamănă cu Eviatar. Şi poate că tocmai asta îl face să păstreze distanța.

Căzută astfel pe gânduri, am pierdut din vedere faptul că stăteau încă în fața mea, cu apa picurându-le la picioare şi formând mici băltoace.

— Pijamalele sunt sub pernă, am zis.

*

Înainte de culcare, le-a spus o poveste.

De fapt, întâi i-a întrebat din ce carte ar vrea să le citească, iar ei au început să se certe, ca de obicei, dar înainte ca

schimbul de replici să degenereze în insulte și plânsete, el a propus:

— Ce părere aveți despre o poveste inventată special pentru voi?

Propunerea lui i-a uimit atât de tare, încât cearta a încetat imediat și amândoi au tăcut mâlc, așteptând.

Până și eu am amuțit. Mi-am lipit umerii de peretele dormitorului, ascultând.

— Într-o pădure a izbucnit odată un incendiu, a zis el.

— Andreei nu-i plac poveștile înfricoșătoare, a spus Liri.

— Spune-i că nu are de ce să-și facă griji, a liniștit-o Eviatar. Totul se va sfârși cu bine.

— Ești sigur?

— Sigur de tot.

— Bine atunci.

— Toate animalele din pădure s-au grăbit să traverseze râul care curgea prin mijlocul pădurii, gândindu-se că apa avea să-i protejeze de flăcări. Numai scorpionul stătea pe malul râului, scărpinându-se în cap cu gheara din vârful cozii, și nu intra în apă. Aveți idee... de ce nu voia să intre?

— Pentru că avea alergie la apă! a spus Nimrod (Care e alergic la ciocolată, iaurt, înțepătura de albine și la primăvară).

— Exact, a încuviințat Eviatar. Scorpionul trăiește pe uscat. Trupul lui nu a fost conceput pentru apă. Dar cerul i-a dăruit un mare noroc. Fiindcă, cine credeți că a trecut pe acolo tocmai atunci? Țestoasa. „Hei, țestoaso", a strigat scorpionul către ea, „crezi că mă poți lua și pe mine în spinarea ta, să mă duci până pe cealaltă parte a râului?" „Nu, nu pot. O să mă înțepi." „De ce te-aș înțepa?" a întrebat scorpionul. „Dacă te înțep, ne înecăm amândoi." „Dar ești un scorpion din neamul scorpionilor, va trebui să mă înțepi în cele din urmă", a zis țestoasa. „Îți promit că nu te voi înțepa,

țestoasă din neamul țestoaselor", a spus scorpionul. „Jură!" a insistat țestoasa.

— Să jure pe Dumnezeu! a spus Nimrod (Educatoarea lui e o femeie credincioasă).

— „Jur că nu te voi înțepa", a jurat scorpionul, iar țestoasa l-a lăsat să se urce în spinarea ei.

Focul care cuprinsese copacii din pădure se apropia de ei cu repeziciune, așa că au grăbit pasul – atât de tare cât poate grăbi pasul o țestoasă – și au intrat în apa râului. Țestoasa înota către celălalt mal, în timp ce scorpionul stătea în spinarea ei, ferindu-se ca nu cumva, Doamne ferește, apa să-i ude acul.

— Asta-i o poveste înfricoșătoare, a zis Liri. I-ai promis Andreei că nu ne vei spune o poveste înfricoșătoare.

— O să vă țin de mână, e bine așa?

— Da, e bine.

— Când ajunseseră deja la mijlocul drumului – a continuat Eviatar zâmbind – scorpionul a simțit un fel de fior traversându-i dintr-odată întreg trupul. Cunoștea fiorul acesta. Era fiorul care-l îndemna să înțepe. Ei bine, da, ar fi vrut s-o înțepe pe țestoasă. Ba mai mult decât atât, simțea, pur și simplu, nevoia s-o facă. Altfel n-ar mai fi fost scorpion.

(În acest punct aproape am intrat în cameră. Mă enerva faptul că era pe cale să-și încalce promisiunea făcută lui Liri, deoarece finalul era unul îngrozitor, iar Liri nu știe întotdeauna să facă diferența între ficțiune și realitate, iar mai târziu ar fi fost în stare să-și imagineze tot felul de scorpioni mișunând prin camera ei.)

— Dar în clipa aceea – Eviatar a ridicat dintr-odată tonul, ca și când ar fi făcut-o pentru mine, ca și cum ar fi știut că stăteam încordată, de cealaltă parte a peretelui –, de ei s-a apropiat pe neașteptate, fără ca nici unul să observe, un crocodil uriaș, bun la suflet...

— Dar cum a fost posibil ca ei să nu observe crocodilul apropiindu-se, de vreme ce era unul uriaş! a protestat Nimrod.

— O întrebare ex-ce-len-tă, a spus Eviatar silabisind ultimul cuvânt, pentru a câştiga timp să găsească cel mai bun răspuns la obiecţia copilului. Deci... în primul rând... deşi sunt foarte mari, crocodilii ştiu să se mişte fără nici un sunet. Şi în afară de asta... ţestoasa şi scorpionul erau atât de preocupaţi să fie ei înşişi, atât de preocupaţi să se comporte aşa cum s-ar fi aşteptat toată lumea din partea unei ţestoase şi a unui scorpion, încât nici măcar nu au băgat de seamă că de ei se apropia un crocodil uriaş, bun la suflet, care se comporta exact aşa cum ar trebui să se comporte un crocodil uriaş, bun la suflet. Şi iată ce s-a întâmplat: S-a apropiat de ei încet de tot, *şşş, şşş*, desigur, pe sub apă, după care şi-a deschis larg gura şi... i-a înghiţit pe amândoi!

— Să ne ajute Dumnezeu! a spus Nimrod.

— Şi deodată, a continuat Eviatar, s-au trezit prizonieri în gura lui. Şi ştiţi că în gura unui crocodil e întuneric beznă. Nici cea mai firavă rază de lumină nu poate ajunge acolo. Şi ce face un scorpion când se află într-un loc atât de întunecos?

Liri şi Nimrod nu i-au dat nici un răspuns.

— Voi ce faceţi după ce mama stinge seara lumina şi vă urează noapte bună?

— Ne spunem lucruri urâte unul celuilalt.

— Şi apoi?

— Adormim, a zis Liri.

— Exact! a spus Eviatar. Scorpionul a adormit, sforăind de i se cutremura coada pe spinarea ţestoasei, în loc s-o înţepe.

— Apoi crocodilul i-a mâncat pe amândoi! a zis Nimrod, continuând să se împotrivească.

— Din contră. Crocodilul bun la suflet nu avea de gând să-i mănânce. Nu erau deloc pe gustul lui. Prin ochiul acela

pe care și-l ținea mereu deasupra apei, văzuse ce era pe cale să se întâmple. A văzut că scorpionul voia s-o înțepe pe țestoasă, ceea ce ar fi dus la moartea amândurora, și s-a gândit că singura modalitate de a-i salva de ei înșiși era să se apropie încet din lateral și... să facă un lucru surprinzător. Din acest motiv, imediat după ce i-a închis în gura lui, s-a cățărat pe celălalt mal al râului și i-a scuipat pe uscat. S-au rostogolit pe pământ, speriindu-se unul de celălalt în timp ce se dădeau de-a dura. Țestoasa a pornit-o încetișor într-o direcție, în timp ce scorpionul, trezindu-se cu greu, a plecat repede în direcția opusă, și astfel, toți trei, țestoasa, scorpionul și crocodilul, au reușit să scape de incendiu, care n-a reușit să traverseze râul, pentru că focul, ce să-i faci, trebuie să se poarte ca un foc și nu poate ieși din apă teafăr și nevătămat. Final fericit...

— Totul s-a terminat cu bine! Încă o poveste! Încă o poveste! a zis Liri.

— E deja târziu, a spus Eviatar.

— Atunci mai spune măcar o dată *șșș, șșș*, l-a rugat Nimrod. Te roooog!

— *Șșș, șșș*, a zis Eviatar pe un ton atât de *șâșâit*, încât nu doar Nimrod și Liri s-au tăvălit de râs. Și eu am chicotit de cealaltă parte a peretelui.

— Bine, dragii mei, a spus apoi, eu voi stinge acum lumina, iar voi veți face ceea ce fac toate ființele pe întuneric...

— Adică, ne vom jigni unul pe celălalt! După care vom adormi! a strigat Nimrod cu vocea unui copil cât se poate de treaz.

— Poți s-o chemi pe mami să ne spună somn ușor? l-a rugat Liri (Mereu le spun înainte de culcare: „Vise de aur, vise de argint, vise de petrol", iar după fiecare urare, le dau câte o sărutare).

— Da, sigur, a spus Eviatar. O chem imediat.

Când am intrat în dormitor, el a ieșit, iar umerii ni s-au atins ușor. Pare un lucru atrăgător, însă adevărul e că Eviatar e atât de slab, încât umărul lui ascuțit aproape m-a înțepat.

Copiii, în schimb, erau la fel de moi și delicați ca de obicei. Astea sunt momentele preferate ale zilei, știai? Mă întind lângă fiecare din ei. Întâi mă cuibăresc lângă Nimrod, acoperindu-mă cu pătura lui, după care mă strecor lângă Liri. Ne mângâiem, ne sărutăm, vorbim. Lui Nimrod îi place să-l masezi între umeri. Lui Liri îi place s-o mângâi pe păr. Și amândurora le place să le mângâi gâtușurile cu vârful nasului.

Dacă îmi permiți un moment de autoapreciere, cred că unul dintre lucrurile cu care mă mândresc cel mai mult în calitate de mamă este acela de a-i fi învățat pe copiii mei că primul și cel mai la îndemână mod de a-ți arăta dragostea este prin intermediul atingerii. Îi privesc în timp ce își iau la revedere de la alți copii. Ei sunt mereu aceia care inițiază îmbrățișarea. Uneori, este chiar amuzant, deoarece copilul celălalt nu înțelege ce se dorește de la el, iar Liri ori Nimrod rămân cu brațele ridicate în aer; și cu toate astea, o astfel de imagine reușește întotdeauna să-mi umple inima de bucurie. De ce? Fiindcă măcar în această privință am reușit să rup lanțul; bunica nu o îmbrățișa niciodată pe mama, iar mama nu m-a îmbrățișat niciodată pe mine. Dar eu o îmbrățișez pe Liri. Iar ea își va îmbrățișa fiica.

*

Chiar înainte să adoarmă, Liri m-a întrebat dacă Andreea poate rămâne peste noapte la noi. Îi este frică să se întoarcă acasă pe întuneric, mi-a explicat ea, pentru că sunt mulți scorpioni pe străzi la ora asta.

— Nici o problemă, i-am zis.

— O anunți tu pe mama ei? a întrebat Liri.

Responsabilă, ca de obicei. Așa cum este întotdeauna fratele cel mare. Ca mine.

— Da, i-am promis.

Nimrod nu a spus nimic, deși, judecând după ritmul respirației lui, nu adormise încă. Să-ți spun un lucru interesant. Poate să smulgă cu repeziciune tot felul de obiecte din mâinile surorii lui, să-i mâzgălească manualele și caietele cu marker permanent, s-o tragă de păr și să-i îngâne fiecare cuvânt, doar pentru a o scoate din sărite.

Dar niciodată nu a făcut haz de Andreea. Din când în când, și numai dacă Liri nu e în preajmă, se apropie de mine și mă întreabă aproape în șoaptă:

— Andreea nu există, nu-i așa? Nu e decât în imaginația lui Liri, am dreptate?

*

Clinchetul soneriei s-a auzit la mai puțin de jumătate de oră după ce copiii adormiseră. Eviatar tocmai clătea vasele și le așeza în mașina de spălat. M-am ridicat, cu intenția de a deschide ușa, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Dar el s-a grăbit spre mine, tăindu-mi calea și făcându-mi semn să tac, cu degetul apăsat pe buze. Apoi s-a lipit de ușă, privind prin gaura vizorului. A luat o foaie de hârtie și a scris: „Ei sunt. Spune-le că îți cauți cheia". Așa am făcut. Asta și o mulțime de zgomote, dând impresia că într-adevăr căutam ceva. Între timp, el a deschis ușile glisante și a ieșit pe balcon. I-am făcut semn să aștepte puțin și i-am scris pe hârtie: „Vecinii de vizavi sunt plecați în străinătate. Sari peste balustradă, în balconul lor, iar apoi ascunde-te în căsuța copiilor, de la locul de joacă". După care am deschis ușa. Am scos lanțul cu bună știință, lăsând impresia unei persoane care nu are nimic de ascuns, am zâmbit larg și am spus:

— Bună seara! Cu cine am onoarea? (Era chiar bună, pe cuvânt). Tipii care-l căutau erau mici de înălțime, dar ceva

din felul în care erau tunși le trăda violența. Unul dintre ei purta un tricou alb, mulat, cu mâneci scurte și avea o bărbie lată. Celălalt avea un tricou negru și bărbie ascuțită.

— Îl căutăm pe Eviatar Gat, a spus cel cu bărbie ascuțită.

— Cred că ați făcut o greșeală, am zis. Aceasta este locuința lui Asaf Gat.

— Știm, doamnă, a răspuns el.

Și au început amândoi să se învârtă prin casă, deschizând ușă după ușă.

— Scuzați-mă, ce anume vă închipuiți că faceți? am întrebat înfuriată.

M-am luat după ei. Am încercat să-i opresc.

— În casa asta locuiesc copii! Nu puteți să intrați așa, pur și simplu...

Ei mă ignorau (Abia mai târziu am înțeles cât de înfricoșătoare era ignorarea aceea a lor), continuând să-l caute pe Eviatar. Pe sub fotolii. În spațiile de depozitare de sub tavan. Au deschis ușile dulapurilor din bucătărie, au verificat printre cămășile din șifonier și au împrăștiat pe podea toate hainele murdare din coșul de rufe. Să nu-ți imaginezi că n-am protestat, că nu i-am amenințat că sun la poliție, le-am făcut până și o poză cu telefonul. Pur și simplu, nu le-a păsat de nimic.

Nimrod și Liri au continuat să doarmă pe parcursul întregii percheziții. Chiar și atunci când cei doi au aprins becul în camera lor. Chiar și când au deschis ușile șifonierului lor (Din punctul ăsta de vedere, slavă Domnului, chiar că seamănă cu Asaf: poate să tragă cu tunul lângă ei, că nu se trezesc). Mă gândeam că dacă vreunul dintre nenorociții aceia ar fi îndrăznit să se atingă de copiii mei, aș fi pus în aplicare ceea ce am învățat la cursul de autoapărare, și deja îmi încordasem piciorul pentru a lovi testiculele individului îmbrăcat în alb, dar au terminat repede cu verificarea camerei copiilor.

Ca şi cum nici lor nu le-ar fi făcut nici o plăcere să se afle acolo.

În cele din urmă, şi ei au deschis uşile glisante şi au ieşit pe balcon. Întotdeauna când descriu astfel de momente, oamenii spun: „Mi-am ţinut respiraţia". Dar eu nu mi-am ţinut respiraţia, în schimb, degetul mare al mâinii mi-a încălecat indexul şi a început să-l lovească uşurel, aşa cum mi se întâmplă de fiecare dată când sunt stresată.

Au rămas clipe lungi pe balcon, după care au revenit în salon. Cel îmbrăcat în tricou alb a spus:

— Ne cerem scuze pentru deranj (Pe cuvântul meu că a zis „Scuze"). Se pare că am avut informaţii greşite.

Cel îmbrăcat în tricou negru şi-a îndreptat către mine bărbia ascuţită şi a zis:

— Sfatul nostru, doamnă, în cazul în care Eviatar Gat ar ajunge din întâmplare aici, e să nu-l primiţi în casa dumneavoastră. Lucrul ăsta nu v-ar aduce decât necazuri. Doar aveţi copii, n-ar fi păcat?

— Faceţi curăţenie în urma voastră, am zis eu.

— Ce?! au întrebat, privindu-mă şocaţi.

— Mi-aţi întors toată casa cu susul în jos, acum faceţi curăţenie în urma voastră, m-am încăpăţânat eu.

*

N-au făcut curăţenie. Nici nu le-am zis, de fapt, asta. Dar nu-i aşa că ar fi fost extraordinar dacă aş fi făcut-o? Pentru că, în timp ce-ţi scriu scrisoarea aceasta, îmi tot vine să-ţi povestesc ceea ce s-ar fi putut întâmpla, nu ceea ce s-a întâmplat cu adevărat. Deocamdată mă abţin, dar vreau să te avertizez: Nu ştiu câtă vreme voi putea ţine situaţia sub control.

*

Exact asta am stabilit şi cu Eviatar în discuţia pe care am purtat-o în şoaptă, din balcoane diferite, imediat după ce indivizii respectivi au urcat în maşina lor şi s-au făcut nevăzuţi (cu bufniţa stând pe o creangă din apropiere, fără să spună nimic, dând însă limpede de înţeles că nu era de acord): Nu putea rămâne la noi sub nici o formă şi cu nici un chip. Ar fi fost mult prea complicat. Voi deschide pentru el apartamentul vecinilor, cu cheia pe care mi-au lăsat-o înainte de a pleca în străinătate, iar acolo se va putea ascunde până când era pregătită ambarcaţiunea care ar fi trebuit să-l ducă în Cipru. Asta dacă nu cumva vreunul dintre cei doi indivizi s-ar fi întors să percheziţioneze întreaga clădire, caz în care ar fi fost nevoit să plece de acolo.

— Sigur că da, a zis el.

— Te avertizez din capul locului, am spus, apartamentul vecinilor mei e puţin mai ciudat.

— Nici o problemă, nu mă aflu tocmai în poziţia de-a o face pe mofturosul, a răspuns (Şi acum te întreb eu pe tine, în calitate de expertă în cinematografie: Crezi că într-adevăr e ceva sexy la persoanele care-şi păstrează simţul umorului în situaţii tensionate sau doar credem asta din cauză că tipii bine din filme se comportă întotdeuna astfel?).

Vecina de deasupra, o judecătoare pensionată, şi-a deschis chiar atunci obloanele. Nu de tot, dar în mod evident le-a mişcat. Asta era tot ce-mi mai lipsea acum, mi-am spus speriată, ca un reprezentant al sistemului judiciar (ieşit la pensie, dar având încă sigur anumite legături) să observe ceea ce se întâmpla chiar sub nasul ei. I-am făcut semn lui Eviatar să aştepte, după care m-am grăbit să descui pentru el apartamentul vecinilor de vizavi.

*

Apartamentul vecinilor de vizavi era plin de ceasuri de perete.

Când spun „plin", vreau să spun că gemea, pur și simplu, de ceasuri. Au ceasuri în salon. Și în toate celelalte camere. Chiar și pe holuri. Practic, nu există în casa lor nici un spațiu, oricât de mic, în care să nu se audă ticăitul unui ceas. Sunt agățate unul de celălalt, la distanțe foarte mici.

Totul începuse de la colecția privată a tatălui. Iar mama – ea vorbește despre asta ca și cum ai vorbi despre mobila pe care o cumperi de la IKEA, ca și cum ar fi un lucru perfect normal – mi-a povestit că le adusese cu el în primul lor apartament, și de atunci îmbogățise anual colecția cu câteva piese.

Nu știu dacă reușesc să-ți ofer o imagine despre cât de nebunească e întreaga situație. Nu au nici măcar un tablou sau o fotografie pe pereți. Numai ceasuri, lângă ceasuri, lângă ceasuri. Ceasuri rotunde și ceasuri eliptice, ceasuri cu cifre romane și ceasuri fără cifre, ceasuri cu cuc și ceasuri cu pendulă, ceasuri care indică ora aici și ceasuri care indică ora dincolo. Și toate ticăie fără oprire, în fiecare colț al casei, în fiecare secundă. Tic-tac. Tic-tac. Din câte se pare, ei sunt obișnuiți cu asta, însă de fiecare dată când intru acolo, mie îmi zvâcnesc timpanele din cauza ticăitului.

În familia lor sunt patru copii. Fiica lor cea mare are optsprezece ani. Fiul cel mai mic are șase ani.

Mă întreb cum e să crești cu conștiința faptului că timpul trece.

Și e foarte amuzant faptul că sunt o familie cât se poate de liniștită. Solidă. Îți poți imagina? Cu excepția acestui fetiș cu ceasurile, sunt oameni complet respectabili. Fără cusur.

Chiar și vacanța anuală și-o petrec în același loc. Creta. Și durează mereu exact zece zile. Îmi lasă cheia ca să intru la ei o dată la două zile și să le aerisesc locuința. Ceasurile trebuie să respire, mi-a explicat mie odată tatăl (Jur că așa mi-a spus).

În general, atunci când mă duc să aerisesc apartamentul, mă învârt puțin prin casă, căutând ceasurile noi care au fost

adăugate colecției și montate în camerele intime, în care nu intră decât membrii familiei. Uneori, poți face legătura între anumite ceasuri și diferite etape ale vieții: în camera fiului cel mare a apărut la un moment dat un ceas ale cărui limbi aveau forma picioarelor unei femei. Alteori, legătura este una obscură: Ce-ar putea însemna faptul că în camera fiicei, care în curând va fi femeie în toată firea, toate ceasurile au mecanismele la vedere?

În orice caz, de data aceasta, n-am mai avut timp pentru ceasuri. Nici măcar n-am aprins lumina.

I-am spus lui Eviatar:

— Să nu deschizi ușa nimănui. Cu nici un chip. Îți voi aduce de mâncare mâine la prânz, iar ca să mă recunoști, voi bate de trei ori în ușă, pauză, după care încă de două ori.

— Mulțumesc, a spus el. Îmi pare atât de rău pentru...

Buza de jos îi tremura din nou.

— Ai timp să-ți pară rău mâine, la prânz, am zis tăindu-i vorba.

*

Noaptea am visat că noi două, tu și cu mine, ne plimbam pe bulevardul principal din Granada. Comercianții ne devorau din priviri în timp ce treceam prin dreptul magazinelor lor. Mi se pare că privirile lor stăruie mai mult asupra mea decât asupra ta, iar lucrul acesta mă umple de fericire, dar chiar atunci, Rami Leider, comandantul meu din armată, apare în fața noastră și ne spune că trebuie să părăsim orașul cât mai repede cu putință, deoarece un război civil are să izbucnească în ziua următoare. Încerc să mă cert cu el, să-i spun că sunt ani întregi de când nu s-au mai auzit focuri de armă în zonă, dar el își susține punctul de vedere și are încredere în propriile surse, după care ne conduce la autogara centrală. Doar că în momentul în care autobuzul iese din oraș, îmi aduc aminte că mi-am uitat puloverul norocos la

hotel, puloverul în carouri pe care mi l-am cumpărat din piața hoților. Îl vreau înapoi cu orice preț, așa încât mă ridic, pregătindu-mă să cobor, dar fața ta, Neta, se albește dintr-odată, asemenea feței bufniței, și mă tragi cu putere înapoi lângă tine, spunându-mi că e prea târziu să mă întorc acolo și că nu am de ce să-mi fac griji, Andreea va lua puloverul în locul meu.

*

La ora șapte și jumătate dimineața, eram deja la ușa vecinilor. Știam că nu era bine. Știam că era periculos. Dar copiii voiau, ceruseră să-l vadă pe unchiul Eviatar. Fiecare în felul lui: Liri s-a întors în pat, izolându-se în spatele unei fortărețe de perne și, de sub plapuma groasă, mi-a spus încetișor că ea și Andreea nu aveau să iasă de-acolo până când nu se întorcea unchiul Eviatar. Nimrod stătea în mijlocul sufrageriei și striga:

— Unchiule Eviatan! Unchiule Eviatan!

Liri l-a corectat, urlând din camera ei:

— E Eviatar, prostule!

Iar Nimrod i-a strigat, la rândul lui:

— Ba tu ești proastă!

Stăteam între ei, cu hainele atârnându-mi pe brațe, de parcă aș fi fost un umeraș, și știam exact ce aveam de făcut. Doar făceam asta de zeci de ori, în fiecare săptămână: să-mi încordez mușchiul responsabil cu stabilirea limitelor, pe care fiecare părinte îl are, situat undeva puțin mai jos de diafragmă, și să spun pe un ton lipsit de echivoc:

— Trezirea! Imediat! Nu e nici un unchi Eviatar! Trebuie să ne grăbim să ajungem la școală. Dacă nu vă ridicați chiar acum...

Dar pentru prima dată în șapte ani de zile, nu mi-a ieșit. Am încercat să-mi încordez mușchiul. Dar el, pur și simplu, nu mi-a răspuns (Cât de ciudat este faptul că uneori îi

comanzi trupului-suflet să facă un lucru, iar el pur și simplu refuză să-ți asculte ordinele).

*

Așa că m-am dus la vecinii de vizavi. Și am ciocănit de trei ori, pauză, apoi de încă două ori. Eviatar mi-a deschis privindu-mă confuz, ca și cum ochii lui nu s-ar fi decis încă ce expresie să adopte în ziua respectivă, după care a spus:

— Bună dimineața.

— Bună dimineața, am zis la rândul meu. Eu... am nevoie de ajutorul tău.

*

În numai cincisprezece minute, erau deja îmbrăcați, pieptănați și spălați pe dinți. Iar în ghiozdanul fiecăruia dintre ei aștepta sendvișul cerut. Printre toate astea, Evi-Popins a reușit să facă și pe „copacul" pentru Nimrod (Stătea în mijlocul sufrageriei, cu umerii plecați, cu brațele întinse ca niște ramuri, invitându-l pe Nimrod să se cațere în vârf) și să se joace împreună cu Liri și Andreea. Dar important nu este ceea ce făcea cu ei, ci felul în care o făcea. Era implicat total. Ca și cum n-ar fi avut pe urme niște recuperatori dubioși. Știi ceva, nici măcar ăsta nu era cel mai important lucru (Lucrurile mi se clarifică și mie în timp ce scriu, îmi cer scuze dacă par confuză), cel mai important lucru este faptul că și-a dat seama (Cum? Atât de repede?) care sunt principalele probleme ale copiilor mei: mișcarea dintr-un loc în altul. Din sufragerie în baie. Din baie în bucătărie. Din bucătărie la ușa de la intrare. Ei se blochează în fiecare dintre aceste puncte. Încremenesc. Dar Eviatar a găsit modalitatea de a-i plimba dintr-un loc în altul, fără ca ei să observe măcar lucrul acesta. Eu stăteam deoparte și priveam toate astea, simțind (nu neapărat în ordinea asta): că nu aveau nici cea

mai mică nevoie de mine, că puteam să respir un pic, în sfârșit, puteam să respir puțin după toți acei ani, că eram atât de obișnuită să trăiesc într-o continuă stare de tensiune, încât îmi era greu să mă relaxez, că ceva înăuntrul meu începea să freamăte când îl priveam pe Eviatar – un freamăt ușor, precum bolborositul apei înainte să dea în clocot, un fior blând deocamdată, dar care îți dă de înțeles că vor urma și altele, mult mai puternice. Aveam să mai aud de el și în cursul acelei nopți.

*

Înainte să deschid ușa pentru a ieși din casă împreună cu copiii, s-a aplecat deasupra lui Liri și i-a spus:

— Nu uita de înțelegerea noastră!

(„Deja au propriile înțelegeri?" m-am întrebat surprinsă.)

Liri a dat din cap. Cu o mică ezitare.

— Dacă Mica spune că nu vrea să se joace cu tine în pauză, a insistat Eviatar, ce-i spui?

— Numai tu ai de pierdut.

— Și ce înseamnă asta?

— Că sunt o fetiță extraordinară în toate privințele, iar cine se joacă cu mine nu are decât de câștigat?

— Și ce înseamnă că nu are decât de câștigat?

— C-o să se distreze.

— Foarte bine. Iar tu, a zis el întorcându-se către Nimrod, bate palma. Tare. Mai tare. Cel mai tare. Și acum dă-mi o îmbrățișare. Puternică. Și mai puternică. Cea mai puternică.

— Mami, unchiul Eviatar poate să vină cu noi… te rog, te rog? s-a tânguit Liri.

— Nu, prințesă, i-a spus el înainte ca eu să fi apucat să bâlbâi un răspuns, nu pot.

Eram sigură că ea va protesta. Că va da din mâini (Liri are obiceiul să-și ridice mâinile în aer și să se lovească apoi cu ele peste șolduri), dar probabil că ceva din tonul vocii

lui a făcut-o să-şi dea seama că lucrul acesta nu-i va ajuta la nimic. Aşa că s-a limitat doar la a-l îmbrăţişa încă o dată. Apoi, încă o îmbrăţişare lungă, în numele Andreei. În cele din urmă, s-a îndreptat de spate şi a spus:

— Unchiule Eviatar, eşti chiar drăguţ!

*

Întorcându-mă din parcare, am luat ziarul din cutia poştală. Chipul lui Eviatar mă privea din colţul primei pagini, mai tânăr decât era în realitate. Un titlu scurt îi îndruma pe cititori către suplimentul economic: „Gurul imobiliarelor a dispărut. Clienţii şi poliţia, pe urmele lui". Am început să citesc stând în picioare. Iar în momentul acela, am avut vaga senzaţie că cineva mă privea, aşa încât am luat ziarul şi am intrat în casă.

Articolul nu prezenta nici un detaliu pe care el să nu mi-l fi spus deja.

Ideea este că povestea era prezentată dintr-un punct de vedere complet diferit (Ai vrut judecată morală? Ascultă aici):

Punctul de vedere al clienţilor lui.

Am impresia că noi (fete crescute în Ierusalim şi educate la Colegiul Universităţii Ebraice) ne raportăm la bani şi la sentimente ca la două lucruri complet diferite. Sunt lucruri pe care le facem pentru bani şi sunt lucruri pe care le facem pentru că anumite sentimente şi emoţii ne cer asta. Greşit. Banii *sunt* sentimente. Banii înseamnă anxietate. Înseamnă stimă de sine. Invidie. Pentru că atunci când cineva îţi încredinţează banii lui, transferă asupra ta toată munca grea care l-a adus în poziţia de a câştiga toţi banii aceia, toate umilinţele dureroase pe care a fost nevoit să le îndure şi toate micile compromisuri pe care a trebuit să le accepte pe parcursul

acelui drum. Și, într-un fel sau altul, lucrul acesta îl face nu mai puțin vulnerabil decât dacă ar fi fost îndrăgostit de tine.

Am citit acolo despre doi pensionari din Hadera, de exemplu, care îi încredințaseră lui Eviatar toate economiile lor, iar acum nu știau nici măcar cum vor reuși să-și plătească facturile la începutul lunii următoare. Fuseseră fotografiați șezând la o masă de bucătărie și ținându-se de mână. Dar gestul lor nu părea deloc unul romantic. Părea că se țineau cu putere unul pe celălalt, ca și cum ar fi fost în pericol să se înece.

Mai era prezentat un cuplu cu trei copii din Kiryat Ono, care susținea că începând cu săptămâna următoare era nevoit să-și retragă copiii de la grădiniță și de la școala pregătitoare, neștiind cum avea să le explice micuților acest lucru. Ce îi spui unui copil pe care-l desparți brusc de toți prietenii lui? Că părinții tăi sunt niște fraieri și că acum tu plătești prețul pentru asta?

Mai era și povestea proprietarului unei firme de transporturi, care achiziționase două microbuze cu banii pe care credea că-i avea de luat de la Eviatar și care se afla acum în situația de a-și concedia muncitorii – care, la rândul lor, aveau acasă guri de hrănit – pentru a reduce cheltuielile.

Cu toții aveau, în linii mari, aceeași poveste: o recomandare venită din partea unui prieten, care dusese apoi la o întâlnire particulară cu Eviatar, după care acesta din urmă găsise o proprietate potrivită pentru ei. Rapoarte clare și îngrijite (nu ca acelea de la bănci) trimise prin poșta electronică o dată la trei luni. Câștiguri foarte frumoase. Pe hârtie. Iar apoi, în ultimele săptămâni, tot felul de semne care le stârniseră suspiciuni: Secretara fusese schimbată. Mesajele lăsate la noua secretară nu ajungeau la destinatar. Raportul ajungea cu o întârziere de două zile.

— Și tot nu ne-am dat seama că ne rostogoleam la vale, spuneau pensionarii cu o uimire care-ți frângea inima, pentru că ne-a făcut o impresie atât de bună.

— Zece ani de muncă duși pe Apa Sâmbetei, spunea cuplul cel tânăr.

Ofițerul de poliție cerea ajutorul populației pentru găsirea lui Eviatar, adăugând că acela era cel mai serios caz de fraudă pe care îl anchetase pe parcursul ultimilor ani.

Oribil, nu-i așa? Dacă era vorba de intriga unui film american, m-aș fi dus cu ziarul în apartamentul vecinilor, l-aș fi aruncat cu furie în fața lui Eviatar, forțându-l să recunoască faptul că a reușit să facă toate cele șapte păcate dintr-o singură lovitură, și să-i întorc spatele chiar și după ce cădea în genunchi în fața mea, și să-i spun:

— Sunt lucruri peste care mi-e, pur și simplu, imposibil să trec.

Sau:

— Nu vreau să am nici o legătură cu un nenorocit ca tine.

În schimb, am mers în apartamentul vecinilor pentru a-l înștiința că și poliția se află pe urmele lui.

*

Dar înainte de asta, m-a sunat Asaf.

În convorbirile internaționale există întotdeauna la început un fel de întârziere, însă de data aceasta, decalajul a fost unul foarte mare.

— Ai văzut ziarele? m-a întrebat.

— Da, am răspuns.

— Știi că m-a sunat alaltăieri, idiotul? Mi-a zis că a dat de necaz. Că are nevoie de bani. I-am închis telefonul în nas. Îți dai seama? Voia să mă amestece și pe mine în povestea asta! Imaginează-ți ce s-ar fi întâmplat dacă aș fi acceptat să-l ajut. Poliția ți-ar fi bătut chiar în momentul ăsta la ușă.

— Pare să aibă într-adevăr probleme foarte mari, am zis.

— Știi ceva? Culege ce-a semănat, a spus Asaf.

— Da, am încuviințat.

— Este exact stilul lui – Asaf fierbea de furie –, să le vândă oamenilor iluzii. Și să-și ia tălpășița când se-mpute treaba.

— Toată țara e pe urmele lui acum, am zis.

— Și sper să-l prindă. Și să-l bage-n închisoare pentru mulți ani de acum înainte. Să-i fie învățătură de minte. Știi ceva? Toate astea nici măcar nu-i vor fi învățătură de minte. Omul ăsta e o cauză pierdută.

— Nu există cauze pierdute, am spus.

— Ce, îi iei apărarea?

— Nu, am ripostat speriată, de ce i-aș lua apărarea? A distrus viețile clienților lui.

— Exact. Acum câteva minute am vorbit la telefon cu mama. Îi vine să intre în pământ. După cum o cunosc, nu va mai ieși săptămâni întregi din casă. Așa a fost dintotdeuna. El dădea mereu de necaz și ne făcea de rușine, după care eu eram acela care mergea la cumpărături, pentru ca mama să nu fie nevoită să dea nas în nas cu vecinii. Îți dai seama cum e să fii un copil de zece ani, nevoit să înfrunți privirile tuturor clienților din băcănie ațintite asupra ta și să fii sigur că *tu* ești de vină pentru că se uită la tine așa, fiindcă ceva nu este în regulă cu *tine*?

— De-asta vă purtați așa unul cu celălalt?

— Și de-asta.

— Nu mi-ai povestit niciodată despre episodul ăsta cu băcănia...

— Și mai are tupeul să-mi dea telefon; câtă nesimțire. Incredibil!

— Oamenii fac tot felul de lucruri când sunt încolțiți...

— Îi iei din nou apărarea?

— Nu...

— Las-o baltă, sunt nervos și mă răzbun pe tine. Toată dimineața n-am făcut altceva decât să răspund la întrebări.

Ca şi cum aş fi purtătorul lui de cuvânt. Oamenii ştiu că sunt fratele lui, îţi dai seama. Citesc şi ei aceleaşi ştiri ca mine.

— Nu-ţi face griji. Este doar o furtună care va trece.

— Da, ai dreptate.

— Şi e mai bine că toate astea se întâmplă cât încă eşti în străinătate. Acasă ţi-ar fi fost mult mai dificil.

— Bună remarcă. Eşti tare isteaţă, iubito. Îmi e dor de tine.

— Când te întorci?

— Poimâine dimineaţă.

— Nu spuneai că te întorci mâine?

— Ba da, însă a apărut în ultima clipă o întâlnire urgentă, cineva care ne-ar putea ajuta să...

— OK, ne vedem poimâine.

*

Iar acum, încă o scurtă pauză pentru o nouă lecţie din seria „Teoria moralităţii" (Imaginează-ţi postul de radio al armatei, emisiunea Universitatea în direct, o doctorandă tânără a cărei voce nazală tremură din pricina emoţiei de a vorbi pentru prima dată în direct la radio):

— Subiectul pe care-l dezbatem astăzi ne impune să facem distincţia între moralitatea universală, tradusă prin comportamentul individului faţă de oamenii cu care vine în contact prin intermediul profesiei şi al relaţiilor sociale, şi moralitatea particulară, tradusă prin comportamentul individului faţă de oamenii apropiaţi lui, prieteni, rude sau asociaţi. Ne-am aştepta să existe o coerenţă între cele două tipuri de moralitate, însă, în practică descoperim că adesea ele se exclud unul pe celălalt şi că suntem obligaţi să alegem: Care dintre cele două este mai importantă pentru noi? Care este mai valoroasă, din punctul nostru de vedere?

*

La naiba! Cât de mult efort depun pentru a te convinge că sunt în regulă, Neta, că nu m-am schimbat. Că în ciuda a tot ceea ce-ți povestesc aici (și-ți voi mai povesti), sunt aceeași Hani pe care o cunoști.

Și cât de mult efort depun pentru a părea *cool*. Tocmai am citit scrisoarea de la început. Cât de multe paranteze am deschis. Și cât de multe stratageme am folosit în mod deliberat, tocmai pentru a ascunde faptul că nu mai sunt deloc o tipă *cool*. Am fost înfrântă. De sarcini. De lipsa somnului. De teama că asemănarea dintre Liri și mama mea nu este doar una fizică. De zilele lungi în care nu schimb nici măcar o vorbă cu un adult, cu excepția conversațiilor matinale cu Asaf, care încearcă mereu să mă binedispună, dar care nu reușește decât să mă facă să mă simt chiar mai pierdută, pentru că, iată, în timp ce el se află într-o continuă mișcare, eu putrezesc singură în casă. Știu că oamenii nu recunosc acest lucru, dar să petreci atât de multe ore doar cu copiii te ofilește, pur și simplu. Poate că există mame care construiesc machete miniaturale împreună cu copiii lor și își găsesc fericirea în a face asta. Poate că și tu construiești machete. Eu nu. Nu suport machetele. Nu suport nici măcar să mă uit la toate materialele alea creative. În primii doi ani de viață ai lui Liri, găseam ceva încântător în a pune laolaltă piesele unui joc de puzzle. După aceea n-am mai simțit la fel. Există încântare, există momente de fericire, dar, mai presus de toate astea, sunt deja opt ani de când mă simt închisă într-o cușcă – da, exact așa –, în cușca propriei mele dorințe de a reuși acolo unde mama mea a dat greș, iar între timp, praful trecerii vremii mă acoperă, Neta. Iar eu îi dau voie să mă acopere. Știu că asta nu-i decât o metaforă amărâtă, dar și eu sunt amărâtă. Și nu mai am puterea de a simula o fericire care nu mai trăiește înăuntrul meu.

*

Aş fi putut să-ţi spun toate astea într-un mod mult mai simplu: A apărut un tip cu ochi verzi. Şi ceva din felul în care se purta cu copiii mei mi-a reaprins cumva dorinţa.

Da, dorinţa.

O parte din sentimentele mele pentru Asaf s-au stins din pricina felului în care se poartă cu copiii. Este ca şi cum paternitatea şi atracţia sexuală ar ocupa aceeaşi poziţie în mintea mea. Sau ca şi cum ar ocupa poziţii diferite, conectate prin intermediul unui întrerupător: una o aprinde pe cealaltă. Poate că Freud avea dreptate, atracţia sexuală nu este decât o undă a acelei prime dorinţe a băieţelului pentru mama lui şi a fetiţei pentru tatăl ei. Poate şi faptul că Asaf nu ştie nimic despre bufniţe, pentru că este, pur şi simplu, prea normal pentru a-i putea povesti despre un astfel de lucru, poate că şi asta a ridicat o barieră între noi. În orice caz, faptele vorbesc de la sine: trupul-sufletul meu cântă iar şi iar pe aceeaşi coardă a reticenţei atunci când sunt în pat cu Asaf (Asta nu înseamnă că nu ajung uneori la orgasm. Trupul meu ştie. Dar până şi orgasmele mele sunt puţin reticente, înţelegi ceva din ceea ce-ţi spun?).

*

Dacă i s-ar oferi posibilitatea (ipotetic vorbind) să dea o replică la această scrisoare, ar spune acum:

1. Orgasme reticente? What the fuck?

2. Încerc să mă sustrag de la îndatoririle de tată*? Ea este cea care-i ţine pe copii lipiţi de pieptul ei. Nu-i scapă o clipă din ochi. Din punctul ei de vedere, mereu este ceva în neregulă: În felul în care i-am strâns în braţe. În modul în care le-am legat centurile de siguranţă. În felul în care i-am hrănit. A fost dezamăgită de mine încă de la bun început. După care a modelat realitatea în aşa fel încât să corespundă dezamăgirii ei.*

Deci Eviatar i-a făcut baie lui Nimrod, big deal. *Și eu i-am făcut baie lui Nimrod. Și mi-a plăcut. Chiar foarte mult. Până când a intrat la un moment dat peste noi și a observat că nivelul apei din cadă era peste limita impusă de ea, după care a început să țipe de-ți spărgea timpanele: că nu se poate baza niciodată pe mine, că înec copilul, ce fel de* tată *sunt. Și gata. Asta a fost ultima dată când i-am făcut baie lui Nimrod.*

3. Nici de Liri nu-mi dă voie să mă apropii. Nu cu adevărat. E vorba de lucruri mărunte. Precum acela că atunci când îi trimit copilei mesaje din străinătate, ea nu i le arată, după care pretinde că a uitat. Sau când nu o lasă să meargă la culcare puțin mai târziu, ca s-o pot vedea și eu când mă întorc de la serviciu. Crede că-i fac rău fetiței dacă nu-i respect sufletul sensibil de poetă. Îmi cer scuze, dar prietenii imaginari la o asemenea vârstă nu mai trădează un suflet de poetă, ci o adevărată problemă.

4. Dacă Hani mi-ar fi dat măcar o șansă, aș fi putut fi un tată minunat. Când nu are încotro și ne lasă singuri pentru câteva ore, ne descurcăm de minune. Dintr-odată, Nimrod – care, apropo, nu seamănă deloc cu Eviatar – mă îmbrățișează. Se cațără pe mine. Iar Liri încetează să mai vorbească despre Andreea, deoarece știe că eu, spre deosebire de mama ei, nu sunt părtaș la toată nebunia asta. Dar noi nu rămânem aproape niciodată singuri, copiii și cu mine. Hani nu are încredere în mine. O stresează foarte tare să stea departe de copii mai mult de câteva ore, are senzația că-i abandonează. Bullshit. *Vrea doar să se asigure că amândoi copiii rămân de partea ei. Vrea ca ei s-o sune pe ea, nu pe mine, atunci când dau de necaz. Vrea ca eu să dau greș măcar într-o privință. Da, acesta este adevăratul meu păcat: faptul că merg la serviciu. Asta o roade, de fapt. Nu călătoriile. Nu felul în care mă comport ca tată. O roade succesul meu. Ea este aceea care a studiat la Colegiul Universității Ebraice din Ierusalim. Ea este aceea care ar fi trebuit*

să primească un salariu mai mare și să plece în călătorii de afaceri în străinătate. Dar iată că apare deodată mucosul ăsta din Naharyia, care o depășește în curbă. Cel puțin ar putea să fie un tată groaznic. Așa încât să se poată simți superioară lui în cel puțin o privință.

5. Snobismul acesta fin al ei – avea ceva sexy pe vremea când ne-am cunoscut, în facultate. Ceva provocator. Iar confuzia care se ascundea în spatele acestui snobism, nenumăratele transferuri de la un departament la altul în timpul facultății, căutarea nesfârșită, gen Winona Ryder, a acelui lucru special pe care a fost menită să-l îndeplinească și care ar fi trebuit, la rândul lui, s-o facă foarte, foarte fericită, toate astea o făceau extrem de atrăgătoare. Dar pe vremea când aveam douăzeci de ani.

6. Încă sunt nebun după ea. Ăsta-i adevărul. Dar trebuie să recunosc faptul că e epuizant să trăiești alături de cineva care-și dorește în permanență să se afle altundeva. Care nu e niciodată mulțumit.

7. Și dacă e să fiu cinstit până la capăt, există un lucru de care mă bucur din plin în timpul călătoriilor mele: o pauză de câteva zile de la sentimentul că nu-i provoc decât dezamăgire. În care să respir un aer curățat de amărăciune.

*

După conversația telefonică pe care am avut-o cu Asaf, am făcut același lucru pe care îl fac în fiecare dimineață de patru ani încoace: mi-am pus sare pe rana profesională. Adică am răsfoit toate paginile ziarelor, pentru a vedea care dintre logourile create de mine le-au plăcut îndeajuns de mult clienților pentru a le păstra și la care dintre ele au renunțat, din dorința de a-și schimba imaginea. Părea că în cei opt ani care trecuseră, toate companiile hotărâseră să se reinventeze (În loc să se schimbe cu adevărat, companiile

preferă să-și schimbe identitatea). De fapt, dintre toate logourile mele, din toată „moștenirea mea artistică" (halal), nu mai rămăsese decât logo-ul propriei mele companii. În dimineața aceea, îl simțeam urlând din colțul de jos al anunțului. Dar în loc să-mi trezească mândria, așa cum se întâmplă de obicei, mi s-a părut învechit. Stânjenitor de demodat.

Așa că am lăsat deoparte ziarul și m-am îndreptat spre șifonier.

N-ar fi potrivit să spun că știam că mă îmbrăcam pentru a-l seduce pe Eviatar.

Dar n-ar fi potrivit nici să spun că nu observam că alegeam haine care mă făceau să arăt bine.

Poate că ar fi mai simplu să-ți descriu cu ce m-am îmbrăcat:

O fustă gri, mulată pe șolduri (Cred că e aceeași pe care am îmbrăcat-o când am mers la restaurant în Middletown). O bluză pe care n-o știi, galbenă, strânsă pe corp, cu nasturi de sus până jos. O pereche de pantofi galben-oranj asortați. Cu tocuri destul de joase. Machiaj. Nimic dramatic. O linie de contur pe pleoape și puțin fard de obraz. Și lănțișorul cu pandantiv octogonal, accesoriul care, probabil, spune cel mai mult din toată descrierea pe care ți-am făcut-o, deoarece nu l-am mai purtat de la nașterea lui Liri.

Am bătut la ușă cu o cutie de șnițele încălzite într-o mână și cu ziarul în cealaltă.

Nu am primit nici un răspuns. Și o picătură amară de durere mi-a alunecat pe gât în jos: Ticălosul, a plecat fără să-și ia la revedere.

Dar, după câteva clipe, ușa s-a deschis.

— Am adormit, a zis el scuzându-se.

— Era și timpul! am spus zâmbind.

— Da, a răspuns, surâzându-mi la rândul lui. Un surâs hăituit.

Am închis ușa în urma mea. Pe pereți erau chiar mai multe ceasuri decât îmi aminteam, mult mai înghesuite unele într-altele.

El mi-a urmărit privirea și a spus:

— Tot tic-tac-ul ăsta te înnebunește. Îți vine să urli.

— N-ar fi o idee bună, având în vedere situația în care te afli, am spus. Vecina de deasupra te-ar putea auzi. Iar dacă aș fi în locul tău, n-aș vrea să atrag atenția fostei judecătoare districtuale Devora Edelman.

— Mulțumesc pentru informații.

— Se pare că ești o celebritate, am spus deschizând ziarul și întinzând prima pagină pe masa din bucătărie. După care m-am așezat.

Urmăream expresiile care se succedau pe chipul lui în timp ce citea. Căutam semne de stânjeneală. De rușine. Dar ochii lui au trecut repede pe deasupra rândurilor, părând mai ales a încerca să adune detalii. Să supraviețuiască.

— Spune-mi, ai putea să grăbești plecarea spre Cipru? l-am întrebat. Ne pui pe toți în pericol stând aici.

— Nu pot pleca pe lumină.

— Asta nu-i deloc bine.

El a împăturit ziarul, mi l-a întins și a spus:

— Le voi înapoia banii tuturor acestor oameni. Fiecăruia în parte.

Eu am zis:

— Nu te judec.

El a spus:

— Bineînțeles că mă judeci.

Am zâmbit.

— Ți-e foame?

— Foarte, a zis.

Am luat farfurii și tacâmuri din bucătărie și am pus masa pentru amândoi.

El a întrebat:

— Ce-ai zice de o farfurie și pentru Andreea?

Am izbucnit în râs. Un hohot puternic, surprinzător, eliberator. Niciodată nu îndrăznisem, nu îndrăzniserăm să privim latura amuzantă a poveștii cu Andreea.

Eviatar a spus:

— Ce râs frumos ai! Ar trebui să râzi mai des.

Am tăcut. Nu știam ce să spun.

El a zis:

— Poftă bună.

Și am început să mâncăm.

Mâinile noastre nu s-au atins întâmplător în clipa în care i-am întins sarea. Picioarele noastre nu s-au întâlnit sub masă.

El s-a șters la gură cu un șervețel, apoi s-a uitat fix în ochii mei și m-a întrebat:

— De ce mă ajuți, Hani?

L-am întrebat, la rândul meu:

— Ce vrei să spui?

Și el a răspuns:

— Nu ești obligată s-o faci.

Iar eu am zis:

— Pentru că ești disperat.

Ori poate am zis: „Pentru că nu mai e nimeni care ar putea să te ajute".

Ori poate: „Pentru că Asaf n-ar fi vrut să te ajut".

Ori poate că am tăcut.

Iar el a zis:

— Știi ceva, i-am telefonat fostei mele prietene. Iar ea mi-a închis telefonul în nas.

— E de înțeles, am spus.

Iar el a zis:

— Da, și totuși...

— Cât timp ați fost împreună? am întrebat.

Și el a răspuns:

— Opt luni.

Mi-am dat capul pe spate și am început să râd.

El a zis:

— Nu-i frumos să râzi de mine.

— Nu râd de tine, am spus, râd cu tine...

Și el a spus:

— Ce să-i faci, nu prea mi-a ieșit lucrul ăsta. Cu femeile, vreau să zic.

Iar eu i-am răspuns:

— Atunci poate încerci și cu bărbații?

Sau poate am zis: „Păcat, pentru că ai fi fost un tată grozav".

Sau poate am tăcut.

(Nu încerc să fac pe deșteapta, Neta. Pur și simplu, nu-mi mai amintesc ce am spus. Și ce aș fi vrut să spun. Ce s-a întâmplat și ce aș fi vrut să se întâmple. Jur pe viața mea.)

— Știi... mi-a zis, mușcându-și buzele.

— Ce anume? am întrebat, aplecându-mă ușor în față.

— Nu-i nimic, a spus.

— Dintre toate lucrurile pe care mi le-ar putea face cineva, pe ăsta îl urăsc cel mai tare, am zis.

M-am lăsat pe spate. Mi-am încrucișat brațele. M-am încruntat. Mi-am scos tot arsenalul de gesturi dezaprobatoare.

— Bine, a zis el alarmat, având în vedere faptul că sunt șanse mari să nu te mai văd niciodată de azi înainte, de ce mi-ar păsa dacă ți-aș povesti despre asta?

— Despre ce?

— Dar e stânjenitor, te previn, a zis, îndreptând spre mine degetul arătător.

— Nu mă amenința, am spus.

Sau poate am spus: „Nu sunt ușor de stânjenit".

Ori poate: „Ascult".

Ori poate nu am spus nimic.

El și-a întors privirea de la mine, către unul dintre ceasurile de perete. Părea că nu avea de gând să-mi povestească. Dar apoi...

— Când tu și Asaf ați început să ieșiți împreună, a zis fără să se uite la mine, ați venit la Naharyia, să petreceți ziua de *shabat*. Asaf nu mai locuia pe atunci cu noi, așa că m-a rugat să eliberez camera mea, pentru ca voi să aveți unde dormi.

— Îmi aduc aminte, am intervenit. Aceea a fost prima dată când Asaf m-a dus acasă la părinții voștri.

— Da, exact. Ați vorbit despre Katiușe[1]. Voiai să știi cum e să trăiești în permanență sub amenințarea Katiușelor.

— Așa e!

— În fine, n-are importanță. După masă m-am dus la pubul kibbutzului Evron. Mergeam des acolo când eram în armată. Am băut puțin. Am dansat. M-am giugiulit cu o fată de la bar. Îmi aduc aminte că a fost atât de ciudat, fiindcă nu mi se scula. Iar ea arăta trăsnet. Și mie, pur și simplu, nu mi se scula. M-am gândit că probabil era din pricina alcoolului. Așa că în loc să merg cu ea acasă, i-am dat întâlnire sâmbătă seara și m-am întors acasă. Eram puțin băut, cum s-ar zice, abia dacă am reușit să bag cheia în yală. După ce am intrat în casă, m-am dus, ca de obicei, direct în camera mea și am deschis ușa.

— Vai...

— Tu... erai culcată în pat, lângă fratele meu. Și erai... atât de...

— Stai un pic, eram dezbrăcată?

— Aaa...

---

1. Aruncător de proiectile construite în Uniunea Sovietică și folosite pentru prima dată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

— Eram sau nu dezbrăcată?

— Nu complet. Aveai cearșaful între picioare... unul dintre picioare îți era acoperit, iar celălalt, nu.

— Și partea de sus?

— Aproape totul era la vedere.

— Vai de mine...

— Fereastra era deschisă și prin ea se vedea o lună plină, sau aproape plină, iar lumina intra în cameră și-ți mângâia trupul, și, pur și simplu... pur și simplu, am rămas încremenit acolo, sufocat de atâta frumusețe.

— Nu exagera.

— Nu exagerez. Problema este că, la un moment dat, tot aerul pe care-l ținusem prizonier înăuntrul pieptului meu a izbucnit dintr-odată, năvălind afară și scoțând un sunet asemănător cu un geamăt, trezindu-l din somn pe Asaf.

— Aoleu!

— Am ieșit repede din cameră, fiind sigur că avea să vină după mine. Dar nu a venit. Abia a doua zi – tu și mama erați în bucătărie – m-a prins în timp ce ieșeam de la baie, m-a izbit de peretele de pe hol și mi-a spus că sunt un pervers. Și că dacă îndrăznesc să mă apropii de tine sau să-ți vorbesc, mă va omorî.

— Lui Asaf nu-i stă în obicei să se comporte astfel.

— Avea în mână un briceag. I-a scos lama, apăsându-mi-o pe gât, după care mi-a zis: „Hani e femeia vieții mele. E femeia cu care vreau să mă însor. Dacă mi-o iei și pe ea, s-a sfârșit cu tine".

— Chiar nu pare genul lui Asaf.

— Este acea latură a lui pe care tu n-o cunoști, Hani. Eu, din păcate, o cunosc foarte bine. Din cauza asta... am luat în serios tot ceea ce mi-a spus. Mi-am făcut bagajul și am mințit că fusesem convocat la unitate.

— Nu-mi aduc aminte de asta...

— Bine, nu reprezentam absolut nimic pentru tine la vremea aceea. Transparent precum aerul.

— Nu exa...

— E în ordine. Nu-ți cere scuze. E firesc.

*

Deodată, am simțit nevoia să fumez o țigară. Nu era o simplă dorință, ci o nevoie. Am renunțat la fumat la începutul sarcinii cu Liri, iar de atunci, din când în când, mai ales noaptea, am mai simțit ecoul dorinței de a fuma. Dar nimic mai mult. De data aceasta era o nevoie imperioasă. Degetele îmi luaseră foc. Mi-am adus aminte că vecina în al cărei apartament ne aflam începuse să fumeze afară în ultimul an, pe banca din grădina blocului, iar asta însemna că, probabil, avea un pachet de țigări pe undeva prin casă.

— Așteaptă-mă o clipă, i-am spus lui Eviatar. Și am plecat să caut.

Am găsit unul la birou. Cu tot cu brichetă. Niciodată nu m-am dat în vânt după Winston Light, dar în astfel de situații te mulțumești cu ce ai. M-am întors în bucătărie și i-am oferit o țigară și lui Eviatar.

— Nu, mulțumesc, a spus. Am terminat-o cu asta. Le inspiră clienților ceva nesănătos.

Mi-am aprins țigara și am tras primul fum. Am încercat să expir fumul spre el.

Cuvintele acelea, „ceva nesănătos", au scânteiat înăuntrul conștiinței mele, asemenea luminițelor unui motel în drum spre Vegas. O scânteie care se aprinde, apoi se stinge.

— Imaginea aceea a ta, cu cearșaful, a spus el, nu mi-a ieșit din minte ani în șir după aceea.

— Nu cred.

— Sunt cât se poate de serios.

— La fel de serios cum ai fost și cu clienții tăi?

— Nu-i cinstit, Hani.

— Nu cred că eşti tocmai omul care ar trebui să hotărască ce e cinstit şi ce nu.

— Bun, nu trebuie să mă crezi, dacă nu vrei. Dar ăsta e adevărul, ce să-i fac? Îmi apăreai în minte în tot felul de situaţii. Îmi cream tot felul de scenarii.

— Scenarii?

*

Mă opresc o clipă. Dintr-odată, simt că roşesc scriindu-ţi toate aceste lucruri. Îmi aduc aminte că pe vremea când lucram la „Octopus" vorbeam foarte mult despre sex. Băieţii se dădeau tot timpul la tine, aşa că aveai multe de povestit. Din când în când veneau şi la mine: băieţi imperfecţi, care se simţeau mai bine în compania unor fete imperfecte.

Îmi aduc aminte că cel mai mult îmi plăceau conversaţiile pe care le aveam după nopţile în care marcam amândouă. Pentru că atunci nu simţeam amărăciunea invidiei. Atunci doar ne împărtăşeam una alteia experienţele din timpul nopţii. Şi bucuria de a descoperi adevărul revoltător: fiecare bărbat o face într-un mod puţin diferit (Dintre toţi, îmi vine acum în minte tocmai Elida, tipul ultraortodox care a început să recite versete din Ghemara în timp ce tu îi sorbeai cuvintele, şi Yoav, studentul la psihologie, care a început să plângă când i-ai mângâiat părul şi a făcut în aşa fel încât lacrimile lui să cadă direct pe sfârcurile tale, iar acum, pe neaşteptate, mă gândesc că ambele poveşti sunt, pur şi simplu, prea bune şi că poate ai inventat aceste istorioare bizare special pentru a mi le povesti mie. Deşi cred că nu, tu nu eşti mincinoasă ca mine. Eu aş fi capabilă să inventez un Eviatar întreg doar pentru a te impresiona pe tine).

Dar apoi l-ai cunoscut pe Noam. Iar eu, pe Asaf. Iar conversaţiile de genul ăsta s-au încheiat. Poate pentru că au devenit mult mai puţin importante. Sau poate că între noi

şi bărbaţii noştri s-a creat o intimitate pe care nu voiam s-o pervertim.

Dacă mă gândesc bine la lucrul acesta, au trecut deja cincisprezece ani de când nu ne-am mai împărtăşit una alteia experienţele sexuale.

Poate din cauza asta mă simt atât de stânjenită acum. Şi îmi este greu să continui.

*

Ştii ceva? O să fac o pauză, pentru a lăsa loc unei amintiri. Poate mă voi simţi mai în largul meu scriindu-ţi despre un lucru ce s-a întâmplat în trecut.

Ultima dată (înainte de Eviatar) când m-am simţit atât de excitată a fost imediat după înmormântarea lui Nomi.

De fapt, dacă stau să mă gândesc, nu a fost imediat după înmormântare, fiindcă întâi am mers la părinţii ei, în Beit Hakerem.

Îmi amintesc biletul funerar lipit pe uşa de la intrarea în clădire. Îmi aduc aminte că stăteam în picioare şi mă holbam la numele ei întreg, iar tu mă împingeai de la spate, să-mi continui drumul. Adică nu mă împingeai, mă atingeai cu blândeţe pe spate.

Apoi am intrat în casă, casa aceea care a fost mereu preferata noastră. La mine nu era distractiv, pentru că nu era mama. Deja o luaseră. Iar tatăl meu, oricât ar fi încercat, nu reuşea să umple spaţiul rămas gol în urma ei. La tine era mama, dar ea căuta mereu motive să te critice. Îmi vine să te iau în braţe când îmi aduc aminte de asta. Cred că în copilărie... adică astăzi, când sunt şi eu mamă, înţeleg cât de multă putere avem, ce poate face o simplă remarcă răutăcioasă de-a noastră... şi nu înţeleg cum, cum ai reuşit să scapi din casa aceea întreagă la minte? Poate că tocmai acesta a fost răspunsul tău? Asta

e marea ta victorie asupra lor, Neta? Faptul că eşti atât de normală?

Şi aşa a rămas casa lui Nomi. Cu tatăl-chel-cu-coadă-de-cal, Josh, care avea un magazin pe Ben Yehuda, „Mister Pop", îţi aduci aminte? Cred că nu există nici un om de vârsta noastră în Ierusalim care să nu fi cumpărat de la el măcar o insignă cu Police sau Michael Jackson.

Şi cu mamă-am-fost-la-Woodstock, Barbara, care ne punea să ascultăm discuri cu Santana (Am dreptate?) şi ne învăţa cum să dansăm când vrem să atragem atenţia băieţilor şi cum să dansăm când vrem, pur şi simplu, să dansăm.

Şi amândoi, Barbara şi Josh, stăteau în după-amiaza aceea în salon, bucuroşi să ne vadă intrând, iar Barbara ne-a îmbrăţişat şi ne-a spus:

— Cât mă bucur să vă văd! N-aţi mai venit de mult pe la noi.

Iar îmbrăţişarea ei era mult mai vlăguită decât mi-o aduceam aminte din copilărie. Iar Josh mi-a zis:

— *That was so beautiful*[1], ce ai citit la înmormântare.

Iar eu mi-am înghiţit „mulţumesc"-ul care îmi stătea în gât, pentru că nu era loc de „mulţumesc" în momentul acela, şi Barbara a spus:

— Luaţi loc, de ce staţi în picioare?

După care le-a strâns mâinile lui Asaf şi Noam.

— *Nice to meet you, nice to meet you*[2], şi ne-a spus pe un ton ciudat de vesel: Vă iubea atât de mult, ştiţi?

Iar tu ai zis:

— Şi noi am iubit-o, Barbara.

Iar eu am tăcut, gândindu-mă (Mereu trebuie s-o dau cumva în bară, dacă nu cu fapta, atunci cu gândul) că a fost

1. A fost atât de frumos (în engleză, în original).

2. Încântată de cunoştinţă, încântată de cunoştinţă (în engleză, în original).

limpede dintotdeauna că prietenia dintre tine și mine a fost mai puternică, în vreme ce pe Nomi o acceptam cu bucurie, dar și cu un sâmbure de ironie, pentru că, ce era să-i facem, avea ceva prin care își atrăgea batjocura celorlalți, cu toate florile alea în păr și pantofii Palladium, cu toți tipii ăia de care se îndrăgostea și care nu erau deloc potriviți pentru ea. Mereu părea că se născuse în deceniul greșit, și cu toate astea, aveam nevoie de ea, pentru că fără ea am fi fost mult prea ierusalemite, prea obtuze, ca să nu mai spun că fără ea ne-am fi văzut una pe cealaltă mult mai puțin, fiindcă ne întâlneam în casa ei, și tot ea era cea plină de idei:

— Hai să mergem la festivalul de la Arad, haideți să rămânem la Eilat după excursia anuală cu clasa, haideți să mergem pe Sinai, să culegem mere din kibbutzul Menara (Mulțumesc lui Dumnezeu pentru această ultimă propunere. Fără Enrique, voluntarul argentinian, ar fi fost șanse mari să plec în armată virgină, și ce noroc pe mine să am prima experiență cu cineva care credea că trupul meu era cel mai frumos lucru pe care l-a văzut în viața lui. Chiar dacă o săptămână mai târziu avea să-mi frângă inima).

Fără Nomi nu ne-am fi dus niciunde. Ăsta-i adevărul.

Iar dorința ei de a fi prietenă cu noi ne-a făcut să ne dăm seama că există într-adevăr un „noi". Și că acest „noi" valora ceva. Și astfel, într-un mod cât se poate de bizar, în ciuda faptului că tu și cu mine eram cele mai bune prietene, Nomi a devenit forța care ne punea în mișcare, iar în lipsa ei...

Îți aduci aminte că, la un moment dat, în timpul ceremoniei de *shiva*, ți-am dat mâna? Iar tu mi-ai luat-o și ai strâns-o cu putere, făcând, ca de obicei, ceea ce trebuia.

Am simțit atunci că o să mă prăbușesc, Neta. Că sunt imponderabilă. Ca și cum în casa lui Josh și a Barbarei n-ar fi existat podele. Simțeam că viața mea, așa cum o știusem până atunci, avea să se încheie odată cu moartea lui Nomi.

Şi că din momentul acela avea să înceapă altceva, doar că între mine şi acel altceva se întindea un hău de confuzie (Exact asta simt şi acum: pe marginea hăului înfricoşător de confuzie care atrage după el schimbarea).

Atunci, pe drumul de la Ierusalim, cu puţin înainte de a ajunge la Shaar Hagai, l-am rugat pe Asaf să cotească la dreapta, pe un drum prăfuit, care duce la monumentul aviatorilor. Afară era încă lumină, dar eu nu mai puteam aştepta. I-am spus:

— Trebuie să te simt.

La început, el n-a înţeles. M-a strâns în braţe cu putere. O îmbrăţişare camaraderească. Apoi i-am desfăcut centura de siguranţă. Şi i-am lăsat în jos spătarul scaunului. Asta a înţeles, dar ar fi însemnat ca eu să stau deasupra, şi nu voiam asta. Voiam ca el să mă posede. Mi-am dat chiloţii jos repede, mi-am ridicat rochia şi m-am aşezat înapoi pe scaunul meu, mi-am desfăcut picioarele şi am spus:

— Hai odată!

Există pasiune şi există nevoie. Şi ce s-a întâmlat acolo, în acel Fiat Uno, a fost nevoie. Aveam nevoie de cineva care să mă învingă. Pentru că un om învins nu se mai teme. Unui om învins nu-i mai pasă de confuzie. Stă, pur şi simplu, întins pe scaunul pasagerului, eliberat de orice responsabilitate. Cu picioarele desfăcute pe bordul maşinii, cu fiori de durere plăcută străbătându-i corpul şi crezând, chiar şi pentru numai câteva clipe, că nimic nu se va schimba, că timpul şi-a încetat mişcarea tăcută către linia de finiş şi că totul poate rămâne aşa cum a fost. Pentru totdeauna.

*

Apropo, după toate calculele, în seara aceea, în maşină, am conceput-o pe Liri. Deşi nu poţi fi niciodată sigur în această privinţă. Şi e şi puţin prea simbolic.

— Da, a zis Eviatar, ai dreptate. „Scenarii" nu este tocmai cuvântul potrivit. Poate ar fi mai bine să spun: poveşti. Îmi inventam poveşti care să mă ducă la tine. În care ne întâlneam întâmplător. Şi care sfârşeau prin... ştii tu. Visam la poveştile astea înainte de culcare. Uneori, chiar şi când mă aflam cu o altă femeie... în pat, adică.

— Ştiu că eşti un mincinos, dar e plăcut, am spus.

Sau poate am spus: „De ce îmi povesteşti toate astea? La ce bun?"

Sau poate: „Dă-mi un exemplu".

— Cum adică, un exemplu?

— Spune-mi o poveste dintre cele pe care le inventai.

— Este mult prea stânjenitor, a zis.

— Altfel nu te voi crede, am insistat.

— Pot lua o ţigară? a întrebat.

— Credeam că „le inspiră clienţilor ceva nesănătos", am spus, tachinându-l.

El şi-a întins mâna pentru a lua o ţigară. Deloc supărat. Apoi a aprins-o. S-ar fi putut apleca spre mine, s-o aprindă de la ţigara mea. Dar a ales să şi-o aprindă singur. Pe dosul palmei avea câteva pete urâte.

A tras fumul adânc în piept. Apoi a expirat. Fumul lui şi fumul meu s-au amestecat în spaţiul gol dintre noi.

Apoi a spus:

— Trebuie să închizi ochii. Merge doar dacă ai ochii închişi.

Am închis ochii. I-am întredeschis uşor, pentru a verifica dacă şi el îi ţinea închişi, după care i-am închis din nou. Auzeam doar vocea lui, care nu era cu mult diferită de aceea a lui Asaf, cu excepţia unei tuşe de urgenţă.

— Vizavi de Yemin Moshe e o cafenea. Acolo au loc toate întâlnirile mele de afaceri când mă aflu în Ierusalim.

Iar într-o seară apari tu. Ai venit să-ți vizitezi tatăl, care nu are acasă decât cafea solubilă Elit, așa că te-ai dus să cumperi de la cafenea. Prin urmare, îi spui că ieși să iei cafea și că te întorci imediat. Eu tocmai atunci îmi închei întâlnirea și îmi conduc clientul spre ieșire. Apoi, te văd stând la bar. Te salut, iar tu nu mă recunoști din prima clipă. După care îți dai seama cine sunt. Ești îmbrăcată într-o pereche de jeanși și un tricou cu mâneci scurte. A, da, am uitat să-ți spun că e o seară de vară. O seară de un albastru întunecat. Te invit să bem ceva împreună. Iar tu îmi spui că nu poți, că trebuie să te întorci la tatăl tău. Eu insist să te conduc, iar tu accepți. Intrăm pe Yemin Moshe, acolo locuiește tatăl tău în poveste, sper că nu te deranjează asta, și ne continuăm drumul pe alei vorbind încontinuu. Se simte parfumul florilor de iasomie. Pe măsură ce poveștile noastre devin tot mai intime, ne cufundăm în inima cartierului. Până când ajungem la o grădină micuță, în care se află o băncuță ascunsă. O grădină înconjurată de case în care nu locuiește nimeni. Începem să ne sărutăm abia atingându-ne unul pe celălalt, după care urmează un sărut ceva mai apăsat, apoi tu mă oprești și-mi spui că cineva ar putea trece pe acolo. Chiar în timp ce spui asta, un grup de turiști japonezi trece pe lângă noi, ghidul explicându-le în engleză că Yemin Moshe a fost primul cartier evreiesc ridicat în afara zidurilor vechiului oraș, fiind recunoscut ca loc de întâlnire pentru cuplurile de îndrăgostiți din Ierusalim. Toți membrii grupului râd spre noi în japoneză, moment în care înțelegem limpede amândoi că nu putem rămâne acolo. Așa că mă aplec spre urechea ta și-ți propun să mergem la hotelul Mishkanot Shananim. Iar tu ești de acord.

— N-aș fi niciodată de acord cu așa ceva...

— Știu, dar aici suntem pe tărâmul imaginației. Totul este posibil.

— OK.

— Să continui?

— Da.

— Eşti sigură?

— Nu.

— Bine, atunci... intrăm în camera de hotel. Este un apartament, de fapt. Are două camere. O cameră de zi, cu televizor, şi un dormitor. Tu îmi spui să mă dezbrac şi să aştept în salon, după care intri în dormitor. După câteva secunde mă strigi, iar eu te urmez. Stai întinsă pe pat, iar cearşaful îţi acoperă doar unul din picioare...

— Ca în Naharyia.

— Exact la fel. Doar că de data asta fratele meu nu mai e lângă tine. Apoi îmi faci semn cu degetul, să mă apropii.

— Şi?

— Cum adică „şi"?

— Ce se întâmplă după aceea?

— Facem dragoste.

— Atât? Dă-mi detalii.

— Detalii?

— Da, ce simţi când mă atingi prima oară, unde anume mă atingi?

*

La început n-a răspuns. Şi aproape că am deschis ochii. Dar ştiam că, dacă îi voi deschide, totul va dispărea. Tot ceea ce începuse să mă inunde.

L-am auzit luându-şi încă o ţigară din pachet.

Am auzit bricheta aprinzându-se.

Am auzit notele pe care le cânta la pian unul dintre elevii lui Rut.

Am auzit bufniţa vorbind înăuntrul capului meu: „Ce faci? Ce faci?"

*

— Unde ți-ai fi dorit să fie? a întrebat el, în cele din urmă. Atingerea...

— Pe gât, am răspuns repede, ca să nu mă părăsească tocmai atunci curajul. Am acolo câteva puncte sensibile.

— Cu degetele sau cu buzele?

— Cu buzele.

— Bun, atunci eu... mă apropii de pat, îmi așez brațele de o parte și de alta a trupului tău și mă aplec deasupra ta...

— Încet, nu te grăbi.

— În-cet, în-cet. Și te sărut în partea de jos a gâtului, apoi urc sărutând ușor fiecare punct sensibil în parte, până când ajung la...?

— Ureche...

— În clipa în care ajung la ureche, pântecul meu aproape că-l atinge pe-al tău, iar pieptul meu aproape că-l mângâie pe-al tău...

— Îți pot simți energia statică...

— Și eu o pot simți pe a ta. Apoi mă apropii mai mult și...?

— Îmi lingi delicat lobul urechii...

— OK...

— După care îți simt limba înăuntrul urechii.

— Așa, deodată?

— Așa, deodată. Până la capăt.

— Tocmai am făcut-o. Și tu? Tu ce faci în tot acest timp?

Ceva din felul în care a întrebat „Și tu?" m-a făcut să-mi simt mușchii feselor încordându-se. Pregătite pentru mișcarea adevărată.

— Îmi încolăcesc picioarele în jurul tău, am zis, și... te strâng cu putere, presându-ți corpul de al meu.

*

Și am continuat să vorbim în felul acesta, Neta. Cu ochii închiși. De-o parte și de alta a mesei. La început n-au fost

decât cuvinte goale, te auzi de pe margine și-ți vine să râzi, dar încetul cu încetul, cuvintele s-au transformat în imagini, iar imaginile, în senzații. Cum să-ți explic (Poate ai făcut și tu la un moment dat lucrul ăsta și nu mai e nevoie să-ți explic?), nu este ca și cum ai face-o în realitate. Dar dacă e să vorbim despre asta (Eu n-am avut niciodată vreo problemă în a mă pierde pe tărâmul imaginației), ei bine, senzațiile au fost cât se poate de reale. Corpul răspunde ca și cum ar fi atins cu adevărat. Când auzi cuvântul „spinare", îți simți spinarea. Când auzi „unghii", le simți zgâriindu-te.

Amândoi am ajuns la orgasm. Eu, puțin înaintea lui, cred.

— Așteaptă-mă și pe mine, m-a rugat el.

Dar n-am putut. A fost prea intens. Prea dulce. Prea amar. Așa că i-am descris totul, chiar în timp ce se întâmpla. Întețirea bătăilor inimii, valul acela interior care-mi inunda coapsele, contracțiile din ce în ce mai puternice... am vorbit și am vorbit, iar vocea mea devenea tot mai guturală, până în clipa în care fiecare răsuflare se transformase într-un geamăt.

El s-a ridicat și a plecat să se spele.

Elevul lui Rut continua să exerseze. Și m-am gândit că poate anul următor o voi înscrie pe Liri la conservator.

Ceasurile ticăiau. Și nu înțelegeam cum de nu le auzisem mai devreme.

Eviatar s-a întors de la duș mirosind asemenea vecinului. Și s-a așezat din nou de cealaltă parte a mesei.

M-am bucurat că s-a așezat acolo. Nu voiam să stea aproape de mine. Nu voiam să mă atingă (Știu că pare ciudat, dar, dacă m-ar fi atins, i-aș fi tras o palmă).

Am scos două țigări din pachet. Una pentru mine și una pentru el.

El a rupt prima pagină a ziarului, cea pe care se afla fotografia lui, și a făcut din ea o scrumieră origami.

Am scuturat amândoi scrumul în scrumiera de hârtie. Cu nonşalanţă. Ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic (Şi, într-adevăr, dacă e să ne gândim la asta, chiar nu s-a întâmplat *nimic*).

Îl priveam în timp ce scutura scrumul ţigării şi-mi spuneam că are degetele scurte, motiv pentru care Asaf e mai frumos decât el.

— Îţi cer o favoare, Hani, a spus.

— Ce?

Îmi plăcea felul în care îmi rostea numele. Ca şi cum s-ar fi terminat în doi de „i", nu doar într-unul singur.

— Trebuie să-l plătesc pe grecul care va naviga iahtul. Şi n-am nici măcar un ban. Conturile mi-au fost blocate, aşa că nu pot face nici o retragere de la bancomat.

(Ştiu, Neta, exact asta le-a făcut şi clienţilor lui. Sunt o idioată, dar nu sunt proastă. M-am prins. Sigur că m-am prins. Şi cu toate astea, l-am întrebat:)

— De cât ai nevoie?

— Două mii de şekeli, mi-a răspuns el. Ţi-i voi înapoia imediat ce ajung în Venezuela.

— Nici o problemă, am spus. Rămâi aici. Mă întorc în zece minute.

*

M-am dus până la bancomat în paşi de dans. Mă rog, nu tocmai în paşi de dans, doar mă cunoşti. Dansul n-a fost niciodată punctul meu forte. Dar mă simţeam ca şi cum întreaga mea muzică interioară tocmai fusese schimbată. Cineva scosese discul lui Nick Cave, blocat acolo de ani de zile, şi pusese în locul lui, să zicem, Black Eyed Peas.

În spatele meu, la bancomat, era vecinul care locuieşte în apartamentul de dedesubt. Tatăl lui Ofri. Cel care m-a poreclit, în conversaţiile dintre el şi soţia lui, „văduva". Eram fericită că tocmai el mă putea vedea astfel. După ce tocmai

făcusem dragoste. După ce am luat banii, m-am întors către el şi i-am spus:

— Bună dimineaţa, Arnon.

După care am mai aşteptat o clipă, să mă asigur că nu-i scapă schimbarea.

— O dimineaţă minunată, mi-a răspuns, şi i-am observat expresia trecând de la „Ştiu exact ce urmează să văd" la „Uau". Şi asta a fost îndeajuns pentru mine. Nu-mi trebuia mai mult. Am trecut prin faţa lui, mi-am pus banii în portmoneu şi am plutit tot drumul înapoi spre casă.

(Îţi aminteşti plimbările noastre la întoarcerea de la cinematecă, de Ziua Independenţei, dimineaţa devreme, când entuziasmul nopţii albe pe care o petrecuserăm ne curgea încă prin vene, iar paşii noştri erau mai mari ca de obicei? Exact aşa mă simţeam.)

În parcarea blocului stătea o maşină de poliţie.

*

Degetul mare al mâinii mele nu mi-a încălecat deloc arătătorul în răstimpul pe care l-am petrecut în apartamentul nostru. Mă simţeam ca o tipă experimentată. Obişnuită cu astfel de situaţii. Şi sexy. Simţeam că aveam o putere asupra lor prin prisma faptului că ei erau bărbaţi, iar eu eram atrăgătoare. Şi nu mi-a fost niciodată greu să mint. Asta se întâmplă când creşti lângă un tată care-ţi spune:

— Asta (În general, referindu-se la situaţii în care se punea în pericol fără nici un sens, de exemplu, conducând pe contrasens pe o stradă cu sens unic, doar pentru că în felul acesta scurta drumul spre casă, sau aruncându-se în valuri când marea era agitată, iar salvamarul nu se afla la post) nu trebuie să-i povesteşti mamei.

Şi lângă o mamă care-ţi spune:

— Asta (Referindu-se la cheltuieli extravagante și incidente cu bărbați care se dădeau la ea pe stradă) n-ar trebui să-i povestești tatălui tău.

Așa se întâmplă când mama ta e luată și dusă într-un ospiciu la numai o săptămână după ceremonia ta de *bar mitzvah* și când singura metodă de a câștiga atenția unicului părinte rămas, în războiul cu frații tăi, este aceea de a inventa povești tragice: hărțuieli din partea băieților de la școală, căpitanul unității de cercetași m-a umilit în fața întregii trupe. Poveștile mele aveau mereu un sâmbure de adevăr, ceea ce le făcea credibile, dar acesta era atât de umflat, încât devenea de nerecunoscut. Iar tata îmi înghițea toate minciunile, de fiecare dată, la fel ca polițiștii din apartamentul meu, atunci când le-am spus:

— Dacă Eviatar va lua legătura cu noi, vă voi contacta de îndată. Este și în interesul meu.

*

Pentru siguranță, am lăsat să treacă o jumătate de oră înainte de a ciocăni la ușa vecinilor. Trei bătăi consecutive. Apoi încă două.

El a crăpat puțin ușa. La început am vorbit prin deschizătura aceea îngustă, care trasa o linie imaginară de la fruntea lui, la nas și apoi la gât. Puteam să-i simt mirosul fricii.

Nu toate cuvintele reușeau să treacă prin fanta aceea.

— Îmi pare rău că am întârziat, am spus, poliția...

— I-am văzut de la fereastra dormitorului, a zis el.

— Le-am spus că nu am nici cea mai vagă idee unde te afli.

— Nu e bine să fii aici, Hani, ar putea ține clădirea sub supraveghere.

— Am vrut să-ți aduc...

— Nu merită riscul, vreau să pleci chiar acum.

— Eu...

— Stai o clipă, Hani. Eviatar a deschis ușa puțin mai mult și m-a atins (prima atingere adevărată) pe braț. Mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru mine și... nu-ți face griji... în legătură cu Liri, vreau să spun... va fi bine.

— De unde știi?

— Pur și simplu știu.

— Mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru mine, am zis.

Sau poate m-am înălțat pe vârfurile picioarelor și l-am sărutat de-adevăratelea, pe buze.

Sau poate am tăcut ca o retardată.

În spatele lui, pe perete, pendulul mare al orologiului își continua legănarea.

Nu-mi aduceam aminte ca orologiul acela să fi fost acolo mai devreme. Aș fi vrut să-l întreb dacă și el credea că „orologiu" e un cuvânt minunat, dar nu mai era timp...

În despărțirile adevărate, ceva rămâne întotdeauna nespus.

*

În noaptea aceea am visat că toți oamenii din lume au câte un font special cu ajutorul căruia își scriu poveștile de viață, iar în vis i-am cerut președintelui comisiei fonturilor să-mi schimbe fontul personal. El mi-a răspuns că așa ceva e imposibil; fontul fiecărui om este determinat la naștere, iar din clipa aceea nu mai poate fi schimbat. M-am lovit singură cu brațele peste șolduri, așa cum face mereu Liri, în timp ce el continua să stea cu mâinile încrucișate, hotărât în decizia lui.

*

Visul a mai avut o parte, dar am uitat-o, pentru că nu am povestit-o imediat după ce m-am trezit (Îți aduci aminte cum,

în tabere, ne povesteam una alteia visele induse de Lariam? Îmi plăcea atât de mult faptul că nu încercai să le interpretezi. Te abțineai cu atâta stoicism).

*

Am hotărât să-i povestesc totul lui Asaf imediat ce se va întoarce acasă. Oricum nu reușeam să-i ascund nimic pentru mult timp, prin urmare, m-am gândit că cel mai bine ar fi să închei povestea asta cât mai curând posibil. Dar a reieșit că nu fusese tocmai o călătorie încununată de succes. Așa că mi s-a făcut milă de el (E ceva în felul în care vorbește; atunci când lucrurile îi merg prost, îl plac parcă mai mult) și am decis să mai aștept o zi. Nu era nici o grabă.

*

Am trezit copiii devreme. I-am dus la școală și la grădiniță înainte ca el să se trezească. Pentru ca nu cumva să le scape vreun comentariu nepotrivit.

Pe drum nu au pomenit nici o vorbă despre unchiul Eviatar. Nici eu nu am zis nimic.

*

Când am ajuns, Asaf citea deja ziarul. Pe prima pagină era un nou articol despre căutarea lui Eviatar. Asaf a spus:

— E doar o chestiune de timp. Ce idiot! Ar trebui să se predea, cel puțin, așa, ar putea primi o pedeapsă mai blândă.

Îl ascultam vorbind și mă gândeam: Nu știe ce s-a întâmplat, nu știe ce s-a întâmplat, nu știe ce s-a întâmplat. Și mă gândeam: Faptul că nu-i spun ce s-a întâmplat nu face decât să ridice o nouă barieră între noi.

Pe de altă parte, și copiii au păstrat tăcerea atunci când s-au întâlnit, în seara aceea.

De la Nimrod m-aș fi așteptat, dar nu și de la Liri. E topită după astfel de dramolete.

Încercam să-mi aduc aminte când ar fi avut Eviatar ocazia să-i roage să păstreze secretul asupra vizitei sale, dar n-am reușit. Fusese închis în apartamentul vecinilor, iar din câte știam, nu avusese cum să ia legătura cu ei.

Cel mai probabil, mi-am spus, luați de valul desfacerii cadourilor aduse de Asaf, uitaseră pur și simplu de el. Copiii sunt binecuvântați cu minunata capacitate de a se concentra asupra lor înșiși.

Și totuși...

Îmi era cât se poate de clar că, la un moment dat, ceva le va aminti de el, aducând la lumină o asociere latentă, și totul va fi dat în vileag.

La fel de clar îmi era și ce urma să se întâmple imediat după aceea.

Asaf nu strigă. El șterge. Când cineva îi înșală încrederea, șterge acea persoană de pe lista lui interioară. Din momentul în care ai fost șters de pe listă, nu mai există cale de întoarcere. Am văzut lucrul acesta întâmplându-se cu prietenii lui. Cu angajații lui.

Dar asta nu mă speria. Din contră. Eram uluitor de calmă pentru o persoană a cărei viață era pe cale să se răstoarne cu fundul în sus. În timpul nopții, am avut niște vise surprinzător de plăcute: moara de vânt din Yemin Moshe suflă asupra mea o briză atât de mângâietoare, încât aproape că ajung la orgasm. Îl întâlnesc pe Eviatar pe Amazon, iar el călărește un crocodil uriaș, bun la suflet, și chiar dacă arată acum cu totul altfel, din pricina operației estetice, eu îl recunosc după sinele lui interior...

A doua zi... așezam vasele în mașina de spălat și mă gândeam: Poate că asta e ultima dată când pun vasele în mașina aceasta.

Aranjam umerașele în șifonierul copiilor și mă gândeam: Poate că asta e ultima dată când aranjez umerașele în șifonierul copiilor.

Am aprins focul în cuptor și mă gândeam: Poate că asta e ultima dată când aprind focul în cuptorul acesta.

Eram liniștită în timp ce făceam toate aceste lucruri. Asemenea unui antropolog care-și privește propria viață. Asemenea naratorului unui film care îți prezintă ultimele clipe dinaintea unui dezastru. Ceea ce e destul de ciudat, dacă e să ne gândim. Am depus atâtea eforturi pentru a avea o familie normală, și iată cum un pericol real amenință acum să distrugă cea mai mare realizare a vieții mele, în timp ce eu sunt șocant de indiferentă.

*

Dar Liri n-a suflat un cuvânt. Nici Nimrod. Nici Andreea. Am așteptat două zile. Trei. Patru. Nu s-a întâmplat nimic. Din câte se părea, Eviatar ajunsese deja în Venezuela, deși poliția cerea încă ajutorul populației în căutarea lui.

Copiii au continuat să se certe între ei fără încetare, ca de obicei. Asaf făcea în așa fel încât să se întoarcă târziu de la serviciu, pentru a avea cât mai puțin de-a face cu ei. Iar eu am început să cred c-o luam razna. Că legătura dintre mine și realitate – care devenise din ce în ce mai tensionată pe parcursul ultimului an – a fost, în sfârșit, tăiată.

*

Mereu am urât cărțile în care personajul principal e o femeie cu probleme psihice. Mereu există un pod în poveștile astea. Și, dacă sunt adaptate pentru film (Recunoaște că ar fi un subiect foarte bun pentru cursul tău din Middletown), o prezintă mereu pe femeia în cauză cu părul vâlvoi, îmbrăcată

într-o cămașă de noapte sfâșiată și având un comportament atât de isteric și de jalnic, încât te întrebi, cum Dumnezeu de n-au venit încă tipii în halate albe, s-o ia naibii de acolo?

Dar vreau să lămuresc un lucru: niciodată în viața mea nu voi îmbrăca o cămașă de noapte sfâșiată. Și nici nu avem pod. Cu toate astea...

*

Mi s-a întâmplat de mai multe ori în ultimul an. Întotdeauna în timp ce Asaf era plecat din țară. Mereu târziu în noapte. După ce copiii adormeau. La început aud o voce stridentă chemându-mă:

— Ha-ni. Ha-ni.

Atunci ies pe terasă și văd acolo bufnița. Știi tu, cu fața aia albă a ei, în formă de inimă. Mă privește și îmi vorbește. Cu voce de femeie. Nu are să-mi spună decât lucruri rele. Despre ce fel de mamă sunt. Despre tot soiul de chestiuni. Iar eu mă apăr și mă apăr, până când mă satur, moment în care scoate un strigăt, după care se retrage în sine.

Știu că e ciudat. Tocmai de aceea nu vorbesc cu nimeni despre asta. Nici măcar cu Asaf. Îmi aduc aminte cum tata îi vorbea mamei spre sfârșit. Tonul vocii lui. Eu nu sunt pregătită să-l aud pe Asaf vorbindu-mi astfel. Chiar și cu tine, mi-a luat o scrisoare întreagă până să deschid subiectul. Și încă nu știu sigur cum aș putea să-ți explic fără să par bolnavă psihic. Seamănă puțin... seamănă puțin cu visarea cu ochii deschiși. Dar lipsită de plăcere. Nu este nimic plăcut în a nu fi sigur dacă ceea ce s-a întâmplat cu numai o clipă în urmă a fost aievea sau nu. Iar partea cu adevărat înfricoșătoare este aceea că, după plecarea lui Eviatar, a mai apărut o bufniță. Tot anul nu fusese decât una singură – înțelegi? – și acum, dintr-odată, erau două. Una era cum era. Dar două! Și amândouă vorbeau în același timp. Amândouă mă criticau. Și există o diferență uriașă între a fi pus la pământ de

o bufniță sau de două. Greu de explicat. Sunt lucruri pe care le poți îndura și lucruri pe care nu le poți îndura.

*

Dar episoadele astea cu bufnițele durează foarte puțin. Aproximativ un minut. Cel mult două. Minute petrecute în podul casei. Și iată-mă acum vorbind despre două zile întregi pe care, din câte se pare, mi le-am imaginat! Iar asta nu are absolut nici o logică, Neta, nu-i așa?

Pe de altă parte, ce logică ar avea să-mi pun în pericol copiii de dragul unei persoane pe care abia dacă o cunosc?

Știu, știu, aș putea să mă apropii, pur și simplu, de Liri și s-o întreb dacă își amintește de vizita unchiului Eviatar. Dar ce se va întâmpla dacă îmi aruncă o privire de tipul „Habar n-am despre ce vorbești"? Cât timp va trece până când oamenii în halate albe vor veni să mă ia?

*

După ea au venit într-o duminică seara. Îmi aduc aminte fiindcă duminica la ora cinci și jumătate după-amiaza se difuza serialul *Căsuța din prerie*, iar tata ne-a oprit televizorul în mijlocul episodului și ne-a spus, cu o voce pe care n-o auziserăm niciodată până atunci, să mergem imediat în camera noastră. Intenția lui fusese una bună: nu voia să fim martori la ceea ce avea să urmeze, temându-se că imaginile acelea ar fi putut să ne bântuie toată viața. Însă rezultatul a fost că a trebuit să ne imaginăm ce se întâmpla de cealaltă parte a peretelui, în funcție de sunetele care răzbăteau până la noi. Iar ceea ce-ți imaginezi poate să te bântuie, în egală măsură, toată viața.

A procedat bine chemându-i, asta e sigur. Nu avea de ales. La sfârșitul săptămânii dinainte, mama se transformase sub

ochii noştri dintr-o femeie depresivă, într-una periculoasă. Şi eu aş fi făcut acelaşi lucru dacă aş fi fost în locul lui. Nu sunt supărată pe el.

După ce au luat-o, el a deschis uşa camerei şi ne-a dat voie să ne întoarcem în salon. Mirosul parfumului ei plutea încă în aer. Am reuşit să vedem sfârşitul episodului. Toţi membrii familiei Ingall stăteau în jurul mesei. Toate fetele erau îmbrăcate în rochii. Charles a închis ochii, şi-a lipit palmele una de cealaltă şi i-a mulţumit lui Dumnezeu că le pusese mâncare pe masă şi în seara aceea.

*

Îmi amintesc de ultima dată când te-am chemat să mă salvezi (Şi ai venit! Ai călătorit cu maşina până în kibbutzul Malkyia! Trei ore şi jumătate de la Ierusalim până la Kiryat Shemona, după care ai aşteptat o oră întreagă în staţia centrală din Kiryat Shemona, apoi încă o jumătate de oră cu autobuzul care se oprea în fiecare kibbutz de pe drum!). Pe vremea aceea nu erau telefoane mobile. Nu ştiam dacă vei veni sau nu. Ne-au dat voie să le telefonăm părinţilor joi, la ora cinci dimineaţa, pentru a le spune că nu aveam să ne întoarcem acasă la sfârşit de săptămână. Dar eu te-am sunat pe tine şi ţi-am spus:

— Neta, cred c-o iau razna. Poţi veni aici mâine?

Iar tu mi-ai zis:

— Voi încerca, nu ştiu ce părere va avea mama despre asta.

Iar când mi-am încheiat tura de pază la poarta de la intrarea în kibbutz, vineri, la ora două după-amiaza, m-am întors în camera mea, sigură că nu vei veni. Că deja nu mai era nici o şansă. Iar apoi, la două şi jumătate, paznicul de la poartă mi-a transmis prin staţie că aveam un vizitator. Îmi aduc aminte că am început să alerg. Am fugit tot drumul de la camera mea până la piaţeta centrală. Apoi am încetinit

pasul pe măsură ce mă apropiam de poartă. Nu voiam să te sperii. Mi-ai ieșit în întâmpinare îmbrăcată în haine civile (De ce purtai haine civile? A, sigur că da. Încă nu erai recrutată!) și ne-am îmbrățișat cu putere. Cred că aceea a fost cea mai strânsă îmbrățișare a noastră. Apoi mi-ai spus:

— Hani, nu puteai și tu s-o iei razna într-un loc ceva mai... aproape?

Iar asta m-a făcut să râd. Am râs zgomotos. Am pornit pe aleea care ducea spre sala de mese și simplul fapt de a merge lângă cineva ca tine a reușit să mă liniștească, și îmi era puțin rușine că te târâsem până la Malkiya, că dramatizasem într-atât toată situația, așa încât, atunci când m-ai întrebat:

— Ce s-a întâmplat? Vrei să-mi povestești?

Eu ți-am răspuns:

— Nu contează, a trecut deja.

Dar tu – nu aveai la vremea aceea decât optsprezece ani! De unde atât de multă înțelepciune?! – ai insistat și ai spus:

— Nu va trece cu adevărat dacă nu vorbești despre asta.

Iar eu am zis:

— Aici e ferma, aici e creșa, știi că încă nu le dau voie copiilor să doarmă împreună cu familiile lor? Uite și piscina, dar nu e deschisă decât din mai până în octombrie, iar acolo e fabrica, o fabrică de jucării, ce frumos e să crești într-un kibbutz în care se află o asemenea fabrică...

Dar tu nu te-ai lăsat distrasă de toate aceste lucruri. Ai păstrat o tăcere politicoasă, așteptând ca eu să izbucnesc, și, în cele din urmă, la intrarea în magazin, exact asta s-a întâmplat. Eram deja pe punctul de a intra, voiam să-ți cumpăr ceva de băut după tot drumul acela lung pe care l-ai făcut, când tu m-ai oprit și mi-ai spus:

— Hai să ne așezăm puțin.

După care ne-am așezat pe bordura trotuarului, iar tu mi-ai pus o mână pe umăr, nu o mână sigură, o mână tremurătoare,

ezitantă – cât de multă experienţă aveam la vremea aceea în privinţa gestionării reciproce a crizelor noastre? –, însă tocmai ezitarea atingerii tale a fost aceea care m-a făcut să izbucnesc în lacrimi, iar între un suflat de nas şi altul încercam să-ţi explic:

— Nu ştiu ce mi se întâmplă în ultimele zile, Neta, dar e terifiant, e ca şi cum... Înăuntrul nostru, în inimă, în suflet, avem lucrul acela care aduce laolaltă toate părţile fiinţei noastre, lucrul acela care îşi aminteşte, care ne conduce, care pune ordine în toate, lucrul acela din care porneşte totul şi spre care merge totul, ca un fel de matrice, lucrul acela care suntem chiar noi, un fel de coloană vertebrală fără oase, alcătuită exclusiv din sentimente... Înţelegi?...

Îmi aduc aminte că ai încuviinţat dând din cap. A fost foarte generos din partea ta. Fiindcă sigur nu înţelegeai nimic în momentul acela.

— Este precum încrederea în sine, am continuat, încercând să-ţi explic, dar e mai mult decât atât, este încrederea în însuşi faptul că există un sine, că există ceva stabil înăuntrul acestei... dezordini care înseamnă existenţa umană, ceva pe care te poţi baza pentru a distinge realitatea, care îţi poate traduce realitatea aşa cum e ea. Iar în ultimele zile, ceva... s-a făcut ţăndări. Eu mă fac ţăndări. Cineva care sunt chiar eu stă în cabina punctului de pază şi... ne este interzis să citim, Neta. E interzis să ascultăm radioul. N-am nici o prietenă aici. Tot cursul ăsta e o greşeală. Iar eu nu mai ştiu... ea nu mai ştie... uite, vezi cum mă fac ţăndări, nici măcar nu mai reuşesc să termin o propoziţie... şi mama mea... înainte să... înainte s-o ia... propoziţiile ei se încheiau brusc, în mijlocul ideii, ca şi cum în clipa în care ar fi ajuns la mijloc, ar fi uitat începutul... sau sfârşitul... nu ştiu...

— Dar asta, lucrul ăsta, şira spinării despre care-mi vorbeai nu s-a făcut încă ţăndări de tot, ai spus tu, deoarece ai fost îndeajuns de lucidă încât să-mi dai telefon.

— Da, ai dreptate. Am avut... am avut o idee.

— O idee?

— M-am gândit că poate... îmi vei povesti despre mine.

— Să-ţi povestesc despre tine?

— Poate că în felul acesta îmi voi aminti cine sunt.

— OK.

Te-ai întors către mine printr-o mişcare bruscă, m-ai apucat de umeri şi m-ai forţat să mă uit în ochii tăi, spre care nu îndrăznisem până atunci să ridic privirea, iar apoi mi-ai spus:

— Nici o problemă, îţi voi povesti despre tine.

Şi am văzut cât de uşurată ai fost de faptul că am trecut de la vorbe în vânt la o cerere concretă. Care putea fi îndeplinită.

— A fost odată ca niciodată o fetiţă pe nume Hani, ai început tu. Iar când Alon Geva, profesorul nostru de Tanah[1], ne-a cerut în clasa a şaptea să-l judecăm pe regele David pentru implicarea în povestea dintre Batşeba şi Urie hititul şi a întrebat cine vrea să participe la acest proiect, doar eu şi ea am ridicat mâinile. Aşa că Alon Geva a spus: „În acest caz, Neta va fi avocatul apărării, iar Hani va fi procurorul reclamant". „Ce este un procuror reclamant?" a întrebat fetiţa pe nume Hani. Şi toată clasa a izbucnit în râs, dar eu mi-am spus că fata asta dă dovadă de un adevărat curaj, de vreme ce este pregătită să admită în faţa unei întregi clase de elevi cinici ai Colegiului Universităţii Ebraice că nu ştie ceva. Aşa că am invitat-o la mine acasă, să ne pregătim pentru proces. Şi am fost primul avocat al apărării şi primul procuror reclamant din istoria dreptului ebraic care au muncit cot la cot.

— Aşa e! am izbucnit eu. Deja eram absorbită în interiorul propriei mele memorii.

---

1. Culegere conţinând douăzeci şi patru de cărţi biblice, principala sursă pentru Vechiul Testament creştin.

— Prima dată ne-am dat întâlnire la mine acasă, ai continuat tu, deoarece Hani a spus că la ea acasă era mult prea trist. Iar eu am vrut să-i spun: Poate ar fi mai bine la tine, totuși, pentru că mama mea e rea. Dar n-am zis nimic. Iar adevărul este că, pe vremea aceea, nu gândeam despre mama în felul acesta. Fiecare familie este o planetă în sine, iar uneori e nevoie să te viziteze cineva de pe o altă planetă pentru a înțelege. Fetița aceasta, Hani, m-a făcut pe mine să înțeleg. După cea de-a doua vizită pe care a făcut-o pe planeta mea, mi-a spus: „Știi, mama ta te critică încontinuu, parcă ți-ar fi mamă vitregă". Eu am simțit un nod în gât. Pentru că nimeni nu îndrăznise să-mi spună asta în față, fără ocolișuri, fără edulcorări.

— Și atunci, mi-ai zis: „Of, Hani, o să mă învingi la proces. Ești un procuror reclamant foarte bun".

— Ai dreptate.

— Îmi cer scuze, Netush, te-am întrerupt. Continuă.

— Te ajută ce fac?

— Cred că da.

— OK. Atunci, odată... Hani, fata despre care vorbeam, a desenat și a imprimat un nou meniu pentru pub-ul „Octopus", fără știrea șefului, după care l-a așezat pe una dintre mese, pentru ca la sfârșitul zilei să-i arate că acolo fusese făcută vânzarea cea mai mare și convingându-l astfel să schimbe toate meniurile. Altă dată, nu departe de locul în care ne aflăm acum, în kibbutzul Menara, în toiul campaniei de cules mere, un voluntar argentinian pe nume Enrique s-a așezat chiar sub pomul ei, cu o chitară în mână, și a început să cânte *Something in the Way*, a trupei Beatles, cu un pronunțat accent spaniol, iar când a terminat, toată lumea din livadă a început să-l aplaude, în timp ce el aștepta un sărut, însă lui Hani nu i-a plăcut niciodată să danseze după cum i se cântă, așa că i-a trimis un zâmbet fermecător, după

care s-a întors la cules, păstrându-şi sărutările pentru seară, în camera lui, pentru un timp şi un loc în care puteau fi reale, intime, nu împărtăşite cu toţi cei de faţă. Iar altă dată...

*

Ai continuat să-mi vorbeşti despre mine, până când ai văzut că începeam să mă liniştesc. După care te-ai ridicat şi mi-ai spus că i-ai promis mamei tale că te vei întoarce înainte de cină, iar eu ţi-am zis:

— Dar nu mai sunt autobuze la ora asta.

Şi tu mi-ai răspuns:

— Nu-ţi face griji, merg cu autostopul.

După care eu am spus:

— Pe stradă nu mai trece nici o maşină la ora asta.

Iar tu ai zis:

— Va fi bine.

Şi, într-adevăr, când am ajuns la poartă, cineva de la fabrica de jucării tocmai pleca, aşa că a luat-o bucuros cu el pe autostopista cea frumoasă din Ierusalim, pentru că, ce coincidenţă, şi el mergea tot într-acolo. Dar înainte să urci în maşina lui m-ai mai îmbrăţişat o dată, pentru ultima oară, m-ai apucat de umeri şi m-ai întrebat:

— Îmi promiţi că vei fi bine?

— Îţi promit.

Şi am fost bine.

Este oarecum stânjenitor faptul că am din nou nevoie de tine, tocmai acum, după douăzeci şi ceva de ani, deoarece mi-ar plăcea să cred că timpul care s-a scurs de atunci a însemnat totuşi ceva. Un soţ. Şi doi copii. Şi o cameră a mea. Toate mi-au dat o stabilitate. Dar se pare că sufletul nostru nu se mişcă înainte, ci numai în cerc. Condamnându-ne iar şi iar la aceleaşi cazne.

*

Îți voi trimite această scrisoare. Cel mai enervant în povești și în filme este să descoperi la final că scrisorile nu au fost trimise. Pur și simplu oribil.

Dar tu nu ești obligată să-mi răspunzi, Neta. Deși am presărat drumul cu multe semne de întrebare, nu mă aștept cu adevărat să primesc un răspuns. Nu am nevoie de un avocat al apărării. Și, cu siguranță, nu de un procuror reclamant. De fapt, tot ce-mi trebuia era un martor.

Trebuia să-i scriu cuiva toate astea, fără să cenzurez nimic, ca să fiu sigură că povestea cu Eviatar a existat cu adevărat. Sau, cel puțin, să pot crede că mi-am imaginat-o. Că am fost atât de disperată, încât am avut nevoie s-o inventez.

*

Tocmai am recitit scrisoarea de la început. Am încercat s-o privesc prin ochii tăi middletownieni și m-am gândit că, dacă aș fi în locul tău, mi-ar trezi o îngrijorare reală. Poate m-ar face chiar să las totul baltă și să mă urc în primul avion către Israel, să vin să mă iau în brațe și să-mi cer să-mi promit că voi fi bine.

Nu știu. Poate că am exagerat puțin, lăsându-mă dusă de val în timp ce-ți scriam, poate că e ceva în legătură cu scrisul, care mă face să amplific totul, sau poate că anunțurile mortuare nebunești și parantezele păreau acceptabile la ora nouă dimineața, dar simplul fapt de a-ți scrie, de a fi fost prezentă alături de mine în timp ce scriam a reușit să mă liniștească puțin (Tocmai asta-i problema cu frica de nebunie – nu doar că-și are originea în singurătate, dar o și generează. Te închide într-o capcană de gânduri rele, pe care trebuie să le ascunzi de ochii lumii, o capcană de gânduri rele care strâng cercul din jurul tău, amenințând să te sufoce...).

În orice caz, a trecut mult timp de la ora nouă dimineața. Peste doar zece minute trebuie să plec să-i iau pe Liri și pe Nimrod de la școală. Dacă nu-mi aduc eu puii înapoi în

cuib, nimeni n-o va face în locul meu. Nimeni! Iar un astfel de lucru este de neconceput. În drum voi trece pe la poștă și voi cumpăra timbre, le voi lipi și voi înmâna scrisoarea lucrătorului poștal. Apoi mă voi ori la supermarket și voi cumpăra piept de pui, să pregătesc șnițele, pe care le voi congela, după care le voi reîncălzi. Și voi fi bine. Cred.

Asaf a plecat în noaptea asta. O călătorie scurtă. De o singură noapte.

După ce vor adormi copiii, sigur vom face dragoste. Avem un fel de tradiție: îi imprim o amintire pe trup, pe care s-o ducă împreună cu el când e departe de mine.

Avem câteva episoade memorabile între noi doi, pe care le-am ținut ascunse de tine în această scrisoare. Adevărul despre căsnicia noastră este mult mai complicat decât ce ți-am descris în această scrisoare. Apoi mai este și adevărul financiar.

Mâine-dimineață voi telefona la Studio Verbin. Amicam are o slăbiciune pentru mine. Mereu a avut. Va accepta ca eu să mă întorc acolo. Dacă nu mi-am deschis un studio propriu până acum, probabil că n-o voi face nici de acum înainte. Și cred că cel mai important lucru în momentul acesta este să ies din casă, înainte ca în copac să apară trei bufnițe...

Fiecare femeie are, din câte se pare, gradul ei unic de suportabilitate a singurătății. Și am uitat că eu, în mod special – având în vedere istoricul familiei mele –, trebuie să fiu cu atât mai atentă. M-am cufundat mult prea adânc în mine însămi, iar acum trebuie să încep să urc înapoi.

Îmi vei ține pumnii? Pereții gropii sunt foarte alunecoși.

A ta,
Hani

PS: În orice caz, ar fi frumos să-mi scrii ceva. Să știu că ești încă în viață.

Poate îmi vei împărtăși și tu unul dintre secretele tale.

Nu cred că nu ai. Toți oamenii au secrete.

ETAJUL AL TREILEA

Ştiu că e ridicol. Cu toate astea, Michael, trebuie să-ţi vorbesc. Nu am pe nimeni altcineva cu care aş putea împărţi această povară. Sunt deja două săptămâni de când încerc să găsesc modalitatea prin care m-aş putea adresa ţie fără să mă fac de râs în propriii mei ochi. N-am de gând să merg la cimitir, să stau de vorbă cu o piatră funerară, ca o babă nebună, nici să-ţi scriu scrisori pe al căror plic să trec, la adresa destinatarului: „Grădina Raiului, strada Sufletelor neprihănite", cum n-am nici cea mai mică intenţie de a merge la un medium care să mişte paharul pe o tablă de spiritism sau să facă în aşa fel încât chipul tău să apară într-un glob de sticlă. Nu-mi stă în fire. Şi totuşi, nevoia mea de a sta faţă în faţă cu tine este cât se poate de reală. Iar în ultima vreme s-au întâmplat tot felul de lucruri, care au transformat nevoia mea într-o adevărată urgenţă.

În urmă cu câteva zile, în timp ce sortam diverse obiecte din camera ta de lucru, hotărând ce să arunc la coşul de gunoi şi ce să depozitez în cutii de carton înainte de mutare (despre care îţi voi povesti ceva mai târziu), am găsit într-un sertar un robot electronic care, judecând după stratul consistent de praf de deasupra, nu mai fusese folosit de foarte multă vreme.

M-am oprit din sortat – tu știi cu câtă ușurință pot fi distrasă de la treburile casnice –, am conectat robotul la telefon și am sunat la numărul nostru. După ce a făcut apel de patru ori, banda a pornit, iar vocea ta caldă și gravă a răsunat umplând întreaga casă: „Bună ziua, ați sunat la familia Edelman. Vă rugăm să lăsați un mesaj după semnalul sonor și vă vom telefona cât mai curând posibil".

A trecut un an întreg de când nu ți-am mai auzit vocea. De fapt, mai mult de un an. Pentru că vocea care ieșea din gâtul tău în timpul acelor ultime săptămâni era complet diferită: mult mai blândă. Mai puțin sigură. Pe măsură ce te apropiai de moarte, erai tot mai dispus să iei în calcul posibilitatea de a te fi înșelat. De-a o fi apucat pe un drum complet greșit.

*

Am mai verificat de câteva ori, desigur: am cronometrat cât timp trece din momentul în care te oprești din vorbit până la cele trei semnale sonore care marchează sfârșitul mesajului (două minute). Am numărat câte cuvinte pot fi rostite și ascultate în două minute (Între două sute și două sute cincizeci, în funcție de viteza vorbitorului. Eu am început să vorbesc mult mai rar de când ai plecat). Dar am luat deja hotărârea decisivă: aceasta va fi modalitatea pe care o voi folosi pentru a vorbi cu tine. Îți voi lăsa mesaj după mesaj pe robotul electronic.

Desigur, nu că această metodă ar fi mai puțin artificială ca acelea pe care le-am menționat mai devreme. Majoritatea oamenilor n-ar recurge la ea. Dar în clipa în care îți aud vocea, ies pentru câteva momente de sub influența judecătoarei dinăuntrul meu, care îmi spune fără încetare: „Devora, te faci de râs" și umplu golul acela care cere, aproape pretinde, să fie umplut.

*

Iubitul meu – mult prea rar te-am alintat astfel –, înainte de a-ţi povesti ce se petrece în viaţa mea, cu siguranţă vei vrea să ştii ce se întâmplă în ţară. Bănuiesc că nu aveţi buletine de ştiri acolo, în partea întunecată, şi ştiu cât este de important pentru tine să fii mereu informat. „Ştirile!" îmi strigai din salon şi dădeai televizorul mai tare, să auzi mai bine vocea prezentatorului, iar acum, când nu mai eşti cu mine, eu sunt aceea care strigă uneori: „Ştirile!" Dar vocea mea se întoarce înapoi la mine, sub forma ecoului ce se izbeşte de zidurile casei.

Toată ţara e numai un cort, Michael. O tânără şi-a ridicat un cort în mijlocul unui bulevard din Tel Aviv, pentru a protesta împotriva preţurilor ridicate ale locuinţelor, fiind o sursă de inspiraţie pentru mulţi alţii, care au hotărât să-i urmeze exemplul, susţinând prin demersul lor tot felul de cauze, dintre cele mai diferite. Fiecare cuplu de corturi a dat naştere unui alt cort, iar acum, în fiecare sat şi în fiecare oraş sunt şiruri întregi de corturi întinzându-se de-a lungul străzilor principale, şi în fiecare sâmbătă seara, din ele ies tineri care se adună în pieţe pentru a demonstra, cerând justiţie socială şi o ţară nouă. Demonstraţiile sunt transmise în direct la televizor, iar mie îmi pare rău că nu eşti aici, cu mine, să urmărim împreună miracolul. Sunt confuzi, tinerii, la ei mă refer, sloganurile lor n-au consistenţă, iar discursurile lor n-au proiecţie în viitor, şi cu toate astea, sunt mânaţi de o anume pasiune care-mi aminteşte de noi doi la vârsta la care credeam că puteam schimba lumea.

În urmă cu aproximativ trei săptămâni, am hotărât să trec la fapte.

De atâtea ori i-am privit cu jind pe oamenii care se adunau în pieţe pentru a-şi spune punctul de vedere, pentru a striga mesaje care însemnau atât de mult pentru noi, dar pe care nouă nu ne-ar fi fost permis să le rostim, având în vedere

pozițiile publice pe care le ocupam. Dar acum, după pensionare, ușa coliviei s-a deschis. Și atunci de ce, m-am întrebat, de ce continui să stau în spatele gratiilor? De ce să nu fac autostopul până în marele oraș, alături de unul dintre vecinii noștri, și să nu particip la demonstrații?

*

Am început, desigur, cu familia Raziel. Ca întotdeauna, Avraham mi-a spus:

— Intră, intră, de ce stai la ușă?

Dar stătea în prag, cu mâinile încrucișate pe piept, blocându-mi complet intrarea. I-am spus că voiam doar să știu dacă, din întâmplare, aveau de gând să meargă la demonstrație. Dar el a întrebat:

— Ce demonstrație?

Nu pot să-ți spun cât de uimită am fost. Am întrebat:

— Voi nu ascultați știrile?

Iar el a zis, pe un ton indiferent:

— Aaa, asta era, noi nu prea credem în demonstrații. În plus, în fiecare sâmbătă seară vin la noi niște prieteni, să jucăm poker, e un obicei la care ne e imposibil să renunțăm.

— Poker? Nu voiam ca vocea mea să aibă o notă dezaprobatoare, dar exact așa a sunat.

El s-a speriat puțin.

— Nu jucăm pe bani, Devora, e doar așa, de distracție. Fiecare pune câte zece șekeli. Nu mai mult.

N-am putut să mă abțin. I-am spus:

— Bine, atunci, dacă o să câștigați în noaptea asta la poker, poate reușiți, în sfârșit, să vă achitați datoria față de asociație.

Moment în care mi-a zis, privindu-mă direct în ochi:

— Tocmai am dat comandă de carnete de cecuri noi, iar în clipa în care vor sosi, primul lucru pe care-l fac e să mă înființez la ușa ta.

— Minunat, am spus şi m-am întors să plec, dar el a strigat în urma mea:

— O săptămână bună!

Cum de nu îi este ruşine să spună de fiecare dată aceeaşi minciună, Michael? Şi câtă naivitate din partea mea să cred că o persoană care nu este capabilă nici măcar să-şi plătească datoriile faţă de asociaţia blocului ar putea da dovadă de solidaritate socială?

*

Am coborât un etaj. Din spatele uşii familiei Gat am auzit voci de copii. Am ezitat înainte de a ciocăni. Poate că nu era o oră potrivită? Dar eram hotărâtă să merg la demonstraţie cu orice preţ. Mi-a deschis Hani, cu băieţelul în braţe şi cu fetiţa agăţată de fusta ei. Mi-am cerut scuze pentru faptul că o deranjam la ora aceea, însă ea mi-a răspuns printr-un zâmbet obosit şi mi-a spus că nici cu o oră în urmă situaţia nu era mai bună.

Am început:

— Voiam să ştiu...

Dar în clipa aceea fetiţa a tras şi mai tare de fusta lui Hani, iar fusta a alunecat uşor, lăsând la vedere elasticul chiloţilor. Ea a certat-o pe copilă:

— Ţi-am mai zis, nu-mai-fa-ce-as-ta! A împins-o de lângă ea, şi-a ridicat fusta, şi-a muşcat buza, şi-a cerut scuze şi m-a întrebat: Ce spuneaţi?

— Voiam să întreb... voi mergeţi cumva la proteste?

— În primul rând, a zis Hani, aşa cum poţi vedea, nu există aici nici un „voi", sunt doar eu. Asaf e în străinătate. Chiar mi-aş fi dorit să merg. Mi se pare important. Dar nu văd cum aş putea găsi o bonă în momentul ăsta.

— Înţeleg.

— Iar mâine-dimineaţă mă trezesc devreme, am reînceput serviciul. Îmi pare rău, Devora. Ai încercat la familia Raziel?

— În seara asta au programat un joc de cărți.

— Atunci încearcă mai jos, la Rut și la familia care locuiește vizavi de ea.

Am arătat cu degetul către ușa din față.

— Oare să încerc și la familia Katz?

— Sunt în Creta. Cred că se întorc abia mâine.

— Ciudat, mi s-a părut că am auzit pe cineva umblând prin apartamentul lor în urmă cu câteva zile, am spus.

Iar Hani a avut o tresărire – în ochii ei a scânteiat ceva diferit –, iar ea m-a întrebat:

— Ești sigură? Cum arăta?

*

M-a rugat, m-a implorat pur și simplu să-i descriu cum arăta persoana pe care o văzusem în apartamentul familiei Katz.

Am încercat să o temperez. I-am spus că obloanele erau pe jumătate închise și n-am putut vedea foarte mult.

Dar ea a insistat:

— Și totuși, ce ai văzut?

Am vrut să-i spun că în ziua respectivă fusese cald afară. Chiar foarte cald. Și că nu eram sigură dacă nu cumva fusese un miraj. Însă era clar că nu avea de gând să renunțe până ce nu-i dădeam informații complete, chiar dacă puțin credibile. I-am zis că bărbatul, asta în cazul în care presupuneam că fusese un bărbat, era foarte slab. La început crezusem că era un hoț, așa că fusesem la un pas să chem poliția, după care am observat că nu făcea altceva decât să se plimbe de la un capăt la celălalt al salonului. Fără nici o intenție de a fura ceva. Avea cu el un rucsac. Dar nu a băgat nimic înăuntru.

Hani s-a încordat.

— Un rucsac? Ce culoare avea?

L-a lăsat jos din braţe pe băieţel şi a dat la o parte mâna fetiţei, care o ţinea în continuare de fustă. Părea că preferă să înfrunte de una singură informaţiile cruciale pe care i le ofeream.

I-am spus că eu cred, de fapt, am impresia că rucsacul era verde. Poate. Iar atunci... m-a îmbrăţişat, Michael. Aş vrea să-ţi pot descrie îmbrăţişarea aceea în cel mai mic detaliu, însă mă tem că semnalul sonor al robotului mă va întrerupe, şi nu pot descrie în secvenţe procesul dinamic şi continuu pe care-l presupune o îmbrăţişare. Aşa că mă voi opri aici, cu voia ta, şi îţi voi telefona din nou.

*

Între mine şi Hani nu e o relaţie atât de apropiată, încât să ne îmbrăţişăm. Nici măcar n-am dat vreodată mâna. De aceea, în primul moment, am încremenit în braţele ei. Nici n-am mai putut să mă mişc de uimită ce eram. Dar ea nu s-a retras şi nici nu mi-a dat drumul, aşa cum ar face cei mai mulţi oameni dacă îmbrăţişarea lor n-ar primi nici un răspuns. Din contră, şi-a strâns şi mai tare braţele în jurul meu, îngropându-le tot mai adânc în pielea spinării mele, trăgându-mă spre ea, sau eu trăgând-o spre mine, până când am devenit o singură persoană. Eram lipite una de cealaltă. Încetul cu încetul mi-am simţit trupul topindu-se în al ei, am simţit cum umerii şi pieptul încep să mi se afunde în strânsoarea îmbrăţişării ei, şi toată reticenţa mi s-a risipit.

Înţelegi, Michael? Nimeni nu m-a mai îmbrăţişat de când ai plecat. Nimeni nu m-a mai atins cu atâta blândeţe. Şi iată cum mi se deschidea, în sfârşit, oportunitatea de a nu-mi mai înfrunta singurătatea de una singură.

— Mulţumesc! Mulţumesc! Mulţumesc! a zis Hani, dezlipindu-se de mine. Mâinile ei îmi cuprindeau încă talia, dar îmbrăţişarea s-a sfârşit la fel de brusc cum a început.

Am rămas năucită. Confuză. Tânjind.

Ea a spus:

— Nici nu-ţi dai seama cât de important este pentru mine ceea ce tocmai mi-ai spus. În ultimele săptămâni, eu... am fost puţin cam dezechilibrată, Devora, eu... mi-am pierdut încrederea în mine, ba mai mult decât atât, mi-am pierdut încrederea în însuşi faptul că aş avea cu adevărat un sine al meu, propriu, înţelegi? Iar faptul că l-ai văzut şi tu... înţelegi? Faptul că avea un rucsac verde înseamnă că există posibilitatea să nu apară o a treia bufniţă, înţelegi?

*

Nu înţelegeam. Nu înţelegeam cine era bărbatul acela slab. Şi nici ce căuta în apartamentul familiei Katz. Şi ce legătură era între el şi bufniţă. Şi, cu toate astea, am încuviinţat printr-o mişcare a capului. Pentru că sentimentele pe care mi le descria nu-mi erau deloc străine. La fel mă simţeam şi eu la sfârşitul concediului de maternitate. De aceea m-am întors atât de repede la serviciu. Simţeam că ceva dinăuntrul meu începe să se destrame în timpul lungilor ore pe care le petreceam închisă în casă. Că renunţarea îmi inunda fiecare spaţiu, oricât de mic, dintre organe. Dorinţa de a abandona totul şi de a mă scufunda, de a renunţa la sunetul sirenelor tristeţii. Era atât de înfricoşător şi mă făcea să mă simt atât de vinovată, Michael, încât nu-ţi puteam vorbi despre asta. Dar acesta a fost unul dintre motivele pentru care nu am mai vrut. Copii, adică. Îmi era de ajuns o singură privire spre abisul care se întindea sub funia subţire a sănătăţii mintale pe care călcam asemenea unui funambul, deoarece nu eram sigură că o a doua eventuală privire n-ar fi sfârşit printr-o cădere. Atunci m-am întors la serviciu, fiindcă acolo, cel puţin, regulile îmi erau clare.

Oare ești cu adevărat surprins să auzi toate astea, Michael? Am impresia că nu. Cred că nu există nimic din ce ți-aș putea povesti despre anii noștri petrecuți împreună care să te ia prin surprindere. În aceste mesaje pe care ți le las, nu voi dezvălui nici o mare taină a trecutului. De fapt, care e cea mai mare taină pe care un om o poate ascunde față de lume? Taina vulnerabilității sale. Iar eu ți-am destăinuit zi după zi această mare taină a vieții mele.

În ceea ce privește lucrurile care s-au întâmplat *după* plecarea ta –, cu siguranță voi reuși măcar să te fac să ridici dintr-o sprânceană. Dar nu a sosit încă momentul pentru asta. Știu că îți plac poveștile spuse așa cum trebuie. Cu început, cuprins și cel puțin o încheiere.

*

Hani a zis:

— Lasă-mă să dau câteva telefoane. Dacă reușesc să găsesc o bonă, te caut eu.

Eu am răspuns:

— Bine.

Aș fi vrut să spun mai multe. De exemplu: „Ai făcut bine că te-ai întors la serviciu". Sau: „Dacă simți că te cuprinde din nou frica de funia aceea de funambul, ești invitată la o ceașcă de ceai în apartamentul meu. O ceașcă de ceai la momentul potrivit poate face minuni". Dar Hani era deja trasă înăuntru de mânuțele copiilor ei, înghițită de o mulțime de brațe, asemenea unui pește înhățat de tentaculele unei anemone de mare.

Așa că n-am mai spus nimic.

După care am mai coborât un etaj.

N-a trecut mult de când Rut a ieșit din doliu. Așa încât am preferat să bat mai întâi la ușa avocatei care locuiește

vizavi de ea. Dar cu o fracțiune de secundă înainte de a ciocăni, am auzit vocea unui bărbat, care mi-a făcut mâna să înghețe în aer, cu degetele pregătite să bată în ușă. Nu din cauza a ceea ce spunea. Nu reușeam să aud majoritatea cuvintelor pe care le rostea în spatele ușii capitonate. Ci din cauza tonului. Și tu l-ai fi recunoscut imediat și cu ușurință: de obicei îl auzi ieșind din gurile avocaților apărării, între rostirea capetelor de acuzare și citirea sentinței.

*

Soțul avocatei cerea îndurare pentru sufletul lui. Când se întâmplă ca femeile să ceară îndurare, pur și simplu izbucnesc în lacrimi. Bărbații, în schimb, când se află în situația de a cere îndurare în fața judecătorului, își încordează întreg trupul în încercarea de a nu plânge, iar vocea li se face țăndări, oscilând între șoapte și strigăte involuntare, ca și cum s-ar întoarce în timp, la vârsta adolescenței.

Avocata i-a răspuns ceva. Tonul vocii ei era unul plin de răceală. Dur. Lipsit de milă. După care el a reînceput s-o implore pe un ton mai ridicat. Mai disperat. Am auzit zgomotul unui scaun târșâit de podea. Apoi sunetul pașilor lui. Așa se întâmplă întodeauna, omul care imploră trebuie să se miște. Iar cel implorat rămâne mereu pe loc. Soțul avocatei a ridicat vocea. A spus:

— Dar, Ayelet...

Iar restul n-am mai auzit. Cuvintele lui au fost înghițite de zgomotele de fond. Însă îmi era de ajuns. Mâna mi-a căzut din nou pe lângă corp. Știam că, dacă aș fi bătut la ușă în momentul acela, m-aș fi trezit implicată, fără voia mea, în drama lor intimă.

Am observat deja, Michael, că simpla mea prezență stârnește în oameni dorința de a-și argumenta propriile poziții. Puteam să-mi imaginez totul: după un prim moment de

stânjeneală, vor identifica repede oportunitatea care li se deschide, mă vor invita în casă, după care îmi vor prezenta dovezile și mărturiile. Fără îndoială, el a înșelat-o. Ce altceva ar putea transforma un bărbat într-un sac de regrete și ar face dintr-o femeie un adevărat procuror? Sau poate că nu. Poate că era vorba despre cu totul altceva. În acest punct al vieții în care se află ei acum, când copiii sunt încă mici, iar nevoile personale ale celor doi membri ai cuplului intră în conflict unele cu altele, lista de nemulțumiri a fiecăruia dintre ei nu face decât să se lungească pe zi ce trece.

În orice caz, știam că, în cele din urmă, îmi vor cere să dau un verdict, iar eu nu voiam asta. Unul dintre marile avantaje ale faptului că ești pensionar e acela de a nu mai fi nevoit să decizi soarta oamenilor. Și, în afară de asta, aveam de gând să ajung la protest.

*

Nici la Rut n-am mai încercat. Știam că dacă voi intra în apartamentul ei, va trebui să stau. Să o consolez. Să mă uit la albume de fotografii cu ea și Herman. Sigur îmi va pregăti o ceașcă de ceai și mă va servi cu ștrudel, după care vom sfârși stând ca două văduve bătrâne și urmărind protestele la televizor.

În loc să fac asta, mi-am comandat un taxi.

Tu n-ai fi acceptat să plătești o sută de șekeli pentru o cursă la Tel Aviv, știu.

Dar eu, da, Michael. Și ce să-i faci, acum eu sunt cea care ia astfel de decizii în casa noastră.

Liniștește-te. Nu te acuz de zgârcenie. Nu ești un om zgârcit. Nu spun că ai fi zgârcit. Cred că, în general, ai dat mereu dovadă de responsabilitate financiară. Dar acum, după ce ai plecat, nu mai văd nici un sens în a pune deoparte fiecare bănuț. Pentru ce? Pentru cine? Adar nu ne cere niciodată

ajutorul. Banii noștri se adună și se înmulțesc în cont, iar timpul rămas pentru a ne bucura de ei e din ce în ce mai scurt.

Prin urmare, mi-am comandat un taxi. Cursă specială. Iar adevărul este că a costat o sută douăzeci de șekeli, nu o sută.

*

La naiba, cât de importantă e încă pentru mine părerea ta!

*

Taxiul pe care l-am luat s-a oprit în fața barierei de pe strada Ibn Gabirol, iar șoferul mi-a spus:

— Îmi pare rău, doamnă, dar de aici va trebui să vă continuați drumul pe jos, poliția a închis toate străzile din cauza protestelor.

I-am răspuns că nu e nici o problemă, că voi coborî chiar acolo, după care m-am alăturat mulțimii de pași care își croiau drum de-a lungul străzii Kaplan, spre locul unde ar fi trebuit să se afle instalată scena principală. M-a bucurat să observ că erau printre demonstranți și câteva capete grizonante. Din când în când, câte un tânăr sau câte o tânără începea să cânte pe neașteptate, iar cei din jur îi urmau, cântând la rândul lor. Cuvinte precum „dreptate" și „egalitate" pluteau în aer, laolaltă cu frânturi de conversație banală și câteva bufnițe confuze, care nu înțelegeau ce era toată zarva aia.

În punctul acela, marșul era încă plăcut. O briză blândă adia dinspre mare. Am înaintat pe strada Pinkas, moment în care amintirile din copilărie m-au năpădit dintr-odată. Amintirile copilăriei tale, desigur. Mereu am crezut că sunt mult mai demne să fie păstrate decât amintirile mele. Uite, chiar aici, pe locul în care se ridică astăzi clădirea aceasta, era pe vremuri terenul pe care tu și prietenii tăi jucați fotbal cu o minge de cârpă. Tu erai arbitrul, bineînțeles, cel ale cărui decizii erau ascultate de către ambele echipe. Iar în copacul

acesta, care se află în capătul străzii Dubnov, v-aţi construit o casă din lemn mare, sau cel puţin aşa vi se părea vouă la vremea respectivă, în care vă retrăgeaţi după cursuri. Iar acolo, la colţ, ai căzut cu bicicleta şi te-ai lovit la umăr. Nu ai plâns, cum să plângi tocmai tu? Tatăl tău îţi inoculase ideea că bărbaţii din familia Edelman nu plâng. Ţi-ai adunat toate lacrimile acelea în piept vreme de douăzeci de ani, până în clipa în care m-ai întâlnit.

Pe măsură ce mă apropiam de colţul străzii Kaplan, îmi era tot mai greu să înaintez. Erau foarte, foarte mulţi oameni. Adierea cea blândă încetase. Nu era nici o fantă în mulţimea adunată acolo, prin care ar fi putut trece. Simţeam că-mi era foarte greu să respir, că trebuia să găsesc o bancă, pe care să mă aşez, să-mi trag sufletul. Să inspir şi să expir. M-am enervat pe mine însămi pentru faptul că nu mă îmbrăcasem cu haine mai comode. Cine îşi pune jachetă în mijlocul verii? M-am întors, hotărâtă s-o iau către vest, spre mare, pentru a mă îndepărta de mulţime, dar presiunea exercitată de masele care se îndreptau spre Kaplan era atât de mare, încât n-am reuşit să merg contra curentului. N-am reuşit să merg deloc, ca să fiu sinceră. Eram prizonieră în mijlocul mulţimii. Inima mi-o luase razna, iar gâtul mi se uscase, oamenii se înghesuiau în mine, mă împingeau din toate direcţiile, mă zdrobeau. Dacă aş fi fost cu tine, Michael, sigur ai fi făcut loc pentru noi, cu braţele tale puternice, m-ai fi protejat de mulţime şi m-ai fi însufleţit. Dar nu erai cu mine. Am fost complet singură, Michael, iar genunchii îmi tremurau, picioarele îmi erau încremenite locului, aerul a încetat să-mi mai umple plămânii, după care am simţit că mă sufoc...

Ultimul lucru pe care mi-l aduc aminte este obrazul nebărbierit al unui tânăr, care s-a aplecat deasupra mea, întrebându-mă:

— Doamnă, sunteţi bine?

M-am trezit lângă un cort.

Câțiva tineri stăteau în jurul meu. Păreau îngrijorați.

O voce a spus:

— A deschis ochii!

O altă voce a strigat:

— Aduceți-i un pic de apă!

Mi-au scos jacheta cu mișcări delicate. Mi-au adus apă. M-au rugat să-mi ridic capul și au așezat sub el două perne, pentru a putea duce cana la gură. Am băut încet. Abia în clipa aceea ochii mei s-au deschis îndeajuns pentru a vedea că mă aflam în mijlocul unui salon improvizat – covoare subțiri, fotolii rupte, câteva perne –, iar acest salon era chiar în mijlocul bulevardului Rothschild.

— Cum am ajuns aici? am întrebat.

Iar ei mi-au explicat: Leșinasem la colțul străzii Kaplan. Îmi pierdusem cunoștința. Doi tineri mă ridicaseră de pe stradă și mă așezaseră într-o ricșă (Se pare că există așa ceva pe străzile Tel Avivului). Toate străzile care duceau către spitalul Yehilov erau blocate din cauza protestelor, așa că hotărâseră să mă ducă pe bulevardul Rothschild, iar, între timp, îi telefonaseră unui medic protestatar, care venise acolo cât putuse de repede, cu bicicleta, mă consultase și concluzionase că tot ceea ce-mi trebuia era puțină odihnă.

Am spus:

— Vă mulțumesc, cred că acum mă voi întoarce acasă. După care am vrut să mă ridic, însă amețeala pe care am simțit-o m-a făcut să mă reazem din nou de perne.

— Încetișor, doamnă, a spus o tânără al cărei păr era legat într-o mulțime de codițe, și și-a așezat o mână pe umărul meu. Ați trecut printr-o experiență traumatizantă. Acordați-vă timpul necesar pentru a depăși acest moment.

*

Da, Michael, se pare că dintre toate corturile din lume, nimerisem tocmai în cortul psihologilor. Îți vine să crezi?

După ce mi-am mai revenit puțin și am reușit să mă ridic în șezut, am observat pancartele atârnate peste tot în jurul meu: NE-A AJUNS CUȚITUL LA SUFLETE, PSIHOLOGIA DIVORȚEAZĂ, DREPTATEA SOCIALĂ E DOAR ÎN INIMILE NOASTRE. După ce am întrebat-o, tânăra cu părul împletit într-o mulțime de codițe mi-a explicat că mai multe grupuri își ridicaseră corturi de-a lungul bulevardului. Cu toții particiau la protest, însă fiecare avea propria motivație. Cortul în care mă aflam era ocupat de către psihologi din toată țara, care protestau față de salariile mici ale angajaților din sectorul public.

Mi-a mai turnat un pahar cu apă și mi-a spus:

— Beți, e important! Iar în timp ce eu înghițeam apa, ea a continuat să-mi explice: Tot ca parte din protestul nostru poate fi considerat faptul că ne-am transformat cortul în centru de terapie, oferind susținere psihologică oricui are nevoie, un fel de punct de „prim ajutor" deschis tuturor celor care trec pe acest bulevard. Și-a întors capul către masa de picnic șubredă care se afla la câțiva metri în spatele ei și a spus: Tot ce trebuie să faceți este să semnați acolo.

Am întrebat ce se întâmplă după ce semnezi, iar vocea mea avea un timbru ciudat, ca și când ar fi aparținut unei alte femei. Mi-a explicat că după ce semnezi, ești direcționat către unul dintre psihologii din cort.

— La început s-au înscris puțini oameni, dar în ultimele zile, a spus ea cu mândrie, nu mai fac față cererilor, lucrând inclusiv noaptea. Au făcut o pauză de câteva ore doar pentru a lua parte la demonstrație, însă de la miezul nopții vor reîncepe ședințele de terapie. Fata a spus: Puteți rămâne să vă odihniți aici, pe saltea. Apoi a adăugat: Nu deranjează pe nimeni. Intimitatea nu poate fi asigurată într-un asemenea loc, oricum.

Aș fi vrut să-i spun: „Uite, sunteți foarte drăguți, meseria mea mi-a prilejuit mai ales întâlniri cu violatori și criminali, așa încât îmi face bine să-mi aduc aminte că în țara asta trăiesc și tineri ca voi, însă, cu permisiunea voastră, s-a făcut deja târziu și sunt așteptată acasă..."

Dar, în momentul acela, exact în momentul acela, în mijlocul acelui salon improvizat și al claxoanelor care se auzeau neîntrerupt în jurul nostru, s-a coborât asupra mea ceva ce ar fi trebuit să se coboare în urmă cu foarte multă vreme și a cărui coborâre nu înțelegeam cum reușisem s-o împiedic timp de mai bine de un an: Nimeni nu mă așteaptă acasă.

*

La miezul nopții, pacienții au început să intre în cort. Primul lucru pe care îl făceau era să meargă la masa transformată în birou de recepție; acolo le era indicat un terapeut și unul dintre cele două corturi, ori poate chiar o bancă de pe bulevard, undeva în apropiere. Din locul în care stăteam, puteam auzi frânturi ale conversațiilor lor. Venind nu doar de pe bancă, dar și din cele două corturi deschise, în pânza cărora cineva decupase o fereastră, pentru a lăsa aerul proaspăt să pătrundă înăuntru.

Nu voiam să trag cu urechea la conversațiile lor. Știi foarte bine care este părerea mea, care este părerea noastră despre psihologi. Mai ales după ceea ce s-a întâmplat cu Adar. Dar continuam să stau întinsă acolo, pe saltea, și nu puteam face nimic altceva decât să ascult (Te rog, Michael, ia în considerare toate aceste „circumstanțe atenuante"). Și atunci, trebuie să mărturisesc, am fost luată prin surprindere. De două ori.

În primul rând, am fost surprinsă de deschiderea, ca să nu spun chiar de dorința cu care cei ce intrau în corturi vorbeau despre propriile vieți în fața unor oameni complet

necunoscuți, într-un spațiu total lipsit de intimitate. Oare oamenii aceia nu au familii sau prieteni apropiați, cu care ar putea sta de vorbă într-un cadru mult mai discret?

De exemplu, pe o bancă de lângă salteaua mea ședea o femeie. Avea aproximativ cincizeci de ani. Îi povestea psihologului că lucrează de douăzeci de ani într-un birou din apropierea bulevardului și că de când începuseră protestele de stradă, înăuntrul ei izbucnise o ură crescândă față de șefii ei. Zicea:

— Ei câștigă atât de mulți bani, iar pe noi ne plătesc cu mai nimic", după care – în ciuda faptului că-l cunoscuse pe psiholog de numai câteva minute – a adăugat: În ultimele zile am tot felul de gânduri înspăimântătoare. Vreau să le fac rău. Să-i rănesc. Să le pun otravă pentru șoareci în cafea, sau ceva de genul ăsta. Nu reușesc să alung toate gândurile astea. Și nu știu ce să fac.

N-am auzit răspunsurile terapeutului. Un grup de aproximativ o sută de alergători îmbrăcați în tricouri pe care scria ALERGĂM PENTRU UN APARTAMENT a traversat bulevardul. Terapeutul și pacienta continuau să discute, ca și cum trupurile transpirate care treceau alergând pe lângă ei ar fi fost ceva cât se poate de natural. Eu, spre deosebire de ei, mă temeam ca nu cumva vreunul dintre alergători să se împiedice de mine din greșeală, așa că numai după ce și ultimul „sportiv" a trecut, am îndrăznit să ascult din nou ce-și spuneau cei doi. Însă pierdusem deja firul conversației lor, motiv pentru care atenția mi-a fost distrasă de o alta, ce se desfășura într-unul dintre corturi. Cel cu fereastra decupată.

*

Un bărbat îi povestea terapeutei, din al cărei trup nu vedeam decât vârfurile picioarelor, că era căsătorit de douăzeci de ani cu o femeie, dar că era atras și de bărbați. Soția lui

nu ştia nimic, nici copiii, nimeni dintre prietenii lor de familie, dar din când în când frecventa locuri în care îşi putea satisface această plăcere. Îi spunea terapeutei:

— Nu mă aştept să primesc de la tine o soluţie, chiar nu cred că există o soluţie. Simplul fapt de a duce cu tine un secret atât de multă vreme... este atât de... înţelegi? Prin urmare, simplul fapt de a-ţi vorbi acum aici... înţelegi?

Conversaţiile terapeutice au continuat de-a lungul întregii nopţi, iar eu am continuat să le ascult, pendulând încontinuu între uimire şi oroare: uimită de uşurinţa cu care oamenii îşi dezvăluie trăirile cele mai intime oricui e dispus să le asculte; oripilată de exact acelaşi lucru. Pe măsură ce conversaţiile îşi urmau cursul, pe lângă noi, uneori chiar printre noi, la propriu, treceau grupuri cât se poate de diferite de protestatari. În salonul improvizat şi neamenajat dădeau buzna, pe rând, beţivi, oameni fără adăpost ori, pur şi simplu, cinici dornici să-şi facă auzite părerile. Asta nu-i deranja cu nimic pe cei veniţi în căutare de ajutor. Din câte mi-am putut da eu seama, cel puţin, nu aveau nici o problemă în a-şi împărtăşi cu tot bulevardul deviaţiile sexuale, dependenţele sau minciunile pe care le spuseseră celor mai apropiaţi oameni din vieţile lor.

Încetul cu încetul, Michael, m-am trezit trăgând o concluzie: Nu se putea vorbi despre o singularitate a acestor cazuri, răspândirea lor fiind una generalizată. Se pare că, în ultimii ani, linia de graniţă dintre „particular" şi „public", „interior" şi „exterior" s-a deplasat, iar noi nu am fost informaţi în legătură cu acest lucru. Poate chiar a fost complet ştearsă.

*

În al doilea rând, am fost surprinsă de comportamentul celor care se autointitulau „terapeuţi", iar în acest caz, am oscilat de asemenea între uimire şi oroare. Am fost surprinsă

de tinerețea lor (Purtau pantaloni scurți, Michael! Atât de departe de imaginea unui bărbat matur, fumând pipă, pe care mi-l imaginam stând de vorbă cu Adar), de capacitatea lor de a asculta, de a asculta cu adevărat, în mijlocul calvarului neîncetat de pe bulevard, și dorința lor de a ușura suferința celui cu care stăteau de vorbă.

Și ce anume m-a oripilat? Faptul că nici unul dintre terapeuții de profesie nu și-a exprimat nici măcar o singură dată opinia morală asupra comportamentelor anormale despre care li se vorbea. Nici măcar o singură dată! Poate că cel mai enervant exemplu în acest sens este cazul unei tinere micuțe, care s-a așezat pe bancă în jurul orei două noaptea, împărtășindu-i terapeutei atracția sexuală puternică pe care o simțea față de propriul frate mai mare. Terapeuta asculta. Și asculta. Și asculta. În cele din urmă, a spus doar atât:

— Este bine că vorbești despre asta. Cu siguranță nu e ușor să cari cu tine astfel de sentimente.

Doamne Dumnezeule! Îmi venea să urlu! Tânăra aceea era pe punctul de a comite un incest. Nu ai de gând s-o avertizezi în legătură cu implicațiile unei astfel de fapte? Nu ai de gând să-i spui că până și cele mai izolate triburi amazoniene interzic relațiile sexuale între membrii aceleiași familii? De asta ar fi avut cu adevărat nevoie fata aceea. De asta aveau nevoie cu adevărat toți pacienții care umpleau cortul și care își așteptau rândul afară. Ca o persoană să le spună ce e bine și ce e rău. Iar voi, în loc să-i aduceți pe calea cea bună, le spuneți: „Răul poate fi și bun, în vreme ce binele poate fi deopotrivă rău". Atunci, într-adevăr, ei ies din cortul vostru în pas sprințar. Cineva i-a ascultat fără să-i judece. Cineva îi susține. Foarte frumos. Cu toții ne dorim să ne susțină cineva. Însă dimineața, dilema morală se va întoarce să-i bântuie, de data aceasta cu și mai multă intensitate, pentru că acum a fost dezvelită, a fost pusă pe tapet.

Nu am spus nimic din toate astea, desigur. Nu credeam că, din poziția mea de oaspete, îmi puteam permite să-mi exprim părerea.

A mai fost ceva care m-a făcut să tac: speram că frânturile de conversații pe care continuam să le ascult mă vor ajuta să înțeleg ceea ce voiam să înțeleg, să-mi imaginez ceea ce voiam să-mi imaginez: Ce s-a întâmplat cu adevărat în timpul ședințelor de terapie ale lui Adar? Cum s-a întâmplat că, după trei luni de discuții cu un psiholog, a ajuns la concluzia că noi, părinții lui, ne facem vinovați pentru toate păcatele lui și că cel mai bine ar fi să se izoleze de noi pe termen indefinit? Cum de a reușit terapia aceasta, atât de străină nouă, să-l împingă spre un astfel de gest extrem?

Știu că nu-ți place când vorbesc despre Adar. Dacă ai fi fost aici, cu siguranță ai fi schimbat subiectul. Sau te-ai fi retras în tine însuți, pentru a da astfel de înțeles că, în ceea ce te privește, conversația este deja încheiată. Dar acum tu ești mort, Michael. Din acest motiv, nu prea ai de ales și trebuie să mă asculți până la capăt.

*

Am deschis gura pentru prima oară abia a doua zi dimineață.

Toți cei care locuiau în cortul respectiv s-au adunat pentru a scrie o petiție pe care urmau s-o citească în cadrul unei întâlniri a reprezentanților tuturor corturilor, ce fusese programată pentru după-amiaza aceea, pe bulevard. Și-au început întâlnirea cu ceva ce numeau „visare socială". Fiecare dintre ei povestea ce visase în timpul nopții și împreună încercau să găsească un fir comun tuturor viselor, un fir care le conecta la un nivel profund. Tânărul care modera discuția le explica

celor prezenți că fiecare vis în parte conține atât lucruri personale, cât și materiale, pe care cel ce visează le extrage din comunitatea căreia îi aparține.

Și eu am fost invitată să-mi povestesc visul, dar am spus că nu-mi aduc niciodată aminte ce visez, răspuns întâmpinat cu o mulțime de încuviințări din partea tuturor celor prezenți, așezați în cerc.

După ce au identificat elementul profund, comun tuturor viselor – Holocaustul, ce altceva, doar nu trebuia să fii un mare psiholog pentru a-ți da seama că acesta este și va continua să fie elementul de profunzime –, au trecut la discutarea subiectului pe care îl reprezenta petiția. Vorbeau cu adevărat foarte frumos. Se ascultau unii pe alții, aproape la fel cum își ascultaseră pacienții. Trebuie să recunosc faptul că făceau foarte puține greșeli de vorbire. Dar erau complet depășiți de aspectele practice. Cu alte cuvinte: nu aveau nici cea mai vagă idee cum să obțină ceea ce doreau.

Atunci când s-a lăsat liniștea pentru o clipă, am întrebat dacă pot lua cuvântul.

— Sigur că da, bineînțeles, au spus ei, întorcându-se către mine.

Mi-am îndreptat spinarea. Trupul meu nu-și regăsise încă puterea, însă, din fericire, vocea care ieșea din gâtul meu răsuna la fel de tare și de limpede ca pe vremuri, în sala de judecată. Le-am spus:

— Sunteți niște visători. Aveți impresia că veți obține ceea ce cereți doar pentru că aveți dreptate. Dar lucrurile nu stau niciodată așa. Dacă vreți să schimbați ceva, trebuie să treceți prin legislativ. Cu alte cuvinte, prin parlament. Este de așteptat ca, în curând, membrii parlamentului să dorească să demonstreze că rezonează cu dorințele poporului, însă pe întreg parcursul acestei întâlniri, nu ați adus nici măcar o dată în discuție aspectele juridice ale cererilor voastre.

Tânăra cu părul împletit în sute de codițe, cea care-mi adusese apă, a întrebat:

— Din ce poziție spui toate astea?

Am zâmbit.

— Din ce poziție? Am fost judecător districtual vreme de douăzeci de ani.

*

După ce i-am ajutat pe psihologi să redacteze o cerere, să scrie două petiții administrative și să întocmească o listă de solicitări privind îmbunătățirea condițiilor de muncă și a normelor de angajare pornind de la contracte deja agreate în alte domenii de activitate, s-a răspândit repede zvonul că o judecătoare districtuală ieșită la pensie oferă consiliere juridică gratuită. Și astfel, Michael, m-am trezit invitată la întruniri asemănătoare ale medicilor, ale studenților, ale locuitorilor din partea de sud a orașului, ale locuitorilor din nordul țării, ale actorilor. Neștiința lor legislativă era strigătoare la cer. Nici unul, fără excepție, nu știa care îi erau drepturile, prin urmare nu-mi era foarte greu să le ofer consiliere; le ofeream posibile soluții la problemele care îi preocupau. Eu vorbeam – ei scriau. Și puneau întrebări. Unele mai inteligente, altele mai puțin. Grâu, dar și neghină. Părea că haosul era una dintre formele de organizare ale celor de pe bulevard. Cu toate astea, existau și elemente constante: aerul care nu se mișca deloc, de exemplu, și care îți dădea impresia că mergeai prin supă. Sau fata cu părul împletit în multe codițe, care a stat lipită de mine toată dimineața, însoțindu-mă dintr-un cort în altul și având grijă, din când în când, să mă hidratez corespunzător.

Să pășești dintr-un cort în altul nu era un lucru dificil în sine. Dar umiditatea ridicată transforma totul într-un mare efort, iar noxele eliberate de mașinile care continuau să treacă

pe lângă noi pe bulevard ți se lipeau pur și simplu de piele, așa încât, după o întâlnire cu câțiva oameni de teatru (Insuportabil, Michael, cu toții atât de plini de aere), mi-am cerut scuze în fața însoțitoarei mele și i-am spus că trebuie să mă întorc acasă cât mai curând posibil, să fac un duș.

Ea s-a împotrivit cu vehemență:

— Dar, Devora, ești așteptată și în celelalte corturi! Revoluția te cheamă!

Eu mi-am coborât privirea. Dojenită. Iar ea a spus:

— Nu departe de locul ăsta e o casă în care mergem să ne spălăm. Vino cu mine, te duc acolo.

*

Mi te imaginez în momentul acesta trecându-ți încetișor degetele pe deasupra buzei superioare, așa cum făceai mereu în sala de judecată atunci când voiai să-ți afișezi lipsa de încredere, când un avocat sau un inculpat spunea lucruri pe care le considerai neîntemeiate.

Devora ta să facă duș în baia unor străini?

Doar nu am acceptat niciodată să înnoptez în casa altor oameni, din pricina faptului că eram obișnuită să mă spăl doar în propria cabină de duș. Chiar și când stăteam la hotel îmi luam cu mine o geantă întreagă, burdușită de săpunuri și cosmetice.

Prin urmare, să merg așa, pur și simplu, în mijlocul zilei, fără haine de schimb, într-o baie în care se spăla tot bulevardul?

Iată cum stăteau lucrurile, Michael: aveau nevoie de mine. Și trecuse deja atât de mult timp de când nimeni nu mai avusese nevoie de mine. Tu ai trecut acum de partea întunecată. Adar – naiba știe unde s-o afla în momentul ăsta. Nici de la birou nu m-a mai sunat nimeni să mă întrebe unde e un dosar sau altul. Și nu există nimic mai rău, Michael, decât să te simți inutil. Inutil dimineața. Inutil la prânz. Inutil seara.

Şi iată că fata aceasta îmi spune că sunt indispensabilă, că oamenii mă aşteaptă şi au nevoie de mine.

Am urcat în spatele ei treptele unei clădiri de pe bulevard, oprindu-mă la fiecare etaj pentru a-mi trage sufletul.

*

În imaginaţia mea, trebuie să recunosc, mă aşteptam la un apartament plin de tineri, cu ziduri ciuruite de cuie şi o podea murdară, acoperită de mucuri de ţigară. Dar iată că în spatele uşii capitonate simple se deschidea o mansardă spaţioasă, mobilată cu gust. Un aparat de aer condiţionat împrăştia în toate camerele aer rece, dar nu foarte rece, iar de la ferestrele strălucitoare se vedeau ficuşii de pe bulevard.

Un bărbat matur s-a apropiat de noi. Fata i-a zâmbit.

— Ce faci, Avner, toate bune?

Iar bărbatul i-a răspuns:

— Totul e minunat, Mor. După care s-a întors către mine, mi-a luat mâna în mâna lui, a sărutat-o şi a zis: Avner Ashdot. Cu cine am plăcerea?

Mi-am tras mâna din mâna lui şi am spus:

— Devora.

Am observat că el aştepta să continui, aşa că am adăugat:

— Edelman.

— Judecătoarea districtuală Devora Edelman?! a întrebat pe un asemenea ton, încât nu-mi dădeam seama dacă fusese respectuos sau ironic.

Am spus:

— Îmi cer scuze, ne cunoaştem?

El a zâmbit şi a zis:

— Hai să spunem că drumurile noastre s-au intersectat.

Nu puteam să mă hotărăsc dacă zâmbetul lui era plăcut sau enervant.

Mor şi-a dres vocea şi a spus:

— Nu vreau să vă stric reuniunea, însă Devora e aşteptată în stradă. Ne ajută cu partea juridică a luptei noastre.

Avner Ashdot m-a privit insistent, apoi a spus:

— Minunat, pur şi simplu, minunat.

Mor l-a întrebat dacă îl deranjează ca eu să merg direct în baie, să mă spăl.

Iar Avner a răspuns:

— Nu, sigur că nu, veniţi după mine.

*

Tu, Michael, ai fost mereu de părere că este de-a dreptul imoral să investeşti mii de şekeli într-o baie. „Ce altceva îţi mai trebuie într-o cabină de duş, în afară de apă?" ai fi spus, după care ai fi adăugat una dintre propoziţiile tale din două cuvinte (Şi în cadrul pronunţării verdictelor foloseai astfel de propoziţii formate din numai două cuvinte, pentru a-ţi exprima dezaprobarea): „Risipă înfiorătoare. Pură ostentaţie. Hedonism revoltător".

După ce m-am spălat în baia computerizată a lui Avner Ashdot, vreau să mai adaug la lista ta, dacă-mi dai voie, încă două cuvinte: Pură plăcere.

Butoane cu ajutorul cărora reglai temperatura şi presiunea apei, în aşa fel încât să fie exact cum vrei, nu cu aproximaţie.

Un ventilator care împiedica acumularea de abur în exces în interiorul cabinei.

Rafturi gemând de produse cosmetice. Uleiuri de baie şi săpunuri naturale.

Lumânări parfumate.

Butoane care schimbau culoarea apei, activând leduri colorate montate sub jeturi.

Prosoape moi şi catifelate.

Ştiu că interesul pe care ţi-l stârnesc toate astea este egal cu zero. Îmi este cât se poate de limpede faptul că tu califici

drept irelevante toate aceste specificații tehnice. Dar este important pentru mine să înțelegi, Michael; nu doar cât de mult m-am bucurat de acel duș – atât de mult, încât am uitat că la un moment dat va trebui să și ies de acolo –, dar și de ce, multe zile după aceea, m-am gândit la el cu dor. Cu dorință, chiar.

*

I-am spus lui Avner Ashdot:

— Mulțumesc. Baia ta e cu adevărat minunată.

Iar el mi-a răspuns:

— *Any time.*[1]

După care și-a desfăcut larg brațele. Avea brațe lungi și subțiri. Diferite de brațele tale.

Am simțit nevoia să-i mai spun ceva, așa că am adăugat:

— Foarte generos din partea ta.

Și el a replicat:

— Să dorm cu voi în cort nu mai pot, din pricina spatelui; atunci, măcar atât pot face.

Și eu am zis:

— Asta nu e deloc puțin.

Și el:

— E o nimica toată. De ce să nu dai, dacă ai?

Eu am spus din nou:

— E foarte generos din partea ta.

M-am simțit dintr-odată rușinată. Eu nu spun niciodată o propoziție de două ori într-un interval de timp atât de scurt.

— Plecăm? m-a întrebat Mor.

Iar Avner Ashdot a spus:

— Asta e pentru tine.

După care mi-a întins o carte de vizită. Am avut o clipă de ezitare, cântărind dacă să o iau sau nu. Aveam senzația

1. Oricând (în engleză, în original).

ciudată că mi se întindea o capcană. Că aveam să fac un pas pe un drum fără întoarcere. Dar Mor bătea din picior nerăbdătoare. După părerea ei, nu era tocmai momentul pentru ezitări.

Așa că am luat-o.

*

Cartea de vizită se afla încă în buzunarul pantalonilor mei în clipa în care am coborât din taxi, la întoarcerea acasă. Ca să-ți răspund la întrebare: Am mai dormit o noapte pe salteaua de pe bulevard. I-am întâlnit pe toți cei interesați de serviciile mele. Am descoperit că protestatarii erau dezbinați în mod tragic. Mi-am programat întâlniri pentru toată săptămâna. Am fumat o țigară. Am fost supusă unui tratament de reflexologie. Am cântat la chitară. Am băut bere caldă și am mâncat aproape exclusiv pizza cu ardei. Știu, tu nu crezi în metamorfoze de genul ăsta, atât de rapide. Dar, în primul rând, metamorfozele rapide se pot petrece doar atunci când schimbarea mocnește de multă vreme în interior, așteptând ocazia potrivită pentru a se manifesta, iar în al doilea rând, toate astea chiar s-au întâmplat, Michael. Am până și fotografii care s-o dovedească.

După toate astea, stăteam în fața clădirii în care locuim, clădirea în care ne-am petrecut douăzeci și cinci de ani din viață, și, dintr-odată, mi se părea, cum să-ți spun, jalnică.

Nu jalnică. Înnebunitoare. Parcarea asta, totul pus la punct. Numerotat. Mașinile decorate cu însemnele firmelor pentru care lucrează posesorii lor și de către care le-au fost puse la dispoziție. Curticica mult prea îngrijită de la intrare. Interfonul recondiționat. Cutiile poștale, nici măcar una singură spartă. Nici măcar una etichetată cu mai mult de două nume de familie. Bicicletele perfect aliniate. Cu lacătele perfect încuiate. Liniștea asta pe care o iubeam atât de mult. Fără muzică tare. Din nici un apartament nu se aud urlete și certuri. De-a dreptul îngrozitor.

„O insulă de sănătate", așa numeai tu cu mândrie cartierul nostru.

O insulă de plictiseală și conservatorism, așa mi se pare mie cartierul nostru în momentul acesta. Un fel de... *Burghezistan.*

Mereu spuneai:

— În ziua în care țara întreagă va arăta astfel, curată, ordonată, populată de oameni fără probleme cu legea, bine așezată din toate punctele de vedere, vom ști cu toții că viziunea lui Herzl a devenit realitate și că sionismul a triumfat.

Acum îți răspund în felul următor: Sionismul pierde, iar oamenii din clădirea asta dorm în tot acest timp. Până când nu vine cineva să le dărâme zidurile și să-i trezească din letargie, nu va avea loc nici o schimbare.

*

Și tocmai asta aș fi vrut să fac, Michael: aș fi vrut să bat la ușile tuturor, la ușa lui Rut, a lui Hani, a familiei Katz și a familiei Raziel și să le spun: „Treziți-vă, locuitori ai Burghezistanului. Treziți-vă din jocurile voastre de poker și din grijile excesive pe care le purtați copiilor voștri și din infidelitățile demne de milă, inspirate de însingurare, nu de pasiune. Treziți-vă din fotoliile voastre mult prea confortabile, așezate în fața televizoarelor, din ascultarea antreprenorilor care vă sfătuiesc să faceți un împrumut și să cumpărați un apartament într-un bloc exact ca acesta, într-un cartier exact ca acesta. Treziți-vă din lipsa de credință, din lipsa de implicare, din lipsa de empatie. Treziți-vă din supraabundența vacanțelor voastre, și a mașinilor voastre, și a aparaturii electronice, și a cursurilor extrașcolare pentru copiii voștri. Nu departe de voi se petrece chiar acum un lucru foarte important. Iar voi dormiți".

*

Nu am spus nimic din toate astea, desigur. Nu am ciocănit la nici una dintre uși. În clipa în care am intrat în clădire, am fost și eu înghițită de zidurile ei. Din apartamentul familiei care locuiește vizavi de Rut și Herman se auzeau în continuare certuri. Cineva a izbucnit deodată într-un hohot de râs disperat. Sau poate de plâns. Nu eram sigură. La etajul al doilea, m-am oprit în fața ușii lui Hani. Pentru o clipă, m-am gândit să ciocănesc și să cer o îmbrățișare, dar ceva din ușa aceea părea că-mi spunea: „Nu este momentul și nici locul potrivit pentru așa ceva".

Cu toate astea, după ce am intrat în apartamentul nostru, am trecut la acțiune: am fotografiat toată casa, din toate unghiurile posibile. Apoi am scos-o la vânzare pe internet.

*

Da, Michael, pe internet. Într-adevăr, trebuia să fim precauți înainte de pensionare. Nu puteam avea decât o singură adresă electronică, aceea de la serviciu, și nu ne era permis nici să deținem pagini în rețelele de socializare. Dar acum, după pensionare, de ce am continua să ne ascundem?

*

Și da, Michael, știu: nu este o perioadă bună pentru vânzări. Din punctul tău de vedere, nu este niciodată o perioadă bună pentru vânzări. Știu foarte bine că din banii pe care îi voi obține din vânzarea apartamentului nostru spațios voi reuși cu greu să-mi cumpăr o locuință modestă în Tel Aviv. Mai știu și că vânzarea unui apartament nu este un lucru atât de simplu. Sunt foarte mulți escroci pe piață.

Știu și că nu din întâmplare am ajuns să locuim în Burghezistan. Îmi este cât se poate de clar faptul că marele oraș e plin de oameni care au un ghimpe împotriva noastră.

Oameni la vederea cărora ar trebui să traversăm pe cealaltă parte a drumului. Dar iată că nu am petrecut decât două zile acolo, și deja am întâlnit un Avner Ashdot, care pare a fi destul de alunecos.

*

Și parcă te aud din nou spunând:

— De ce atâta grabă? Bea o ceașcă de ceai. Cântărește problema cu seriozitate. Nu luăm astfel de decizii în pripă, sub influența unei euforii aproape lipsite de legătură cu realitatea.

— Dar, Michael, ziua aceea pe care am petrecut-o pe bulevard a fost exact paiul care a rupt spinarea cămilei.

*

Trebuie să înțelegi, Michael, îți simt prezența în fiecare locșor al acestei case. Îți aud pașii în spatele meu. Unul din picioare mișcându-se puțin mai repede decât celălalt. Noaptea, în pat, întind mâna către partea ta. Te caut. Dialogăm în mintea mea, în timp ce mă uit la televizor. Îmi spui părerea ta, de obicei negativă, despre calitatea programului. Luni întregi după ce ai plecat, am continuat să cumpăr castraveciori murați. Da, ești și în bucătărie. Mirosul tău, mirosul trupului tău îmi apare din senin printre aromele mâncărurilor pe care le pregătesc. Încă pun masa pentru două persoane. Îmi iau la revedere de la tine când ies din casă. Și te salut la întoarcere.

Dar mai înfricoșătoare decât aceste momente sunt clipele în care nu te mai simt. Iar în ultima vreme, s-au înmulțit tot mai mult. Dintr-odată nu mai reușesc să-mi aduc aminte forma urechilor tale. Dintr-odată reușesc să completez singură un careu de cuvinte încrucișate, fără nici un ajutor din partea ta. Să desfund chiuveta fără ajutorul tău. Și atunci simt golul din locul în care, pe vremuri, erai tu. Simt că tot aparta-

mentul acesta e doar un gol, în locul în care, pe vremuri, eram noi doi. Iar dacă voi rămâne aici, voi deveni prizoniera pânzei de păianjen pe care moartea ta o ţese în jurul meu, şi, în cele din urmă, voi muri şi eu, tot ca o insectă.

Oricum voi muri la un moment dat, desigur. Verdictul a fost deja pronunţat. Dar eu vreau să amân punerea în aplicare a pedepsei, să mai trăiesc puţin, dacă e posibil. Nu am decât şaizeci şi şase de ani, onorată instanţă, oare puteţi înţelege asta?

*

După ce m-ai cerut în căsătorie pe malul mării, sub clar de lună, iar eu am acceptat (Cum aş fi putut să nu accept? Eram o fată de numai nouăsprezece ani, îndrăgostită până peste urechi) mi-ai spus pe un ton serios:

— Mâine vom merge la tatăl tău, să-i cerem binecuvântarea.

Moment în care am izbucnit într-un hohot de râs, însă nu de fericire.

— Tatăl meu? Nu am nevoie de binecuvântarea lui. Nu are nici un drept să se opună sau nu căsătoriei noastre. Tatăl şi mama mea ar trebui să spună mersi dacă vor primi invitaţie la nunta noastră.

*

Iar acum: Nu am cu adevărat nevoie de permisiunea sau de binecuvântarea ta, Michael. Este important pentru mine să te am ca martor. Schimbările care au avut loc în viaţa mea de-a lungul ultimelor săptămâni au fost atât de radicale, încât până şi mie îmi este greu să cred uneori că ele s-au întâmplat cu adevărat. Doar atunci când vorbesc cu tine, când îţi las aceste mesaje înregistrate de robotul telefonic, mă las şi eu convinsă de realitatea lor.

*

Unde rămăsesem? A, da. Graţie anunţului publicat pe internet, am cunoscut o mulţime de oameni fascinanţi, într-o perioadă foarte scurtă de timp. Cât de rău îmi pare că n-ai putut urmări împreună cu mine carnavalul interesant care avea loc în camerele apartamentului nostru. Lipsa de spaţiu pe banda robotului mă împiedică să-ţi povestesc despre toţi cei treizeci şi doi de oameni care au venit, aşa încât îi voi împărţi în cinci mari grupe: bădăranii, renovatorii, negociatorii, agenţii imobiliari şi Avner Ashdot.

„Bădăranii" intră în apartamentul tău ca o furtună şi, înainte să-ţi strângă mâna sau să te salute, încep să critice:

— Clădirea e veche, nu-i aşa? În ziua de astăzi nu se mai fac astfel de construcţii.

După care trec dintr-o cameră în alta şi exprimă cu voce tare dezavantajele fiecăreia dintre ele: Bucătăria – mică. Salonul – nu e cu faţa spre soare. Zidurile sunt subţiri. Baia e îngrozitor de prost echipată. Dormitorul e chiar foarte bun, însă e orientat către şosea.

— Ne-a făcut mare plăcere să locuim aici, spui, în încercarea de a lua apărarea locului în care ţi-ai petrecut cea mai mare parte a vieţii.

Dar bădăranii îţi răspund printr-un zâmbet reţinut, plin de neîncredere:

— Ce-ar putea să-ţi facă plăcere aici?

„Renovatorii", pe de altă parte, sunt oameni cu viziune. Ei nu văd apartamentul tău, ei văd po-ten-ţi-a-lul lui. La foarte scurtă vreme după ce intră în casă, cu ruleta în mână, minţile lor încep deja să facă renovări:

— Vom sparge peretele de aici. Aici vom ridica un perete fals. Dincoace vom construi o pergolă. Nu vom avea de ales, va trebui să unim aceste două camere. Şi să închidem balconul din spate.

Din punctul lor de vedere, prezența ta acolo nu este nicidecum indispensabilă. Nu ești decât o mică piedică în calea fericirii lor. Când le spui că nu au voie să închidă balconul, pentru că este ilegal, ei zic (Își zic unul altuia, nu vorbesc decât unul cu celălalt, niciodată cu tine):

— E în regulă, avem relații la primărie.

„Negociatorii" vin să încheie afacerea. Nu pierd deloc vremea. După un foarte scurt tur prin apartament – nici măcar nu intră în camere, le privesc repede din pragul ușii –, se așază în salon, te invită să iei loc, printr-o mișcare ușoară a mâinii, ca și cum ei ar fi gazdele, iar tu, musafirul, își pun un picior peste celălalt și zic:

— Hai să eliminăm mizeria.

*

Prima dată n-am înțeles, Michael. Jur. Prima dată mi-am verificat stânjenită cămașa; poate aveam vreo pată pe care n-o observasem. E posibil să se întâmple astfel de lucruri atunci când trăiești singur. Nu are cine să-ți atragă atenția că ți-ai pătat hainele. Apoi m-am întrebat: Oare vor să discute despre canalizare? Sau despre toaletă? Sau despre racordarea toaletei la canalizare. Ce aș putea ști eu despre toate astea? Dar nu. „Mizeria", așa cum am înțeles mai târziu, erau, de fapt, banii. Iar discuția despre bani atrăgea după sine negocierea. Și negocierea însemna propunerea unei sume scandalos de mici, comparativ cu aceea propusă în anunțul de vânzare, cu mențiunea exprimată pe un ton ferm:

— Ăsta-i prețul real al unui apartament ca al dumneavoastră, doamnă.

„Agenții imobiliari" au mereu frunțile foarte transpirate. Cinci dintre ei au venit să vadă apartamentul. Cu toții aveau frunțile transpirate. Și cu toții au încercat să mă convingă că am nevoie de serviciile unui agent.

— Vom face o selecție pentru dumneavoastră, vom avea grijă ca în apartamentul dumneavoastră să nu ajungă decât oameni serioși, m-au asigurat ei. Iar prin aceasta, și-au semnat singuri sentința.

Înțelegi, Michael, nu aveam nici cea mai mică dorință de a selecta oamenii. Din contră. Sunt o femeie singură. Mi-a făcut plăcere prezența fiecăruia dintre vizitatori. Serioși sau neserioși. Politicoși sau vulgari. Orice era de preferat, din punctul meu de vedere, ecoului propriei mele voci, care-mi răspundea ricoșând din pereți.

Și Avner Ashdot? Bine, el merită, cu siguranță, un mesaj separat.

*

Avner Ashdot și-a programat din timp vizita la apartament. Însă nu și-a declarat numele real. Știam că urma să vină un om în vârstă, însă nu-l așteptam tocmai pe *el*.

Când a intrat, l-am întrebat:

— De ce nu mi-ai spus la telefon cine erai?

Iar el mi-a răspuns:

— Nu credeam că-ți vei aminti de mine.

Și eu i-am zis:

— Vino, îți voi face o prezentare a casei (Mă cunoști, Michael. Întotdeauna îmi convertesc stânjeneala în acțiune).

Am mers prin toate camerele. El m-a urmat în fiecare dintre ele, a scrutat aerul dinăuntrul lor cu privirea și nu a spus nimic. L-am dus pe balconul din spate. I-am arătat priveliștea. Încă nu scosese nici un cuvânt. În clipa în care am intrat în baie, am încercat să sparg gheața:

— Mă rog, nu se ridică nici pe departe la înălțimea băii tale.

Dar el n-a râs.

Nu avea nici o agendă în mână, însă părea că are una în minte, notând pe ea, cu mult sârg, tot ceea ce îi arătam. În cele din urmă, a spus:

— Prețul pe care l-ai pus în anunț este mult prea mic.

— Prea mic?

— Sunt gata să-ți cumpăr apartamentul în schimbul unei sume cu 20% mai mari.

— E foarte generos din partea ta.

— Nu e generozitate, e economie. Piața e în scădere din pricina protestelor, dar acestea se vor sfârși la un moment dat, iar atunci prețurile vor începe din nou să crească.

— Cum poți fi atât de sigur?

— Așa se întâmplă în Israel. Familiile fericite și familiile nefericite seamănă între ele, fiecare vrea câte o casă a ei. Și, dacă se poate, una în plus, ca investiție. Dar terenul e puțin. Nu e destul pământ, așa încât prețurile trebuie să crească în cele din urmă.

— OK.

— Apropo, ți-am găsit un apartament în Tel Aviv. La aproape același preț. Îți mai și rămân ceva bani.

— Stai, stai, stai, de unde știi că-mi caut apartament la Tel Aviv?

*

Ai dreptate, Michael, ar trebui să ți-l descriu. Și atunci când îți povesteam despre inculpații în legătură cu care eram nehotărâtă, tu mă întrebai mereu:

— Dar cum arată, Devora?

Înalt, probabil că acesta este primul lucru pe care îl poți spune despre Avner Ashdot. Înalt, dar nu adus de spate. Te-ai aștepta ca un bărbat atât de înalt, la vârsta pe care o are el, să fie încovoiat ca o cârjă. Dar nu. E drept ca un par. Sau poate ca o săgeată. Doar mersul îi trădează vârsta. E drept, dar nu rapid. Poate ar fi mai potrivit să spun: măsurat. Fiecare pas îi era bine cântărit înainte.

Sau poate că cel mai bine ar fi fost să încep cu hainele. Foarte elegante. Aproape neisraeliene prin eleganța lor. Ca și cum ar fi petrecut foarte mulți ani în Europa, s-ar fi întors în țară de curând și încă nu s-ar fi acomodat cu stilul neglijent

din Israel. Cămașă cu nasturi purtată în pantaloni, desigur. Curea lucioasă, cu cataramă mare. N-aș vrea să fiu un copil bătut cu o astfel de curea.

Nu amintesc de bătaie fără motiv. Există un fel de violență reprimată în acest Avner Ashdot. „Dar de unde?" întrebi tu, Michael. „Unde anume se vede această violență?" Încerc, Michael. Fac eforturi. Nu poți localiza mereu lucrurile de felul acesta. Adesea e doar o senzație. Cea mai subtilă formă de amenințare plutind în aer. Poaate ochii. Au o culoare frumoasă. Albaștri. Dar nu sunt ochi frumoși. Nu-ți trezesc dorința de a-i privi îndelung. Din contră. Îți stârnesc dorința de a nu-i privi prea mult timp.

M-a țintuit cu ochii aceia și mi-a spus:

— De unde știu că te gândești să te muți la Tel Aviv? Hai să spunem că... am sursele mele. Iar după o clipă a adăugat: Nu mă aștept să-mi pui la dispoziție baia ta, Devora. Dar pot primi de la tine un pahar cu apă rece?

*

Și așa, cu fiecare dintre noi ținând în mână propriul pahar cu apă, ca și cum ar fi fost două pahare cu vin, am început să vorbim.

Și am vorbit. Și am tot vorbit. De fiecare dată când încercam să readuc în discuție motivul pentru care ajunseserăm să stăm de vorbă, și anume cumpărarea apartamentului, Avner Ashdot făcea în așa fel încât să schimbe subiectul, ducându-ne cât mai departe, în spațiu și timp, de problema în cauză.

Se pare că a lucrat ani buni în cadrul Ministerului Apărării, iar prin natura serviciului său a vizitat foarte multe locuri din lumea întreagă, luând contact cu o mulțime de culturi diferite. Dar ceea ce l-a impresionat cel mai tare, lucrul care îl fascinează până în ziua de astăzi, după treizeci

de ani de călătorii, este acela că fiecare cultură în parte are propriile ei norme. La Paris, de exemplu, relațiile extraconjugale sunt acceptate de către aproape toată lumea. Printre atribuțiile lui se număra și plantarea de aparatură de supraveghere în casele demnitarilor aflați în atenția serviciilor de securitate, și ce a învățat din asta? Că cea mai mare parte a conversațiilor purtate de acești demnitari, fie ei bărbați sau femei, aveau ca subiect central infidelitățile. În Italia, pe de altă parte, oamenii își protejeau intimitatea cu mai multă strictețe, dar situația economică de acolo, corupția, controlul și infiltrarea Mafiei în viața de zi cu zi erau greu de imaginat. În Napoli, nu poți nici măcar să-ți deschizi un aprozar fără permisiunea Cosei Nostra, iar ceea ce l-a uimit a fost faptul că nimănui nu i se părea ciudat acest lucru. Privesc asta ca pe o parte intrinsecă a vieții...

Avner Ashdot a continuat să-mi povestească despre nenumăratele locuri în care a călătorit și despre multele cutume pe care le-a descoperit cu această ocazie, spunând în concluzie:

— După ce vezi toate astea, înțelegi că moralitatea este un concept relativ. Și devii puțin mai tolerant. Cu cei din jurul tău. Și cu tine însuți.

I-am răspuns:

— Nu știu dacă pot fi de acord cu tine. De fapt, sunt sigură că nu sunt de acord cu tine.

El a zâmbit și mi-a spus:

— Dacă ai fi fost de acord cu mine, onorată instanță, mi-aș fi făcut griji.

Și-a așezat paharul pe masă. Și s-a ridicat.

*

Avner Ashdot a zis:

— Cântărește bine oferta mea, Devora. Nu vei găsi o alta mai bună.

Iar eu i-am răspuns:

— Să aşteptăm şi să vedem.

Era ceva enervant în siguranţa lui de sine. Avocaţii de genul acesta, plini de aroganţă, îmi stârneau mereu dorinţa de a pronunţa sentinţe împotriva lor.

El a repetat după mine:

— Să aşteptăm şi să vedem.

Apoi şi-a aplecat întreg trupul şi mi-a sărutat mâna. O sărutare mai lungă şi mai delicată decât aceea pe care mi-o dăduse în apartamentul lui din Tel Aviv. Nici eu, de data aceasta, nu m-am mai grăbit să-mi retrag mâna, simţind cum un val de plăcere mi se întinde prin braţ, către umăr, iar de acolo până la ceafă, până în locul din care porneşte rădăcina părului.

*

Nu-ţi face griji, Michael. Nu sunt o fetişcană prostuţă. După ce Avner Ashdot a plecat, nu l-am urmărit de la fereastră cu priviri pline de dorinţă şi nici nu mi-am sunat cea mai bună prietenă, pentru a-i împărtăşi cele mai mici detalii ale întâlnirii noastre. Nu-mi stă în fire. Nu ne stă în fire.

După plecarea lui Avner Ashdot, am făcut exact ce ai fi făcut şi tu în locul meu: am încercat să-mi dau seama în ce fel „se intersectaseră" drumurile noastre, ca să folosesc propria lui expresie. Cum de ştia că-mi căutam apartament la Tel Aviv? Mi-am consultat toate documentele. Până în urmă cu treizeci de ani. Şi pentru că nu am descoperit nimic, i-am telefonat Mirei şi am rugat-o să verifice, cu foarte multă discreţie, dacă numele de familie al vreunuia dintre inculpaţii la al căror proces luasem parte era cumva Ashdot. A fost foarte drăguţă, ca de obicei, şi nu mi-a pus nici un fel de întrebări. În ziua următoare, m-a sunat şi mi-a dat un răspuns negativ. Atunci am rugat-o să verifice şi procesele tale, pentru

a fi sută la sută sigură. Şi s-a dovedit că, în cazul tău, exista un Ashdot. Dar nu Avner, ci Aharon. Care nu lucra în Ministerul Apărării, ci era contabil la compania de transport Egged şi acuzat că sustrăsese bani din fondurile firmei. În anul 1996. Era necăsătorit, supravieţiutor al Holocaustului. Şi nu avea rude în viaţă. Ceea ce reducea foarte mult şansele ca între el şi Avner Ashdot să existe vreo legătură.

*

Îmi lipseşti atât de mult în astfel de momente, Michael. Cuplurile care funcţionează cu adevărat ca o echipă nu împart doar treburile domestice, ci şi amintirile. Exact aşa cum mi-am amintit eu de copilăria ta, îţi aminteai tu de cazurile pe care le judecam eu: inculpaţii, cauzele, verdictele, regretele şi satisfacţiile pe care le-am pricinuit sau oferit fiecăreia dintre părţi, dacă s-a întâmplat asta vreodată. Le-aş fi uitat. Le-aş fi şters de pe tabla inimii mele, pentru a mă putea înfăţişa cu inima curată la următorul proces. Şi, când trebuia, din când în când, să-mi aduc aminte verdictele pe care eu însămi le-am pronunţat, cel mai bine era să te întreb pe tine.

Şi te întreb şi acum. Fără voce şi fără răspuns.

În noaptea aceea, am mers la culcare tristă (pentru că nu eşti lângă mine) şi tulburată (din pricina lui Avner Ashdot).

*

Corectează-mă dacă greşesc, Michael, însă de-a lungul întregii noastre vieţi de familie, nu ne-am împărtăşit niciodată unul altuia visele noastre. Tu ai susţinut mereu că visele au menirea de a umple golul dintre ceea ce există şi ceea ce e de dorit să existe şi că în viaţa ta, fie ea personală sau profesională, nu sunt astfel de goluri. Declarai sus şi tare:

— Eu nu am nevoie de vise, de aceea eu nu visez!

În schimb, eu aveam nevoie de vise. Și visam. Însă niciodată nu am îndrăznit să mă agăț de vise, lăsându-le să se evapore în conștiința stării de veghe.

Nu-mi amintesc bine nici măcar visul pe care l-am avut în noaptea care a urmat întâlnirii mele cu Avner Ashdot. Cea mai mare parte a lui s-a pierdut. Și cu toate astea, pentru prima dată după foarte mulți ani, am reușit să mă agăț de o imagine și să-mi fac câteva notițe, înainte de a uita totul. Îți voi citi ceea ce am scris, cuvânt cu cuvânt, și sper că robotul nu mă va întrerupe chiar în mijlocul lecturii.

Un grup de medici, în mijlocul căruia stă Adar, înconjoară patul de spital pe care mă aflu și discută despre operația pe care urmează să mi-o facă. Din conversația lor înțeleg că îmi vor amputa un membru, dar nu reușesc să-mi dau seama pe care anume. Încerc să-i întreb, însă vocea nu-mi iese din gâtlej, iar ei continuă să mă ignore și să discute despre mine ca și cum nu i-aș auzi. Iau o bucățică de hârtie și scriu: În conformitate cu legislația privind drepturile pacientului, sunteți obligați să-mi puneți la dispoziție toate informațiile pe care le solicit. *Îi întind peticul de hârtie celui mai înalt dintre medici, iar el îl citește și izbucnește în râs, după care i-l arată lui Adar, care zâmbește la rândul lui.* Ei bine, vezi? *îl întreabă medicul,* tocmai de aceea ne-am hotărât să-i amputăm supregoul.

*

Probabil că tu ai fi înțeles din prima clipă. Înțelegerea ta generală a fost mereu mai profundă decât a mea. Mi-am pierdut o jumătate de zi căutând prin enciclopedia medicală, până când mi-am dat seama că nu există în trupul nostru nici un organ numit *suprego* și că visul meu se referea, probabil, la *superegoul* despre care vorbea Freud în teoria care împarte psihicul în trei paliere.

Enciclopedia ideilor m-a ajutat să-mi aduc aminte că primul palier, pe care el îl numea „id", cuprinde toate impulsurile și nevoile noastre. Palierul din mijloc, pe care îl numea „eu", mediază între dorință și realitate. Palierul de sus, cel de-al treilea, aparține superegoului, care ne cheamă la ordine și ne cere să luăm în considerare posibilele consecințe ale faptelor noastre asupra societății.

Te aud întrebându-mă pe tonul acela al tău, care-mi indică faptul că deja cunoști răspunsul:

— Există vreo dovadă concretă care să susțină o astfel de teorie? A fost testată, dovedită științific într-un fel sau altul?

— Nu.

— Dacă nu, ce validitate are?

— Nu are.

— Scandalos, zici tu. Ți-ai putea imagina un verdict care să nu aibă la bază o dovadă concretă? Un diagnostic medical care să nu aibă la bază o simptomatologie? Numai în psihologie se poate întâmpla ca o teorie lipsită de fundament să stea la baza discursului profesional!

Eu încuviințez printr-o mișcare a capului, părând că îți dau dreptate, însă nu pot să nu mă gândesc: Toate acestea nu sunt decât un mecanism activat de eul tău, Michael, pentru a contracara impulsurile puternice provocate în id de psihologie sau orice altceva legat de Adar, unicul tău fiu, pe care nu l-ai iubit niciodată...

*

Pe neașteptate, îmi vine greu să vorbesc, Michael. Ceva îmi blochează gâtul. Îmi voi turna un pahar cu apă, după care voi încerca din nou.

*

După câteva zile de la prima lui vizită, Avner Ashdot mi-a telefonat și mi-a spus că vrea să mă invite să văd

apartamentul din Tel Aviv. I-am răspuns că nu știu dacă sunt interesată.

Însă el a insistat:

— Nu trebuie să faci nimic. Vin eu să te iau. Vezi apartamentul, după care te duc înapoi acasă. *C'est tout.*[1]

I-am spus:

— Cu toate astea, domnule Ashdot, înainte de a face asta, trebuie să avem o discuție.

Iar el a replicat:

— Te rog.

I-am zis:

— Spui că drumurile noastre s-au intersectat la un moment dat. Cum anume s-a întâmplat asta, dacă îmi e permis să întreb?

— Nu putem discuta asta la telefon.

— De ce? Avem telefoanele ascultate?

— Nu, din câte știu.

— Din câte știi?!

— Glumesc, Devora. Nu ai pentru ce să-ți faci griji. Am plecat din Ministerul Apărării în urmă cu trei ani. Nu am telefonul urmărit. Din punctul ăsta de vedere, poți sta liniștită. Intențiile mele sunt cât se poate de bune.

— Drumul spre iad...

— E pavat cu intenții bune, știu. La ce oră vrei să vin să te iau mâine?

— Sunt ocupată mâine, am întâlniri în corturile de pe Rothschild.

— Atunci poimâine. Nu ar trebui să amâni prea mult. Apartamentele de aici se vând repede.

*

1. Asta-i tot (în franceză, în original).

Am folosit zilele câștigate pentru a face două lucruri importante.

Primul: am lărgit cercetarea lui Avner Ashdot. Mereu ai fost de părere că e mai bine să nu le ceri oamenilor favoruri, pentru a nu ajunge în situația de a le rămâne dator. În situația noastră, spuneai, cel mai bine e să fim mai mult decât prevăzători și să nu datorăm nimănui nimic. Aceasta a fost o atitudine potrivită, desigur. Potrivită la vremea ei. Dar statutul meu, Michael, nu mai e același. Nisipul vieții mele se împuținează, iar ceea ce nu voi cere astăzi, cine știe, poate nu voi mai putea cere mâine.

Câteva telefoane la prietenii noștri din cadrul poliției, al ministerelor Apărării și Afacerilor Interne m-au ajutat să alcătuiesc următorul tablou: Avner Ashdot a fost membru al Mossadului și a ieșit la pensie în urmă cu trei ani. De atunci, s-a orientat spre mediul de afaceri, atras în special de domeniul investițiilor imobiliare, și nu fără succes. Este văduv. Are o singură fiică, ce locuiește la o mică fermă din Arava. Nu mai are alți copii. Donează periodic mari sume de bani. Nu a fost niciodată acuzat de nimic și, în afara unui curs de șofat pe care a fost obligat să-l facă în urma unor probleme în trafic, cu foarte mult timp în urmă, nu a a avut niciodată de-a face cu autoritățile.

*

Și nu, nu există, nici măcar printre cele mai îndepărtate rude ale lui, vreo femeie însărcinată care să fi fost călcată de mașină. Serios, Michael. Acordă-mi puțin credit. Credeai că nu aș verifica așa ceva?

*

Cel de-al doilea lucru important pe care l-am făcut a fost să-mi cumpăr haine. De când ai plecat, Michael, nu mi-am mai cumpărat haine noi. Nu mai aveam pentru cine să mă

îmbrac frumos (Din acest punct de vedere, ai fost partenerul ideal; observai fiecare cercel, fiecare inel, nu ezitai nicicând să-mi faci un compliment), iar acum, ca să clarificăm lucrurile, nu mă aranjam pentru Avner Ashdot. N-aș putea nici măcar să spun că-mi plăcea. La momentul respectiv. Însă eleganța hainelor lui mă făcea să mă simt sărăcăcioasă. Și voiam să fim pe picior de egalitate atunci când negociam. Asta-i tot.

Așa că am plecat să-mi cumpăr o rochie nouă. Lucru care nu mi-a făcut nici cea mai mică plăcere. Vânzătoarea mi-a sugerat, complet lipsită de tact, să-mi cumpăr o rochie neagră. Dar eu i-am răspuns că nu vreau să-mi cumpăr o rochie neagră. În ciuda faptului că m-ar face să par mai slabă. Ani la rând am purtat alb și negru, haine respectabile, iar acum ușa cuștii se deschisese și eu voiam să port ceva plin de culoare. Dar în clipa în care am probat tot felul de culori în cabină, tu nu erai cu mine și nu era nimeni altcineva care să arunce o privire înăuntru (Îți aduci aminte cum făceam când eram tineri, când te împingeam de lângă mine, după care mă lipeam de trupul tău și te amenințam că voi suna la poliție?), iar rochia pe care o voiam era mult prea scumpă, în ciuda politicii economice permisive pe care o adoptasem acasă, așa încât singura modalitate prin care mă puteam autoconvinge s-o cumpăr era să mă gândesc la ea ca la prima dintre multele obiecte pe care le voi achiziționa cu banii care îmi vor rămâne în urma vânzării apartamentului, afacere de care Avner Ashdot se ocupa în locul meu.

*

Dar nu există nici o afacere, mi-am amintit mie însămi în timp ce-l așteptam a doua zi, în fața clădirii. Deocamdată nu există nici o înțelegere cu nimeni și nu trebuie să faci nimic.

— Ce rochie frumoasă ai, a spus el în momentul în care am urcat în mașină. După care s-a aplecat, să-mi sărute mâna.

Mi-am tras palma înainte ca el să apuce să-mi sărute mâna și i-am spus sec:

— Vreau să fie cât se poate de clar faptul că, dacă vin cu tine la Tel Aviv, nu înseamnă automat și că am acceptat vreo înțelegere sau vreo parte dintr-o înțelegere!

El mi-a aruncat zâmbetul acela enervant al lui și mi-a zis:

— Nici nu-mi imaginam altceva. Iar după numai o clipă, a adăugat: Pe bancheta din spate e o punguță cu un croasant cu migdale, dacă vrei.

Am zis:

— Oprește mașina, te rog.

Dar el a continuat să meargă.

I-am cerut:

— Oprește mașina în clipa asta!

De data aceasta i-am vorbit pe tonul pe care-l foloseam în sala de judecată în momentul pronunțării sentinței, în locul loviturii de ciocănel.

Și a funcționat. A oprit mașina pe marginea drumului. E posibil ca brațele lui subțiri să fi și tremurat puțin.

L-am întrebat pe un ton inchizitorial:

— De unde știi că-mi plac croasanții cu migdale?

La care el mi-a răspuns, cu cea mai curată voce posibilă:

— Habar n-aveam. Era ultimul pe care-l mai aveau la patiserie.

Eu i-am zâmbit sarcastic.

— O pu-ră întâmplare.

— Da, o pură întâmplare.

— Nu sunt sigură că te cred.

— Dar ăsta e adevărul, Devora. Ce să fac. Ne putem continua drumul?

*

Apartamentul pe care îl găsise pentru mine era minunat. La ultimul etaj. Într-o clădire cu lift. Pe o stradă liniștită. Aproape de bulevard. Fără parcare. Dar eu oricum nu aveam mașină. Trei camere curate și spațioase. Un dormitor, un salon și o cameră pentru un oaspete tânăr.

— Cameră pentru un oaspete tânăr?

— E un proiect pe care tocmai îl derulez, mi-a explicat el. Să reînviem o practică în vogă cu mulți ani în urmă – tineri din familii sărace să locuiască împreună cu oameni în vârstă, care trăiesc singuri. Este un lucru minunat pentru ambele părți. Nici stilurile de viață nu mai sunt atât de diferite cum erau în cazul generațiilor trecute și se poate ajunge la niște acorduri în privința lucrurilor permise și a celor nepermise, pentru a ușura astfel traiul împreună.

— Ca, de exemplu?

— Încă lucrăm la asta. Mor, tânăra cu părul împletit în codițe, care te-a adus la mine, și eu, umilul tău servitor, punem la punct un site pe internet, prin intermediul căruia să aducem împreună oameni aparținând celor două grupuri. Vom pune astfel bazele acestei alianțe naturale. Mor mi-a povestit cât de mult i-ai ajutat pe protestatarii din corturi, așa încât m-am gândit că poate te-ar interesa să fii primul om care pune în aplicare ideea noastră – devenind în felul acesta o sursă de inspirație pentru ceilalți.

Nu am spus nimic, iar el s-a grăbit să adauge:

— Aceasta nu este o condiție pentru cumpărarea apartamentului, Doamne ferește.

Și eu i-am răspuns:

— Ca să fiu sinceră, chiar îmi place ideea...

Și cred că acela a fost momentul în care mi-am dat voie să mă relaxez puțin.

*

Eram cu ochii în patru, Michael. Mereu am trăit cu ochii în patru. Pentru că și tu, și eu am trimis la închisoare o mulțime de indivizi cu vorba dulce și înțoliți nevoie mare, care au găsit tot soiul de tertipuri pentru a exploata naivitatea victimelor lor. Nu-mi aduc aminte detaliile specifice fiecărui caz în parte, însă îmi amintesc perfect principiul: Păgubiții nu-și primeau banii înapoi nici măcar în situația în care ticălosul era trimis la închisoare. La fel cum nu-și mai recăpătau nici respectul de sine.

Nu am pierdut nici o clipă din vedere lucrul acesta. Cât timp ne-am plimbat prin apartament.

Dreapta, stânga, tremur, stânga, dreapta, suspiciune. Acesta a fost ritmul pașilor mei mergând alături de Avner Ashdot. Cu toate acestea, trebuie să recunosc faptul că atunci când mi-a povestit despre proiectul cu tânărul oaspete, balanța mea lăuntrică a înclinat în favoarea lui. Mi-am spus: Un om care are o asemenea idee nu poate fi esențialmente rău. Și totuși, m-am gândit, încă păstrează pentru el secretul intersectării drumurilor noastre. De ce? Are ceva de ascuns?

*

Am urcat împreună în apartamentul lui. Să punem la punct detaliile. M-a servit cu vin. Eu am cerut apă. Apoi a folosit din nou aceeași stratagemă: în loc să treacă direct la subiect, a ales să devieze discuția spre alte teme de conversație.

Mi-a povestit că împărțise apartamentul în care ne aflam cu soția de care se despărțise și a cărei moarte îl transformase într-un văduv. După care s-a grăbit să adauge:

— Sună ciudat, și despărțit, și văduv, dar exact așa s-a întâmplat.

El și Nira fuseseră căsătoriți vreme de douăzeci și cinci de ani. Se iubiseră, dar nu fuseseră mereu fericiți. Meseria

lui, călătoriile nenumărate, care se întindeau uneori pe luni întregi, toate acestea făcuseră ca viaţa lor de familie să devină foarte dificilă. Cei care călătoresc devin dependenţi de libertatea pe care ţi-o oferă călătoriile, în vreme ce aceia care rămân în urmă se obişnuiesc să se descurce în lipsa celor dintâi. Iar când se reîntorc unii în braţele celorlalţi, le este greu să-şi găsească ritmul comun. Uneori dura o săptămână întreagă până când învăţau din nou cum să se accepte unul pe altul, după care urma un telefon care-l trimitea din nou în străinătate.

Cu toate astea, nu se despărţiseră. În ciuda tuturor acestor lucruri, dragostea lor nu se risipise. O aveau pe Esia lor, pentru care îşi făceau griji împreună. Iar Esia fusese un copil foarte dificil. O mutau încontinuu de la o şcoală la alta. Ceva mergea cât se poate de prost în relaţia ei cu lumea. O neînţelegere persistentă, cronicizată, care-ţi frângea inima.

Avner Ashdot a zis:

— Genul acela de copil care-ţi cere totul, care poate face un cuplu să se despartă.

Eu am încuviinţat printr-o mişcare a capului.

— Dar care poate, în acelaşi timp, să şi întărească legătura dintr-un cuplu, a adăugat, şi tocmai asta ni s-a întâmplat, mie şi Nirei.

*

Însă exact atunci, după ce reuşiseră să supravieţuiască tuturor acelor ani dificili, iar Esia începuse să studieze agricultura la Institutul Weizmann, găsindu-şi, în sfârşit, locul în lume, Nira a plecat.

Avner Ashdot a luat o înghiţitură din paharul de vin. Pe faţa lui, dar mai ales în jurul buzelor, s-a pornit o adevărată bătălie; gura lui ar fi vrut să se deschidă, însă dinţii se înfigeau în carnea buzelor, împiedicând-o.

Aşteptam deznodământul luptei. Şi în cazul în care s-ar fi oprit atunci, chiar în clipa aceea, tot ar fi spus îndeajuns. Nu aparţinea noii generaţii şi celor care îşi spuneau secretele sus şi tare, în mijlocul bulevardului Rothschild, oricui ar fi trecut întâmplător pe acolo. Aparţinea generaţiei noastre, care avea lipit pe piept sloganul PROPRIETATE PRIVATĂ.

Cu toate acestea, spre surprinderea mea, a reînceput să vorbească.

— Mi-au organizat o petrecere de pensionare, a zis. Oamenii nu înţeleg de ce bugetul alocat Ministerului Apărării este atât de mare; ar trebui să participe odată la o astfel de petrecere. Se cheltuie zeci de mii de şekeli într-o singură seară. Cântăreţi. Catering. Alcool de import.

Am chicotit a încuviinţare.

— Ai dreptate, e scandalos.

Iar el a continuat:

— Oamenii se îmbată la astfel de petreceri, nu atât de tare încât să vomite, dar îndeajuns încât să nu mai judece cum trebuie. Lucrul ăsta se întâmplă de obicei la final. O parte dintre invitaţi plecaseră deja. În clipa aceea, Gadi Tessler s-a apropiat de mine şi, de faţă cu Nira, m-a întrebat pe neaşteptate: „Cum de n-ai invitat la petrecere familia suedezului ăluia, cum îl chema? Holstrom?" După care a izbucnit într-un hohot de râs puternic, de nestăpânit, şi m-a lovit cu palma pe spate. Apoi, prefăcându-se că avea în mână o armă, şi-a ţintit propria tâmplă, a tras şi a izbucnit într-o nouă cascadă de hohote. După ce s-a îndepărtat, Nira m-a întrebat: „*Ce* a fost asta?" Iar eu i-am răspuns: „Nu vrei să ştii".

*

Avner Ashdot şi-a turnat din nou vin în pahar. Cu mişcări lente. A învârtit lichidul în pahar, fără să-l ducă la gură, apoi a întrebat:

— Eşti sigură că nu vrei ceva de băut?

Iar eu i-am răspuns:

— Nu, haide, continuă povestea!

S-a simţit încurajat de acest „haide".

— Of, vezi tu, Devora, exact asta e problema cu secretele. Dacă nu le cunoşti, nu te deranjează câtuşi de puţin. Însă în clipa în care descoperi un fir, trebuie neapărat să mergi până la capătul lui.

— Deci i-ai spus totul?

— Comandantul pe care l-am avut la şcoala de cadeţi ne-a spus încă de la prima oră: „Vă avertizez de la bun început, profesia pe care o deprindeţi aici este cea mai singuratică din câte există. Iar tentaţia de a împărţi povara pe care o duceţi pe umeri cu partenerul de viaţă va fi foarte mare. Însă de fiecare dată când veţi dori să faceţi acest lucru, amintiţi-vă ce s-a întâmplat cu Bruno Schmidt".

— Bruno Schmidt?

— Agent CIA. În Germania de Est. Soţia ei i-a povestit unei prietene ceva ce-i povestise el ei. Din păcate, întâmplător sau nu, prietena respectivă era agent Stasi. Schmidt şi soţia lui au putrezit în închisori diferite timp de douăzeci de ani, până la căderea Zidului Berlinului.

— Deci... Nira... a acceptat pur şi simplu tăcerea ta? Fără obiecţii?

— Acelea au fost alte vremuri. Acum bărbaţii se aşază în faţa unei camere şi încep să trăncănească despre vieţile lor private, dar pe atunci...? Bărbaţii nu vorbeau atât de mult. Bărbaţii plecau în misiuni, iar când se întorceau, soţiile lor nu puneau întrebări, aşa era pe vremea aceea...

— Şi totuşi îmi vine greu să cred că n-a întrebat niciodată...

— Poate că îi era mai uşor aşa. În orice caz, după douăzeci şi cinci de ani, pe nepusă masă, s-a trezit că vrea să ştie totul.

De fapt, mi-a cerut să-i spun totul. A insistat. Așa încât nu am avut de ales. Înțelegi?

— Ai fi putut continua să taci, am zis.

Avner Ashdot și-a așezat paharul cu vin pe masă. Mâna lui, am observat, tremura ușor. Mi-a trecut prin minte gândul că era posibil ca aceea să fi fost prima dată când povestea cu cineva despre toate acele lucruri. Și mă întrebam cărui fapt datoram această onoare.

Mi-a aruncat un zâmbet mai degrabă trist decât fericit și mi-a spus:

— E limpede că n-ai cunoscut-o pe Nira. Era foarte greu să-i spui NU. Tocmai de aceea a avut atât de mult succes ca directoare de școală. Și, ca să fiu sincer, și eu făceam cu greu față tentației de a-i mărturisi totul și de a mă simți izbăvit. De a mă purifica prin confesare. Așa că mi-am spus: O poveste și gata. Dar după ce a ascultat povestea despre Holstrom, care a fost într-adevăr una îngrozitoare, o teribilă greșeală de identificare, mi-a cerut să-i spun și celelalte povești. O noapte întreagă am vorbit și iar am vorbit, iar ea a scultat și a ascultat, în timp ce pe fruntea ei apăreau tot mai multe cute. A doua zi dimineața s-a purtat exact ca de obicei. Credeam că reușiserăm să trecem și peste asta. Dar seara s-a dus să doarmă în apartamentul Esiei, iar după aproximativ o săptămână a trimis pe cineva să-i ia toate lucrurile de aici.

Avner Ashdot a băut restul de vin dintr-o singură înghițitură și a spus:

— „Habar nu am cine ești". Asta mi-a spus înainte să plece. „Habar nu am cine ești cu adevărat."

*

Și atunci, Michael, în timp ce stăteam de vorbă cu Avner Ashdot, mi s-a făcut dintr-odată dor de tine.

De când ai plecat, am mai simțit aceste valuri de dor inundându-mă, apoi retrăgându-se. Însă, uneori, ceva se întâmplă în lume, pentru că aceste valuri vin, dar nu se mai retrag, formând un adevărat tsunami. Pe parcursul întregii discuții despre minciuni și secrete pe care am purtat-o cu Avner Ashdot, am avut sentimentul că nu doar Nirei nu i-a spus întreg adevărul, ci că și mie îmi ascundea ceva, ceea ce mi-a trezit o dorință acerbă de adevăr, precum acela pe care l-am împărtășit întotdeauna noi doi. N-am trăit mereu ca în paradis cu tine, Michael. Nu voi înceta niciodată să-ți port ranchiună pentru ceea ce s-a întâmplat cu Adar. Însă până și asta a fost la vedere. Totul era la vedere între noi doi. Nu întotdeauna discutat, dar la vedere. Iar eu nu pot înțelege cum s-ar putea trăi altfel, cum ar putea cineva să trăiască alături de un om vreme de douăzeci și cinci de ani, fără să știe cu ce anume se ocupă?

Dacă m-ar fi întrebat cineva ce este dragostea, aș fi spus: Să știi că, într-o lume plină de minciuni, există un om complet sincer cu tine și cu care, la rândul tău, poți fi complet sincer, și că între voi doi nu există decât adevăr, chiar dacă el nu este întotdeauna rostit.

*

Avner Ashdot nu a simțit dorul care m-a cuprins. El era în mijlocul unui monolog. Și tonul vocii lui trăda faptul că se apropia de momentul pe care voia să-l sublinieze.

— Apoi, a zis el, a întors-o pe Esia împotriva mea. I-a povestit toate păcatele mele, în cele mai mici detalii, iar de atunci copila s-a îndepărtat de mine. Mama ei a făcut pace cu mine abia înainte să moară. În timpul ultimelor luni de viață a fost foarte bolnavă, iar eu n-am plecat de lângă patul ei nici măcar o secundă. Dar fiica mea nu e încă pregătită să mă ierte. Se întâlnește cu mine, e adevărat, însă ne desparte

Zidul Berlinului, dar e tot fetița mea, pe care am ținut-o ca-n palmă mai bine de douăzeci de ani...

— Cu excepția... perioadelor în care... erai plecat, am spus, simțindu-mă obligată să pun lucrurile la punct.

— Da, exact asta zice și Esia. Că niciodată nu am fost alături de ea cu adevărat. Că niciodată nu s-a putut baza pe mine cu adevărat. Că nu avea nevoie de un tată care să-i spună povești, ci de un tată care să fie prezent. Care să fie pur și simplu alături de ea.

Mă gândeam: Dreptatea e de partea copilei. Dar imediat mi-am schimbat opinia: Ce importanță are de partea cui se află dreptatea? Aici nu suntem la tribunal. Iar ție nu ți se cere să dai un verdict.

Avner Ashdot a spus:

— Acum sunt prezent pentru ea. Și fac lucruri pentru ea. Până și proiectul acesta cu tânărul oaspete l-am demarat tot de dragul ei. Ca să știe că tatăl ei e capabil și de fapte bune. Este îngrozitor când între tine și copilul tău se cască o prăpastie. Oamenii nu au voie să accepte așa ceva...

A adăugat toate acestea pe un ton care dădea de înțeles că ajunsese la final, apoi a sorbit o gură de vin, rămânând cu privirea pierdută, ațintită asupra paharului. Apoi, dintr-odată, a ridicat ochii și m-a privit dur. Am încercat să mă eliberez din capcana lor, în timp ce cuvintele lui îmi răsunau în minte – „Este îngrozitor când între tine și copilul tău se cască o prăpastie. Oamenii nu au voie să accepte așa ceva..." – și mă gândeam: Nu, nu se poate ca el să...

Gândul că el ar fi putut să știe despre Adar mă înfiora într-atât, Michael, încât am simțit imediat nevoia să schimb subiectul cu unul ceva mai concret, așa că l-am întrebat:

— Prin urmare, cum rămâne cu apartamentul, domnule Ashdot?

Dar nu am reușit să-mi controlez tremurul vocii.

Avner Ashdot a scos din buzunar o foaie de hârtie și un stilou, spunând în timp ce nota un număr:

— Eu voi cumpăra apartamentul tău. Cu banii pe care îi vei încasa de la mine, vei putea să-ți cumperi apartamentul drăguț pe care tocmai l-am vizionat împreună, iar cu restul vei putea să-ți renovezi și să-ți utilezi baia, în așa fel încât să arate ca a mea.

Mi-a întins foaia. Am luat-o în mână, fără să mă uit la ea, și am spus:

— Vreau doar să subliniez faptul că proiectul tânărului oaspete mi se pare crucial.

Avner Ashdot a zis:

— La fel și mie. Imediat după ce vom semna actele, vom începe să căutăm un candidat potrivit.

— Tinerii aceștia de pe bulevard... mi-au înflăcărat imaginația. Vreau să-i ajut prin toate mijloacele posibile, am zis, simțind nevoia să explic.

Iar Avner Ashdot a spus:

— Îmi este cât se poate de clar, Devora.

Nu reușeam să-mi dau seama dacă tonul vocii lui era admirativ sau sarcastic, așa că i-am dat înapoi foile și l-am întrebat:

— Presupun că îmi vei percepe și comision?

El a zâmbit și mi-a răspuns:

— Nu.

— Nu?

— Nu. În loc de comision, îți voi cere un serviciu.

(Ca să fiu sinceră, credeam că serviciul pe care urma să mi-l ceară era de natură sexuală. Felul în care îmi sărutase îndelung mâna. Complimentul pe care mi-l făcuse când urcasem în mașină. Încercările lui de a mă servi cu vin. Privirile furișe spre decolteul meu. Confesiunile surprinzătoare. Totul conducea în direcția aceasta. Deja îmi pregăteam un refuz

hotărât. Nu fiindcă n-aș fi fost interesată de contact fizic. Dacă e să spun adevărul, îmbrățișarea îndelungă și plină de căldură a lui Hani trezise în mine dorința de atingere. Dar nu-mi plăcea și nici nu puteam accepta ideea de a amesteca sexul cu afacerile...)

Avner Ashdot s-a ridicat de pe scaunul lui și a început să se plimbe prin cameră. Cu pași mici. Măsurați. S-a apropiat de fereastră și a deschis-o puțin, asemenea cuiva care are de gând să-și aprindă o țigară și să sufle fumul afară prin fanta îngustă. Și-a dus mâna dreaptă spre buzunarul cămășii cu o mișcare rapidă, însă nu a scos nimic dinăuntru.

Mi-am adus aminte că și Adar căpătase același obicei după ce se lăsase de fumat.

*

În cele din urmă, a spus:

— Vreau să mă însoțești undeva.

Încă privea pe fereastră, spre stradă.

— Să te însoțesc?

— Să zicem că plecăm într-o excursie.

S-a întors către mine.

— Unde anume?

— Nu pot să-ți spun, tocmai asta-i problema.

— Și cât de lungă va fi această excursie, dacă îmi este permis să întreb?

— În zilele noastre, durează mai puțin de trei ore, cu toate șoselele astea noi.

— Când plecăm?

El s-a uitat la ceas și a spus:

— Acum.

Mi-am privit și eu ceasul și am zis:

— Nu pot, am programate după-amiază câteva întâlniri cu protestatarii. Mă așteaptă.

— Atunci mâine, cel târziu.

— Unde arde?

— Arde, Devora, crede-mă.

— Trebuie să mă gândesc la asta.

— Bine. Dar să nu-ți ia foarte mult timp.

— Știi ceva, am spus zâmbind, cel mai bine gândesc în baie.

*

Pe parcursul întregii conversații cu Avner Ashdot, trupul meu părea atras de baia lui. Dacă ar fi existat o cameră care să înregistreze totul, nu ar fi surprins absolut nimic. Ochii mei nu s-au mișcat. Genunchii mei nu s-au clintit. Era o răsucire interioară a trupului meu, ascunsă, dar puternică, spre lucrul care ar fi putut să-i producă plăcere.

Cu toate astea, am fost luată prin surprindere de propriile mele cuvinte.

Avner Ashdot, în schimb, nu a părut deloc surprins. Lăsa impresia că cererea mea i se părea cea mai naturală din câte există, concluzia firească a conversației noastre de până atunci.

El a zis:

— Cu toată plăcerea. După care a repetat: Cu toată plăcerea. Pe suport sunt agățate prosoape curate.

Îmi aminteam foarte bine atingerea catifelată a prosoapelor lui.

Am avut parte de atât de puține momente de plăcere de când ai plecat, Michael. Trebuie să înțelegi. Poți să înțelegi?

Eu sunt aceea care îți vorbește. Devora ta. Încă.

Dar moartea unui... soț... trebuie să înțelegi. Poți să înțelegi?

Schimbă ceva înăuntrul tău. E imposibil să nu schimbe ceva înăuntrul tău. Înțelegi?

De fiecare dată când am ales să renunț la ceva și să rămân în cușcă, am încercat să mă conving: Nu-i nimic, vor fi și alte ocazii.

Dar moartea... înțelegi?

Asta te face să te gândești la faptul că poate nu vor mai fi. Și alte ocazii. Vreau să spun. De a face ceea ce-ți dorești să faci. Iar asta schimbă ceva înăuntrul tău. Ascute ceva. Trebuie să înțelegi. Poți?

*

Butoanele care reglau presiunea apei la comanda mea, cosmeticele, uleiurile de baie și săpunurile din ingrediente naturale, lumânările parfumate, dintre care am aprins două, luminile colorate și prosoapele moi – toate m-au făcut să uit un lucru trist: nici de data aceasta nu-mi adusesem cu mine haine de schimb.

Dar Avner Ashdot nu a uitat. În clipa în care sunetul apei curgând s-a oprit, a presupus că terminasem, așa că m-a întrebat de cealaltă parte a ușii:

— Ai nevoie de haine?

— Da, dar...

— Deschide puțin ușa. Ți-am pregătit o pungă cu câteva rochii de-ale Nirei. Poți să-ți alegi ceva ce ți se potrivește. Aveți aproximativ aceleași măsuri.

Mi-am spus: Până aici. Devine ciudat. Și deja mă pregăteam să-i spun pe un ton ferm că nu e nevoie, că mă descurc.

Însă el mi-a luat-o înainte:

— Am o singură rugăminte, Devora. Dacă poți, după ce te îmbraci, du-te direct la ușă. Eu voi aștepta în birou. Hainele Nirei pe o altă femeie... eu... e mult prea curând pentru mine.

Și exact așa am făcut. Mi-am uscat părul, m-am pieptănat, m-am îmbrăcat cu rochia ei verde, care îmi venea perfect, m-am mai privit o dată în oglindă, am deschis ușa de la baie și m-am îndreptat direct spre ieșire.

Chiar înainte de a o închide în urma mea, m-am oprit și am zis:

— Mulțumesc.

Vocea lui mi-a răspuns dintr-o altă țară:

— Cu plăcere.

— Și... Avner, am spus, m-am gândit și... vino să mă iei poimâine-dimineață.

*

Mă întreb dacă ți-ai dat deja seama ce fel de capcană mi se pregătise. Fiindcă întotdeauna ai fost mai rapid decât mine la analizarea probelor. Nu o singură dată, doar ascultând povești incomplete și fragmentate despre procesele pe care le judecam, reușeai să pronunți un verdict. De cele mai multe ori, corect.

Dar numai de cele mai multe ori. Rapiditatea aceasta a ta conducea uneori și la erori. Și toate aceste erori te-au torturat în săptămânile dinaintea morții. Ai readus la viață imaginea părinților lui Rivi Magal, fetița al cărei violator l-ai declarat nevinovat. Îți aminteai iar și iar de tatăl ei apropiindu-se de tine pe coridorul din fața sălii de judecată.

— Onorată instanță, vă rog să mă iertați, onorată instanță, eu nu sunt decât un om simplu, dar poate că dumneavoastră puteți să-mi explicați cum s-a întâmplat ca un acuzat să fie eliberat, în ciuda faptului că și-a mărturisit vinovăția?

Cu vocea făcută țăndări, mi-ai spus pe patul de moarte:

— Poate că nu ai fost la fel de rapidă ca mine în luarea unei decizii judecătorești, Devora, și poate că magistrații nu amuțeau în clipa în care intrai în sala de judecată, dar uită-te acum la tine. Treizeci de ani de procese și nici o eroare.

Te-am consolat cu vorbe pline de căldură, desigur. Așa facem cu oamenii pe care îi iubim. Ți-am spus:

— A fost doar un incident minor.

Ți-am spus:

— Nu ai luat niciodată mită, Michael, nu ai avut procese aranjate. Apărarea a fost defectuoasă în cazul lui Rivi Magal

și știm foarte bine amândoi că, uneori, suntem obligați de reguli să acționăm în conformitate cu legea, nu cu dreptatea...

Dar punctul acela minuscul de vanitate dinăuntrul pieptului meu strălucea în timp ce vorbeam.

Între membrii unui cuplu care împărtășesc aceeași profesie este firesc să existe gelozie, competiție sau puncte de vedere diferite asupra anumitor chestiuni. Mai ales dacă unul din ei a fost înainte avocat al apărării, iar celălalt, avocat al părții reclamante. Iar adevărul este că te-am invidiat de foarte multe ori de-a lungul anilor. Ai fost un judecător mult mai înzestrat și mai celebru decât mine. Opiniile tale, deși sfidau majoritatea, ajungeau să fie acceptate de către Curtea Supremă. Ai urcat pe scara ierarhică și ai primit cazuri cu miză, în timp ce eu am rămas pe loc, undeva în umbră. Și iată, se pare că am reușit să câștig cel puțin o bătălie în fața ta.

*

Deci, ce crezi în momentul acesta, dragul și iubitul meu Michael? Știi deja ce anume îmi ascunde Avner Ashdot? Au fost lăsate îndeajuns de multe indicii?

Dacă da, atunci eu nu le-am observat. Absolut deloc. Motivul pentru care nu le-am observat este unul îngrozitor. Nici o mamă n-ar recunoaște asta. De fapt, aș putea recunoaște un astfel de lucru doar în fața unui robot telefonic. Fii atent, voi trage aer în piept și îți voi spune:

— Doamne, cât e de greu...

Nici nu mi-a trecut prin minte că Adar ar fi putut avea vreo legătură cu toată povestea asta, pentru că am început să mă gândesc din ce în ce mai puțin la Adar de-a lungul timpului.

În primul an după ce a rupt legătura cu noi, nu trecea nici o secundă fără să mă gândesc la el: Unde este? Ce face? Ce mănâncă? Îți amintești cum bănuiai pe atunci că aș avea

un amant? Cum mă acuzai că „nu eram cu tine" când făceam dragoste? Acum, în sfârșit, îți pot spune: Chiar nu eram cu tine. Eram cu el. Închideam ochii în timp ce mă acopereai cu trupul tău și mă întrebam oare unde doarme Adar. În ce pat? O fi având oare pături călduroase?

Încercam să adun informații. De la prietenii lui. Prin intermediul computerului. Însă toate încercările mele au fost în zadar. În primul an mergeam de stradă și-mi imaginam că eram diagnosticată cu cancer și că Adar nu va avea încotro și va fi nevoit să renunțe la decizia de a rupe relațiile cu noi, pentru a veni să mă viziteze la spital.

În cel de-al doilea an am continuat să mă gândesc la el. Dar mai puțin. Tu refuzai să vorbești despre el. Iar ceea ce nu este adus în discuție nu se vindecă. Nici el nu a sunat. Nici măcar cu ocazia zilelor noastre de naștere. Nu ne-a trimis nici o scrisoare. Exact cum m-a informat în timpul ultimei noastre discuții, la închisoare. „Ruptură totală." Și astfel a trecut un an. Apoi încă un an. Apoi tu te-ai îmbolnăvit. Iar eu am ieșit la pensie, ca să pot avea grijă de tine. Și tu ai devenit axul central al vieții mele (Adar ar fi spus despre această situație: „Ce e nou în asta?").

Cu puțin timp înainte de înmormântare m-am întrebat dacă știe și dacă va veni, iar după ce nu a venit, m-am întrebat dacă va veni la *shiva*, și de fiecare dată când intra cineva pe ușă, ridicam capul să văd cine e, sperând să fie el. Dar nu a venit. Apoi m-am întrebat din nou dacă cele întâmplate justificau furia lui nestăvilită și mi-am dat încă o dată răspunsul pe care mi-l repetai tu mereu: Nu. Nu o justifică. Nu o justifică sub nici o formă și cu nici un chip.

*

Însă astăzi aș răspunde în felul următor: Ce importanță are dacă o justifică și cine are sau nu dreptate? Aici nu suntem la tribunal. Și nu îți cerem să judeci pe nimeni.

După ce am visat că urma să fiu supusă unei operații de amputare a supregoului, mi-am comandat online operele complete ale lui Freud, am plătit o taxă suplimentară pentru a-mi fi livrate mai repede – aș fi putut să aștept, economisind astfel banii, Michael, știu, dar idul meu nu mai vrea să aștepte! –, iar în douăzeci și patru de ore, cele șapte volume au fost la ușa mea.

Cu siguranță ai fi clătinat din cap, aruncându-mi privirea aceea a ta de ți-am-spus-eu, dacă ți-aș fi zis că am descoperit la Freud câteva idei destul de dubioase. Invidia penisului, hai, serios acum! Îmi plăcea foarte mult mădularul tău, Michael, fără îndoială era un exemplar cât se poate de reușit, însă niciodată nu mi l-am dorit pentru mine. Din contră, mereu mi s-a părut extrem de neplăcut să te plimbi de colo-colo cu ceva între picioare.

Cu toate acestea, trebuie să recunoaștem că are și câteva idei foarte interesante. Precum cele care au ecou în lume. De exemplu, felul în care subconștientul își face simțită prezența în viața noastră de zi cu zi: cineva folosește un cuvânt greșit, iar greșeala reflectă gândurile profunde ale persoanei respective. De câte ori nu ni s-a întâmplat să auzim inculpați sau avocați scăpând fără voie anumite informații, dezvăluind astfel exact ceea ce voiau să ascundă? (Îți aduci aminte de Armond Blum, avocatul apărării care susținea că ai fost coleg de școală cu fratele inculpatului și ți-a cerut să te „acuzi"?)

Păcat că nu poți citi împreună cu mine Freud, Michael, mi-ar fi plăcut să discutăm cu voce tare pe marginea scrierilor lui. Ai fi spus, de exemplu: „Singurul lucru judecabil la un om este comportamentul lui, vârful aisbergului. Cele șapte-opt straturi acoperite de apă sunt total irelevante". Iar eu ți-aș fi răspuns: „Dar nu poți nega existența lor". Și tu ai fi zis: „Freud

idealizează impulsurile negative, iar acesta este un lucru periculos". La care eu ți-aș fi răspuns: „La ce te referi? Mi se pare mult mai periculos să nu recunoști existența unui impuls!"

După care, așa cum ne plăcea să facem, cu trupurile înflăcărate de dreptatea argumentelor noastre, am fi făcut dragoste, la început continuând să ne contrazicem folosind alte metode, pentru ca, în cele din urmă, să amuțim de tot.

*

De ce amintesc numele lui Freud pentru a doua oară? (Mi te imaginez cum stai și te tragi încetișor de lobul urechii, așa cum făceai în sala de judecată, când un avocat te plictisea cu detalii pe care le considerai irelevante pentru caz.)

La întâlnirea pe care am avut-o cu protestatarii în ziua următoare, unul dintre tineri a ajuns mai târziu. Am ridicat ochii spre el în semn de salut, și, pentru o fracțiune de secundă, am avut impresia că era Adar. Când m-am uitat mai bine la el, mi-am dat seama că era cât se poate de diferit de Adar: păr lung, brațe și picioare lungi, nas drept, buze subțiri. Nu înțelegeam cum de putusem să-l confund cu Adar.

Dar acum mă gândesc: Era subconștientul meu. El își dăduse deja seama ce urma să se întâmple.

Întâlnirea în sine, apropo, a fost destul de enervantă. Între protestatari au izbucnit certuri îngrozitoare, în ciuda faptului că se declaraseră, în principiu, de acord cu majoritatea chestiunilor de pe agendă. Am avut impresia că tinerii aceia se lăsau dominați de o suspiciune instinctivă și de o hipersensibilitate pe care eu nu le împărtășeam și care făceau ca atmosfera să fie foarte încărcată. Cineva a ieșit din încăpere, iar când s-a întors, după câteva minute, toată lumea îl privea ca și cum, în minutele pe care le petrecuse afară, ar fi comis cine știe ce crimă abominabilă. „Ce-i?" a întrebat el. „Ce s-a întâmplat?" Dar nimeni nu i-a răspuns. Cred că și oboseala

contribuia la starea de tensiune în care se aflau. Nu e ușor să trăiești o lună întreagă într-un cort, pe marginea unui bulevard zgomotos. Nu e ușor deloc.

Am făcut tot ce mi-a stat în putere pentru a media discuțiile dintre ei, am propus soluții de compromis, însă toate au fost respinse, în cele din urmă. Părea că, deși cu toții voiau să coopereze, cel puțin la nivel teoretic, cea mai mare dorință a lor era aceea de a se diferenția față de ceilalți. Cu alte cuvinte: Eu nu sunt precum ceilalți. Eu sunt altfel. Eu am puțin mai multă dreptate.

În orice caz, am plecat de la întâlnirea aceea mai puțin euforică, dar nu mai puțin convinsă de faptul că era foarte important să încercăm să imaginăm o altă realitate. Una nouă. Cel puțin au fost cu toții de acord că ideea tânărului oaspete era o inițiativă minunată.

*

Cât de puțin timp dedicam imaginației în conversațiile noastre, Michael! Imaginația nu are nici un fel de importanță în sala de judecată. Acolo nu contează decât faptele. Și, astfel, ne-am obișnuit să ridiculizăm imaginația. S-o ignorăm. S-o alungăm într-o colonie penală.

*

Avner Ashdot asculta *Așa grăit-a Zarathustra* de Richard Strauss în clipa în care m-am urcat în mașina lui. M-am așezat pe banchetă acompaniată de primele acorduri ale părții a treia și imediat după ce mi-am pus centura de siguranță, am spus:

— *Von der grossen Sehnsucht.* „Despre dorința cea mare."

Avner Ashdot a încuviințat și a dat muzica mai încet.

I-am spus:

— Nu da încet, te rog, iar el a dat din nou muzica tare. Am mers astfel în tăcere, la început pe străduțe, apoi pe autostrada rapidă, ascultând sunetele minunate (Te rog să mă ierți, Michael, dar sunt cu adevărat minunate) ale oboiului și ale viorilor umplând spațiul din interiorul mașinii.

În clipa în care am ajuns la intersecția cu autostrada spre Beer Sheva, a început partea finală, *Nachtwandlerleid*, „Cântecul rătăcitorului nopții". Și un nou gând mi-a trecut prin minte: Cum de-mi permisesem să plec într-o excursie, în loc să stau acasă și să scriu verdicte? Apoi, asemenea unui om care se trezește dintr-un coșmar și descoperă ușurat că nu a fost decât un vis, mi-am adus aminte: Nu mai sunt dosare care să aștepte verdictul meu. Și nici nu vor mai fi.

— Michael, am spus, adică soțul meu...

Avner Ashdot a dat muzica mai încet și s-a întors puțin către mine – o mișcare aproape imperceptibilă, însă îndeajuns pentru a-mi da seama că mă asculta.

— Soțul meu nu era de acord să ascultăm Strauss acasă, am zis. În casa în care locuiesc eu nu va răsuna niciodată muzica președintelui Biroului Muzical de Stat al Führerului. Asta era poziția lui.

— O poziție extremă!

— Se înfuria de fiecare dată când se uita la dezbateri televizate despre legitimitatea interpretării muzicii lui Strauss și striga spre ecran: „Pe Wagner îl boicotați!? A murit în secolul al XIX-lea. Pe Strauss ar trebui să-l boicotați!"

— S-a născut într-o familie de supraviețuitori ai Holocaustului, bănuiesc... soțul tău.

— Nu. Pentru el era o chestiune de principiu.

— Deci era un om cu principii.

— Cu siguranță.

— Stai puțin. Atunci, cum de cunoști atât de bine muzica, de vreme ce n-ai ascultat-o niciodată?

— Miercurea îmi terminam programul la tribunal înaintea lui, mă întorceam acasă și ascultam Strauss. Ascundeam discul în carcasa unuia de Bach. Nu era bine. Dar îmi plăcea Strauss atât de mult. Pentru mine era o adevărată plăcere.

— Sunt total de acord cu tine. Ne oprim să bem ceva?

*

Ești surprins, Michael? Sunt sigură că nu. Sunt sigură că știai ce se ascundea în carcasa discului de Bach, dar ai hotărât, dând dovadă de înțelepciune, să păstrezi tăcerea asupra acestei chestiuni. Îmi treceai cu vederea acest lucru mărunt și multe alte astfel de lucruri neînsemnate, pentru ca mai târziu, atunci când va sosi momentul, să-mi poți cere să-ți întorc favorul, făcând pentru tine ceva cu adevărat important.

*

Muzica lui Strauss m-a înmuiat. Altfel nu pot să-mi explic conversația care s-a legat între noi în timpul opririi pe care am făcut-o. Dacă stau să mă gândesc la cele întâmplate, cred că totul a fost plănuit dinainte. Am fost o marionetă în mâinile lui Avner Ashdot. Oferta de cumpărare a apartamentului. Locuința din Tel Aviv. Confesiunile mult prea generoase și pripite despre viața lui intimă. Bucata muzicală pe care o asculta în mașină, tocmai aceea, tocmai Strauss. Totul a fost doar un lung proces de seducție. Însă nu seducția îndrăgostitului care tânjește după intimitate. Ci seducția unui spion. Care vrea informații.

A zis:

— Nu povestești nimic despre copiii tăi, Devora.

Restaurantul la care ne opriserăm era aproape gol. La una dintre mesele din apropiere, un bărbat ultraortodox citea pagina de sport a unui ziar, iar la o masă aflată ceva mai

departe ședea o familie: tatăl, mama și un bebeluș în cărucior. În aer plutea miros de omletă cu legume.

Am întrebat:

— Ce-aș putea să-ți povestesc?

O chelneriță s-a apropiat de masa noastră, a șters-o cu o cârpă, apoi a așezat pe ea un suport pentru sare și piper în care se afla doar solnița și a întrebat:

— Ce doriți?

Avner mi-a făcut semn printr-o mișcare a capului să comand prima. Am cerut ceai și un croasant cu migdale. El a comandat un espresso lung, apoi a așteptat până când chelneriţa s-a îndepărtat îndeajuns de mult, după care a întrebat:

— Deci... Câți copii ai?

Mi-a plăcut faptul că a avut răbdare până când tânăra a ajuns la o distanță rezonabilă. Mi-a mai plăcut și că, deși chelneriţa era foarte atrăgătoare, ochii lui n-au urmărit-o cu privirea, ci au rămas ațintiți asupra mea.

— Unul, am răspuns. Am un singur copil.

— Cum îl cheamă?

— Adar.

— Ce nume frumos!

— Sunt total de acord cu tine.

— Ce părere are Adar despre intenția ta de a vinde apartamentul?

— Nu știe nimic despre asta.

— Nu știe?

— Nu ținem legătura.

Avner Ashdot a clătinat din cap în semn de înțelegere. Fără să spună nimic. A fost o mișcare inteligentă din partea lui, să-mi dea o clipă de răgaz. Chiar și așa, mă înspăimânta francheţea cu care-i făcusem această dezvăluire. Rudele, prietenii apropiați, colegii de serviciu – cu toții aveau grijă să nu pomenească nimic despre Adar. Cu toții se temeau de reacția ta.

Nici măcar în timpul celor șapte zile de *shiva* n-a întrebat nimeni nimic despre el. Aș fi vrut s-o facă cineva. Speram s-o facă. Mă temeam că acumulasem în subconștient un întreg arsenal de cuvinte care nu așteptau decât întrebarea care să le scoată la suprafață. Însă au tăcut cu toții. Bineînțeles că eu aș fi putut să vorbesc. Să deschid subiectul. Dar eu, până în ultima zi, am așteptat ca Adar să intre pe ușă, să pășească în salonul casei în care a crescut, cu mersul acela legănat al lui, și să se așeze lângă mine.

*

Avner Ashdot nu mi-a mai pus nici o întrebare despre Adar. Nici după ce ne-am întors la mașină și ne-am continuat drumul. *Așa grăit-a Zarathustra* ajunsese la finalul său minimalist, atât de diferit de începutul odiseic: ultimele patru acorduri de violă și flaut. Avner Ashdot a lăsat să treacă două clipe de tăcere și abia apoi a întrebat:

— Tot Strauss?

Am încuviințat printr-o mișcare a capului. Credeam că va scoate discul și-l va înlocui cu un altul. Dar el a apăsat un buton, iar schimbarea s-a petrecut în interior, într-un loc în care ochii noștri nu puteau pătrunde.

S-au auzit apoi primele acorduri, cunoscute. I-am mulțumit în tăcere pentru faptul că alesese tocmai bucata aceea. Mă gândeam: Este și acesta un talent, să știi să alegi muzica potrivită. Am închis ochii și am lăsat muzica să mă învăluie, simțind gustul transgresiunii – de două ori Strauss într-o singură zi – răspândindu-mi-se în tot trupul.

În clipa în care am deschis ochii și m-am uitat pe fereastră, m-am îngrozit la gândul că habar nu aveam unde anume eram. M-am speriat dintr-odată; călătoresc alături de un bărbat pe care nu-l cunosc aproape deloc spre un oraș al cărui nume nu vrea să mi-l dezvăluie și nu am nici cea mai vagă

idee unde ne aflăm. Şi ce dacă şi lui îi plac *Metamorfozele* lui Strauss? Oare nici asta, asemenea croasantului cu migdale pe care mi-l cumpărase, nu era căutşi de puţin o simplă întâmplare?

*

Chiar atunci, vorbind pe tonul unui ghid turistic şi simţind parcă nevoia mea urgentă de a şti unde eram, a spus:

— Pe dreapta poţi vedea înălţimile Golan. Acolo am predat ore de navigaţie soldaţilor înscrişi la cursurile de specializare. Nu-i aşa că pare un loc sălbatic?

— Aşa e.

— În văile dintre stâncile alea trăiesc oameni şi animale; poţi chiar să bei apă din fântânile lor.

— Fântâni?

— Greu de crezut, dar pe înălţimile Golan sunt nu mai puţin decât nouă fântâni. Beduinii leagă o găleată din acelea în care păstrează măslinele cu o frânghie lungă, o scufundă în fântână, apoi o scot plină cu apă din adâncurile pământului.

— Şi ce gust are? am întrebat.

— Gustul raiului, a răspuns.

— Chiar că e greu de crezut, am încuviinţat.

Conversaţia aceasta uşoară m-a făcut să mă mai relaxez puţin. O conversaţie între doi turişti. Mă uitam pe fereastră şi încercam să găsesc fântânile ascunse printre stânci.

Chiar în clipa aceea, el a întrebat:

— De ce... nu păstrezi legătura cu fiul tău, Devora?

— E... o... poveste lungă, am bâiguit.

— Avem tot timpul din lume, a spus.

*

Îţi aminteşti de sâmbăta aceea pe care am petrecut-o la Sde Boker, Michael? Un bun prieten de-al tău ne-a împrumutat

cabana lui. Ne-am dus acolo pentru a sărbători finalul stagiaturii tale. Ne-am lăsat bagajele în cabană și am plecat să facem o plimbare înainte de apus. Am mers la un izvor pe care doar tu îl cunoșteai. Am mers ținându-ne de mână printre pereții aceia galbeni, în timp ce cărarea devenea din ce în ce mai îngustă.

— Aici se găsește apă? am întrebat uimită. E greu de crezut.

Iar tu mi-ai zâmbit și ai spus:

— Așteaptă și-ai să vezi.

Și în clipa aceea am văzut ibecși. Noi i-am zărit înainte ca ei să ne observe, așa că ne-am oprit. Și am făcut liniște. I-am privit preț de câteva clipe, până când au urcat pe stâncă într-o scurtă procesiune.

— Câtă eleganță e în mișcările lor, am spus.

Iar tu m-ai sărutat pe gât și ai spus:

— Eleganță.

Am continuat să mergem până când am ajuns la izvorul tău. Nu mai era nimeni acolo, în afară de noi. Pe vremea aceea nu eram încă judecători. Pe vremea aceea nu ne întrebam de două ori, înainte de a face un lucru, dacă el se înscrie sau nu în limitele decenței. Ne-am scos pur și simplu hainele și am intrat goi în apa răcoroasă. Apoi am întins o pătură subțire pe o piatră netedă și am făcut dragoste. Ne cunoșteam de numai câteva luni – și încă mă uimeau pasiunea și felul tău complet lipsit de inhibiții de a face dragoste. Acasă, lucrul acesta mă speria uneori, acasă aveam deseori impresia că simt furie în atingerea ta, că ești supărat pe mine sau pe altceva. Dar acolo, în natură, părea... natural.

Îmi aduc aminte că, după ce s-a terminat, o viespe s-a așezat pe fesele tale, iar eu am alungat-o strigând:

— Pleacă, viespe, pleacă! După care am izbucnit amândoi într-un hohot puternic de râs. Când ne-am liniștit, te-am întrebat: Și dacă am rămas însărcinată chiar acum?

Iar tu m-ai mângâiat pe păr și mi-ai răspuns:
— Un copil care să aibă ochii tăi? Sună minunat.

*

După o tăcere lungă și apăsătoare, pe care Avner Ashdot a păstrat-o cu eroism pe parcursul mai multor kilometri, am spus:

— El nu ține legătura cu noi. În urmă cu trei ani ne-a anunțat că nu mai vrea să aibă nici o legătură cu noi. Iar din clipa aceea nu am mai auzit nimic de el.

— Dar ce s-a întâmplat?

— Multe. Este... complicat.

— Și totuși?

— El... a intrat într-un necaz și se aștepta să-l ajutăm. Iar în clipa în care nu l-am ajutat, el... și-a pierdut controlul.

— În ce fel de necaz a intrat?... Dacă îmi e permis să întreb.

— A ieșit să se distreze cu prietenii. Când s-au întors dimineața, a dat peste o femeie însărcinată care traversa strada printr-o intersecție. Avea viteză mare. Mult peste limita acceptată. Femeia a suferit o lovitură la cap și a murit pe loc. Nici fătul n-a avut vreo șansă. Femeia era însărcinată în luna a cincea. Lui Adar i-au făcut testul cu fiola, a suflat de două ori la interval de un minut. Așa se face. I-au găsit cantități mari de alcool în sânge. Uriașe. El... a fost acuzat... de ucidere din culpă.

*

Îmi aduc aminte chipul tău, Michael, după ce l-am eliberat pe cauțiune și am ajuns cu el acasă. Toate trăsăturile îți erau exagerate, transformându-te parcă într-o caricatură. Bărbia ta puternică devenise de-a dreptul pătrată. Sprâncenele tale stufoase deveniseră chiar mai dese. Nasul ți se lățise, din pricina nărilor dilatate de furie.

— Idiotule! i-ai spus lui Adar. Ești un idiot! Nu-mi vine să cred că fiul meu e un asemenea idiot!

*

Știi, Michael, atunci când le privești de la depărtare, lucrurile devin mai clare; nu era nici un pic de iubire dincolo de furia cu care i-ai spus acele cuvinte. În general, dincolo de furia părinților, poți auzi, dacă asculți cu atenție, și dragostea lor. La tine nu s-a auzit decât furia. Toți anii aceia în care te-am rugat să te abții în fața lui și a escapadelor lui, toată furia aceea a prins rădăcini în mintea ta și a crescut, înghițind în cele din urmă orice gând bun. Toți directorii de școală pe lângă care a trebuit să intervii – după ce s-a dovedit că te pricepeai mult mai bine la asta decât mine – pentru a-i ruga să nu-l exmatriculeze pe Adar, toate mustrările pe care am fost nevoiți să le suportăm din partea celorlalți părinți, toate sfaturile pe care ni le dădeau, toate dățile în care nu ne-am putut întâlni cu prietenii noștri care aveau copii mici, pentru că se temeau ca nu cumva Adar să le facă ceva, toate dățile în care i-am spus că e pentru ultima oară, momentul în care l-ai judecat (Credeai cu adevărat că lucrul acesta îl va ajuta, știu), atunci când avea doar opt ani și felul în care a izbucnit în râs la finalul procesului, când ai rostit sentința – să fie trimis la o școală cu internat –, toate încercările noastre eșuate de a-l înțelege, de a ne împăca cu el, de a-l aduce mai aproape de noi, toată această autoflagelare, poate că noi am fost cei care nu... poate că noi am pierdut din vedere ceva ce, dacă am fi observat la momentul oportun, am fi putut opri la timp, am fi putut schimba cursul drumului pe care apucase. Toată flagelarea aceea reciprocă, despre care nu discutam niciodată, însă la care ne gândeam încontinuu.

— E așa din cauza ta, Devora, din cauză că l-ai părăsit când nu avea decât trei luni...

— Din cauza mea? Tu nu l-ai părăsit, Michael, pentru că tu n-ai fost niciodată lângă el, ai renunțat la el încă de la bun început.

— Eu? Eu am renunțat? Tu ești aceea care a renunțat la el, Devora, tu ești aceea care renunță mereu în fața lui.

— Toate șușotelile pe care le isca apariția ta pe coridoarele tribunalului după prima lui condamnare, Michael, și momentul în care ai intrat în biroul tău, iar conversația stagiarilor s-a oprit brusc, și tu ai știut imediat despre ce vorbeau, ori scena în care ai mustrat un părinte care începuse să strige în sala de judecată, spunându-i că, dacă i-ar fi dat copilului său o educație potrivită, acesta din urmă nu s-ar mai fi aflat acolo, iar avocatul apărării a spus în șoaptă, dar suficient de tare încât să auzi: „Uite cine vorbește..."

Toate astea au răbufnit în seara aceea. Ai continuat să-i arunci lui Adar insulte grave, dar el nu ți-a dat nici o replică. Întreg trupul îi tremura din pricina efortului pe care îl făcea să nu-ți răspundă. Abia după ce te-ai oprit a zis:

— Știu că nu sunt decât o gumă mestecată lipită de talpa frumoasă a pantofilor tăi, tată, dar, ce să-i faci, guma are nevoie de ajutor acum.

*

Avner Ashdot a tăcut îndelung, înainte de a întreba:

— Dar ce anume ați fi vrut să faceți pentru el? Pare a fi o cauză pierdută. Un șofer vitezoman sub influența alcoolului, o femeie însărcinată... Ce altceva ar mai putea fi spus într-un asemenea caz?

Un soldat singur aflat în stația de autostop de pe șosea și-a ridicat degetul mare chiar în clipa în care treceam prin dreptul lui. Un soldat. Singur. În mijlocul zilei. Ar fi trebuit să oprim, să-l luăm cu noi. Aveam loc în mașină, pe bancheta din spate. Dacă îl luăm, mi-am promis mie însămi, mă voi opri din vorbit. Și așa am vorbit deja prea mult despre lucruri

care ar fi mai bine să rămână sub tăcere. Oare Avner Ashdot mă înregistra? Am redevenit suspicioasă. Își pusese telefonul pe consola de plastic aflată între scaunele din față, alături de o sticlă de apă minerală, aprinzându-se la intervale regulate. Poate asta însemna că înregistrează?

Avner Ashdot a trecut prin dreptul stației de autostop fără să încetinească măcar. Nici nu i-a trecut prin minte să facă asta. Din contră, a accelerat în mod intenționat. Viteza m-a lipit de scaun și mi-a stârnit un gând înfiorător: Nu s-a oprit fiindcă nu dorește ca un soldat să-i zădărnicească planul de a mă răpi.

— De ce nu te-ai oprit?! am strigat, cerându-i socoteală.

— Pentru cine?

— Pentru soldat!

— Credeam că n-ai vrea să, adică, aveam impresia că n-ai vrea să ni se alăture altcineva...

— Data viitoare întreabă-mă și pe mine. Întreabă-mă înainte de a hotărî în numele meu.

— Mă pot întoarce să-l iau, dacă este atât de important pentru tine, Devora. Vrei să mă întorc?

Am expirat.

Am expirat îndelung. Așa cum faci când ești testat cu o fiolă.

*

Nu i-am cerut lui Avner Ashdot să se întoarcă după soldat. Dar l-am întrebat de ce ecranul telefonului lui se aprinde periodic. El a luat telefonul în mână, s-a uitat la el și a zis:

— Nu știu.

Și, judecând după tonul vocii lui, părea că într-adevăr nu știa.

El a întrebat:

— Te deranjează? Aș putea încerca, de fapt, aș putea căuta o metodă prin care să-l fac să se oprească.

— Nu. E în regulă.

Plăcuțe de avertizare pe care scria PERICOL – POLIGON DE TRAGERE erau înșirate una lângă alta de-a lungul drumului, fixate pe stâlpi de beton. Cu toate acestea, m-am auzit spunând deodată:

— El... adică... Adar... a vrut ca noi să tragem niște sfori. Să-l scoatem din încurcătura în care intrase. Ne-a sugerat că am putea să punem sub semnul întrebării validitatea testului de verificare a alcoolemiei. Existau precedente în acest sens.

— Înțeleg. Și Michael...

— Nu-l cunoști pe Michael....

— Dar ce a spus despre asta?

— Michael... i-a spus adevărul. Că este imposibil. Că rezultatul de necontestat al testului făcea ca această posibilitate să iasă din discuție. Adar ar fi vrut ca el să încerce să stea de vorbă cu avocatul și să găsească o portiță, ori măcar să facă niște intervenții, să discute cu prietenul lui cel mai bun, președintele Curții, pentru a da dosarul unui judecător ceva mai empatic, iar Michael i-a spus: „Singurul lucru care te poate ajuta în acest moment este să dai dovadă de căință. Ai ucis o femeie însărcinată și nu pari să ai deloc remușcări". Și Adar i-a răspuns: „Măcar spune adevărul, spune că mă poți ajuta, dar nu vrei!"

Și până aici a fost. În acest moment, Michael a explodat. A urlat spre Adar: „Stai puțin, ce vrei să zici cu «măcar spune adevărul»? Mă faci mincinos?" Și Adar i-a zis: „Da". Iar Michael l-a somat: „Cere-ți imediat scuze!" Însă Adar a șuierat printre dinți: „Asta e cumva o glumă? Dacă da, atunci tu ești acela care ar trebui să-și ceară scuze".

Și așa au ținut-o toată noaptea aceea. Și apoi fiecare noapte a săptămânii care a urmat. Iar eu mă agitam în jurul lor, încercând să mediez relația dintre ei, să-i împac, să le explic

fiecăruia. Ca să înțelegi, pe vremea când eram judecătoare, aveam reputația unei mediatoare de top, am mediat între Kramer și Kramer, între Rose și Rose, dar atunci...

— Te aflai între ciocan și nicovală, a zis Avner.

Iar eu am clătinat din cap a încuviințare și mi-am întors privirea către fereastră.

*

Mergeam prin deșert. Nisip și iar nisip, și nici măcar un singur copac de care să te agăți. Nici măcar un tufiș. Din când în când se zăreau mici canale șerpuind printre dealuri, însă prin ele nu curgea nici un firicel de apă, fiind complet secate.

— Apă? a întrebat Avner.

— Apă, am răspuns.

A luat sticla de apă, a dus-o la gură și a desfăcut dopul cu dinții, după care mi-a întins-o.

Am băut-o. Aproape pe toată.

— Într-o noapte, am continuat eu, în cele din urmă – simțeam că vorbesc pentru că trebuia s-o fac, și nu pentru că aș fi vrut –, într-o noapte, Michael era în toiul uneia dintre predicile lui pline de mustrări, când Adar s-a ridicat dintr-odată de la locul lui. Cred că Michael i-a spus ceva de genul „o meriți". Michael îi spunea: „Ai omorât o femeie însărcinată, meriți să putrezești în închisoare! O meriți cu vârf și îndesat!" Atunci, Adar s-a ridicat, a luat un scaun care se afla lângă el și l-a aruncat înspre tatăl său. Scaunul l-a lovit pe Michael în cap, iar în clipa în care acesta din urmă a căzut, l-a lovit cu piciorul în burtă, urlându-i: „O meriți! O meriți!" Mie îmi spunea încontinuu să mă dau la o parte, altfel voi fi lovită și eu. După ce totul s-a terminat, a fugit în camera lui, și-a aruncat câteva lucruri într-un sac de gunoi și a plecat.

*

Știu, Michaael. Știu că ți-am promis că nu voi vorbi niciodată despre noaptea aceea. Ți-am îngrijit rănile și ți-am zis:

— Le spui oamenilor că ai căzut pe scări.

Tu ai spus că vrei să depui o plângere la poliție. Că nu se poate să scape nepedepsit după un asemenea act. Ai folosit cuvântul „act", îmi amintesc perfect. Te-am implorat să nu mergi la poliție. Copilul era deja acuzat de omor. Am zis:

— Te rog, Michael. Câte lucruri ți-am cerut eu în viața asta?

Vreme de douăzeci și patru de ore mi-ai vorbit întruna despre mândria ta rănită și despre principiile călcate în picioare, iar, în cele din urmă... ai acceptat. Mi-ai spus:

— Fac asta pentru tine. Și doar pentru tine. Dar cu o condiție: dacă nu facem plângere la poliție, atunci, din punctul meu de vedere, tot ce s-a întâmplat aici în noaptea aceasta nu s-a întâmplat, de fapt. Nu vreau să vorbim despre asta – nici între noi, nici cu alți oameni. Niciodată.

*

O turmă de capre albe a traversat șoseaua. Nu-mi dădeam seama de unde veniseră. Nici încotro mergeau. O păstoriță cu un prunc legat la piept a grăbit de la spate ultima capră, una neagră. Încăpățânată. Avner Ashdot s-a întors către mine cu tot trupul și a zis:

— Cu siguranță ați fost șocați. Nu e tocmai lucrul la care te aștepți din partea copilului tău.

— Da și nu, am recunoscut. La vârsta de șaisprezece ani i s-a întocmit dosar la poliție pentru faptul că a lovit cu pumnul un gardian care nu i-a dat voie să intre într-un club. Cu o lună înainte de accident a plecat de acasă și s-a înhăitat cu o bandă de răufăcători care jefuia turiștii din Eilat. A petrecut mai multe zile împreună cu ei. Am fost contactați de poliția locală, care ne-a transmis să mergem să-l luăm de

acolo, înainte ca lucrurile să scape de sub control. Așa că... semne au fost mereu.

— Și totuși, era vorba despre tatăl lui.

— Da. Tatăl lui.

Și cea din urmă capră a traversat drumul. Păstorița și pruncul au părăsit și ei asfaltul, iar noi ne-am reluat drumul.

— Deci după noaptea aceea ați întrerupt orice legătură? a întrebat Avner Ashdot după câteva minute de tăcere.

Nu i-am răspuns imediat. O pancartă scrisă de mână și fixată pe stâlpul unui semafor indica drumul către Ferma lui Uziel, pe o cărare prăfuită care pornea de la drumul principal și șerpuia printre coline. Mă întrebam dacă urma s-o luăm pe acolo. Speram că da. Speram că lucrul acesta ar fi pus capăt conversației și că nu voi mai fi nevoită să vorbesc. Nu știu în ce fel, dar faptul că-mi deschisesem inima într-un mod atât de neașteptat mă făcuse să mă simt mai rău, nu mai bine.

*

Nu am cotit spre Ferma lui Uziel. Ne-am continuat drumul spre o destinație necunoscută.

Avner Ashdot mi-a aruncat o privire nerăbdătoare.

În cele din urmă, am zis:

— În punctul acela, exista încă o legătură. L-am vizitat pe Adar la închisoare pe toată perioada ședерii lui acolo. O dată la două săptămâni mergeam două ore și jumătate până la închisoarea în care era deținut, pentru a-i duce așternuturi și lenjerie curate. Michael știa, desigur, dar nu m-a însoțit niciodată. Spunea: „Mai întâi să-și ceară scuze". Iar Adar zicea, la rândul lui: „Să-și ceară el primul scuze".

În perioada aceea, Adar a început să facă terapie cu un psiholog. Sistemul le oferă această oportunitate prizonierilor despre care consideră că mai au o șansă de reabilitare. După trei luni de terapie a ajuns la concluzia că noi suntem singurii

vinovați pentru tot ceea ce i s-a întâmplat de-a lungul vieții. Mi-a spus: „Ați impus în casa noastră niște standarde imposibile, n-aveam nici o șansă să mă ridic la nivelul așteptărilor voastre: «Noi nu facem așa, noi facem așa»". Cum aș fi putut să-mi găsesc drumul, în condițiile astea?"

Ședeam amândoi în sala de vizită, unul în fața celuilalt, pe scaune fixate de podea. În jurul nostru era o gălăgie de nedescris. Așa e acolo, toți vizitatorii și toți prizonierii stau într-o singură cameră și vorbesc în același timp. O adevărată cacofonie. Vizita durează patruzeci și cinci de minute. Pare mult, dar e o nimica toată, patruzeci și cinci de minute.

Mi-a spus: „Ce fel de tată își judecă fiul, intentându-i un proces în sufragerie? Spune-mi! Și pentru ce? Pentru că i-am luat câțiva șekeli din portmoneu!? Aveam opt ani, mamă, opt ani! M-a obligat să stau pe scăunel și m-a întrebat ce aveam de spus în apărarea mea. Ți se pare un lucru normal? Ți se pare normal ca la vârsta de opt ani să fiu amenințat cu trimiterea la internat?"

I-am răspuns: „Tata voia... adică, noi... voiam să te aducem pe calea cea bună. Intenția noastră... a fost una bună".

În clipa aceea a spus cu voce tare, aproape strigând: „Să le ia dracu' de intenții, rezultatul a fost unul de căcat!"

Gardienii și-au întors privirile spre el. Unul dintre ei s-a apropiat și a rămas lângă noi. Am încercat să spun: „Trebuie să discutăm despre toate astea acasă, dragul meu. În curând vei fi eliberat". Dar el a zis: „Nu mă întorc acasă, mamă. M-am gândit mult la asta și am ajuns la concluzia că relația cu voi mă otrăvește. Dacă vreau să fiu fericit, trebuie să rup orice legătură cu voi deocamdată. Să mă construiesc singur".

L-am întrebat: „Te autopedepsești? Asta faci? Unde vei pleca? " Iar el a zis: „Mă descurc eu". Și eu i-am răspuns: „Nu cred". Însă el a spus, lovindu-și podul palmei cu pumnul celeilalte mâini: „Nu se va termina deloc bine dacă mă întorc acasă... Tata și cu mine, nu se va termina deloc bine".

*

Avner Ashdot a oftat. Mâna lui dreaptă s-a desprins pentru o clipă de pe volan, ca şi cum ar fi avut de gând să mă mângâie. După care şi-a reluat poziţia pe volan. Fără să mă mângâie.

Am potrivit parasolarul în aşa fel încât să mă protejeze de lumina soarelui. Şi ca să-mi ţin mâinile ocupate.

El m-a întrebat încet:

— Şi atunci... atunci ce i-ai zis, Devora? Cu alte cuvinte, ce ar fi de spus într-o astfel de situaţie?

— I-am spus, de fapt, l-am rugat să păstreze deschis măcar cu *mine* un canal de comunicare. Măcar atât. Dar el a zis: „Îmi pare rău, mamă, însă nu va funcţiona dacă nu voi rupe toate legăturile cu voi. Cu amândoi. Măcar o perioadă". Apoi gata. S-a ridicat, pur şi simplu, şi a plecat. Prizonierii nu pleacă niciodată înainte de terminarea vizitei, iar nouă ne mai rămăseseră zece minute. Zece minute! Însă a luat cu el pachetul pe care i-l adusesem. S-a întors în celulă fără să-şi ia măcar rămas-bun.

Când m-am întors acasă şi i-am povestit lui Michael despre decizia lui Adar, acesta a fost de părere că era doar o metodă de manipulare. Că „măcar o perioadă" avea să se sfârşească foarte curând şi că el va fi acela care va relua legătura cu noi. Pentru că va avea nevoie de bani. Şi n-o să aibă de ales. Iar atunci când, după nici o jumătate de an, Adar nu ne dăduse încă vreun semn de viaţă, Michael a spus: „Ştii ceva? Slavă Domnului că ne-am descotorosit de el. Uite cât de bune sunt acum vieţile noastre, fără... teama permanentă că va intra din nou în cine ştie ce necaz".

Am strigat atunci la el: „E fiul tău!" Aceea a fost prima dată când am ridicat vocea la el în toţi anii petrecuţi împreună. El s-a întors şi a zis: „Bine că ne-am descotorosit de el!" Iar eu am continuat: „Am de gând să lupt pentru el. Nu sunt

pregătită să renunț la el atât de ușor". Iar el a zis: „Va trebui să porți războiul ăsta fără mine". Și în momentul acela i-am spus: „Nu am nevoie de favoruri. Voi face totul de una singură". Dar el mi-a răspuns în felul următor: „Nu înțelegi, Devora, am tăcut atunci când te-ai dus la închisoare și te-ai umilit în fața lui, după ce a călcat cu mașina o femeie însărcinată și m-a bătut cu bestialitate. Dar acum îți spun cât se poate de clar: Dacă reiei relația cu el, pierzi relația cu mine".

*

Apoi i-am povestit lui Avner Ashdot și alte lucruri despre tine, Michael. A trebuit să i le povestesc, să-l fac să înțeleagă ce fel de om ești, ce fel de om ai fost, a trebuit să contrabalansez acel „bine că ne-am descotorosit de el" al tău, care mi s-a părut amenințător și groaznic în timp ce vorbeam despre cele întâmplate. Așa că i-am povestit despre cum mergeai de trei ori pe săptămână să-ți vizitezi tatăl la azil, stând pur și simplu lângă el și ținându-l de mână, în ciuda tuturor cicatricelor pe care ți le-a lăsat. I-am vorbit și despre donația anuală generoasă pe care o făceai, la adăpostul anonimatului, către organizația „Trupul meu", care încurajează pedepsirea mult mai dură a abuzului sexual (Știu că, făcând acest gest, încălcai anumite norme etice și că ar fi trebuit ca totul să rămână secret, însă a trebuit să vorbesc). I-am povestit și despre reporteriţele acreditate la curte – ceilalți judecători aveau o atitudine arogantă față de ele, dar tu le-ai tratat mereu cu mult respect. Și nu doar pe ele, ci și pe oamenii de serviciu, pe asistenți, pe stagiari, pe paznici; mergeai la fiecare dintre ei înainte de sărbători, Michael, și le urai sărbători fericite, le mulțumeai pentru munca depusă, iar dacă ajungeai la vreun gardian nou, care nu te cunoștea și care îți cerea să te legitimezi, nu îți dădeai ochii peste cap, ci scoteai legitimația răbdător...

I-am povestit despre faptul că ai fost un partener de cuplu foarte generos. Despre talentul tău de a lăuda. Nici o femeie nu a primit atât de multe complimente de la soțul ei ca mine. Nu cunosc multe femei ai căror soți continuă să le aducă flori și după treizeci de ani de căsnicie, în fiecare săptămână, însă mereu într-o altă zi, pentru ca acest lucru să nu devină un obicei previzibil. I-am povestit și despre bilețele. Nu i-am dat citate, stai liniștit. Însă i-am povestit că în fiecare sâmbătă dimineață te trezeai înaintea mea și îmi scriai o scurtă poezie de dragoste pe o bucățică de hârtie, pe care o lipeai apoi pe ușa frigiderului.

Abia după ce am povestit despre toate astea am simțit că pot adăuga:

— Bineînțeles, era încăpățânat ca un catâr. Iar când trăiești alături de un om încăpățânat, odată cu trecerea timpului înțelegi că, dacă nu vrei să-ți petreci tot timpul luptând, trebuie să înveți să renunți.

Apoi am continuat:

— Într-o astfel de situație aș fi luptat – iar în timp ce vorbeam, simțeam pe limbă gustul înțepător al minciunii –, aș fi luptat, însă nu aveam cum. Adar dispăruse ca și cum pământul și-ar fi căscat gura și l-ar fi înghițit. Sunt deja trei ani de când nu am mai primit nici o veste de la el. Nu s-a sinchisit să-și facă apariția nici măcar la înmormântarea lui Michael.

*

Poate că nu va mai exista o altă oportunitate. Dacă nu-i spun *acum* crudul adevăr robotului telefonic, poate nu va mai exista nici o altă oportunitate s-o fac.

Așa că iată:

Aș fi putut să-l caut mai mult pe Adar. Aș fi putut să angajez un detectiv particular. Ar fi trebuit să întorc lumea întreagă cu fundul în sus, până aș fi dat de urma lui. Doar

suntem în Israel; cât de multe ascunzători se pot afla pe gămălia unui ac? Iar când l-aș fi găsit, aș fi putut să-l rog să sune. Măcar pe mine. Doar mi-a spus că-i pare *rău* că trebuie să rupă relațiile cu mine. După care a zis: „Măcar o perioadă". Orice mamă normală ar fi depus eforturi mai mari de a-l găsi, de a-i schimba hotărârea. Dar eu nu am făcut nimic din toate astea. Nu am făcut nimic, pentru că în mintea mea răsuna ecoul amenințării tale: „Ai de ales între mine și el". Și te cunoșteam îndeajuns de bine încât să-mi dau seama că o vei pune în aplicare, dacă vei fi nevoit.

Nici o femeie nu ar trebui pusă în fața unei astfel de alegeri, Michael, să decidă care dintre legături este mai importantă pentru ea – aceea dintre ea și soțul ei sau aceea dintre ea și copiii ei. Însă eu am făcut-o. Orice tribunal matern m-ar fi găsit vinovată, desigur. Și m-ar fi condamnat la moarte. O mamă care renunță la fiul ei – există oare vreun păcat mai mare în ochii națiunii mamelor evreice?

În ultima zi a ceremoniei de doliu care a urmat înmormântării tale au venit puțini oameni. După ce au plecat cu toții, am rămas singură cu Hava Rosenthal. În timp ce mă ajuta să aranjez vasele în mașina de spălat, a spus:

— Ce frumos că au venit toți corespondenții acreditați pe lângă curte. Emoționant.

Iar eu am zis:

— S-a purtat extraordinar de frumos cu ei.

Hava Rosenthal a răspuns:

— Da, Michael al tău a fost un adevărat gentleman.

Iar eu am încuviințat:

— Da.

După care ea a observat:

— Adar nu a venit astăzi.

Iar eu i-am răspuns:

— Nu a fost nici ieri. A rupt orice legătură cu noi.

Iar ea a zis:

— N-am înțeles niciodată ce anume s-a întâmplat între voi și el. Are cumva legătură cu... accidentul?

Și eu i-am răspuns:

— Mie și lui Michael nu ne place să vorbim despre asta.

Moment în care ea mi-a zis:

— Bine.

Și tocmai pentru că nu a insistat, i-am povestit. În timp ce stăteam în picioare în bucătărie, ștegând pahare. A ieșit pur și simplu din mine. Și pe măsură ce-i povesteam, privirea ei blândă a devenit din ce în ce mai puțin înțelegătoare, apoi s-a dat câțiva pași înapoi, până când s-a lipit cu spatele de perete, aproape atingând cu ceafa rama în care puneam pe vremuri pozele lui Adar, până când ai distrus-o tu, și în care agățăm acum doar facturi.

Când am terminat de povestit, nici nu m-a consolat, nici nu m-a încurajat, ci mi-a spus cu răceală:

— A fost alegerea ta, Devora.

Iar din clipa aceea nu am mai auzit niciodată de ea sau de vreuna dintre membrele clubului nostru de lectură. Din câte se pare, le-a povestit și lor. Și tot din câte se pare, ele au considerat că merit să fiu pedepsită, sau măcar să nu fiu invitată la următoarea întâlnire, cea în cadrul căreia urma să fie discutată *Istoria* Elsei Morante.

Și, ca să fiu sinceră, nu am nimic de spus în apărarea mea, cu excepția faptului că: Nu credeam că voi putea să trăiesc fără tine, Michael. În timp ce fără el, deși îmi e rușine s-o recunosc, știam că pot.

*

Avner Ashdot a tras de volan și am ieșit pe un drum de centură. Asemenea Havei Rosenthal la *shiva*, și el s-a îndepărtat de mine.

Freud are dreptate, mi-am spus întorcându-mi capul spre fereastră. Toți bărbații caută un substitut al mamelor, iar eu

nu sunt o mamă îndeajuns de bună. N-am fost niciodată o mamă îndeajuns de bună. După numai trei luni de la naștere, l-am dus pe Adar la creșă. Nu puteam face față propriei mele neputințe. Am terminat liceul cu nota zece, am absolvit facultatea cu nota zece (locul întâi după tine pe lista decanului), dar cu Adar – încă din prima clipă nu am simțit decât gustul înfrângerii.

Tu ai încercat să mă încurajezi. Îmi spuneai:

— Nu e vina ta. E vina copilului. E dificil.

Iar la început, când încă eram încredințată de lucrul acesta, îți răspundeam:

— Nu există copii dificili.

*

Pe fereastră vedeam câteva barăci metalice de beduini înghesuite una într-alta. Într-una dintre ele – nu mă puteam împiedica să nu-mi imaginez –, o mamă sigur își striga copiii la masă. Căldura dogorește în baraca aceea cu pereți metalici, iar *galabiya* ei e vosită în alb și negru, însă cu certitudine se simte bine în corpul ei. Își asumă cu naturalețe rolul de mamă. Pregătește masa, câte o farfurie pentru fiecare copil. Mișcările ei nu trădează nici un fel de efort. Farfuriile de tinichea alunecă firesc din mâinile ei direct la locul potrivit, în fața fiecărui copil. Mirosuri apetisante vin dinspre farfuriile cu mâncare. Să zicem: orez cu morcovi fierți. Copiii vin. Râd cu gurile până la urechi. Ceva îi amuză. Ea râde împreună cu ei.

Dacă aș fi fost la fel ca ea, mamă din naștere – îmi trece prin minte un gând –, oare m-aș fi descurcat mai bine?

Și dacă și tu ai fi fost un tată mai înzestrat, Michael?

*

Avner Ashdot și-a lipit umărul de fereastră, înghesuindu-se în ea cu tot trupul. Pot să-mi dau seama când are loc un proces în spațiul în care mă aflu. Știam că mă judecă. Și că mă găsește vinovată. Mă gândeam: Din clipa asta s-a terminat cu complimentele. Cu mâna lui luându-mi mâna s-o sărute. Și îmi spuneam: Poate e mai bine așa. Oricum e mult prea devreme pentru mine să-mi deschid sufletul în fața cuiva. Încă n-a sosit momentul potrivit pentru asta.

*

O nouă pancartă indica drumul către o fermă. De data aceasta, a lui Azrikam. Mi-am adus aminte cum se numeau fermele acelea: ferme izolate. Am impresia că ai reprezentat la un moment dat o organizație care-i sprijinea pe beduini într-un conflict cu o astfel de fermă, legat de modul de împărțire a pământului... Sau poate ai fost avocatul acuzării?

Avner Ashdot a apăsat butonul de deschidere a ferestrei. Aerul cald și uscat a inundat interiorul mașinii. Și-a dus din nou mâna dreaptă spre buzunarul de la piept, ca și cum ar fi căutat un pachet de țigări, dar după câteva secunde a așezat-o goală pe volan.

— Când te-ai lăsat? am întrebat, salvându-ne de tăcerea apăsătoare în care încremeniserăm.

— Să mă las de ce?

— De fumat.

El a zâmbit.

— Cinci săptămâni și patru zile. Dar cine stă să numere?

— Îmi imaginez că e foarte greu.

— Am făcut-o pentru ea. Pentru Esia. Ura faptul că fumam. Dintotdeauna a urât acest obicei. Așa că încerc... de dragul ei... să devin un om mai bun. Dar da, renunțarea la orice astfel de viciu este dificilă.

— Știi, Avner... Era pentru prima oară când îi spuneam pe numele mic.

— Înălțimea Voastră Avner, m-a corectat el și am zărit o sclipire revenind în ochii lui.

— Cred că după ce am fost atât de sinceră, Înălțimea Voastră Avner, ați putea avea bunătatea de a-mi spune încotro ne îndreptăm?

— Către Noit, în Arava, mi-a răspuns. Acolo trăiește ea. Fiica mea.

*

În replică la vorbele lui, o tornadă de praf și nisip s-a învârtejit la marginea drumului, după care s-a oprit brusc.

De ce Dumnezeu ar vrea să merg cu el să-și viziteze fiica? Ar vrea să-i mediez relația cu ea? În ce fel? Oare mă va prezenta în calitate de escortă? De iubită, Doamne păzește?! Și de ce este dintr-odată pregătit, în condițiile în care mai devreme mi-a spus că e imposibil să-mi dezvăluie încotro mergem?

Nu știam. Dar am hotărât să fac la fel ca el: să nu cer răspunsuri directe. Ci să folosesc rute ocolitoare.

Am întrebat:

— Și cum s-a întâmplat de a ajuns tocmai în... Arava? Fiica ta...

Și Avner a spus:

— Pe vremea când era studentă, a făcut un curs despre agricultura în zone deșertice. A fost de-a dreptul fascinată. Încă din timpul studiilor ne spunea că asta va face după absolvire. Însă n-am luat-o în serios. Ce legătură putea fi între deșert și o fată crescută prin cafenele? Dar imediat după susținerea lucrării de licență, s-a urcat în autobuz și a plecat în Arava. Înainte de plecare și-a găsit de lucru în schimbul unui loc de dormit și a trei mese pe zi, spunându-ne că nici

nu ne puteam închipui cât de mult se dezvoltase zona respectivă.

— Are dreptate, am zis.

Priveam pe fereastră. Peste tot, cât vedeai cu ochii, nu zăreai nici măcar o singură casă, pretutindeni erau doar salcâmi.

Avner a continuat:

— Era fericită acolo. Pentru prima oară în viața ei, copila noastră era fericită. Așa că și noi eram fericiți pentru ea.

(Și Adar a avut o astfel de perioadă de aur, îți aduci aminte, Michael? În vacanța dintre clasele a noua și a zecea. L-au primit să lucreze la Safari, în Ramat Gan. Îți aduci aminte cum am observat dintr-odată cât de frumos era zâmbetul lui? Îl numeai Adar B. Credeai că nu există decât Adar A, dar s-a dovedit că exista și un Adar B. Pentru prima dată după mult timp, am văzut în ochii tăi licărind o scânteie de speranță. Și apoi... au dispărut bani din casierie. Și ancheta internă care a stabilit că Adar era vinovat. El a jurat că nu făcuse nimic. A strigat și a plâns. Însă nici măcar noi nu l-am crezut. Cu multe eforturi și vorbe lingușitoare, am reușit să-l convingem pe porcul acela de director să nu facă plângere la poliție. Însă Adar A nu a mai intrat niciodată de atunci pe porțile Safari, în timp ce Adar B a dispărut pentru totdeauna.)

*

Și dacă l-am fi crezut? Dacă l-am fi crezut din toată inima și i-am fi luat partea, oare ar fi ajutat la ceva? Poate că acesta a fost punctul în care încă am fi putut să-l salvăm, Michael?

*

— De-a lungul unei perioade de trei ani, a continuat Avner, Esia a mers de la o seră la alta. De la o fermă la alta. Curmale. Roșii. Roșii cherry. Castraveți. Ardei verzi. Ardei

roşii. Pepeni. Vinete. Ce n-a studiat! Apoi, după doi ani de muncă pe teren, s-a dus într-o zi cu o idee personală la unul dintre directorii unei ferme. Ştii ardeii aceia micuţi care cresc uneori înăuntrul ardeilor mari?

— Sigur că da.

— Se pare că e un fenomen natural, nu are nici o legătură cu fertilizarea. Poartă denumirea de partenocarpie.

— Ce vrei să spui? Cum ar putea creşte ceva fără fertilizare?

— Până astăzi n-a reuşit nimeni să explice cum anume se întâmplă. Dar fiica mea pretinde că a studiat fenomenul şi e de părere că, în condiţii de temperatură optime şi cu ajutorul hormonilor, ar putea face ca înăuntrul tuturor ardeilor mari să se dezvolte alţii mai mici. Dar nu diformi, aşa cum sunt adesea cei care cresc în mod natural, ci mari şi frumoşi, la fel ca aceia în interiorul cărora se dezvoltă.

— Nu este puţin cam prea... încrezătoare? Iartă-mă că spun aşa...

— E în regulă. Aşa au reacţionat şi directorii fermelor din împrejurimi, care aparţineau vechii gărzi. Le-a cerut să-i ofere o bucată de pământ pe care să-şi facă experimentele, iar ei au sfătuit-o cu multă amabilitate şi bătăi pe spate să renunţe. I-au explicat că nu e realist – de ce ar reuşi ea într-un domeniu în care au dat greş mari oameni de ştiinţă? – şi i-au adus aminte că numai copiii localnicilor primeau pământ, în vreme ce ea nici măcar nu avea o familie. Însă nu a renunţat. Le-a prezentat date, dovezi şi calcule şi le-a spus că mulţi consumatori ar agrea ideea. „Cumperi un ardei", le-a zis ea, „iar în preţul acela primeşti unul bonus. Ca în ouăle Kinder." În cele din urmă, a reuşit să-l convingă pe directorul din Noit să-i ofere o bucată de pământ şi o baracă la marginea fermei. Când ne-a arătat peticul acela de pământ, chiar la graniţa cu Iordania, Nira şi cu mine... hai să spunem

că am schimbat între noi câteva priviri. La întoarcere, am ajuns amândoi la concluzia că, dacă acela era terenul pe care i-l repartizaseră, atunci sigur își doreau ca ea să dea greș. Dar Esia a reușit. Copila asta, care a avut mereu media scăzută la purtare, care a fost dată afară din toate grupurile de activități extrașcolare și din toate slujbele pe care le-a avut vreodată, pentru că se certa cu toată lumea, copila asta a pus pe picioare prima seră de ardei Babușca din lume!

— Babușca?

— Aceasta e denumirea comercială.

— Există deja pe piață? Cum de n-am auzit de ei până acum?

— Încă încearcă să îmbunătățească gustul ardeilor mici. Și, prin urmare, să sporească eficiența producției. Iată, în urmă cu numai un an au descoperit că există o albină specială, bombus, extrem de eficientă în polenizarea ardeilor... Și astfel l-a întâlnit pe tânărul tăcut și liniștit care conduce ferma apicolă din Norit, pe numele lui Adar...

*

S-a terminat banda, Michael. De aceea nu ți-am mai lăsat nici un mesaj de două zile încoace. N-am avut intenția să fac asta. N-am vrut să te chinui lăsând povestea suspendată tocmai în punctul culminant. Ai merita să fii chinuit puțin, dar nu asta a fost intenția mea. S-a terminat banda. Pur și simplu. Și nu mi-a fost ușor să găsesc alta nouă care să se potrivească. Nu se mai fabrică așa ceva. Nimeni nu mai folosește roboți telefonici. Am mers din magazin în magazin, și, în cele din urmă, am fost trimisă la un mic atelier pe Allenby. Acolo, printre magazinele care vând timbre, se afla și un mic atelier de produse electronice ale căror vremuri au apus de mult.

Vânzătorul, un bărbat cu înfățișare de frigider, a încercat să se dea la mine. Din câte se pare, îi place ca femeile, la fel

ca marfa pe care o vinde, să aibă ceva ani de folosință în spate. M-a întrebat dacă mă poate invita la o cafea.

I-am răspuns cu o replică pe care am auzit-o la o tânără înaltă și cocoșată, în timp ce stătea de vorbă cu unul dintre psihologii din cort:

— Sunt încă încremenită într-o relație cu fostul meu.

*

Al doilea lucru pe care am vrut să-l fac după ce am înțeles că eram pe drum spre Adar a fost să te sun pe tine (Primul a fost să-l pălmuiesc pe Avner Ashdot). Aș fi vrut să-ți povestesc. Să știi. Nu ca să-mi dai acordul tău, Doamne ferește! Am mai spus deja că nu am nevoie de acordul tău. Dar mi se părea cinstit să împărtășim această veste. Voiam să te sun, să apăs pe microfon și să auzi tot ce mi-a spus Avner Ashdot în continuare: cum fiica lui a ajuns la baraca lui Adar, iar el i-a deschis ușa cu o expresie alarmată pe chip. Cum, în loc să se alarmeze și ea, i-a arătat ardeiul Babușca pe care îl adusese cu ea. Cum el s-a apropiat în tăcere de frigider și a servit-o cu miere și felii de măr. Cum ea l-a întrebat dacă apicultorii iubesc albinele. Cum el nu i-a răspuns. Cum ea nu s-a simțit ofensată, ci a înțeles imediat că avea de-a face cu un caz de timiditate extremă. Cum, în timp ce lucrau împreună în sera ei, Esia a reușit să închege un tablou din frânturile de informație pe care le storcea de la el: de când venise în sud, în urmă cu câțiva ani, Adar nu avusese contact decât cu animalele. La început lucrase cu animale sălbatice, apoi la o fermă de alpaca, după care a auzit că la Noit aveau nevoie de un apicultor. Deloc surprinzător, s-a gândit ea, că habar nu are cum să se poarte cu oamenii. Într-o seară, după ce au terminat de agățat cuiburile de albine bombus printre tufișurile de ardei Babușca, a întrebat-o dacă vrea

să-l însoțească la o plimbare, iar când au ajuns la rezervorul de urgență, în timp ce priveau valurile clipocind la suprafața apei, s-a întors către ea și a zis:

— Nu știi cine sunt eu. Sunt un om care aduce numai necazuri; îi rănesc pe oameni fie că vreau, fie că nu. Fugi de lângă mine acum, cât încă mai poți.

După care a sărutat-o, luând-o complet prin surprindere. Până în momentul acela, nici măcar nu-și dăduse seama c-o place.

După sărutul acela, o barieră invizibilă a căzut dintre ei, lăsând loc unui șuvoi de emoții, ceea ce a dus în numai câteva săptămâni la o nuntă fără rabin, pe câmpia din fața terenului de baschet, pentru ca apoi el să se mute în baraca ei, fiindcă, desigur, casele nu erau repartizate decât copiilor localnicilor, deși sperăm că statutul lor s-a îmbunătățit considerabil din clipa în care au devenit un cuplu.

„Mănăstirea tăcerii" e numele pe care localnicii l-au dat barăcii lor. Așa sunt ei, Michael, fiul tău și soția lui: cred că vorbele aduc numai neînțelegere. Că e de preferat să faci, nu să vorbești.

*

Vreau să îți spun și sfârșitul, Michael: în urmă cu o lună li s-a născut un fiu. Au insistat ca el să se nască acasă, iar la naștere au apărut complicații. Esia a fost internată într-un spital din Eilat. Au reușit să-i salveze viața. Dar încă nu și-a revenit după operație. Nu poate sta în picioare mai mult de o oră într-o zi. Nu are voie. Cicatricea s-a infectat. Țesuturile nu s-au închis încă.

Când Avner i-a povestit că m-a întâlnit la Tel Aviv, l-a rugat să mă aducă la ei. Să-i ajut. Și i-a atras atenția că Adar nu trebuie să știe nimic despre asta. Pentru că nu va fi de acord.

*

Avem un nepot, Michael. Îți vine să crezi?

*

— Pune niște muzică, i-am poruncit lui Avner Ashdot. Am nevoie de muzică urgent.

— Continuăm cu Strauss?

— Nu! Ceva mai liniștitor.

— Chopin?

— Chopin e bun!

Acordurile *Concertului nr. 1 pentru pian* de Chopin au umplut spațiul din interiorul mașinii. Lunga introducere a instrumentelor cu coarde, urmată de sunetele pianului, care, de obicei, mi se părea mult prea sentimental, devenise acum ezitant. Bâlbâit. Puțin anxios.

*

Simțeam stenturile curățându-mi arterele. După ce Adar a rupt orice legătură cu noi, am început să am dureri în piept, iar tu ai insistat să merg să-mi fac un control. Și ai avut dreptate. Pentru a doua oară de când ne-am cunoscut, mi-ai salvat viața (Prima dată, atunci când m-ai salvat din casa părinților mei). Până în ziua de astăzi mă cutremur la gândul că arterele mele erau blocate aproape complet. Că dacă aș mai fi amânat puțin, inima mea ar fi cedat. Iar tu, Michael, tu nu te-ai mișcat de lângă patul meu, după intervenție. Ți-ai anulat toate procesele. M-ai ținut de mână. Mi-ai cumpărat ceai și croasanți cu migdale de la cafeneaua centrului comercial din apropierea spitalului (Știu că tu știi toate astea, dar nu le povestesc pentru tine, Michael. Eu sunt aceea care are nevoie să-și amintească acum și laturile tale bune).

N-ar trebui să mai simți stenturile după angiogramă, dar eu le simt tot timpul. Încă le simt. Mai ales atunci când ceva mă apasă. Dansează. Îmi provoacă durere.

După câteva clipe lungi, chiar foarte lungi, în care nu s-a auzit decât muzica, Avner Ashdot a spus:

— Ne apropiem de fermă.

L-am rugat să oprească la intrare.

A oprit la marginea drumului, la o distanță de câțiva metri față de poartă. Aceasta din urmă era deschisă. Cabina paznicului era goală. O pancartă ruginită pe care scria „Bine ați venit în Noit. Cooperativă agricolă" fusese așezată în apropiere. Avner Ashdot a oprit motorul mașinii, dar a lăsat muzica să meargă.

Și-a așezat palma peste mâna mea.

Mi-am retras mâna cu repeziciune. Ca și cum degetele lui ar fi fost ace de scorpion. I-am vorbit fără să-l privesc. I-am spus:

— Nu suntem copii, Avner. Dacă voiai să prilejuiești o întâlnire între mine și fiul meu, ar fi trebuit să-mi spui deschis ce intenții ai.

Iar el a zis:

— A fost ideea Esiei, e important să știi asta. După ce ai făcut prima oară duș la mine acasă, i-am povestit fiicei mele despre tine, i-am povestit despre impresia puternică pe care mi-ai lăsat-o, iar ea a fost aceea care a venit cu sugestia...

— Nu are importanță cine a venit cu sugestia, l-am întrerupt.

Și el a început:

— Îmi pare rău că a trebuit să fie astfel, însă...

Dar eu l-am întrerupt din nou:

— *Nu* ar fi *trebuit* să fie astfel. *Tu* ai hotărât să fie astfel. Prin înșelătorie. Prin minciună. M-ai înșelat, Avner. Și nu-mi place să fiu înșelată.

Sunt obișnuită cu certurile noastre, Michael. De aceea mă așteptam ca Avner Ashdot să-mi pună la pământ argumentele cu contraargumentele lui. Mă așteptam la justificări bine întemeiate, bazate pe dovezi. Mă așteptam la noi informații, care, sosite la momentul potrivit, ar fi aruncat o nouă lumină asupra lucrurilor. Mă așteptam la precedente care să susțină legitimitatea poziției lui și care să dovedească faptul că acționase corect, sau care, cel puțin, să-i asigure nevinovăția până la proba contrarie...

În loc să facă asta, Avner Ashdot a oftat și a spus:

— Poate că ai dreptate. Și, după o lungă tăcere, a continuat: E greu să schimbi proastele obiceiuri. Decepția este singura cale pe care o cunosc, Devora. Am bătătorit-o vreme de treizeci de ani.

O camionetă a ieșit pe poarta fermei. În cabina din spate erau așezați câțiva muncitori thailandezi.

Avner a așteptat până ce camioneta s-a îndepărtat – ca și cum s-ar fi temut să nu fie auzit de către muncitorii thailandezi – după care a spus:

— Mă temeam că, dacă îți voi spune unde mergem, nu vei mai dori să vii. Sau că-mi vei cere timp, să te gândești la asta. Și nu avem timp. Situația lor nu e deloc bună, Devora. Dar ai dreptate... Îmi pare rău.

Eu am zis:

— Nu sunt un pion pe tabla ta de șah, Avner.

Și el mi-a răspuns:

— Înțeleg.

Iar eu am continuat:

— Nu sunt nici Nira, de mine nu trebuie să ascunzi lucruri vreme de douăzeci și cinci de ani.

Și el a spus:

— Asta mi-e cât se poate de clar.

După care l-am avertizat:

— Dacă mă mai înșeli o singură dată, acela va fi sfârșitul relației noastre.

El a încuviințat zicând:

— De acord.

Stenturile continuau să-mi provoace durere. Nu mai rămăsese multă apă în sticlă, doar câteva picături pe fund. Am dus sticla la gură și am adunat stropii rămași cu ajutorul limbii.

Am zis:

— Să așteptăm aici până se termină Chopin. Dacă intrăm acum, nu sunt sigură că inima mea va rezista. După ce se termină muzica, le vei da telefon și îl vei anunța pe Adar că sunt la poartă. Nu am de gând să intru cu forța în viața nimănui. Dacă el nu vrea să mă vadă, ne întoarcem imediat la Tel Aviv. Ai înțeles?

*

În ultimul minut al *Concertului nr. 1 pentru pian* de Chopin, muzica este în crescendo. Pianul, viorile, oboiul, toate sunt în crescendo în același timp. La început pare că instrumentele se luptă unele cu altele pentru a stabili care cântă cel mai tare, însă, în secundele de final, se contopesc, deja nu le mai poți deosebi unele de altele, și singurul lucru limpede este doar acela că sfârșitul se apropie...

*

Cu toate astea, eu vreau să separ detaliile unul de altul, Michael. De vreme ce nu ai fost alături de mine în clipele acelea (Așa cum ar fi *trebuit* să fii, dacă n-ai fi fost încăpățânat ca un catâr), măcar să-ți poți imagina scena:

În primul rând, Noit este mult mai plin de verdeață decât te-ai aștepta.

Câmpii. Tufișuri. Palmieri la umbra cărora te poți adăposti. Ghivece cu flori la ferestrele caselor. Case micuțe, fără

pretenții. Iar între ele – alei înguste, pe care nu pot circula decât biciclete.

Însă nimeni nu merge cu bicicleta, pe căldura dogoritoare de amiază. Totul pare încremenit. Nimeni nu intră și nu iese din case. Nicăieri nu se simte nici o mișcare. Nici măcar hamacele nu se leagănă. Continuăm să înaintăm cu mașina. Încet. Curțile din față, observ eu, sunt pline de nimicuri pe care, de obicei, le găsești în curțile din spate: bancheta din spate a unei mașini, fără mașină. O canapea cu tapiseria distrusă. Un scuter ruginit. Abandonat.

La capărul șirului de case și de curți – o baracă temporară. Fără ghivece la ferestre. În fața ei, un suport de rufe plin de haine și cârlige – o dovadă incontestabilă a faptului că cineva locuiește totuși aici – și, lângă ea, o camionetă de transport a cărei parte din spate e acoperită cu pânză galbenă.

Ne oprim. Roțile mașinii noastre stârnesc praful. Huruitul motorului încetează brusc. Avner Ashdot întoarce privirea spre mine, pentru a se asigura că mă simt bine.

Două uși se deschid aproape simultan – ușa barăcii și cea a mașinii. Eu ies pe ușa mașinii. Soția fiului tău iese pe ușa barăcii. Plăpândă, acesta e cuvântul care o caracterizează cel mai bine. Oase moi. Păr lung, blond. Riduri fine în jurul gurii. Un anumit afront pe buza superioară, care, în prima clipă, îmi aduce aminte de ceva, deși nu-mi dau seama de ce anume, până când înțeleg. Îmi aduce aminte de afrontul de pe buza superioară care se citea pe chipul lui Adar. Care iese imediat în urma ei. Bărbos. Cu o expresie întunecată. Și cu un bebeluș în brațe. Încremenește dintr-odată la jumătatea mișcării și rămâne pe loc, ca și cum ar vrea să păstreze o limită de siguranță față de mine.

Plăpânda lui soție, în schimb, nu păstrează distanța. Se apropie de noi, cu o mână în șold, își sărută tatăl pe obraji, mă ia de mână și spune:

— Mulțumesc că ai venit, Devora.

Apoi, fără să adauge nici un sunet, mă duce să văd copilul.

Stenturile îmi provoacă o durere foarte mare, dar o urmez. Încă de la prima privire îmi dau seama: e nepotul tău, Michael, îți seamănă leit, uneltirea diavolului... Fruntea înaltă, nasul, urechile puțin adunate. Culorile sunt ale lui Avner, dar trăsăturile – ale tale.

*

Am întrebat-o:

— Cum îl cheamă? Nu eram sigură că aveam voie să întreb. Nu eram sigură că aveam voie să vorbesc.

— Beniamin, mi-a răspuns.

— Pot... să-l iau în brațe?

A ridicat ochii spre Adar, ca pentru a-i cere permisiunea.

El, fără să mă privească măcar, a răspuns:

— Nu. S-a răsucit pe călcâie și s-a întors în baracă.

Soția lui s-a grăbit să-și așeze o mână pe umărul meu.

A zis:

— Nu-ți face griji. Este în stare de șoc acum, atâta tot.

„Și eu", aș fi vrut să-i răspund. „Și eu."

*

În primele două zile, fiul tău nu mi-a adresat nici un cuvânt, nici bun, nici rău. În primele două zile am muncit încontinuu. Deoarece, cu siguranță era nevoie de multă muncă în baraca lor.

Părea că teama de a nu greși îi paralizase și că erau atât de anxioși în preajma copilului, încât îi transmiseseră și lui starea lor. Esia nu putea să alăpteze. Nu avea lapte, trupul ei nu-și revenise după nașterea dificilă, așa încât copilul era hrănit doar cu lapte formulă. Și era tot timpul balonat. Lucru

care îi provoca dureri. Ceea ce îi făcea pe ei să sufere. Nu sunt complet sigură că înțelegeau că bebelușul plângea din cauza gazelor. Erau atât de... pierduți. E greu de crezut că în era internetului cineva poate fi atât de puțin informat. Dar ei nu aveau conexiune la internet. Nu aveau nici măcar o masă pe care să schimbe scutecele copilului. Nici eu nu sunt vreo expertă, nu-i așa? Au trecut ani buni de la nașterea lui Adar. Cu toate astea, comparativ cu ei mă simțeam o adevărată expertă. Adar a fost întotdeauna îndemânatic. Așa încât i-am spus Esiei să-l roage să construiască o masă pentru înfășat. Iar masa a fost gata în numai câteva ore. M-a întrebat din priviri unde anume s-o așeze, iar eu i-am făcut semn printr-o mișcare a capului, unde ar fi cel mai comod. L-am trimis pe Avner la Beer Sheva să cumpere mai multe formule diferite de lapte, un leagăn, un scăunel de baie și câteva jucării. Adar se străduia să-i țină locul Esiei în serele de ardei Babușca și să colecteze mierea din stupi, iar în lungile ore în care el era plecat de acasă, nu avea cine să stea cu Beniamin. Nu avea cine să-i ușureze durerile provocate de gaze. Esia nu era în stare să-l țină în brațe mai mult de câteva minute fără să aibă dureri. I-am cerut să-l roage pe Adar să-mi permită să țin copilul în brațe cât timp era plecat. El se afla la o distanță de numai câțiva metri atunci când am întrebat. Stătea în picioare lângă chiuvetă, spălând vasele în bucătăria micuță, în timp ce eu ștergeam cu o cârpă noua masă de înfășat. Aș fi putut să mă adresez direct lui, dar mă temeam că nu-mi va răspunde, așa că am rugat-o pe ea să-i transmită mesajul.

*

După ce Adar a plecat la sere, am luat copilul în brațe, l-am lipit de umărul meu, l-am bătut încetișor pe spate și i-am cântat cântecele pe care i le cântam lui Adar pe vremea când era mititel. După un timp, au început să mă doară

brațele și l-am așezat în leagănul pe care Avner îl adusese între timp din Beer Sheva. A început să plângă. L-am ridicat din nou. Îi plăcea să stea în brațele mele. Iar mie îmi plăcea acest lucru. Îmi dădea încredere. Când Adar era bebeluș, nimic din ce făceam nu era pe placul lui. Mereu îmi lăsa impresia că vrea altceva. L-am trimis din nou pe Avner la Beer Sheva, să cumpere un marsupiu. A plecat, pentru a doua oară în aceeași zi, dornic să-mi facă pe plac. Am îmbăiat copilul, și pentru că am văzut că-i place, i-am mai făcut o baie câteva ore mai târziu. De fiecare dată când îi săpuneam urechile cu pavilioane ușor adunate, zâmbeam în sinea mea, Michael, amintindu-mi de tine. Îmi părea rău că nu ești alături de mine, că nu vei ști niciodată cum e să ții în brațe un nepot. Și m-a cuprins furia față de tine. Pentru faptul că l-ai șters de pe harta inimii tale și că ai făcut un legământ al tăcerii cu o parte din mine care obosise, că ai vrut să te cred atunci când spuneai că și dacă ar fi existat un moment în care am fi putut să-l salvăm, acesta trecuse de mult.

M-a înfuriat și faptul că, după toate astea, ai mai avut și tupeul să mori înaintea mea. Și să mă lași singură. Complet singură. Simțeam o furie sălbatică față de tine, Michael, o furie care ți-ar fi pârjolit carnea de pe tine, dacă ai fi fost lângă mine în clipa aceea. Și îmi părea rău că nu ești lângă mine. Să fii pârjolit.

Avner s-a întors din Beer Sheva cu marsupiul. Ochii lui s-au oprit asupra Esiei, pentru a se asigura că ea observa cât de mult se străduiește. Mie mi-a adus un croasant cu migdale. Am reușit să iau din el două înghițituri, nu mai mult, fiindcă tocmai atunci s-a trezit Beniamin. Mi-am legat marsupiul, l-am așezat în el și am ieșit în curte, să luăm aer. Aveam nevoie de aer. Soarele stătea să apună și deja nu mai era atât de cald. Capul lui mititel se ițea deasupra bretelelor marsupiului.

Mi se părea că-mi zâmbește și m-am gândit că și acesta era un semn bun.

Tocmai atunci s-a întors Adar de la sere. Și a trecut chiar prin fața mea. Fără să mă privească. Ca și cum aș fi fost o femeie străină.

*

Nu ai fost la tribunal și nu ai văzut, dar exact la fel a trecut și pe lângă soțul femeii pe care a ucis-o: ca și când nici n-ar fi fost acolo!

*

Beniamin s-a trezit în timpul nopții. Ce să-i faci? Bebelușii se trezesc noaptea. Esia s-a ridicat să meargă la el. M-am ridicat și eu și i-am pregătit o sticlă de lapte. Ea îl ținea în brațe, iar eu îl hrăneam. Când ea a început să obosească și să aibă dureri, l-am luat eu, l-am înfășurat într-o pătură și am ieșit din nou cu el în curte.

Nopțile sunt diferite în Arava. Sunt mai multe stele pe cer. Aerul este mai uscat. În depărtare se aude clinchetul clopoțeilor de vânt. Ceea ce înseamnă că adie vântul.

M-am plimbat pe aleile goale ale fermei, legănându-l pe Beniamin și cântându-i o melodie pentru copii. Îi plăcea, iar genele lui lungi alunecaseră peste ochi deja de la versul al doilea. Și lui Adar îi cântam cântecelul ăsta, dar fără succes. Iasmina, bona care m-a înlocuit după ce Adar a împlinit trei luni, îi cânta melodii în ladino[1], care lui îi plăceau foarte mult. Așa că am rugat-o să mă învețe și pe mine, iar ea s-a învoit. Mi-a scris chiar și versurile pe o foaie, să le pot repeta. Înțelegi? Repetam cântecele în mașină, în timp ce mă întorceam acasă. Însă atunci când i le cântam, Adar lovea aerul cu piciorușele lui, cuprins de frustrare.

1. Limbă vorbită în Evul Mediu de către evreii sefarzi (evreii din Portugalia, Spania și Italia).

Nu melodiile erau de vină – înțelesesem. Eu eram de vină. Pe mine mă respingea.

Am intrat din nou cu Beniamin în baracă. L-am așezat în leagăn și l-am acoperit cu o pătură subțire. Am acoperit-o cu o pătură subțire și pe Esia, care adormise pe canapea, și am observat că avea șase degete la piciorul stâng. M-am întins pe salteaua mea, înăbușindu-mi dorința tot mai puternică de a merge la salteaua lui Avner Ashdot, care fusese așezată în cealaltă parte a încăperii, pentru a-i verifica tălpile. Și pentru ca apoi – îmi pare rău, Michael, dar ăsta e adevărul – să mă întind lângă el și să mă cuibăresc în brațele lui. Să simt căldura trupului lui curgând către mine prin haine. Să mă consoleze pentru toate greșelile pe care le-am făcut în viața mea, inclusiv pe aceea pe care tocmai o făceam căutând consolare în brațele lui.

*

— Mulțumesc, Devora, mi-a spus Esia în dimineața următoare. Ești o adevărată salvatoare.

— Într-adevăr, Devora, ai făcut minuni aici! a zis Avner.

Adar tocmai construia un raft nou, pe care să punem jucăriile. Era atât de cufundat în ceea ce făcea, încât nu părea să audă conversația noastră. Dar în clipa aceea s-a întors și a zis către mine:

— Spune-mi, când ai de gând să pleci?

*

Nu am fost în stare să-i răspund. Loviturile cele mai dureroase vin atunci când corpul nu e pregătit pentru ele. Eu... m-am chircit pur și simplu de durere. Adar, pe de altă parte, nici măcar nu aștepta un răspuns din partea mea. A terminat de montat raftul, a pliat scara din două mișcări rapide, pline de îndemânare, după care i-a spus Esiei că pleacă la sere.

Zgomotul uşii trântite l-a trezit pe Beniamin. Esia şi-a pus o mână pe pântec şi a întors către mine o privire care spunea: „Te rog, de vreme ce eşti încă aici, ia-l tu în braţe". Dar eu am întors către ea o privire care spunea: „Îmi pare rău. Am de îngrijit un alt copil acum".

*

Am ieşit din baracă, iar Avner m-a urmat. I-am zis:

— Rămâi aici.

Iar el mi-a răspuns:

— Dar...

Însă eu l-am oprit:

— Asta e doar între mine şi Adar.

Am pornit către sere. Avner a rămas în picioare, privind în urma mea. Primii mei paşi au fost apăsaţi şi bine măsuraţi, însă după câteva zeci de metri, mi-am dat seama că habar nu aveam încotro mă îndreptam, în bătaia soarelui arzător. Mi-am adus aminte că Avner îmi spusese că bucata de pământ pe care o primise Esia se afla la graniţa cu Iordania, aşa încât am dedus că trebuia să merg spre est. Cu alte cuvinte, să mă îndepărtez cât de mult posibil de drumul principal din Arava. Am luat-o pe prima cărare ce cotea către est. Aerul era fierbinte şi am început să transpir pe sub haine. Broboane de sudoare alunecau pe trupul meu asemenea unor furnici. O parte din mine ar fi vrut să renunţe. Însă era şi o parte care nu ar fi renunţat pentru nimic în lume. Am trecut prin faţa câtorva case şi prin faţa grădiniţei, iar în clipa aceea, în faţa ochilor mei a apărut prima seră. Apoi încă una. Şi încă una. Şi încă una. Zeci de sere acoperind deşertul. Mi-am pus mâna streaşină la ochi şi mi-am spus că n-am cum să ghicesc în care dintre ele se afla.

*

„Unde ești, fiul meu?" îl întrebam în sufletul meu, așa cum îi vorbeam adesea noaptea, după ce tu adormeai și nu mă mai temeam că mi-ai putea citi gândurile.

*

Razele soarelui loveau în plin parbrizul unei camionete parcate lângă una dintre sere, producând o lumină scânteietoare, care ajungea până la mine.

Mi-am dat seama de la depărtare că pânza galbenă care-i acoperea partea din spate îmi era cunoscută.

*

În clipa în care am deschis ușa serei, am văzut șiruri întregi de tufe verzi, din care se iteau ardei de culoare roșie. Pe pământ erau întinse furtune de irigare, iar din loc în loc, la o distanță de numai câțiva metri, erau atârnate cutii albe de carton, găurite pe părți. Judecând după zumzetul care se auzea dinăuntrul lor, mi-am imaginat că era vorba despre albinele bombus.

În primul minut, nu l-am văzut pe Adar. Dar apoi am auzit zgomot de crengi mișcându-se și l-am zărit ieșind dintre tufișuri.

Mi-am dres vocea.

Și-a întors capul spre mine. Am văzut uimirea de pe chipul lui. Și efortul de a se preface că nu era surprins. S-a apropiat puțin de mine și a întrebat:

— Ce faci aici?

— Am venit să văd acești spectaculoși ardei Babușca, am spus.

Iar el a zis:

— Atunci uite, privește-i.

Aș fi vrut să-i spun că nu tocmai, că nu vedeam ardeii aceia micuți care se ascundeau înăuntrul acelora mai mari...

Dar el și-a privit ceasul, mutându-și greutatea corpului de pe un picior pe altul, iar eu am spus:

— Am vrut să văd și... să te văd și... pe tine, Adar. Mă gândeam că ar trebui să vorbim.

Și-a mângâiat barba preț de câteva secunde, apoi a întrebat:

— Ce-ar fi de vorbit?

Iar eu i-am răspuns tot printr-o întrebare:

— Spune-mi, *chiar* vrei să plec?

Nu mi-a dat nici un răspuns.

Un minut întreg și-a odihnit privirea pe o crenguță din apropiere, apoi, în cele din urmă, a spus:

— Eu nu sunt ca tine, Devora, nu mă pricep la cuvinte.

*

Asta a fost cel mai greu de îndurat, Michael. Faptul că mi-a spus pe nume – Devora. Mai greu decât ignorarea totală și, ca să fiu sinceră, mai greu decât faptul că nu a pomenit absolut nimic despre moartea ta. Negarea completă a statutului meu de mamă a fost un lucru de neîndurat. Și nu a făcut-o pentru a mă răni. Nu a fost nimic ostil în felul în care mi-a pronunțat numele. Din contră. A făcut-o într-un mod cât se poate de natural. Ca și cum asta e tot ce reprezint eu pentru el acum. O femeie pe nume Devora.

*

Am avut nevoie de mai mult de un minut pentru a-mi înghiți mândria rănită, după care am spus:

— Și totuși, Adar, mi-ar plăcea să știu dacă vrei sau nu să rămân.

El a tăcut din nou. A rupt o frunză. A frecat-o între degete.

Mă gândeam că spațiile erau diferite acolo, în deșert. Spațiile dintre oameni. Dintre propoziții.

După o tăcere lungă, Adar a spus:

— E prea repede pentru mine. Am construit ceva nou, după care, dintr-odată... dintr-odată apari tu. Fără să anunți înainte. Schimbi totul. E mult prea repede pentru mine.

— Atunci haide să facem lucrurile în ritmul tău, i-am sugerat eu pe un ton mult prea rugător. Aproape implorându-l. Și mă gândeam: De când am ajuns eu să implor pe cineva?

A clătinat din cap (Cu neîncredere? A refuz? De durere? Nu știam. Copilul acesta, fructul pântecului meu, îmi era la fel de inaccesibil ca un străin).

I-am spus:

— Ascultă, Adar, Avner mă va lua acum de aici, dar dacă vrei să mă întorc, nu trebuie decât să mi-o ceri.

A aruncat frunza pe pământ și a strivit-o cu piciorul, spunând:

— Poate o să-ți cer asta sau poate că nu. Lucrurile trebuie să se întâmple la timpul lor.

*

Mi-am luat rămas-bun de la Beniamin sărutându-l pe obrăjorii lui bucălați. M-am despărțit de Esia printr-o îmbrățișare delicată, pentru a nu-i provoca durere. De la Adar – nu mi-am luat la revedere. Când am urcat în mașina lui Avner Ashdot, el era încă în sera de ardei Babușca. Înțelegi? A avut grijă să rămână acolo îndeajuns de mult încât să nu fie nevoit să-și ia la revedere de la mine.

După ce am plecat, în mașină, Avner Ashdot și cu mine am tăcut o oră întreagă. Ca și cum tăcerea copiilor noștri ne-ar fi învăluit și pe noi. Am trecut pe lângă unități militare și

monumente ridicate în memoria soldaților căzuți la datorie și mă întrebam cum de nu le zărisem la sosire.

Ne-am oprit într-o benzinărie. Tânărul care a umplut rezervorul a șters parbrizul cu o cârpă micuță, iar Avner Ashdot i-a dat un bacșiș generos. Tu nu ai dat niciodată bacșiș în benzinărie. Nu-ți plăcea să fii forțat să cheltui bani în plus.

Când am revenit pe șoseaua principală, a zis:

— Îmi pare rău, Devora.

Amândurora ne era cât se poate de clar pentru ce îi părea rău. Nu avea rost să ne prefacem.

— Intențiile tale au fost bune, am zis, oftând în loc să plâng.

— Da, a spus el. Dar rezultatul – un mare rahat!

Și-a așezat o mână peste mâna mea. De data aceasta nu m-am mai retras. Avner a spus:

— Ai fost rănită. Nu asta era intenția mea. Adar nu a povestit... Vreau să spun că... Doar de la tine, în drum spre Noit, am auzit pentru prima oară toate detaliile.

— Vrei să zici că știai că-mi plac croasanții cu migdale, dar nu cunoșteai povestea lui Adar?

— Povestea cu croasantul a fost o pură întâmplare, te rog să mă crezi. Iar Adar... nu ne-a povestit prea multe despre tine. De fapt, așa cum ai observat și tu, nu e prea vorbăreț... Ne-am dat seama însă că e o ruptură între voi. Știam și că au existat o înmormântare și o ceremonie de *shiva* și că el nu a participat la nici una dintre ele. Dar nu știam de ce. Nu am știut că povestea era atât de...

— Serioasă? Da, Avner, chiar este o poveste serioasă.

El m-a privit cu multă compasiune. Apoi și-a întors capul spre autostradă și a spus:

— E băiat bun Adar. Știi asta, nu-i așa?

— Nu mi se pare că debordează de bunătate.

— Uite, el... e o nucă tare. Şi mie mi-a luat ceva timp să mă obişnuiesc cu felul lui de a fi. La primele mele vizite, nu am schimbat nici un cuvânt. Am considerat asta insultător. Enervant. Dar apoi, pe neaşteptate, la a patra sau a cincea vizită, chiar înainte să plec, mi-a pus pe capota maşinii un borcan cu miere. Înţelegi? Asta e metoda lui de comunicare. Şi faptul că a luat asupra lui responsabilitatea îngrijirii serelor; ai idee câtă muncă presupune asta?

Mă gândeam: Mie nu mi-a dat nimic la plecare.

Am zis:

— Toate bune şi frumoase... Cu toate astea... e ceva în Adar... dintotdeauna a fost ceva în Adar... ceva plin de cruzime. Ştii că nu şi-a cerut niciodată scuze în faţa soţului femeii pe care a omorât-o?

— Nu ştiam. Nu.

În sala de judecată, au stat la o distanţă de numai câţiva metri. Pe întreg parcursul procesului, nu a întors nici măcar o dată capul spre el.

*

I-am povestit lui Avner despre conversaţia sincopată pe care o avusesem cu Adar în sera de ardei Babuşca. În timp ce vorbeam, el a început să-şi mişte încetişor mâna peste a mea. S-o mângâie.

Când am terminat, a zis:

— Situaţia nu este atât de rea pe cât mi-am imaginat. A lăsat o portiţă. Amândoi, şi el, şi Esia, ne-au lăsat câte o portiţă deschisă.

Iar eu am spus:

— Dar furia lui Adar este atât de profundă. Atât de bine înrădăcinată în el.

Şi Avner Ashdot a spus:

— Trebuie să tragem adânc aer în piept. Amândoi. Trebuie să avem răbdare. Cele mai adânci rupturi în relaţiile dintre oameni au loc din cauză că unul din ei nu are, de obicei, răbdare să aştepte până când celălalt se simte pregătit.

— Nu ştiu, am zis, mi-ar fi plăcut să fiu la fel de optimistă ca tine.

Avner Ashdot nu mi-a dat nici un răspuns. Încet de tot, mi-a desfăcut degetele mâinii şi şi-a împletit degetele cu ale mele.

*

Şi totul, numai din pricina îmbrăţişării lui Hani. Vecina noastră. Până atunci nici nu mi-am dat seama cât de mult tânjeam să fiu atinsă. Din momentul acela a început numărătoarea inversă. O numărătoare interioară. Tăcută. Care nu se putea sfârşi decât într-un singur punct.

L-am invitat pe Avner Ashdot să urce în apartamentul meu, de la etajul al treilea. La o cafea. Deşi amândoi ştiam foarte bine că eu nu beau decât ceai şi apă. Nu voi intra în detalii despre ceea ce a urmat. Există o limită pe care mi-o impun faţă de tine în această privinţă. Pot doar să-ţi spun că şi el are şase degete la piciorul stâng şi că, după ce a plecat, m-am simţit mai singură ca niciodată.

Ca să fie limpede pentru toată lumea, s-a purtat ca un adevărat gentleman. Mi-a pregătit un mic dejun uşor. Omletă cu ceapă şi salată de legume tăiate mărunt. Am mâncat împreună. În timpul mesei mi-a făcut o mulţime de complimente. Şi-a întins de mai multe ori mâna spre mine, ca să-mi mângâie obrazul. M-a întrebat în nenumărate rânduri dacă nu mă deranjează faptul că pleacă. Ar fi vrut să rămână, doar că avea o întâlnire...

I-am spus că nu mă deranjează...

Dar după ce a plecat, nu ştiu, Michael, totul a început să mă apese. Toate întâmplările acestor ultime săptămâni.

Am simțit o dorință puternică de a vorbi cu tine și o tristețe adâncă la gândul că acest lucru e imposibil.

Locuința noastră a început să semene dintr-odată cu o fermă izolată. Patru camere înconjurate din toate părțile de dealuri secate de dragoste.

*

Știi cum sunt în astfel de momente. Trebuia să găsesc ceva de făcut. Așa că am început să împachetez lucrurile din apartament și să le pregătesc pentru mutare. Să le sortez: îmbrăcămintea de iarnă, îmbrăcămintea de vară, vesela pe care voiam s-o iau cu mine, vesela la care ar fi trebuit să renunț de mult sau pe care ar fi trebuit s-o sparg. Scrisori vechi. Articole decupate din ziare, albume de fotografii. Mi-a luat mult mai mult timp decât aș fi crezut. Deși nu ne stătea în obicei să acumulăm lucruri, am trăit totuși în apartamentul acesta vreme de douăzeci și cinci de ani. Nici nu-ți imaginezi cât de multe nimicuri am adunat.

Am lăsat la final camera ta de lucru. Abia după o săptămână mi-am făcut curaj și am intrat acolo. Cu inima bătându-mi să-mi sară din piept. Am început cu ce era mai simplu, lăsând la sfârșit partea dificilă. Întâi rafturile, cu dosarele și cărțile, apoi biroul, cu multele lui sertare, mereu încuiate, care, așa cum s-a dovedit, nu ascundeau nici secrete murdare, nici scrisori de dragoste de la amante (Serios acum, Michael, atâția ani și nici măcar o reporteriță acreditată la tribunal?) – numai două ceasuri Rolex, pe care le-ai primit cadou și pe care nu le-ai purtat niciodată, deoarece credeai că ar fi atras mult prea multe priviri, precum și fragmente dintr-un jurnal profesional, pe care, din câte mi-am dat seama, aveai de gând să-l transformi, la un moment dat, într-o carte, ceea ce n-ai mai apucat să faci însă (Lucru deloc rău, dacă e să mă întrebi pe mine).

În partea din spate a celui mai de sus raft am găsit acest robot telefonic. L-am conectat la telefonul nostru. Şi vocea ta baritonală m-a îndemnat să-ţi las un mesaj.

Am înţeles într-o clipă ce aveam de făcut. Iar de atunci, îţi vorbesc.

E ridicol, ştiu. Să-i vorbeşti unui robot telefonic. Un om normal nu ar face asemenea lucru. Însă dacă am învăţat ceva în aceste ultime săptămâni, atunci acela e faptul că nu există oameni normali. Sau întâmplări normale. Există doar anumite lucruri pe care anumiţi oameni trebuie să le facă în anumite momente.

*

Niciodată, în tot acest timp în care ţi-am lăsat mesaje, nu m-am aşteptat să-mi răspunzi, Michael. Nu credeam că îmi vei da un semn sau că-mi vei apărea în vis, oferindu-mi răspunsuri la toate întrebările. Voiam să vorbesc cu tine deoarece ştiam că ţie nu-ţi pot spune decât adevărul. Şi doar adevărul, nimic altceva. Ceea ce mă forţează să fac lucrul cel mai dificil dintre toate: să-mi scot toate măştile şi să mă privesc în ochi – acesta este chipul meu, acestea sunt alegerile pe care le-am făcut, acestea sunt rezultatele alegerilor pe care le-am făcut, la bine şi la rău. La foarte rău.

Ştii, Sigmund Freud a fost un om inteligent, dar ieri-noapte, după ce am terminat de citit ultimul volum din operele sale şi l-am aşezat la marginea patului, m-am gândit că a făcut totuşi o greşeală. Cele trei paliere ale sufletului nu se află în interiorul nostru! În nici un caz! Ele plutesc în aerul dintre noi şi celălalt, în spaţiul dintre gurile noastre şi urechile celui căruia îi spunem povestea noastră. Iar dacă nu ai cui să i-o spui, povestea nu există. Şi dacă nu ai cui să-i dezvălui secretele tale, dacă nu ai cui să-i împărtăşeşti amintirile şi din partea cui să aştepţi consolare, atunci vorbeşti cu un

robot telefonic, Michael. Important este să vorbești cu cineva. Altfel, omul, de unul singur, nu știe la care dintre cele trei etaje se află, condamnat să bâjbâie în întuneric, pe casa scărilor, în căutarea întrerupătorului.

*

Ieri m-am alăturat celor un milion de oameni care au mărșăluit în Tel Aviv. De data aceasta, spre deosebire de prima oară, am luat trenul până în capitală, iar o ricșă mă aștepta chiar în fața gării. Yshai, tânărul pe care îl voi avea ca oaspete în noul meu apartament, mi-a fost șofer. O minune de băiat. Student la Drept. Visează să-și deschidă un cabinet de avocatură și să ofere consultanță juridică în probleme de ecologie, apărând astfel mediul de aceia care vor să-l exploateze. Un idealist. Ți-ar fi plăcut de el.

Am reușit să ajungem cu ricșa până pe strada Weizmann, unde ne așteptau protestatarii pe care îi ajutasem de-a lungul ultimelor săptămâni, câteva persoane din cortul psihologilor și Avner Ashdot. Am mărșăluit încet împreună – Avner nu poate merge repede – până am ajuns în piață. Ne-am oprit cu fața către scenă. Nici prea aproape, nici prea departe. Adia un vânt plăcut. Purtam haine nepotrivite pentru o judecătoare, dar cât se poate de potrivite pentru o femeie care merge să protesteze: pantaloni largi și confortabili. O cămașă ușor răscroită la gât. Pantofi sport. Știam că de data aceasta nu voi leșina și că dacă, Doamne ferește, avea să mi se întâmple ceva, Avner Ashdot va fi lângă mine. Piața s-a umplut de oameni, purtând cu ei pancarte mari, frumos decorate, pancarte mici, confecționate la repezeală. Pe margini, am observat, se întâmplau și lucruri obișnuite: un sărut franțuzesc, o coadă micuță în fața unui bancomat, un copil a căzut și a început să plângă. Mișcare umană obișnuită. Totuși – mă gândeam –, în toate astea există și ceva total neobișnuit;

atât de mulți oameni care nu mai sunt dispuși să accepte lucrurile așa cum sunt ele acum, care cred că avem șansa de a le îndrepta și au venit aici pentru a o spune sus și tare. Iar asta e ceva cu totul special.

La ora zece seara au urcat pe scenă primii vorbitori. Aceștia au fost urmați de alții. Unii dintre ei au spus lucruri înțelepte. Alții au spus lucruri mai puțin înțelepte. Dar din cuvintele fiecăruia dintre vorbitori răzbătea sinceritate.

Între discursuri, pe scenă își făceau apariția cântăreți și formații. La un moment dat, în timpul unei melodii, Avner Ashdot m-a invitat la dans, iar eu am acceptat. Nu am mai dansat de atâția ani în public! Iar tu știi cât de mult îmi place să dansez! Picioarele lui Avner Ashdot sunt greoaie ca niște bușteni, așa încât n-am putut să dansăm chiar pe ritmul muzicii, însă am dansat un vals lent în mijlocul pieței.

*

Înainte de miezul nopții, am cântat imnul împreună cu alți trei sute de mii de oameni. Și am simțit că încă avem o speranță. Că încă există speranță și pentru mine.

Știam că era un sentiment trecător, dar m-am agățat de el pentru o clipă, Michael, iar clipa aceea mi-a aparținut în totalitate.

*

Mâine sosește firma de relocare. Poimâine-dimineață mă voi trezi, pentru prima dată, într-o casă care nu este a noastră. Într-un pat care nu este al nostru.

Cred că acesta este ultimul mesaj pe care-l înregistrez pentru tine. Voi scoate banda și o voi așeza în sertarul cel mai de jos. Poate că Beniamin o va găsi într-o zi, după ce eu voi fi plecat. Și o va asculta.

Sâmbătă voi merge din nou la Noit împreună cu Avner. Esia a telefonat. A spus că băieţelului îi e dor de mine. Şi că Adar nu se opune venirii mele. Nu prea tare, cel puţin.

Probabil că, în această situaţie, tu ai fi spus: „Unde arde? Mai întâi acomodează-te cu noua locuinţă".

Probabil mi-ai fi zis că ar trebui să aştept ca Adar să-mi ceară în mod explicit să merg să-i vizitez. Pentru că nouă nu ne stă în obicei să dăm buzna în viețile oamenilor.

Însă din clipa aceasta, dragostea mea, bucuria mea, catastrofa mea, nu mai împărtăşim aceleaşi obiceiuri.

De acum voi face lucrurile aşa cum îmi stă *mie* în obicei.

Romanul *Trei etaje*, bestseller în Israel de la publicare, în 2015, sondează abisurile relațiilor umane, de la iubire la trădare, de la suspiciune la nevoia de apropiere, de la devotament la dependență. Eshkol Nevo, cea mai importantă voce a noii generații de scriitori israelieni, mărturisea că ideea de la care a pornit în roman i-a venit, pe de o parte, de la *Căderea* lui Albert Camus, iar pe altă parte de la celebra melodie a lui Phil Collins *In the Air Tonight*.

Un cartier elegant din Tel Aviv, un bloc construit pe trei etaje, trei familii locuind pe cele trei paliere diferite ale acestuia, trei personaje conturându-se ca personalități distincte, trei povești și tot atâtea pretexte pentru Eshkol Nevo de a explora cele trei instanțe ale psihicului uman și de a repune pe tapet, într-o manieră inedită, o celebră teorie freudiană.

„În ***Trei etaje***, naratorii lui Eshkol Nevo acoperă o gamă întreagă de sentimente, de la dezgustător la empatic, fiecare dintre ei fiind înzestrat cu o voce sigură, concretizată într-o relatare amplă, multifațetată, care te captivează cu ușurință."

Publishers Weekly

„Eshkol Nevo este un maestru al solilocviului. În romanul ***Trei etaje*** forța lui Nevo rezidă în vocile lui. Cu un admirabil talent mimetic, cu un delicat simț al empatiei, este un geniu al felului în care își pune personajele să vorbească, le distinge unele de altele, le izolează și le înțelege în intimitatea lor."

La Lettura, Corriere della Sera

„Inteligent și fascinant. Nevo ne etalează complexitățile vieții într-un roman pe de-a-ntregul convingător."

Library Journal